

B9C 270

---

z 91

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBRI QVINOVE.

*Nunc primùm in lucem editi
 operâ & curâ
 FRANCISCI GOVBAY.*

ANTVERPIÆ, EX OFFICINA PLANTINIANA BALTHASARIS MORETI. M. DC. XL.

1640

SERENISSIMO
PRINCIPI
FERDINANDO
AVSTRIACO
HISPANIARVM
INFANTI,
BELGICÆ PROREGI.

ERIÒ mihi cum ani-
mo meo consideranti,
PRINCEPS SERENIS-
SIME, quod potissi-
mùm ab homine priua-
to, in hac temporum ini-
quitate, quibus Ecclesia Christianum

fanguinem foedis inter se diffidentium odiis cædibusque dõlet permisceri, grassantibus malis scutum obijci posset; quo vel malignantium infringi impetus, vel gentium, quæ bella volunt, tela retundi, vel denique Christianorum Principum arma procul aduersus communem Religionis nostræ hostem in Orientis oras deportari conuertique queant; opportunè se mihi obtulerunt Epistolæ PII Quinti Pontificis, verè pij vereque Maximi, quas ille dum viueret (vixit autem sanctissimè) eo diuini nominis pacisque publicæ promouendæ studio ad complures externos domesticosque Reges ac Dynastas perscripsit, vt, sperato foederum victoriarumque amplissimarum successu, conatus sui vtriusque fructus retulerit, non vberes modò, verùm etiam gloriosos. Quam ego occasionem procurandi

curandi boni publici hoc animosius
complexus sum, quò recentior hac
tempestate se metus exferebat Turci-
cæ contra Venetam Rempubli-
cã, imò Ecclesiam, perfidiæ; & in his ip-
sis litteris perspiciebam manifestius, pa-
ternam optimi Pontificis curam tam
Catholico contra barbarum hunc im-
manemque hostem niti præsidio, quàm
eorum, qui pridem cum eo fœdus,
PIO iudice non pium satis neque
Christiano nomini laudabile, icerant,
auxilio diffidere. Atque hæc me ra-
tio inter ceteras vna quoque impulit,
vt non aliis, quàm TVÆ CATHO-
LICÆ CELSITVDINIS auspiciis
lucem viderent; quia videlicet, Te v-
su exemploque posteritatis Belgicam
nostram felicissimè gubernante, alij
nemini ab homine Belgâ Opus of-
ferri decebat, quod aut cum Ma-
iorum tuorum laudibus coniunctum,

aut cum tuis esset virtutibus commune. Siquidem in iis persapè reperies parentum tuorum erga Sedem Apostolicam fidem, quam vir ille sanctissimus citra omnem assentationem, nedum alienæ gloriæ obtrectationem, orbi quâ patet vniuerso, stylo scriptioneque suâ conspicuam reddidit, cùm impendente fatali illâ temporum difficultate, quam ad Echinadas insulas metuebamus, lentiora videbat ab iis auxilia præstari, quorum nominis vel maximè intererat Christianos hoc prælio minimè vinci. Reperies & bellicam parentum gloriam, quâ, superatis terrâ marique hostibus, Catholicum imperium sempiternâ nominis sui famâ longè lateque protulere. Quam quidem Tu ita æmularis studiosè, vt, si, quod non optamus tantum, sed etiam ex manifestis indiciis speramus, adeoque nobis pollicemur, felicissimis

mis initiis pares progressus exitusque responderint, vnum Te pacis bellique arbitrum, totam Europam habiturimus omnes: sed in primis Belgæ tui, quorum dum vitas fortunasque, atque acceptam retrò à maioribus Religionem, obiectu capitis tui, inter vibratas vndique armorum faces, geminique hostis florentissimos exercitus, non fortiter minùs quam feliciter dimicando sæpiùs defendisti; in tuam salute suam esse sitam eò gaudent expressiùs, veriusque gloriantur, quò se virtute ac fortunam tuam, quam Superis ob insignem pietatem tuam curam esse cernunt, securiores fore certiùs confidunt, atque etiam experiuntur. Quam ego nostrum omnium collocatam in Te spem, cum egregie sustentari augerique etiam posse existimarem ex his Pontificiis Epistolis,

quas CATHOLICÆ TVÆ CEL-

SITV-

SITVDINI inscribendas iudicauī,
nolui diutiùs, vt ne publici iuris non
essent, committere. Nam profectò
eo zelo atque ad debellandos Eccle-
siæ hostes desiderio atque animo sunt
exaratae, vt quicumque eas Princeps
attentè perlegerit, optimi Patris exem-
plo, neque thesauris amplissimarum
opum, quas ille benignissimâ manu
in suppetias bellorum aduersus hæ-
reticos & Turcas profudit, neque la-
boribus vllis pro Dei gloriâ subdito-
rumque sibi fidelium tuendâ incolu-
mitate exantlandis sit parciturus. Ha-
buere fanè diuinum quoddam ad per-
mouendas inflammandasque Princi-
pum, qui ætate istâ vixerunt, men-
tes pondus ac momentum, quæ à piis-
simo hoc Pontifice profectæ fuere
cohortationes atque consilia: vt non
temerè in spem mihi venire videar,
FERDINANDE PRINCEPS CA-
THOLI-

THOLICE, eodem abs te legendas
euentu, qui earumdem virtutum fan-
guinisque Austriaci heres, iisdem ni-
mirum vestigiis, cum ad famæ nomi-
nisque Tui immortalitatem, tum ad
Ecclesiæ Catholicæ (cuius Tu semper
cum Maioribus tuis propugnator ac
vindex extitisti) incrementum, & pa-
cem orbi Christiano stabiliendam, per
heroica facinora constantissimè nite-
ris. Hoc certè consilio, cum eò curas
à Te publicas priuatasque conuerti
omnes cernerem, Epistolæ illæ supe-
rioribus annis à me Romæ collectæ
sunt, vbi tum fortè Legato Fratris tui
Regis nostri Clementissimi, Marchio-
ni Castelli Rodricij, operam dabam;
ratus non modò nihil me ab institu-
ti mei ratione alienum, si quod ad
epistolicum munus attineret, ipse
Legationi ab epistolis existens, hau-
riendæ rerum cognitioni conquire-
rem,

* *

rem,

reim, sed operæ quoque pretium non
leue facturum, si virtutum tuarum
præclarissimorumque facinorum, quæ
in Te admiramur, consilia præceptio-
nesque, olim à Pio Pontifice promi-
scuè cunctis Principibus propositas,
& primis sui velut lineamentis ad-
umbratas, Tu ipse perfectas à Te per-
politasque iam esse, consilia cum fa-
ctis ipsis conferendo, liquidò perspi-
ceres. Quo in genere laudis sicut ex-
ploratum bonis omnibus est, quòd a-
lienum nihil Tibi possis asserere, qui
cuncta sic gesseris hætenus, vt Tuo
vnus exemplo Pontificiarum littera-
rum admonitiones queant confirma-
ri; ita Deum ter Optimum Maximum
precantur rogantque sedulò, vt fe-
licitatem hanc quàm maximè diutur-
nam esse velit: quâ Te victoriis trium-
phisque celebrem Ecclesiæ Austriaci-
que nominis hostes timeant, focij a-
ment,

ment, exteri laudent Principes, do-
mestici imitentur, orbis verò Chri-
stianus suspiciat atque admiretur vni-
uersus. Ita voueo

CATHOLICÆ TVÆ CELSITVDINI.

æternùm deuotus

Franciscus Goubaui.

LECTORI.

EN tibi Pastoralis hoc cura pignus, à
Ioanne Antonio Gabutio, in fine Vita
verè Pij Pontificis, non piè minùs quàm
elegantè ab ipso conscripta, promissum, ac
tantoperè bonorum omnium votis expetitum.
Quas ille Epistolas, tamquam rerum à se
memoratarum testes, si Vita ei superfuisset,
edendas promiserat; has ego, veteribus Romæ
ruinis oppressas, in lucem edere decrevi: qua
lux ipsa, ad propulsandam tam densa noctis
caliginem, in quâ versamur, appellari meren-
tur. Vale, & fruere.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER PRIMVS,
 Continens Epistolas annorum primi
 & secundi eius PONTIFICATVS.

EPISTOLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

SACRI Concilij Tridentini Decreta
 in usum induci, Clericorum discipli-
 nam restitui, eorumque ritè educan-
 dorum seminarium institui, ab here-
 ticiis caueri; proborum virorum, qui-
 bus Ecclesiastica munera mandari possint, censu habito,
 certum ad se indicem mitti procurat. Eodem ferè exem-
 A plo

plo litteras PIVS ad alios quoque Antistites per orbem dedit, ut in eius Vitâ legitur lib.1. cap. XI.

Ven. Fratri Christophoro Episcopo Palentino
PIVS Papa V.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Posteaquàm, ita prouidente Deo, Apostolicæ seruitutis officium indignis humeris nostris impositum est, non sine acerbissimo animi dolore gemituque, miserabilem ac flebilem Christianæ Reipublicæ statum attentè considerantes, eos omnes excitare, commouere & exstimulare cogimur, quos Deus in partem sollicitudinis sub nostrâ vigiliâ ad Ecclesiæ suæ sanctæ regimen conuocauit; vt nobiscum omnes in hanc curam incumbant, & ad tam graue hoc magnumque onus sustinendum adiuuent, atque corroborent infirmitatem nostram: vt, dum caput membrorum, & membra capitis mutuis fulciuntur auxiliis, Ecclesia Dei, quæ tam afflicta ac deformata reperitur, recreata tandem erigatur, & erecta ritè conformetur; atque in tot tantisque calamitatibus non solùm à domesticis, sed ab externis etiam inimicis defendere se tutarique possit. Non ignorat Fraternitas tua, quàm longè lateque sese perniciosæ diffuderint hæreses: neque te fugit, quàm certam & efficacem huiusmodi malo ad perdendas Dominicas

oues

oues occasionem dederit Pastorum negligentia, & quàm magnam vim ad hunc morbum augendum habeant corrupti ac deprauati Ecclesiasticorum hominum mores. Iam verò perspicere potuisti, quàm imminutus inter laicos sit cultus pietatis, quàm aucta licentia simul & impudentia. At planè intelligis, Frater, quantoperè sint nobis pertimescenda iræ diuinæ flagella, ob nostra populiq̃ue Christiani peccata nobis intenta. Ad has igitur, quibus afflicta laborat Ecclesia, tot tantasq̃ue plagas vtcumque sanandas, & ad iram Dei aliquo modo auertendam, atque placandam; vnicum nobis remedium superest, diligens videlicet sacrosancti Oecumenici Concilij Tridentini Decretorum custodia, ac fidelis obseruatio. Itaque pro eo quanti facis Omnipotentis Dei cultum, Fraternitatem tuam admonemus ac rogamus, vt eius quam sustines personæ memor, & officij, omnia quæ in ipsâ Synodo tam pio, prudenti ac maturo iudicio, Deo fauente, constituta ac sancita sunt, deinde sacrosanctæ huius Apostolicæ Sedis auctoritate & decreto comprobata, & vt per vniuersum Christianum orbem conseruarentur, in vsumq̃ue inducerentur, promulgata ac mandata fuerunt, plenè præstare & exequi omnino procures. Et verò quoniam sacri Præsules subditis suis ad rectè viuendum exemplar esse debent, sæcularesq̃ue homines mores suos ad Sacerdotum vitam & exemplum instituere & conformare consueuerunt; da-

operam, Frater, atque effice diligenter, vt Ecclesiæ tuæ Clerum, populumque vniuersum, cùm salutari- bus monitis ac præceptis, tum etiam virtutum exemplis, & charitatis consiliis & officiis, ad colenda pietatis studia excites & impellas; cauens in primis, ne in te quidquam offendatur, quod animabus tibi commissis peccandi occasionem præbere possit, aut malum exemplum: curabisque diligenter, opportunè & importunè, vt Clerici, qui minùs honestè viuunt, admoniti corrigantur: eos argue, obsecra, increpa, vt probè vitam instituant; ac, si opus fuerit, Ecclesiasticæ disciplinæ seueritatem in eos exerce. Clericorum verò collegium, quod proborum Sacerdotum seminarium ac fundamentum esse debet, ex salutari eiusdem Concilij Decreto, vt quamprimùm erigatur, enitere, erectumque omni ope & officio prosequere. Denique Christi oues, curæ tuæ commissas, ab hæreticorum fraudibus, tamquam à lupis, aut à carnificibus ac latronibus, segregandas & arcendas summo studio contende: dabisque operam quàm accuratissimè, vt, si fortè quispiam in isto grege hac execrandâ peste reperiatur infectus, ne is pernicioso contagio alios commaculet. Considera, Frater mi, diligenter, ac perpetuò recogita, post breuem fragilis huius & mortalis vitæ cursum, de grege tibi commisso, summo & æterno Pastori, eidemque tremendo ac terribili Iudici, rationem te reddere oportere. Da igitur operam, vt, cùm in eius
diui-

diuino conspectu fueris constitutus, fidelis serui mercedem, non autem pigri & negligentis mercenarij pœnam, consequi merearis. Ac scito, quemadmodum ad Pastorale munus nostrum rectè præstandum auxilium tuum imploramus, ita planè ad officium tuum strenuè obeundum operam ac studium nostrum tibi non defuturum. Illud verò te monitum volumus, vt omni officio ac diligentia de ciuitatis istius diœcesisq̃ tuæ Clericis indagando probè cognoscas, qui Catholicæ pietatis laudè, morum integritate, probitate vitæ, ac doctrinâ præstent, idoneiq̃ sint vt huic sanctæ & Apostolicæ Sedi fideliter atque vtiliter inseruire possint. Ac de iis omnibus censu habito, indicem probâ fide conscriptum, & manu sigilloq̃ tuo obfirmatum, cum vniuscuiusque nomine, ac loco vbi degat, singillatim adnotato, ad nos cures perferendum. Nos enim, qui omnium fidelium Patris personam licet indigni sustinemus, eiusmodi virorum operâ & industriâ, prout occasio tulerit, ad eas res, quibus ad honorem Dei, & ad sanctæ huius Sedis Apostolicæ obsequia fuerit opus, vti, eosq̃ honestis laboribus ad communem sanctæ Ecclesiæ vtilitatem applicare constituimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, Kalend. Februarij, M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA II.

Sacri Concilij Tridentini Decreta seruari, Clericorum seminarium iubet institui.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Strigonien-
si, Regni Hungariæ Primati, & Suffra-
ganeis eius.

Venerabiles Fratres, salutem & Apostolicam
benedictionem. Ad exequendum Aposto-
licæ seruitutis officium, quod non sine timore ac
tremore, in spiritus humilitate, diuinæ vocationi
obedientes, suscepimus, oportet nos omnium, qui
in sollicitudinis nostræ partem vocati sunt, auxilio
tantò studiosius subleuari, quantò infirmiores vires
nostræ, & Ecclesiæ grauiora ac turbulentiõra sunt
tempora. Nullum enim occurrit nobis, mentem
nostram huc & illuc versantibus, aliud remedium,
ad Ecclesiam ipsam in commodiorem & tran-
quiliorem statum redigendam, quàm vt sacrum gene-
rale Concilium Tridentinum, quod sub fel. recor.
Pio Papâ quarto, prædecessore nostro, Deo aucto-
re, tandem feliciter peractum fuit, vtique seruetur.
Nullum certè est aliud remedium, quod tot tan-
tisquæ malis Ecclesiæ adhiberi possit nullum restat
auxilium, quo possit Religioni Catholicæ & saluti
gregis Dominici subueniri. Hoc bonorum om-
nium

nium votis optatum, hoc precibus à Deo semper expetitur fuit. Proinde vos in Domino salutantes obtestamur, vt officij vestri memores, cum alia, quæ tam piè, tam maturè, tam prouidè in ipso Concilio statuta fuerunt, debitâ obedientiâ obseruare curetis; tum illud de Clericorum seminario in viraquâque Ecclesiâ instituendo: quo nihil vtilius, nihil his temporibus Ecclesiis opportunius neque accommodatius statui potuit. Actum de eâ re fuisse vobiscum audimus, dum idem prædecessor noster viueret, à dilecto Filio nostro Zachariâ Cardinale Delfino, & à duobus aliis Sedis Apostolicæ Nuntiis; & vos responsum, dignum vestrâ erga hanc Sedem deuotione & reuerentiâ, dignum vestrâ pietate, dedisse; & speramus, vos id, quod promisistis, præstituros. Sed quia vehementer optamus, Decretum, quod tantopere Ecclesiæ vtile esse constat, atque ad eò necessarium, sine longiore morâ ad effectum vbique, quacumque ratione fieri poterit, adduci; mandauimus dilecto Filio Antonio de Grosupto, Ordinis Prædicatorum Professore, viro nobis probatissimo, vt vos ad id, quod tum polliciti fuistis, sine longiore morâ præstandum nostro nomine moneat & hortetur. Cuius orationi fidem vt habeatis, & vt præclarum testimonium, quod de vobis ab eodem Cardinale habuimus, re comprobetis, petimus. Si quid autem ipsi à nobis requiritis, quod vobis ac vestris Ecclesiis opportunum sit,

fit, desiderijs vestris, quatenus cum Deo poterimus, satisfacere, & vos, vt eximios Fratres, iuuare atque honorare curabimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XI. Februarij, M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA III.

Magistrum Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani, quòd nouam urbem in insulâ Melitâ contra Turcas presidio futuram seriùs inchoasset, clementer excusat, eum-que à consilio inde discedendi reuocat.

Dilecto Filio Ioanni de Valetta, Magistro Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis litteris tuis die XXIII. Februarij datis, & iis, quæ mandato tuo nobis Cambianus Orator tuus exposuit, auditis, cognouimus, te certiore factum fuisse, conceptam à nobis esse quamdam minùs commodam de te opinionem, quòd non eâ quâ opus fuerit diligentia, illa quæ ad istius insulæ defensionem necessaria sunt, paraueris. Molestè ferimus, hoc de nobis te suspicari, qui de te non possumus non honorificentissimè & sentire semper, & loqui, & tua merita in Christianam Rempublicam prædicare, qui viderimus, quantâ virtute, quantâque constantiâ superiore anno à potentissimorum

morum hostium assiduis tot mensium oppugnationibus insulam istam defenderis; & quantâ cum laude & gloriâ tuâ eos ad extremum, multis & maximis acceptis detrimentis, recedere coëgeris; ac Siciliam & Italiam tuis laboribus & periculis, ac plurimo tuorum sanguine, ex tanti belli periculo eripueris. Illud tamen fatemur, non defuisse, qui diligentiam tuam nonnullis in rebus, & in eâ maxime, desiderauerint, quòd non statim post discessum hostium, nouum oppidum condere aggressus sis, sicuti Prædecessori nostro promissum fuerat: qui eo promisso inductus, illam pecuniæ summam ad urbem nouam condendam pollicitus fuit, cuius etiam partem soluit, vt ea vrbs quamprimum inchoaretur. Nos tamen, quo minus inchoata fuerit, culpâ tuâ factum non esse putamus, sed rerum necessariorum inopiâ, quam in tuis litteris excusas. Neque enim adduci possumus, vt credamus, te, cùm tantam gloriam tibi illo obsidionis atrocissimæ tempore compararis, indiligentiâ postea quadam eam imminui passurum fuisse, & in re tam necessariâ officio tuo defuisse. Non possemus tamen non improbare & reprehendere consilium tuum, si id faceres, quod tibi in animo esse scripsisti, vt, relicta insulâ Melitâ, te cum tuo Ordine in Siciliam reciperes, præsidio illis duabus arcibus tantum imposito, quòd hac ratione putes Ordinem tuum facilius à classè Turcicâ defensum iri. Etenim pro tuâ pruden-

dentiâ cogitare debes, si tu inde discederes, hostes
 facilè cùm reliquas insulæ partes statim, tum illas
 duas arces breuî in potestatem suam redacturos fore:
 atque ita illâ Insulâ, quæ Siciliae imminet, quod
 Deus auertat, amissâ, Siciliam & Italiam deinceps,
 & totam Christianam Rempubicam in maximum
 periculum adductum iri: atque ita futurum, vt laus
 & gloria tibi & Ordini tuo superiore anno parta
 non modò euanescat, sed in maximum dedecus con-
 uertatur. Neque verò existimatio vestra tantùm
 agitur, sed ipsius Ordinis vestri salus. Neque enim
 Principem vllum reperturi essetis, qui vos vllò suæ
 ditionis loco reciperet, cùm attenderet, vobis reci-
 piendis, & aliquo vobis oppido attribuendo, futu-
 rum, vt bellum Turcarum ad se attraheret. Quòd
 si disiecti & segregati, sibi quisque vestrûm consi-
 lium caperet, & præceptoriiis suis frui se posse spe-
 raret; cogitare debet, non defuturos, quibus occa-
 sio hæc minimè prætermittenda videretur, ipsas
 præceptorias vestras occupandi, & de iis quidquid
 sibi libitum fuisset faciendi. Hæc pro tuâ prudentiâ
 cogitans, statuere & deliberare debes, desistendum
 tibi esse consilio tuo Insulæ relinquendæ: sed in eâ
 permanendum, vnâ cum ipso tuo Ordine. Urgebit
 maiorem in modum præsentia tua; & cùm animos
 Christianorum militum accendet, tum hostes ipsos
 deterrebit, à quo se superiore anno victos fuisse me-
 minerint: maiorisque momenti tua vnus erit præ-
 sentia,

sentia, quàm, si tu abesses, magna militum manus. Quòd si superiore anno tam paruâ manu potuisti, Deo iuuante, hostes repellere; quantò magis confidere debes, Hispaniarum Regis Catholici auxiliis, & nostris, adiutum, præter illa quæ ipse conducturus es, te illos repulsurum, cum quibus etiam acie ipsâ, si necesse fuerit, poteris dimicare, nedum pauca aduersus eos præsidia tueri? Quid verò animi futurum ipsis hostibus, dimicaturis cum tantò maiore Christianorum militum numero, quàm is fuit, à quo superiore anno deuicti fuerunt; & ipsorum copiis futuris, vt verisimile est, minoribus, propterea quòd Turcarum tyrannum bellum aliâ ex parte Christianis terrâ illaturum esse pro certo habetur? Mane igitur, dilecte Fili, in præsidio tuo, mane in possessione laudis & gloriæ, quam tibi apud omnes gentes immortalem peperisti. Non defutura tibi auxilia sunt Regis Catholici, cuius ipsius gloria, & Regnorum salus agitur. Non deerunt nostra, qui sanguinem ipsum parati sumus pro Dei Redemptoris nostri honore, & pro Christianæ Reipublicæ salute profunderè. Aderit verò in primis tibi Deus ipse, qui priore anno tam manifestò etiam iuuit. Non deerit supernum eius auxilium militibus suis. Quod quò certius adsit, nos omnes pias & religiosas personas, & vniuersos Christi fideles ad id inuocandum apertis Ecclesiæ thesauris nuper inuitauimus. Regem autem, etsi non dubitamus, parari

iam iussisse auxilia, & reliquas res quas pollicitus fuit; tamen ad eum nos hoc tempore scribimus, ad mittenda vobis primo quoque tempore auxilia promissa nostris litteris vehementer vrgentes: scribimus etiam ad Proreges Neapolis atque Siciliae, eos exstimulantes, vt eas res, de quibus mandatum à Rege acceperunt, sine morâ vobis subministrent. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXII. Martij, M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA IV.

Concubinatus labem ex Clero omnino tolli, & Ecclesiasticorum mores corrigi iubet. Eodem exemplo litteras dedit Archiepiscopo Moguntino & Treuirensi. Vide lib. II. cap. I. Vita PII V.

Io. Iacobo Archiepiscopo Salisburgensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Relatum est nobis à viris rerum Germaniæ peritis, & Dei zelo præditis, plerosque eorum qui beneficia & dignitates Ecclesiasticas obtinent, quos oporteret officij sui memores laicis exempla præbere rectè honesteque viuendi, abiecto Dei timore, & sine vllâ hominum verecundiâ, concubinas palàm habere, easque perinde ac si legitimæ eorum vxores essent, in Ecclesiis & aliis locis

locis publicis conspici, vulgò iisdem, quibus illi vocantur, officiorum & dignitatum nominibus appellatas; eoque hæreses tantopere creuisse ac multiplicatas fuisse, quòd Ecclesiastici tam turpiter & nequiter viuendo omnem planè existimationem amiserint, & in summam non apud hæreticos modò, sed etiam Catholicos, contemptiorem venerint: quo tam graui scandalo commoti, ad illud tollendum non mediocriter pro nostri officij sollicitudine exarsimus. Nisi enim tam nefandum concubinitus vitium extirpetur, nullam spem reliquam esse videmus, reprimi posse hæreses. Sed timemus (quod Deus auertat) ne breui tempore istæ, quæ supersunt, Catholicorum reliquiæ amittantur, & omnis prorsus Catholicæ Religionis cultus apud nos extinguatur. Etsi autem te hortatione nostrâ non egere confidimus; tamen pium animum tuum Apostolicis monitis & hortationibus incitandum duximus. Proinde Fraternitatem tuam etiam atque etiam hortamur & monemus, vt, cum scias, ruinam populi esse improbos sacerdotes, & pro tuâ prudentiâ intelligas, si Ecclesiastici corrigantur, sperari posse, futurum vt laici quoque emendentur, atque ita hæreticis propagandarum hæresum materia subtrahatur; Clerum tam diœcesis tuæ quàm ciuitatis, primo quoque tempore visites, & vitâ omnium & moribus inquisitis, quæcumque in eis corrigenda reperis, Deum tantùm respiciens, corrigas; & cum alia

vitia, tum in primis tam detestandum concubina-
 natus vitium extirpes: subiectos tibi ordinariâ tuâ,
 exemptos autem nostrâ, quam tibi, quatenus opus
 sit, tenore præsentium delegamus, auctoritate, iux-
 ta canonicas sanctiones coërceas ac punias. Quia
 verò Suffraganeos quoque tuos ad idem hortandos
 duximus, petimus, vt nostras ad singulos eorum lit-
 teras, quas cum his coniungendas esse iussimus, di-
 ligenter cures perferendas. Datum Romæ apud
 S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Iunij,
 M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA V.

Ut ad sedandos tumultus, in Flandriam traïciat, Hispaniarum Regem hortatur. Vide lib. II. cap. X. Vitæ PII. V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Philippo
 Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem
 & Apostolicam benedictionem. Cogit nos
 & commissum nobis à Deo officium, & paternus
 erga te amor, eâ de re cum Maiestate tuâ agere, de
 quâ sæpiùs iam egimus; & quò peiore in dies loco
 res Flandriæ esse audimus, eò impensius hortari,
 monere & instare, vt sine longiore cunctatione ad
 eos sedandos tumultus sese conferat. Potest etiam
 nunc Maiestas tua, si illuc ierit, aut saltem in Ita-
 liam

liam primo quoque tempore venerit, & eò firmum exercitum pramiserit, salutis eius prouinciæ prouidere: sed si segnius egerit, tum cupiet illis rebus succurrere, cum minimè poterit. Crescit in dies studiosis nouarum rerum hominibus animus, quòd nondum Maiestatem tuam te istinc commouere audiunt: è contrario autem debilitantur & franguntur Catholicorum animi, quòd nondum certum vllum nuntium acceperunt te ex Hispaniâ discessurum. Proinde hortamur te, & rogamus, ac per Redemptorem nostrum obtestamur, charissime Fili, vt, cum primùm veniendi facultatem nactus fueris, omni morâ omisâ in Italiam venias. Quòd cum veneris, de eundo in Flandriam commodius deliberare poteris. Fama ipsa interim tui in Italiam aduentus, si modò maturè, & cum magnis copiis veneris, non parum eorum, qui in fide & deuotione manent, animos confirmabit, & rebelles ac seditiosos deterrebit. Plurimùm autem Maieitati tuæ expedire censemus, fauorem tibi in hoc bello adiungere Christianissimi Francorum Regis, affinis tui: quem tibi propensè affuturum esse confidere debes; sicut nos quoque intelligere cœpimus: propterea quòd ipsi quoque non parum expedit, cum Regnum plenum hæreticis & seditiosis hominibus habeat, qui essent cum hæreticis Flandriæ societatem initura, incendium illud abs te extinguere, ne latius serpat, & ad ipsum quoque traiciat. Utinam perspicere
planè

planè posset Maiestas tua curam & angorem nostrum, cùm tamquam ea quæ oculis aspiciuntur, cernamus ruinam quæ imminet, nisi tanto periculo per te obuiam eatur. Itaque non contenti his litteris, hac eadem de re cum Maiestate tuâ quàm diligentissimè agere volumus venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum Rossanensem, Nuntium nostrum, auidissimè aliquem certum nuntium de te in Italiam venturo expectantes. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA VI.

Ecclesiarum in Regno Neapolitano visitationem impediri non debere, ut habetur lib. III. cap. I. Vitæ PII V.

Dilecto Filio Gaspari Quirogæ Con-
filiario Regio.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia probitatem & integritatem tuam cognitam habemus, & te scimus, eâ quâ decet deuotione, sanctam hanc Sedem prosequi; idcirco gauisi sumus, te assumptum fuisse in concilium Regium, & charissimi Filij nostri Regis iudicium magnopere probauimus. Nullum autem tam pio Regi præstari à te officium, vel te dignius, vel quod
ci

ci gratius esse debeat, potest, quàm si de iis rebus certio-rem eum facere curaueris, quæ ad Dei obsequium, & ipsius honorem atque existimationem pertinent. Cùm pto commissò nobis officio misissemus quemdam nobis valdè probatum Episcopum, qui in Cleris ciuitatum quarumdam Regni Neapolitani, ea quæ essent exploranda, cognosceret, nosque edoceret, vt quæ corrigenda essent corrigere possemus; tam pium ac necessarium mandatum Apostolicum exequi minimè potuit, nisi Regium diploma, quod vocant Exequatur, quod hoc illi permitteret, acciperet. Sanè commoti fuimus, vbi hoc audiuimus. Nimis enim indignum nobis visum est imminui tantopere hac in re ius atque auctoritatem nostram, & Apostolicæ Sedis dignitatem, in eo præsertim Regno, quod iuris ipsius est, nec posse nos Ecclesiasticas personas per eos, quos miserimus, visitare, nisi hoc à ministris Regiis permittatur. quod aliud non est, quàm superbè velle ei Sedi præscribere, cuius præceptis & monitis, si Christiani & Catholici sunt, reuerenter & humiliter parere debent. Cùm igitur tantam huius sacrosanctæ Sedis contumeliam & iniuriam nec velimus, nec debeamus animo æquo ferre, nec dissimulare; charissimum Filium nostrum Regem, quo ignorante tale committi persuasum habemus, de hac re edocendum curauimus, & hortandum, vt consulat famæ atque existimationi suæ, & huius sanctæ Sedis

dignitati, cuius auctoritatem & ius censuris Ecclesiasticis tueri ac defendere cogeremus, si eius iniurias, quod credere non possumus, Rex negligeret. De eâdem autem re scripsimus ad dilectum Filium Didacum Spinofam, Regij Concilij Præsidem, cum quo loqui poteris. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA VII.

Præstitum per Oratorem obedientie officium se grato animo accepisse scribit; Regem Poloniae, ut, hæreticis amovis, probis administris Catholicis uti velit, hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vitæ P I I V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro Sigifmundo Regi Poloniae illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex obedientiâ, quam per dilectum Filium, nobilem virum, Petrum Barzæum, Oratorem tuum, nobis & Apostolicæ Sedi, more institutoque omnium Catholicorum Regum, reuerenter admodum præstitisti, libentissimè agnouimus deuotionem ac pietatem, quâ maiorum tuorum piæ memoriæ Regum exemplo, sanctam hanc Sedem prosequeris, ac tale officium grato, perinde ac debuimus, animo accepimus. De dilecto

dilecto Filio Petro Miscouio, Coadiutore Placensi, Regni tui Vice-cancellario, Maiestatis tuæ desiderio, & tuæ commendationis causâ, & propter eius virtutes ac merita, libenter satisfacimus. Indulsumus enim, vt Decanatum Cracouiensem retinere possit, sicut rogasti; ad Sedis tamen Apostolicæ beneplacitum, quam confidere debes non reuocaturam gratiam suam, iisdem manentibus causis. Libenter ex tuis litteris intelligimus, quàm grata tibi & opportuna sit eius opera in illo munere obeundo. Talium ministrorum vehementer cuperemus habere te copiam magnam; multò enim meliore loco res istius Regni essent: est autem prudentiæ tuæ, viros tali fide & probitate præditos, & cùm honoris tui tum Catholicæ Religionis studiosos, diligenter conquirere atque prouehere, eisquæ potissimum Officia, Præfecturas & Magistratus committere atque mandare. Id ad continendos in Religione Catholicâ, & fide & deuotione erga Maiestatem tuam populos, remedium omnium vtilissimum experieris: sicut econtrâ nihil potest inutilius esse, nec perniciosius, quàm eorum operâ in Magistratibus vti, qui hæreticæ prauitatis labe polluti sint. tales enim ministri potestate sibi commissâ, ad deprauandos populos & disseminanda hæreticæ prauitatis zizania, abutuntur; non honorem, non famam Regiam diligunt; sui similibus, hoc est hæreticis, fauent; bonos & Catholicos infectantur & opprimunt;

Ecclesiasticis verò personis in primis inimici atque infesti sunt. Quocircà hortamur, vt in hac re, quàm maximam potes, semper diligentiam ac circumspeditionem adhibeas; & si quos minùs tibi, quales essent, cognitos, vllis officiis nimià quadam facilitate præposuisti, eos quamprimùm poteris remoueas, aliis in eorum locum, qui Catholici sint, suffectis: & omnibus aliis remediis, quibuscumque potes, sicuti ceteros quosque Reges & Principes hortari non desistimus, enitere, vt hæreticæ prauitatis pestem in Regno tuo reprimas. Illud enim, charissime Fili, semper cogitare debes, quod admonere quoque alios Reges consueuimus, ita potestatem Regiam tibi, & ceteris Regibus, ab illo Rege Regum datam fuisse, vt actionum & operum vestrorum rationem ei reddituri sitis. Hæc breuî Maiestatem tuam admonendam duximus, quia nos quoque de officio nostro, & de te ac ceteris Principibus rationem reddendam fore meminimus. Quæ paterno animo à nobis dicta, Maiestatem tuam non dubitamus ipsam quoque pio esse animo accepturam. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Ianuarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA VIII.

Scotiæ Regina virtutem ac pietatem commendat, eiq̃ue de filio nato gratulatur, atque illum Catholico ritu baptizari mandat. Vide lib. III. cap. VIII. Vita PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filia nostræ
Mariæ Scotiæ Reginae.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex literis tuis & à nuntio tuo de tuâ incolumitate optatissimum & iucundissimum nuntium accepimus. Grata, lectis tuis, fuisse officia nonnulla erga te nostra gaudemus. Non tam ex illis tamen quàm ex meritis tuis metiri animum nostrum debes: illa enim minora voluntate nostrâ fuerunt. Tibi verò pro virtute tuâ, pro constantiâ, pro pietate & deuotione erga hanc sanctam Sedem eximiâ ac singulari, multò maiora debentur. Quod Nuntij nostri opportuno iam tempore è Galliâ ad te accersiti aduentum tibi gratum fore significas, & studium atque auxilium tuum ei non defuturum esse polliceris, ad ea quæ ad Dei honorem & Regni tui tranquillitatem constituendam pertinebunt; libenter admodum id cognouimus, optamusque, vt quàm opportunissima tibi Regnoque tuo sit eius præsentia. De filio tibi nato ingentem lætitiâ capimus; & cùm Serenitati tuæ de tanto Dei munere denuò gratula-

mur, tum ex hoc initio reliqua quæ ad salutem istius Regni pertinent, nobis expectare posse videmur. Quod eum baptizandum publicè curatura eras, laudamus in Domino pium studium tuum reducendi in vsum & consuetudinem sanctos Ecclesiæ Catholicæ ritus in tanto Sacramento administrando. Faxit misericors Dominus, vt isto exemplo, ij qui decepti miserandum in modum ab hæreticis fuerunt, in vero ac salutari huius & aliorum Sacramentorum vfu, ad ea rectè riteque & salubriter suscipienda, commoueantur, &, eiectis errorum tenebris, Catholicæ veritatis lucem recipiant. Filio verò isti tuo Deus gratiam in sacro Fonte suscipiendam perpetuò conseruet, tibi que lætitiã ex eo conceptam in dies magis augeat, atque aliis multis donis & gratiis munus suum cumulet. Reliqua cognosces ex nuntio tuo: quem desideria tua nobis exponentem, eã quã decuit benignitate audiuimus, & ad te cum nostrâ benedictione remisimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXII. Ianuarij, M.D.LXVII. anno Pontificatus nostri secundo.

EPISTOLA IX.

Concilij Tridentini Decreta exequi, deprauatosque morès corrigi, vt pro suo munere procuret, Archiepisc. Cameracensem hortatur: vt habes lib. I. cap. II. de Vitâ PII V.

Venerabili Fratri Maximiliano Archiepiscopo Cameracensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex pluribus Fraternitatis tuæ litteris perspectum desiderium exequendi sacri Concilij Tridentini Decreta, magnis, vt debemus, in Domino laudibus prosequimur. Id ipsum nos pro commissâ nobis Ecclesiarum omnium sollicitudine quantopere cupiamus, re ipsâ ab omnibus iam cognitum fuisse putamus. Frustrâ certè tot & tam salubria Decreta facta fuissent, nisi ea in vsum & consuetudinem per nos, & te, atque alios Fratres nostros adducerentur. Sed postulatione tuâ à nobis, vnâ cum venerabilibus Fratribus nostris Cardinalibus Congregationis sacri Concilij, maturè consideratâ atque perpensâ, existimauimus, Fraternitatem tuam eo contentam esse in præsentîâ debere, si, non obstante indulto exemptionis dilectorum Filiorum Capituli Cameracensis, & concordîâ cum prædecessoribus tuis inîtâ, & abs te iuratâ, vices nostras tibi, in iis quæ ad correctionem morum pertinent, delegaremus. Non paruum sanè, si diligenter attendas,

das, facultatem tibi impertitam esse cognosces expromendi pium zelum tuum: latè patet correctio morum; ad eos corrigendos Fraternitas tua sedulò & diligenter vnà cum suis Suffraganeis incumbat. Cleri corrupti & deprauati mores sicut hæresum initium attulerunt; ita, si correcti fuerint, primum id & præcipuum remedium erit extirpandarum hæresum. Hac in re vbi cum grege tibi commissò officium tuum præstiteris, ad ea quæ restabunt perficienda viam tibi munies ac patefacies. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Ianuarij, M. D. LXVII. anno secundo Pontificatus nostri.

EPISTOLA X.

Cancellarij in tuendâ Catholicâ Religione studium commendat, vt Clericorum seminarium in Ecclesiâ Frisingensi institui, aliaque pietatis officia præstari curet, hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Dilecto Filio Simoni Thadæo Echio, dilecti Filij, nobilis viri, Alberti Bauariæ Ducis Cancellario.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Inter ceteros istius inelytæ nationis, quos in tantâ hæresum multitudine permanere adhuc in Catholicæ Ecclesiæ vnitæ, & fidei orthodoxæ

doxæ constantes esse defensores ac propugnatores accepimus, luculentum tibi testimonium à viris grauibus apud nos datum fuit. Sic enim relatum nobis fuit, nullo te loco Catholicæ Religioni deesse; sed quocumque studij & officij genere possis, eam aduersus hæreticos tueri atque defendere. Lætatur admodum, & Deo gratias agimus, quòd supersunt adhuc viri vetere Germaniâ digni, quos nulla Ecclesiæ procella, nullæ hæreticorum fraudes potuerunt ab Ecclesiæ corpore abducere ac segregare. Dilecti verò Filij nobilis viri Alberti Bauariæ Ducis ex hac re quoque singularem prudentiam, & pietatem eximiam, libenter agnouimus, qui talium virorum operâ & consilio vtatur, eosque præcipuè honoret. Quia verò, Catholicorum reliquias in istâ nobili natione, quantâ maximâ possumus diligentia, pro commisso nobis officio tueri & conseruare cupientes, plurimum expedire duximus, in Ecclesiâ Frisingensi, cuius, vt scis, administrationem in temporalibus commisimus dilecto Filio Ernesto, ipsius Ducis filio, Seminarium, iuxta sacri Concilij Tridentini saluberrimum Decretum erigere, deuotionem tuam hortandam in Domino duximus, vt ad eam rem perficiendam, & ad omnia quæ in illâ Ecclesiâ atque diocesi reformanda fuerint, quidquid poteris studij & auxiliij, propensè impertias. Quod etsi te, pro tuo diuini honoris studio, etiâ sine hortatione nostrâ facturum esse confidebamus; ta-

men te ex his litteris intelligere volumus, talia tua officia nobis quoque grata esse futura; sicut ex dilecti Filij Magistri Ioannis Phisteri Canonici Frisingensis, & Sedis Apostolicæ Protonotarij, relatione cognosces: quem officio sibi commisso prudenter & diligenter admodum functum, ad ipsum Ducem cum nostrâ benedictione remisimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIV. Februarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XI.

Anglos Catholicos Religionis causâ patriâ pulsos, & in Belgium receptos, ut omnibus charitatis officiis benignè fouendos curet, Regi commendat: ut lib. III. cap. IX. Vitæ PII V. legitur.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Etsi omnium, qui calamitatibus affecti sunt, misereri, Christianæ charitatis officium est; tamen ij præcipuè misericordiâ & primùm omnium auxilio digni sunt, qui exilium pati, & domos ac facultates suas amittere, & grauissimas calamitates atque ærumnas subire præoptarunt, quàm à Catholicâ Religione deficere,

deficere, rebus omnibus humanis diuini honoris gloriam, & orthodoxæ fidei cultum præferentes. Quò pauciores autem reperiuntur vbiq̃ue his turbulentissimis Ecclesiæ temporibus, qui tali virtute, grauitate, constantiâ præditi, non charissimarum & iucundissimarum rerum amissione permoueantur, neque aut propositorum præmiorum spe, aut periculorum metu à CHRISTO & eius corpore Ecclesiâ separari sese patiantur, eò studiosius iuari & subleuari illos conuenit. Cùm igitur complures Anglos Catholicos ex illâ Angliæ miserabili tempestate, ne vllâ hæreticæ prauitatis contagione polluerentur, in Flandriam profugisse, & Louanium & in alias ditionis tuæ ciuitates sese recepisse cognouerimus, quos necessariorum rerum inopiâ premi, ac vehementer laborare non sine dolore audimus; nostrum officium esse existimauimus, non modò eorum egestatem aliquo subsidio subleuare, sicuti fecimus, & facere in animo habemus; sed Maiestati etiam tuæ tantam occasionem æternæ mercedis, & superni præsidij, tibi ac rebus tuis promerendi, indicare. Quocircà tua apud Deum merita crescere cupientes, pietati eos tuæ maiorem in modum commendamus, hortantes, vt tales Dei seruos illius amore, cuius causâ exulant, & cuius tu beneficio regnas, commendatos habeas, & liberalitate tuâ complectaris ac foueas. Ad quod non esse te longiori oratione à nobis incitandum nouimus, cùm sciamus,

quàm sis ad huiusmodi opera, sicut Rege verè Catholico dignum est, propensus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI. Februarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XII.

Deprauatis sacrorum hominum moribus hæreses potissimum excitari ostendit: quod vt caueatur, eos ad vitam moresque suos piè componendos, & ad Christianam disciplinam religiosè conformandos, Clericorumque Seminarium ritè instituendum, hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Dilectis Filiis, Abbatibus quorumcumque Ordinum, & Præpositis in Frisingensi diœcesi constitutis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm nobiscum ipsi cogitamus, quæ res materiam præbuerit tot tantisque pestiferis hæresibus, quæ in Germaniâ ortæ per vniuersas postea ferè Christiani nominis prouincias propagatæ fuerunt; tanti mali causam præcipuè fuisse iudicamus, corruptos Prælatorum mores, qui officij sui immemores, ac salutis obliti, Ecclesiasticorum bonorum fructus & reditus non in pios & honestos, vt debuerant, vsus conuertentes, sed ad voluptates suas,

suas, ad luxum, ad pompas & vanitates sæculi abutentes, eandemque viuendi licentiam, iis quibus præerant, permittentes, & exemplo eos suo corrum-pentes, maximum apud laicos odium, contemptio-nem & inuidiam non immeritò contraxerunt. Ita enim factum est, vt populos illorum vitæ nequitia vehementer offensos hæretici facilè hæresum sua-rum venenis infecerint, eisque quidquid voluerint, quamuis impium, & Catholicæ veritati apertè re-pugnans, persuaferint. Quod cum ita sit, huic ma-lo nullum constat aptius nec magis necessarium ad-hiberi posse remedium, quàm, vt ij qui licenter & inhonestè ad hoc tempus vixerunt, de salute suâ & de commisso sibi officio diligentius cogitantes res-piscant, & sese ac vitam suam corrigant, recordan-tes, se actionum suarum in tremendo Iudicij die rationem esse æterno illi Iudici reddituros. Itaque de vestrà, & eorum simul quibus præestis, salute solliciti, in Domino vos hortamur, & paternè ad-monemus, vt vnusquisque vestrùm in vitam & mo-res suos diligenter inquirens, in seipso corrigat, quid-quid corrigendum esse sua eum conscientia monue-rit; & dum potest, dum tempus habet, præteritas culpas & negligentias pœnitentiâ ac morum muta-tione redimere properet; & cum vitæ honestioris exemplo, tum etiam hortando, monendo, arguen-do, & increpando, eos quibus præest corrigere, & ad bonam, vt dicitur, frugem reducere studeat,

quidquid in eis emendandum & reformandum no-
uerit, secundum sacros Canones & Ordinis sui re-
gularia instituta emendans atque reformans. Et si
autem communiter aliis litteris omnes, qui diocce-
sanæ Frisingensi Synodo interfuturi sunt, hortati su-
mus, vt ad Seminarium in ciuitate Frisingensi ex
Decreto sacri Tridentini Concilij instituendum de
reditibus beneficiorum Ecclesiasticorum conferant;
tamen his quoque litteris vos propriè hortamur, vt
prompto animo in opus tam pium, quantum æ-
quum fuerit, pro modo reddituum vestrorum con-
feratis, cum nullam in rem vel Deo gratiorem, vel
Ecclesiæ ac toti diocesi salubriorem, eam pecuniam
erogare possitis. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die vltimâ Februarij, M. D. LXVII.
Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XIII.

*Diocesanam Synodum ritè haberi, & Clericorum Semi-
narium institui, rectèque curari hortatur: vt lib. II.
cap. I. Vitæ PII. V. habetur.*

Dilectis Filiis Abbatibus, Capitulis, Præpo-
sitis, Canonicis, & Clero vniuerso in Frising-
ensi diocesanâ Synodo congregandis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Præter alia, quæ in sacro Oecu-
menico

menico Tridentino Concilio ad tollendos abusus, & reformandam Ecclesiasticam disciplinam, vtiliter admodum & prouidè statuta ac sancita fuerunt, nemo est qui non intelligat, quantopere Decretum eius de diœcesanis Synodis habendis salubre, & hoc tam calamitoso Ecclesiæ tempore necessarium fuerit. Itaque vos omnes & singulos in Domino hortandos duximus, vt ipsius Ecclesiæ necessitatem vobiscum reputantes, in vestrà Synodo celebrandâ fideliter & diligenter officium vestrum Deo, ipsique Ecclesiæ præstetis; & quæ iuxta sacros Canones, ipsiusque Tridentini Concilij Decretum, in tali Synodo agenda; constituenda corrigendâve fuerint, ita agatis, constituatis & corrigatis, vt ipsa Ecclesia fructum, quem optamus, ex huiusmodi Synodi celebratione percipiat, nosque religiosum & pium studium vestrum collaudare in Domino debeamus. Quia verò Seminarium, sicut idem Concilium decreuit, in eadem Ecclesiâ instituere in primis expedit, atque adeò necessarium est, in quo pro diœcesis Frisingensis magnitudine certus puerorum & adolescentium numerus bonâ ad virtutem & pietatem indole præditorum, qui spem afferunt, se Ecclesiæ ipsique diœcesi esse vtilis euasuros, sub virorum fidei vitæque probatissimæ curâ atque regimine alatur; & bonis moribus ac disciplinis Ecclesiasticis instruat: ad eos autem alendos, quia non paruis sumptibus opus est; vestrum officium est, vt pro
ratâ

ratâ vestrorum Ecclesiasticorum redituum portione subsidium aliquod annuum in tam pium & vtile opus propensè conferatis. Quod vt faciatis, vobis in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, atque præcipimus. Quâ eâdem de re vobiscum mandato nostro coràm aget dilectus Filius, Magister Ioannes Phisterus, Canonicus Frisingensis, qui has vobis litteras reddet: eius orationi fidem habeatis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vltimâ Februarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XIV.

Puerum Episcopum non eligendum, in eâque re non temporalia, sed spiritualia bona spectari oportere, atque Halberstadensi Ecclesiæ virum tanto muneri idoneum Episcopum dandum esse demonstrat. Vide lib. VI. cap. IX. de Vitâ PII V.

Dilectis Filiis, Præposito, Decano, & reliquo
Capitulo Ecclesiæ Halberstadensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Postquam lectis litteris vestris, & postulatione vestrâ cognitâ, nobiscum de eâ re cogitare cœpimus, non potuimus non admirari, his tam calamitosis temporibus, ad eiusmodi vos consilium descendisse. Attendimus quidem, quæ vos ratio-

rationes impulerint : sed eâ in re videmus, vos plus necessitatem Ecclesiæ, quoad temporalia attinet, quàm quoad spiritualia, respexisse. Brunswicensem Ducem amamus nos, vt Principem Catholicæ Religionis studio, & erga sanctam Sedem Apostolicam obseruantiam excellentem, omni à nobis cum honore dignum esse scimus; fauemus eius nepoti, eumque tali auo dignum euadere cupimus. Sed ita eos diligimus, vt conscientiam nostram, & existimationem huius sanctæ Sedis, minimè lædendam esse putemus. Nimis absurdum, nimis alienum ab instituto Pontificatus nostri foret, nimis non Catholicos modò, sed etiam Ecclesiæ aduersarios, & huius sanctæ Sedis inimicos offensurum, si puero illâ ætate Ecclesia ista nobis approbantibus committeretur. Quam Deo rationem in tremendo Iudicij die facti nostri reddere possemus? Quid non modò Catholici, sed ij etiam qui ab Ecclesiâ recesserunt, dicturi essent, si potestate nobis ad ædificationem datâ à Deo abuteremur? Requisiimus hac in re sanè prudentiam vestram. Illud tamen probauimus, quòd vestri officij memores, postulationem vestram, postquam eius rationem reddidistis, arbitrio nostro permisistis; sed vellemus, vos oculos potius ad spiritualia, quàm ad temporalia intendisse: cum dilectus Filius nobilis puer Henricus Iulius, Deo dante, adoleuerit, tum quos illi honores Apostolica Sedes pro dignitate illius familiæ, & pro au-

fui meritis habere poterit, habebit. Numquam hæc Sedes benignitatem suam & gratam voluntatem erga benemeritos Principes desiderari passâ est: hoc autem tempore consulendum est summæ istius Ecclesiæ necessitati. Proinde hortamur vos, & pro nostro officio auctoritate Apostolicâ monemus, vt nihil, nisi Dei honorem, & Ecclesiæ vtilitatem respicientes, maturo iudicio eligatis in demortui Episcopi locum talem virum, qualem tam calamitosa tempora efflagitant; qui Catholicus sit, qui & vitæ honestate, & litterarum scientiâ tanto muneri aptus sit atque idoneus. Agitur conscientia vestra, agitur ipsius Ecclesiæ salus. Quid prodest consulere temporalibus, si spiritualia negligantur? At verò si Ecclesiæ in spiritualibus præcipuè prouisum fuerit, si vir ad ea tuenda idoneus deligetur, Deo fauente; is temporalia quoque conseruabit, atque tuebitur. Sed cum à vobis deligi oportet, qui morum, vt diximus, honestate commendetur: cuius vita sit ad imitandum omnibus, quibus præsit, proposita: cuius ad mores, tamquam ad normam quamdam, Clerus mores suos corrigat ac reformet. Quam nos certissimam rationem esse reprimendarum hæresum iudicamus; sicut eis excitandis & augendis, & bonis Ecclesiârum temporalibus amittendis, Prælatorum & aliorum Ecclesiasticorum prauos mores præcipuam causam dedisse constat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo
Piscato-

Piscatoris, die XXI. Martij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XV.

Puerum in Episcopum electum approbare se non posse ostendit: ut lib. VI. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nobili viro Henrico Iuniori Duci Brunsvicensi.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Acceptis litteris tuis super negotio Halberstadenſis Eccleſiæ, recordati continuo ſumus, quanta & quàm inſignis & quàm multis rebus teſtata fuerit tua in Catholicâ fide conſtantia, & erga Apoſtolicam Sedem pietas atque obſeruantia. Quo nomine te & ante Pontificatum ſingulari ſtudio proſecuti fuimus, & poſtquam huius ſeruitutis onus, Deo ita diſponente, ſuſcepimus, omnigeno honore, quatenus noſtra, & huius ſanctæ Sedis dignitas pateretur, dignum iudicamus. Ceterum quò pluris te facimus, & quò propenſiore erga te voluntate ſumus, eò moleſtiùs ferimus, non eſſe hanc rem huiusmodi, in quâ deſiderio tuo ac noſtro erga te ſtudio ſatisfacere poſſimus. Quâ in re Nobilitatem tuam rogamus, vt ſecum diligentius conſideret, quid officium noſtrum requirat, quid hæc tempora poſtulent, quid Halberſtadenſis Eccleſiæ

necessitas poscat, quanto & quàm graui scandalo non Catholicos modò, sed etiam Ecclesiæ inimicos offensuri essemus, si puero illius ætatis, auctoritate nostrâ, Ecclesia committeretur. Certè non sine pudore & rubore possemus de hac re verba cum Fratribus nostris facere. Cogitemus, dilecte Fili, vtrumque nostrùm Deo rationem reddere debere, quamquam es tu multò senior, etiam quàm nos: Quam, quæsumus, in tremendo illo iudicio rationem reddere possemus promotionis adeò immaturæ, adeò contra sacros omnes Canones factæ? cùm in nepote tuo præter generis nobilitatem nullâ prorsus earum rerum inesse per ætatem possit, quæ ab ipsis Canonibus requiruntur. Speramus quidem de eo illa, quæ sunt speranda de puero tali genere nato; sed expectanda est maturitas ætatis, aut, si dispensatione aliquâ super ætate opus fuerit, expectandum saltem est tempus, dum adolescat, vt certius suscipiendi oneris magnitudinem, & quid professurus, quibusque se legibus obstricturus sit, intelligere possit, cùm ad talem ætatem, Deo dante, peruenerit. Tum si apparebit, cum maiorum suorum, tuique in primis, aui sui, tam Catholici Principis, imitatorum fore; confidere potes, sanctam hanc Sedem quoscumque poterit honores pro vestræ familiæ dignitate, ac pro tuis erga religionem Catholicam meritis, illi habituram esse. Quocirca hortamur, & perimus, vt hæc tecum diligenter perpendens, desistas id à nobis petere,

tere, quod nec nos sine grauissimâ Dei & hominum
 offensione concedere, nec tu sine animæ tuæ peri-
 culo impetrare posses; quodque non modò Ecclesiæ
 illi, sed ne ipsi quidem nepoti tuo expedit. Illud
 multò magis pietate erga Deum tuâ dignum est, vt
 dilectis Filiis Capitulo Halberstadenſis Ecclesiæ gra-
 tiis actis pro studio, quod erga te & nepotem tuum
 declararunt, eos horteris, vt Ecclesiæ suæ necessitati
 consulant, aliquo Catholico viro, & vitæ honesta-
 te ac litterarum scientiâ prædito, quæ à sacris Cano-
 nibus requiritur, ad Ecclesiæ suæ regimen in de-
 mortui Episcopi locum sufficiendo. Ad quod nos
 quoque pro officio nostro diligenter eos horta-
 mur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo
 Piscatoris, die XXI. Martij, M. D. LXVII. Pontifi-
 catus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVI.

*Ecclesiæ Mediolanensis iura defendit: vt lib. III.
 cap. XIII. Vitæ PII V. habes.*

Dilecto Filio nobili viro, Gabrieli à Cueva,
 Duci de Albuquerque, Status Mediola-
 nensis Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostoli-
 cam benedictionem. Ex litteris tuis die XXI.
 Septembris datis perspeximus, quantopere Nobilitas

tua laboret, ne quod præiudicium inferatur charissimo in CHRISTO Filio nostro, Regi Catholico, in controuersâ, quæ est inter dilectos Filios, Cardinalem Borromæum & Senatam Mediolanensem. Ceterum sicut Nobilitati tuæ curæ esse videmus, ut ius temporale ipsius Regis defendas; ita nos pro loco, quem licet immeriti obtinemus, curare conuenit & oportet, ut Regis Regum honorem præ oculis habentes, iura Ecclesiastica tueamur. In quo ipsis Principibus consulere non immeritò nos putamus, cum, suo Ecclesiarum Præsulibus iure reseruato, etiam ius temporale Principum stabiliatur. Atque eam causam quidem, quod ad petitorium attingit, cognoscendam, æquis iudicibus mandauimus, qui quæcumque Procurator fisci Mediolanensis super eâ re proponenda duxerit, diligenter audient, eamque rem, prout iustum fuerit, iudicabunt. Ipsum Cardinalem interim in possessione, à quâ deturbatus fuit, redintegrari, & quoad causâ ipsâ decisa sit, in eâ permanere æquum esse censemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Piscatoris, die III. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVII.

Io. Paulum ab Ecclesiâ, Senatorem Mediolanensem, quem ipse deinde elegit Cardinalem, quòd Ducis nomine certum negotium Romæ diligenter procurasset, commendat; hortaturque Ducem ipsum, vt Ecclesiæ Mediolanensis dignitatem & iura tueatur.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci Albuquerque, ditionis Mediolanensis Governatori.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Fidelis ac diligentis operæ Ioannis Pauli ab Ecclesiâ Senatoris, in agendo negotio, de quo cum ad nos misisti, probè consciij, faciendum nobis duximus, vt eius ad te reditum debito hoc laudis testimonio prosequamur. Non potuit igitur is eam rem accuratiùs gerere, nec meliùs: quæ quò minùs confecta sit, cum ipsius rei vis suam præ se ferat difficultatem, nihil attinet causas exponere: quam tamen controuersiam, vbi primùm poterit, perspectis & explicatis omnibus quæ vtramque in partem necessariò allata fuerint, & causæ veritate, dirimendam curabimus. Excellentiam quidem tuam, non quia necesse sit, in cuius animo & actionibus cum prudentis Principis officio pium curæ sacerdotalis affectum libenter agnoscimus & collau-

collaudamus, paternæ in te charitatis abundantiam commoti, vehementius hortamur in Domino, ut Pastores resque Ecclesiasticas istius urbis ac prouinciæ singulari studio ac defensione complectaris. Nam præter illam necessitatem, quam Principes à Deo impositam sustinent, ut iis honorem habeant, qui ad curam piorum gregum delecti sunt ab eo cuius patrocínio & munere dominantur, eâ præterea pietate confirmant Regna, populos in officio obedientiæ continent. Hanc auctoritatem, quæ debetur Ecclesiasticæ iurisdictioni, si multi, quorum pro communi Pastoris ac Parentis officio & temporarias calamitates & æterna supplicia sæpissimè lugemus, non admissent, cum præsentis rerum prosperitate, tum cælestis beatitudinis expectatione florent. Quorum enim dexteræ Principum promptæ sunt ad tuenda & amplificanda iura Ecclesiarum, eorum imperia ac status perpetuâ Dei dexterâ defenduntur; ac liberè illi & quietè suâ dititione perfrui solent, qui libertatem & quietem Ecclesiasticam saluam & rectam conseruare student. Quorum præsidio freti etiam Episcopi, sui officij munus vigilantius exequentes; in gregis curam, quem Deus suo Sanguine acquisiuit, vehementius incumbunt. Prouexit orationem nostram longius perspecta nobis religio ac pietas tua; cui salutem precantes, sacrum Apostolicæ benedictionis munus impertimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub
anulo

annulo Piscatoris, die III. Octobris, M. D. LXVII.
Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVIII.

De sacri Concilij Tridentini Decretis abs se in Indiam transmissis: de iniuncto sibi Summi Pontificis officio; vicem suam dolendam potius quàm gratulandam ostendit: Ecclesiam Dei in Indiã crescere & propagari letatur: Cardinalis Portugalliæ pietatis studium commendat: Antistitem, pastorali curâ se eximi postulantem, confirmat in officio, & exemplo suo consolatur: dispensandi ritè in causis coniugalibus, & certis diebus sacras Indulgentias elargiendi, tribuit facultatem. Vide lib. III. cap. v. Vitæ PII V. & lib. VI. cap. XI.

Venerabili Fratri nostro Gaspari, Archiepiscopo Goano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Peruenisse ad te litteras nostras vnà cum volumine Decretorum sacri Concilij Tridentini, libenter ex tuis litteris cognouimus. De iniuncto nobis officio, quòd nobis aliorum more gratularis, Fraternalitas tua vicem nostram potius dolere debet: sustinemus enim onus, & meritis & viribus nostris longè impar: sed non deficimus animo in tot tantisque laboribus, de Domini misericordiã confisi, qui eos qui laborant & onerati sunt,

confugientes ad se, non deserit. Gratum nobis fuit, quòd de statu istius Prouinciæ nos breuiter certiores fecisti. Non sine maximâ consolatione intelleximus, auctam esse Ecclesiam Catholicam, tot gentilium millibus ad Christi fidem conuersis, & quotannis nouorum filiorum accessione crescere. Benedictus Deûs, qui tot & tantas, ac tam disiunctas nationes, in tenebris ambulantes, respicere & illuminare dignatus est. Sicut lugemus & assidue deploramus Ecclesiæ damna, quæ in Europâ propter Lutheranam & alias hæresum pestes fecit, tantum eiusdem incrementis in istis orbis terrarum partibus gaudemus atque lætamur. Illud optandum esset, pro magnitudine messis operatiorum copiam suppetere. Quòd dilectum Filium nostrum Henricum Portugalliæ Cardinalem laudas, cuius diligentiam scribis officium inquisitionis hæreticæ prauitatis apud vos vigere, eiusque vigilantiam multum & sæpè profectum fuisse; libenter agnouimus eius insignem ac præstantem Catholicæ fidei ac Religionis zelum: nec dubium habemus, quin is, pro sua pietate, tibi & reliquis istarum partium Episcopis, quidquid potuit opis & auxiliij ad colendam & augendam istam vineæ Dominicæ partem, studiose & antea tulerit, & semper laturus sit. Ad quod cum, quamquam currentem, vt dicitur, nostrâ ipsi quoque hortatione incitabimus. Ceterum, quòd commemoratis laboribus & molestiis tuis liberari

te ab onere Archiepiscopatus suppliciter admodum postulas, desiderio tuo satisfieri minimè expedire putamus: pro fraternâ quidem charitate dolemus, te istâ ætate tot laboribus fatigari, tot periculis obnoxium esse; sed memento, Frater, per multas tribulationes necesse esse in cælestem nos patriam peruenire. Non est deferenda statio, in quâ Domino nos constituere placuit. An non putas, in tot tantisque occupationibus, curis & molestiis, quibus pro suscepto hoc munere indefinenter fatigamur, nos quoque interdum tædere vitæ, & optabiliorem nobis videri illum pristinum statum nostrum? Sed iugum, quod Dominus ferre nos voluit, non excutiendum nobis, sed ferendum forti animo esse statuimus, quoad ei placuerit his nos vinculis corporis exsoluere ac liberare. Depone tu quoque cogitationem istam: & ad quod officium inuitus, vt scribis, vocatus fuisti; in eo obsequium & fidem tuam Domino probare perseuera, pro istis breuibus laboribus æternum tibi præmium reddituro. Quòd nos hortatus es, ad concedendum istarum partium Episcopis facultatem dispensandi cum his qui matrimonia inter se in gradibus à iure prohibitis contraxerunt, vel in posterum contrahere contigerit; Nos saluti animarum consulere volentes, & considerantes quàm difficile sit ac longum, ex tam remotis orbis terrarum partibus ab Apostolicâ Sede huiusmodi absolutiones & dispensationes petere,

facultatem eam duximus esse concedendam, sicut ex aliis nostris litteris intelliges. Potestatem etiam tibi, & Episcopis tuis, ac successoribus vestris, elargiendi Christi fidelibus quotannis, festis diebus quibusdam maximè solemnibus, Indulgentias quasdam dedimus. Cuius concessionis quoque litteras ad te, vnà cum his litteris, mitti iussimus. Antidotum illud, quod ad nos te misisse scribis, nondum acceperamus. Id gratum futurum est nobis, non quia opus eo nobis futurum esse putemus, sed quia tale tuæ erga nos charitatis indicium non potest nobis non esse vehementer gratum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XIX.

De litteris suis & Concilij Tridentini Decretis ad Archiepiscopum Mexicanum missis: de statu Indicæ illius Prouinciæ, certiores se fieri cupit: ad illarum Ecclesiarum regimen officium suum non desuturum pollicetur: Gentiles ad Christianam fidem conuersos à militum iniuriis defendi curat; vt l. III. c. V. Vitæ PII V. habetur.

Venerabili Fratri nostro Alphonso, Archiepiscopo Mexicano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Credimus allatas esse ad te litte-

litteras nostras, quibus te, sicut reliquos quoque istarum partium Fratres, anno proximo præterito, de nostrâ ad Apostolicæ Sedis regimen assumptione fecimus certiores, & ad te, & illos officio fungentes, quod fraternæ charitati, & suscepto muneri, tali tempore conueniebat, misimus singulis singula sacri Oecumenici Concilij Tridentini, feliciter sub nostro prædecessore fel. record. Pio quarto peracti, volumina. Nuper autem litteras abs te accepimus, XII. Martij datas, gratulationes nobis de officio ad quod vocati sumus: cuius nos oneris magnitudinem sentientes, consolationem pariter & auxilium piarum precum à Fratribus nostris exposcimus potius, quàm gratulationem expectamus. Illud cuperemus, nobis de statu Prouinciæ, & an Sedis auxilio & auctoritate opus tibi & Suffraganeis tuis esset, significasses. Nos enim & tibi, & illis in iis quæ ad bonum vestrarum Ecclesiarum regimen, & ad propagationem diuini cultus ac Christianæ fidei pertinebunt, deesse nolumus, nec debemus. Illud Fratritatem tuam, coram Deo & Domino nostro IESU CHRISTO obtestamur, vt Gentiles ad fidem Christianam conuersos à militum iniuriis quàm diligentissimè defendas ac protegas; & Suffraganeos tuos, nostro etiam nomine, vt idem faciant, sedulo admoneas & hortaris. Verendum est enim, ne propter talia scandala nomen Dei in Gentibus blasphemetur, & minùs multi Christianam fidem

fufcipiant, Christianorum peccatis offenfi, iniuriif-
que deterriti. Datum Romæ apud fanctum Petrum
sub annulo Pifcatoris, die VII. Octobris, M. D. LXVII.
Pontificatus noftri anno fecundo.

EPISTOLA XX.

*Felicem Marchionis in Nouam Hifpaniam aduentum gra-
tulans, inibi Catholica fidei propagationem à Deo bene
precatus, fedulam rei Christianæ procurationem com-
mendat, fpiritualiaq; munera transmittit. Vide lib. III.
cap. v. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Marchioni de Fal-
ces, Nouæ Hifpaniæ Proregi.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apoftoli-
cam benedictionem. Te vnâ cum dilectâ in
Chrifto Filiâ, nobili muliere, Marchionisâ, coniu-
ge tuâ, prosperâ admodum nauigatione in commif-
fam tibi prouinciam Nouam Hifpaniam perueniffe,
libenter admodum ex tuis litteris cognouimus.
Deum autem precamur, vt qui te iftuc adeò felici-
ter perduxit ad iftos populos regendos, Nobilitati
tuæ femper adsit, detque & concedat, vt fancta Ec-
clesia in iftis partibus, sub tuo felici regimine, ad
diuini fui nominis gloriam, & animarum salutem,
propagetur & crefcat. Cui rei non dubitamus No-
bili-

bilitatem tuam toto animo intentam fore. Nullum certè tam Catholico Regi obsequium gratius præstare; nihil seipsâ dignius facere, nullâ te diuinæ gratiæ auxilium certiùs promereri poterit. Nihil autem æquè necessarium esse pro suâ prudentiâ intelligit, ac Christianos novos diligenter à militum & aliorum Christianorum iniuriis tueri atque defendere, & Gentiles ita tractare, vt ne à fuscipiendâ Christi fide deterreantur; sed potiùs modis omnibus alliciantur. Quia verò, quàm grata tibi & aliis fuerint superiora spiritualia munera; significasti; mittenda ad te duximus alia, inter eos quos tibi visum fuerit, dispertienda; quibus debitâ deuotione gestatis aduersus pericula muniamini. Omnipotens Deus te, & nobilem mulierem vxorem Marchionissam, incolumes custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXI.

Ecclesiæ sanctæ filios ex infidelium conuersione in Indiâ crescere letatur: inde Lusitaniæ Regum pietatem commendans, eorum administratos, vt ad Gentilium conuersionem, & conuersos benignè curandos incumbant, adhortatur.

Dile-

Dilectis Filiis, nobili viro, Vice-regi, & Consiliariis Portugalliæ & Algarbiorum Regis in partibus Indiæ Orientalis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Misericordiarum Patri & Deo totius consolationis gratias agere non desistimus, qui in maximis & multiplicibus curis, quas pro suscepto officio assiduè sustinemus, reficere nos & consolari dignatur iucundissimis nuntiis, qui ex istis Indiæ partibus afferuntur. Audimus enim, quantopere istic iam Ecclesia Catholica creuerit, quantumque Gentilium numerus quotannis ab idolorum cultu, ad Christi fidem conuerti soleat. Ex quibus Ecclesiæ incrementis, & tot animarum salute, tantâ cor nostrum lætitiâ exultat, vt eam non faciliè explicare possimus. Quanta verò hoc nomine laus Serenissimis Portugalliæ Regibus debeat, cuncti Christiani populi nationesque nouerunt: eorum enim curâ, studio & admirabili animi magnitudine perfectum est (Deo pios illorum conatus & cœpta iuuante) vt vsque in vltimos orbis terræ fines sacrum Euangelium peruenerit, & ij qui in tenebris ambulabant, lucem veræ Religionis aspicere, ac Creatorem & Salvatorem suum agnoscere cœperint. Quia verò, tam iis qui longè, quàm iis qui propè sunt, debitores sumus; ardentissimè cupientes

tes negotium conuersionis Gentilium quàm maximè vrgeri, & tot animas, quæ perituræ essent, augendâ diligentîâ seruari, deuotioni vestræ tam sanctum & pium opus duximus esse commendandum. Si sola Domini nostri IESV CHRISTI gloria ageretur, deceret, tam Catholicos viros pro eius honore etiam sanguinem sine vllâ dubitatione profunderè, qui suum ipse pro nostrâ salute in arâ Crucis effudit; sicuti vestræ nationis plurimi summâ suâ cum gloriâ profuderunt, qui nunc meritorum suorum fructum percipiunt. Sed præter Dei honorem, præter animarum salutem, agitur quoque Christianissimi Filij nostri Regis vestri gloria, agitur vestrum & vestræ inclytæ nationis decus. Quò plures enim Gentiles Christi fidem susceperint, cò Regis nomen gloriosum gloriosius reddetur, imperium eius in istis partibus firmiùs stabilitur, maiores acquirentur vires, ad barbaras nationes diuino auxilio subigendas, & Regno Portugalliæ adiungendas; vestra porrò & vestræ nationis laus, & in Religionem Christianam merita crescent. Quæ vos diligenter attendentes, oportet quidquid potestis auxiliij, quidquid potestis studij ac fauoris, operariis in vineâ Dominicâ laborantibus, Prælatis nimirum, & reliquis quorumcumque Ordinum Religiosis viris, promptissimo animo præstare. Illud verò in primis necessarium esse pro vestrâ prudentiâ intelligitis, ipsos Gentiles à militum iniuriis diligen-

ligeriter defendi ac protegi, impedimentaqué & scandala omnia remoueri ac tolli, quibus eorum conuersio quocumque modo impediri aut retardari possit. Quæ etsi vos facere, & facturos esse confidimus; tamen, vt id acriùs & diligentius faciatis, vos coram Deo Salvatore nostro obtestamur, atque in remissionem peccatorum vestrorum vobis iniungimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XI. Octobris, M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXII.

Vt Gallie Regi contra hereticos & rebelles opem ferat, Regem Hispaniarum hortatur. Vide lib. II. cap. VI. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster; salutem & Apostolicam benedictionem. Ad Maiestatem tuam allatum fuisse minimè dubitamus de tumultu, qui in Regno Franciæ nuper excitatus fuit Religionis Catholicæ causâ, ac seditione potius rebellium Christianissimi Francorum Regis affinis tui. Non dubitamus autem, quin etiam sine hortatione nostrâ omni studio Maieestas tua illi Regi subuentura sit, vel propter commune periculum, vel
Religio-

Religionis, & vestræ necessitudinis causâ. Quare nos magnâ cum fiduciâ Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & ceteris omnibus, id eam facturam esse confirmauimus; sicuti nos quoque, etiam supra vires nostras, ei opitulari decreuimus. Vt tamen, quod de Majestatis tuæ voluntate & nos expectamus, & aliis polliciti fuimus, cumulatè & sine morâ vllâ præstare velit, eam quanto maximo possumus animi studio hortandam, rogandam & obtestandam duximus. Quâ de re cum Majestate tuâ pluribus verbis aget dilectus hic Filius Annibal Auricellarius, qui Christianissimi Regis mandato, & nostro quoque, ad te venit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXIII.

Carolus Gallie Regem ex hereticorum manibus euasisse gratulatur, eiq̄ se pecuniarum vel militum auxilia præbiturum pollicetur. Vide lib. II. cap. vi. Vita PII V.

Dilecto Filio, nobili viro Ludouico Gonzagæ, Duci Niuernensi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Euasisse Christianissimum

Regem impias hæreticorum manus maximoperè lætamur, & Deo, qui in tanto eum periculo protexit, gratias agimus. Te verò, quòd ad ferendum ei auxilium adiungaris, maximâ laude prosequimur, & vt quantam maximam potes celeritatem adhibeas, hortamur. Quòd hortatus es nos ad eum tam necessario tempore pecuniâ iuuandum; scito venisse ad nos ab ipso Rege nuntium, cui eâdem de re nobiscum agenti polliciti sumus, nos Regi minimè defuturos, dummodò Religionis causâ seriò agatur, non vt ante hoc tempus acta fuit. Sed cum pecuniæ facultatem in præsentia non habeamus, quia quidquid habuimus, absumpsimus iuuando Imperatorem electum illo grauissimo bello Turcarum, & Scotiæ Reginam, & sancti Ioannis milites ad insulam Melitam muniendam, multisque aliis prætereà necessariis sumptibus; cogimur aliquod onus populis nostræ & sanctæ Romanæ Ecclesiæ ditiosis imponere, omnino contra voluntatem & institutum nostrum: sed quod ob nostras ipsorum & domus nostræ necessitates vt faceremus in animum inducere non potuissemus, statuimus id Maiestatis suæ causâ facere. Sed vt nostra pecunia hac viâ non ita citò expediri potest; tamen rationem inibimus, eius quàm celerrimè fieri poterit exigendæ: & necessitati Regis, vel pecuniæ vel militum auxilio, prout magis expedire visum fuerit, etiam supra vires nostras subueniemus. Superiores litteræ tuæ, quas

quas dilectus Filius Adrianus Ballionus nobis red-
 diderat, significationem magnam habuerunt tuæ
 erga nos & hanc sanctam Sedem obseruantix: li-
 benter ea quoque, quæ tuo ipse nomine exposuit,
 audiuius. Gratum nobis tale officium tuum fuit,
 perinde ac debuit. Planè ostendis te in hac sanctâ
 Sede colendâ imitatore[m] esse maiorum tuorum;
 sicut semper de te sensimus. Nos quoque eâ erga te
 voluntate sumus, quâ vt simus, & virtus, & pietas,
 & nobilitas tua meretur: ipsum quoque Adrianum
 tuâ causâ libentiùs vidimus. Datum Romæ apud
 S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvi. Octobris,
 M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXIV.

*Galliarum Regno contra hereticos auxilium postulat.
 Vide lib. II. cap. VI. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Hieronymo
 Priulo, Duci Venetiarum.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
 cam benedictionem. Postquam cognoui-
 mus, quanto in discrimine versetur salus charissimi
 in CHRISTO Filij nostri Caroli Francorum Regis
 Christianissimi, & illius inclyti Regni; statuimus
 pro officio nostro ei ferre auxilium, quàm celerri-
 mè poterimus, etiam supra vires nostras, aduersus

eius rebelles, diuinæ simul & Regiæ Maiestatis hostes sceleratissimos. Quia verò cum eius periculo coniunctum quoque est Italiæ periculum (etenim si, quod Deus auertat, hostes eius superiores essent, incendium illud in Italiam quoque traiecturum esset;) Nobilitatem tuam hortandam duximus, vt depellendi communis periculi causâ, Regem illum tam necessario tempore enixè iuuet. Non latet nos quidem, quantoperè de rebus suis ipsa sollicita sit in hoc tempore: sed adeò præsens, & ante oculos positum est hoc periculum, vt omnes qui Religionem Catholicam saluam volunt, & communi vtilitati consultum cupiunt, communi auxilio communibus hostibus sine morâ vllâ obsistere debeant. Id cum Deo gratissimum erit, tum isti inclytæ Reipublicæ, quæ veræ gloriæ semper appetens fuit, amplum & gloriosum, tanto Regi, & Religioni Catholicæ simul, tali tempore subuenisse. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Octobris, M.D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXV.

Vt Galliarum Regi, Regnoque, contra hereticos rebelles succurrat, Ducem Sabaudia hortatur. Vide lib. II. cap. VI. Vitæ PII. V.

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro Emanueli Philiberto, Duci Sabaudiaë.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto in discrimine versetur charissimus Francorum Rex, affinis tuus, & cum eo simul Catholica Religio, propter scelus & audaciam impiorum hominum, Dei & Regis sui rebellium, Nobilitas tua eò certius nouit, quò prior est tanto incendio. Omnino te hortatione cuiusquam non egere scimus, cum tot & tam graues causas habeas, quæ te ad eum tam necessario tempore enixè iuuandum excitent, vel affinitatis vestraë, vel Religionis Catholicæ, vel tui, & rerum tuarum periculi. Quia tamen, quod tuâ spontè facturus esses, certum habemus, pro tuâ in nos pietate & erga Sedem Apostolicam reuerentiâ, hortatu nostro te facturum esse; etiam studiosius & libentius Nobilitatem tuam hortamur & rogamus, vt in tantis illius Regni tenebris lumen ostendas animi, virtutis ac pietatis tuæ: quâ ex re maximam à Deo gratiam, & summam ab hominibus laudem consequeris. Nobis verò, qui ipsi quoque Regem iuuare etiam supra vires nostras statuimus, adeo gratum facies, vt non minùs nos tibi, quàm Regem ipsum tali officio obligaturus sis. Hac autem de re dilectus hic Filius, Annibal Auricellarius, pluribus verbis nostro nomine tecum ager. Datum Romæ apud sanctum Petrum

trum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Octobris,
M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXVI.

*Decem aureorum millia Gallie Regno contra hereticos
subsidio mittit; aliaque ad id se auxilia contulisse, &
ab aliis Principibus tum procurasse, tum procuratu-
rum se, ostendit. Vide lib. II. cap. VI. Vita PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Emanueli Philiberto, Duci Sabaudia.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Placuerunt nobis ea quæ Secretarius tuus mandato tuo nobis diligenter exposuit. Cardinali Lotharingo aliquantam pecuniam, sicut hortatus es, misimus. Ad tuam quoque Nobilitatem decem millia aureorum in præsentiam mittimus, ut eam adiutus pecuniâ commodius ferre auxilium possis Regi Christianissimo, tam graui eius & Catholicæ Religionis tempore. Ad Lotharingia Ducem misimus litteras nuper & Nuntium, hortantes eum, ut sese opponat, si quæ è Germaniâ hæreticorum auxilia in Galliam transire conabuntur: Italiae verò Principes per litteras & Nuntios hortari & excitare statuimus, ad mittenda Regi, quàm maxima quisque eorum poterit, equitum auxilia. Nullum planè officium tam necessario tempore

pore Christianissimo Regi à nobis deerit, multò plura præstituris, si maiores opes & facultates haberemus, cùm pro paternâ erga eum charitate nostrâ, tum diuini obsequij causâ. Te quoque hortatione non egere videmus, vt & Deo, & Regi affini & consanguineo officium præstes. Tantùm hortamur, vt celeritatem, quantam maximam potes, adhibeas. Quod attinet ad oppida & loca quæ à Bernensibus tibi nuper reddita fuerunt, ex Secretario tuo cognosces ea quæ Nobilitati tuæ referenda mandauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI. Nouembris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXVII.

Vt optatum Archiepiscopum eligant, Decanum & Capitulum Ecclesiæ Coloniensis hortatur.

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ecclesiæ Coloniensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Non parua animi molestia ac solitudine liberati fuimus, postquam ex litteris Nuntij nostri apud Maiestatem Cæsaream residentis cognouimus, eum, qui à vobis electus Archiepiscopus fuerat, suo tandem iure cessisse. Gaudemus admodum, & Deo gratias agimus, quòd iam

de integro potestas ad vos delata sit, nouum Archiepiscopum eligendi. Hortamur autem in Domino, & omni animi studio vos admonemus, vt officij vestri memores, maturâ deliberatione adhibitâ, & eo, quo decet, consensu, eiusmodi personam eligatis, vt electionis vestræ & Deo & hominibus rationem reddere possitis. Agitur, vt videtis, honor Dei, agitur animarum salus, agitur officium & existimatio vestra. Cogitate, quàm hæc turbulenta sint tempora: mementote, quanto in periculo aliàs ista Ecclesia versata sit; quanta damna & detrimenta acceperit quorundam Præfulum culpâ. Si vniquam Capitulum istud in eligendo Archiepiscopo curam & diligentiam adhibuit, nunc multo maiorem, quàm antea, adhibeat necesse est. Proinde Dei tantum obsequium, & animarum salutem, atque vtilitatem Ecclesiæ propositam ante oculos habete, & eligite seu postulate virum, cuius exploratum & planè compertum habeatis Catholicæ fidei zelum; qui præterea vitâ, & moribus, & rerum vsu, atque prudentiâ, ad tantæ Ecclesiæ regimen, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus maximè aptus atque idoneus sit. Talem si, vt speramus, vestrâ fide, probitate prudentiâque confisi, elegeritis; electio vestra Deo grata, Ecclesiæ salutaris erit. Vos autem iudicij vestri non solum à nobis, & ab omnibus aliis magnam laudem, sed à Deo etiam præmium consequemini. Datum Ro-

mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die XXIX. Nouembris, M. D. LXVII. anno secundo
Pontificatus nostri.

EPISTOLA XXVIII.

Melita insula contra Turcam auxilium implorat.

Vide lib. II. cap. II. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Philippo
Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Satis ex-
ploratum atque compertum est, potentissimum
hostem nostrum Turcarum Tyrannum ingentem
classem; quantam nemo unquam maiorum suo-
rum habuit, & naualem exercitum maximum, ac
ceteras res necessarias intentissimâ curâ comparare,
eo consilio, vt proximo vere trajciat in insulam
Melitam, ad Ordinem militum sancti Ioannis de-
lendum, sibi maximè inuisum, & ad insulam illam
subigendam: cuius potiundæ cupidissimus esse
dicitur, tum propter maximam eius opportunita-
tem, tum propter ignominiam superiore bello ac-
ceptam. Cuius viribus cum Ordo ipse nequaquam
resistere possit, cogitur dilectus Filius, Ioannes de
Valetta, eius Ordinis Magister, Christianorum
Principum aduersus communem Christiani nomi-

nis hostem auxilium implorare. Cuius rei causâ ad nos Oratorem misit, itemque alterum propriè ad Maiestatem tuam mittit, dilectum hunc Filium strenuum virum Petrum de Mendoza, eius Ordinis militem, & præceptorem de Geuennes. Quia verò & Ordo is, propter singularem virtutem suam, veteraque & recentia in Christianam rempublicam merita dignissimus est, quem opibus suis omnes Christiani Principes tanto imminente bello tueantur, & cum eius periculo totius Christiani populi periculum coniunctum futurum est; propensè nos quidem & pecuniam illi ad municendam insulam suppeditauimus, quantam potuimus, & aliquantum etiam præsidium peditum mittere in animo habemus. Sed nequaquam eæ nostræ facultates sunt, vt tantæ eius necessitati soli subuenire possimus. Proinde æquum est, cum alios Principes, tum in primis Maiestatem tuam, cui Deus tot Regna & tantas opes concessit, vt ipsa potissimum populum suum ac Religionem Christianam ab impio & immanissimo hoste defendat, enixè eum Ordinem, tam necessario tempore, iuuare. Quod quidem etiam sine proprio rerum suarum periculo eam studiosè facturam esse, pro suâ virtute ac pietate, confidimus. Eò autem propensius ei auxilium missuram esse non dubitamus, quia ipsius maximè interest, insulam ad eò Siciliae Italiæque finitimam in potestatem hostium non venire. Quod
verò

verò Maieſtatem tuam ſuâ ſponte facturam eſſe certum habemus; vt pro Sedis Apoſtolicæ reuerentiâ etiam promptiùs, prolixiùs, liberaliùs faciat, ipſum Ordinem, quanto poſſumus animi ſtudio, Maieſtati tuæ commendamus: confiſi planè in Domino, ſi abs te, prout opus eſt, adiutus fuerit, fore, vt pari ac ſuperiore bello fecit, virtute & gloriâ barbarorum imperum ſuſtineat ac repellat. Cuius laudis & meriti magna pars ad Maieſtatem tuam perueniet. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die VIII. Decembris, M. D. LXVII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

EPISTOLA XXIX.

Vt Melitæ inſula contra Turcas opem ferat, Francorum Regem hortatur. Vide lib. II. cap. II. Vitæ PII V.

Chariſſimo in CHRISTO Filio noſtro, Carolo Francorum Regi Chriſtianiſſimo.

Chariſſime in CHRISTO Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectus Filius Ioannes de Valetta militum Ordinis ſancti Ioannis Ieroſolymitani Magiſter, cùm ſatis compertum atque exploratum habeat, nouum Turcarum Tyrannum ingentem claſſem, quantam nemo maiorum ſuorum ad hoc tempus habuit, & copias maximas ſummâ diligentia comparare, vt vere pro-

ximo Melitam insulam, priore bello frustra tentatam, maiore vi aggrediatur: & quia afflictis superiore bello eius Ordinis rebus, eas ipse non habet vires, ut tam potenti hosti possit resistere; idcirco aduersus communem Christiani nominis hostem implorandum sibi esse iure ac merito duxit auxilium Christianorum Principum. Quod ad nos attinet, ei deesse nolumus, sicuti ad condendam quoque nouam urbem eum iuuimus. sed eas ipsi facultates nequaquam habemus, ut soli subuenire possimus. Cum igitur, sicuti misit ad nos & ad alios, ita miserit ad tuam quoque Maiestatem auxilij petendi causâ strenuum virum, Petrum de Giou, eius Ordinis Mareschallum; præterire non potuimus, quin Ordinem ita de Christianâ republicâ omni tempore meritum, ac merentem, qui tantum pro Christianâ religione sanguinis fudit, ac fundere paratus est, nisi à Christianis Principibus destituatur, tam necessario tempore Maieitati tuæ & aliis Principibus commendarem. Etsi enim vnus, plus quam alterius, interesse videtur, illam insulam defendi; tamen res haud dubiè agitur omnium Principum Christianorum, & totius Christiani populi salus. Nimis iamdiu nimis auctæ fuerunt hostium nostrorum vires, superiorum Principum negligentia: non est committendum, ut magis etiam augeantur. Si (quod Deus auertat) insula tam opportuna in hostium potestatem veniret, maximum Christianæ reipubli-

reipublicæ præsidium amitteretur: serò postcà sentiremus, quantum detrimentum acceptum esset. Sed damnum non modò restitui ac reparari non posset, sed alia ex aliis deinceps damna, & grauiores in posterum calamitates populo Christiano essent inferendæ. Nouimus etiam, Christianissime Fili, tuas quoque ipsius necessitates; sed quibus rebus iuari abs te is Ordo possit, hoc suo tempore ipse Orator Maieitati tuæ exponet. Ex quo vbi desideria Magistri & Conuentus Melitensis cognoueris, vt præclarissimi cognominis tui memor eis satisfacere velis, sicuti pro tuâ virtute ac pietate te facturum esse confidunt, Maiestatem tuam in Domino hortamur & rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Decembris, M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXX.

Melitenfibus à Duce Venetorum contra Turcas subsidia postulat. Vide lib. II. cap. II. Vita PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Petro Laure-
dano, Duci Venetiarum.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Quantoperè res militum Ordinis sancti Ioannis Ierosolymitani afflictæ fuerint, illo tempore quo Turcæ in insulâ Melitâ
terrâ

terrâ marique eos per multos menses pertinacissimè
 summis viribus oppugnarunt, omnes nouisse cer-
 tum habemus. Ad eos vere proximo iterùm & a-
 criùs oppugnandos, atque illam insulam inuaden-
 dam, multò maior quàm antea nauium omnis ge-
 neris multitudo, multoque maiores terrestres naua-
 lesque copiæ summâ diligentia à nouo Turcarum
 Tyranno comparari dicuntur. Itaque tam necessa-
 rio tempore ad opem & auxilium omnium Chri-
 stianorum Principum confugere coguntur, cum
 animis magis quàm facultatibus parati sint ad tam
 potentis & infesti hostis impetus excipiendos ac
 sustinendos. Nemo est autem, qui non intelligat
 ac cernat, commune hoc esse omnium Christiano-
 rum periculum, cum illa insula adeò Siciliae immi-
 nens, Italiaeque finitima, & ad occupandas Infe-
 ris maris insulas opportuna, tamquam arx quædam
 sit habenda totius populi Christiani: quæ si (quod
 Deus auertat) in hostium potestatem, Christianis
 Principibus torpentibus, veniret; serò postea, nullo
 pœnitentiæ loco relicto, omnes sensuri essent, quan-
 tum Christiani nominis præsidium ac propugna-
 culum amissum fuisset. Quia igitur omnium in-
 terest, Ordinem adeò de Christianâ republicâ be-
 nemeritum defendi, & ne illa insula in potestatem
 hostium redigatur, prouideri; æquum est ac necessa-
 rium, vt nos, & omnes alij, quo quisque nostrum
 potest, cum Ordinem auxilio iuuemus. Ei fanè nos
 deesse

deesse nolumus, licet multos alios sumptus facere cogamur: sed eius necessitates soli subleuare non possumus; omnes oportet, qui has Christianæ reipublicæ reliquias saluas volunt, communis salutis ac Religionis periculum communi auxilio propulsare. Ad quod inter ceteros Principes Nobilitatem quoque tuam hortandam duximus, vt Principem valdè Catholicum, & vt eius Reipublicæ Principem, quæ pro Religione Christianâ multa præclarissima gessit, ac de eâ benè mereri consuevit. Nouimus sanè te, & Senatum istum, vestris rebus non iniuriâ timere, ac maximas necessariò impensas facere: sed quid abs te hic Ordo desideret, ex dilecto Filio Petro Iustiniano Priore Prioratus Messanæ, ciue tuo, & ipsius Ordinis fortissimo milite, cognosces. Nos ne longiores simus, res eius Ordinis, cum pro nostrâ erga eum beneuolentiâ, tum reipublicæ Christianæ causâ, Nobilitati tuæ tanto commendamus, quantum, etiam tacentibus nobis, & virtus ac merita eorum militum postulant, & magnitudo periculi Christiano populo impendentis efflagitat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Piscatoris, die XIX. Decembris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.

EPISTOLARVM
 LIBER SECVNDVS,

Continens Epistolas anni tertij
 eius PONTIFICATVS.

EPISTOLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

*Horrendum scelus in sacrosanctam Eucharistiam admis-
 sum, grauissimè puniendum esse admonet.*

Dilecto Filio, nobili viro, Carolo Austriae
 Archiduci, PIVS Papa V.

I LECTE Fili, nobilis vir, salutem &
 Apostolicam benedictionem. Non sine
 summo animi dolore atque horrore au-
 diuimus, nec absque gemitu referre No-
 bilitati tuae possumus facinus impium, horrendum

ac infandum, quod nuper in loco ditionis tuæ perpetratum fuisse audiuimus. Certiores facti fuimus ab hominibus, quibus fidem meritò habuimus; mortuo Plebano quodam loci qui Taruisa dicitur, in prouinciâ Carinthiæ, eum, qui à populo in eius locum electus fuit, Andream nomine, quo primùm die Ecclesiam ingressus est, cùm in sacrario reperisset sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, id sacrilegâ manu correptum abiectum in terram, & pedibus conculcasse; conuersumque ad eos qui aderant, in verba impia ac nefaria prorupisse. Quis tantam Dei & Saluatoris nostri iniuriam satis dignè conqueri ac deplorare possit? Superat scandali magnitudo, ac facti impietas, cùm dicendi vim, tum puniendi etiam facultatem: nullum enim par tanto sceleri supplicium inueniri potest. Ac nos quidem, si is nefandus homo ditioni nostræ temporali subiectus esset, quàm grauissimum possemus, de eo supplicium sumeremus: sed cùm sub ditione tuâ sit, ad auertenda Dei flagella, qui in eos sæuiturus esset, quorum negligentiam tantum nefas impunitum relinqueretur, indicandum id Nobilitati tuæ duximus; hortantes, & sub diuini iudicij obtestatione monentes, vt Phinees zelo accensus exurgas, sicut Catholico & religioso Principe dignum est, ad tantam Domini & Redemptoris nostri iniuriam ulciscendam, & hominem tam sacrilegum comprehendi sine morâ iubeas; ac veritate compertâ tali sup-

plicio affici, per quod Dei ira, tum in habitatores loci, in quo tantum facinus admissum est, tum in omnes qui illud punire neglexerint, imminens, expietur. Eius autem, perinde ac si laicus esset, puniendi tibi & Magistratibus tuis tenore præsentium plenam concedimus facultatem. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI. Ianuarij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA II.

Vltimum supplicium subituris, pridie quàm illo afficiantur, post confessionem Sacerdoti ritè factam, Domini Corporis viaticum administrari iubet. Vide lib. II. cap. III. Vitæ PII V.

Venerabili Fratri Ioanni Baptistæ, Archiepiscopo Rossanensi, nostro & Sedis Apostolicæ in Hispaniarum Regnis apud Regem Catholicum Nuntio.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Relatum est nobis, non permitti in istis Hispaniæ partibus, vt à Iudicibus temporalibus propter delictorum grauitatem capitis damnati, post confessionem Sacerdoti factam, sacrum Eucharistiæ Sacramentum accipiant. Id nos eis minimè denegandum esse censemus; cùm Christianæ

stianæ charitati magis conueniat, eos ad resistendum tali tempore fortiùs diabolicis tentationibus sacrâ Communionem muniri; vt, perituro corpore, salutis animæ, quantum fieri potest, subueniatur. Itaque hunc abusum, qui sacris etiam Canonibus repugnat, tolli cupientes, Fraternitatem tuam de hac re cum charissimo in CHRISTO Filio nostro Rege Catholico agere volumus, eiq̃ue significare, placere nobis, vt supplicium vltimum subituris, pridie quàm illo afficiantur, post confessionem Sacerdoti factam, Dominici Corporis viaticum concedatur. quod per totam Hispaniam, & alias Prouincias & loca ditionis suæ, hortaberis eum, vt, sicuti eius pietate dignum est, posthac iubeat obseruari. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXV. Ianuarij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA III.

Puerum in Episcopum eligentium postulationem reijcit, legitimam idonei viri electionem diutiùs non differri iubet; aliàs id suâ auctoritate faciendum denuntiat. Vide harum Epist. lib. I. Epist. XIV. & XV.

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ecclesiæ Halberstadenfis.

Dilecti filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Post acceptas litteras vestras, &

auditum benignè nuntium, qui eas attulerat, et si considerauimus diligenter nobiscum ea quæ proposuistis; nullo tamen pacto inducere animum potuimus, puero quinque vel sex annorum administrationem istius Ecclesiæ committere, nimis repugnante conscientia nostrâ: nimisque graui scandalo totam Germaniam offensuri, neque eos modò qui nunc sunt, sed etiam posteros, si memoriæ prodideretur, puerum, in quo nulla per ætatem esse potest earum rerum quæ à sacris Canonibus requiruntur, designatum, nobis postulationem vestram admittentibus, esse Pastorem & Episcopum Ecclesiæ, contra omnes Canones, contra Decreta Conciliorum; quam possemus rationem huius rei reddere æterno illi Iudici in tremendo iudicij die? Scimus quidem auum pueri Principem esse Catholicum; scimus, quoad viueret, non defuturum ei Ecclesiæ, ad defendendum eius bona, illius auxilium ac patrocinium: sed quâ iam ætate sit, nostis. Is præterea puer, vnicus illi nepos est. Ne illius quidem domui expedit, nepotem suum vnicum temporalium Ecclesiæ illius bonorum causâ (cùm nec ipse intelligat quid agat, nec quisquam hominum diuinare possit quid acturus sit, si, Deo dante, ad annos adolescentiæ peruenerit) rebus Ecclesiasticis immisceri, non sine Dei Omnipotentis, vt verendum est, indignatione. Cùm autem iamdiu ipsa Ecclesia vacet, nec sine magno eius detrimento differri

differrī possit diutiùs electio noui Episcopi in locum demortui: etsi pro nostro iure, postquam vos prioribus nostris litteris moniti, tamdiu cessastis eligere seu postulare personam idoneam, possēmus quem nobis placeret Episcopum & Pastorem illi præficere; tamen benigniùs vobiscum agere volentes, vos iterùm hortandōs duximus ac monendos, vt, diligenter attendentes periculum in quo Ecclesia versatur, officij vestri memores, omni excusatione omisâ, eâ quâ debetis concordia, Deum tantum præ oculis habentes, eligatis vel postuletis aliquem secundum sacros Canones ætatis legitimæ, vitâ & fide atque vsu rerum idoneum ad ipsius Ecclesiæ regimen. Ad quem eligendum vel postulandum vobis, postquam has litteras acceperitis, præfigimus spatium trium mensium, pro termino preemptorio. Intra quod tempus si eligere vel postulare neglexeritis, nos iure nostro vtēmur, ac, sicut Deus nobis inspirauerit, ipsi Ecclesiæ prouidebimus; & conscientiam nostram, quæ longiorem moram ferre non potest, exonerare curabimus. Proinde dum etiam nunc vobis permittitur, officio vestro fungimini; & de diuino cultu atque animarum salutē præcipuè solliciti, de temporalibus verò bonis solitudinem in Deum proijcientes, sperate etiam ad ipsa bona temporalia tuenda, non modò diuinam opem adfuturam, sed ne humanum quidem auxilium vobis defuturum. Datum Romæ apud S. Petrum

trum sub annulo Piscatoris, die III. Februarij,
M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tercio.

EPISTOLA IV.

*Vt Episcopum hæreticum, qui indignè occupabat Eccle-
siam, dimitti curet, Regem Poloniae hortatur. Vide
lib. III. cap. X. Vitæ PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigif-
mundo Augusto, Regi Poloniae Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem &
Apostolicam benedictionem. Maiestatis tuæ
laudi gloriaeque pro paternâ nostrâ benevolentia fa-
uentes expectauimus, & futurum etiam sperauimus,
vt ipsa tantum illud scandalum de Chiouensis Eccle-
siæ Episcopo tolleret, & ne tam infamis hæreticus
Ecclesiam illâ diutiùs detineret, & tamquam Episco-
pus & Regni Senator publicis conuentibus interes-
set, prouideret. Etsi autem intelleximus ex proximis
litteris Maiestatis tuæ, quantoperè periculosum pu-
tet, & hoc & alia Regni sui sanare mala, quæ quo-
rumdam negligentia nimis creuisse, & corroborata
fuisse queritur: tamen, ne obijci vnquam nobis
possit, quod tua Maiestas nunc aliis forsan inne-
rentibus obijcit, quòd negligenter officio nostro
functi simus; desistere nolumus, quin ad tantum
scandalum tollendum Maiestatem tuam iterùm
horte-

hortemur & excitemus. Fallitur enim, si huiusmodi scandala tolerando ac dissimulando, Regni sui quieti & tranquillitati sese consulere putat. Non posse hæreses simul cum Catholicæ Religionis cultu in eodem Regno tolerari, illud ipsum exemplum Regni Franciæ, quod Maiestas tuâ affert sui excusandi causâ, documento est. Si superiores Reges Franciæ, dissimulando & tolerando, id malum crescere passi non fuissent; facilè extirpare hæreses, & Regni sui paci & quieti consulere potuissent: neglectis prædecessorum nostrorum paternis hortationibus, dum istiusmodi carnis prudentiâ nituntur, sublatâ pace, quæ sine vnico rectæ veræque Religionis cultu manere non potest, Regnum illud olim ad eò florens & tranquillum, miserandum in modum perturbarunt, & in extremum periculum adduxerunt.

Nam quòd Maiestas tua de zizaniis non euellendis, propter periculum euellendi simul tritici, Domini & Saluatoris nostri dictum, non ita, vt intelligit ipse, intelligendum affert; mallems eius meminisset, quod idem Saluator noster de Regnorum in se diuisorum futurâ desolatione ad eò aperte & perspicuè dixit. Quæ verò diuisio detestabilior, quæ perniciosior Regnis ac populis existere potest, quàm de Religione dissensiones atque dissidia? Si scandala ad eò creuerunt, vt scribis, vt spes non sit, ad eò facilè omnia simul tolli posse; at aliqua co-

rum, quæ tolli possunt, tollenda sunt: cuiusmodi hoc appellati Chiouensis Episcopi. Quo ab Ecclesiâ illâ auulso, nequaquam timendum est, ne conuellatur status Regni. Facile Maiestas tua illum, vt eam Ecclesiam dimittat, auctoritate suâ regiâ adducere poterit. Quod vt faciat, eam iterum paternè hortamur; & vehementer rogamus, consulat famæ suæ, consulat Dei Omnipotentis honori, & illius Ecclesiæ atque animarum saluti. Sed si facere diutiùs recusauerit, cogemur ipsi aduersus illum pseudo-Episcopum secundùm sacros Canones agere, ex necessitate cum Maiestate tuâ; ne nostro ipsi quoque desimus officio, quod sine graui Dei & hominum offensione prætermittere non possumus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. Martij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA V.

*Lesam in Poloniâ Ecclesiasticam libertatem defendi curat.
Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigismundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm audiamus in Regno tuo Ecclesiasticam libertatem multis

tis modis lædi atque imminui, certum quidem habemus, id contra voluntatem tuæ Maiestatis admitti: sed, si diutiùs talia dissimulentur, hominum improborum licentiam indies longiùs progressuram esse videmus. Itaque Maiestatem tuam, pro commisso nobis officio, & paterno erga ipsam amore, hortandam in Domino, & excitandam ac rogandam duximus, ne patiatur talem temeritatem crescere; sed cùm animæ, tum existimationi suæ diligentius consulat. Omnibus quidem sua iura seruanda sunt; sed ab Ecclesiis præcipuè, Ecclesiasticisque personis, prohibendæ sunt iniuriæ ac propulsandæ, cùm eæ vel maximè ad Dei & Saluatoris nostri iniuriam contumeliamque redundent, ac furorem eius prouocent. Semper Catholici ac sapientes Reges ac Principes Clericis, propter diuini nominis gloriam, patrocinium suum præstare consueuerunt, & pro Ecclesiasticâ libertate se tamquam murum opponere. Qui verò eam opprimi patiuntur, serò, posteaquam id sibi & suis rebus perniciosum fuerit, sentiunt. Si non hæresum pestilentia per Regnum tuum diffusa esset, hæc hæresum origo, hoc violandæ Religionis initium futurum fuit. Potes etiam nunc, charissime Fili, potes reprimere tales audacias, & huiusmodi licentiam improbis eripere. Nondum adeò sectæ hæreticorum creuerunt, quin multò maior pars populorum Regni tui in officio maneat. Vtere modò potestate tibi à

Deo datâ, & Cleri ac Sponsæ eius Ecclesiæ causam audaciter suscipere ac tuere. Minus, quàm forsitan metuas, audebunt, vbi Regem pro Clero & Ecclesiis stare videbunt. Magna est Regis auctoritas, magna celsitudinis Regiæ obseruantia. Non contemnetur Rex, nisi mirâ patientiâ suâ se contemni ac despici sinat. Nec est ferè quisquam tam malus, qui non Regis gratiam malit cum securitate, quàm iram & offensionem eius cum periculo. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA VI.

Ecclesiasticam libertatem defendit. Vide lib. VI. cap. VIII. Vita PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Emanueli Philiberto, Sabaudix Duci.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos munus, nobis à Deo licet indignis iniunctum, id diligenter agere & curare, vt locis & hominibus Ecclesiasticæ libertatis ius & priuilegium habentibus sua immunitas inuiolata seruetur. Quod quidem tam debitum & necessarium officium si prætermitteremus, nec apud Deum nec apud homines nos excusare posse-

possemus. Solemus sanè, cùm quidpiam contra eam alicubi fieri audimus, non minùs eorum causâ qui culpam talem admittunt, aut admitti patiuntur, quàm eorum qui læduntur dolere. Qui enim in hoc genere alios lædunt, suam quoque ipsorum salutem (quod multò maius detrimentum est) lædunt, & in periculum adducunt. Ad aures nostras peruënit, incolas loci Verra vocati, & aliorum quorundam locorum iuris Astensis Ecclesiæ, à ministris & officialibus Nobilitatis tuæ grauibus & variis oneribus iniungendis compelli ad soluendam partem pecuniæ, quæ donatiui nomine à subditis tuis aliquot abhinc annis exigitur; cogi eos prætereà milites fieri, & pecuniâ suâ emere quædam armorum genera, multisque aliis rebus libertatem eorum imminui. Molestè quidem tulimus, si res ita se habet, eos huiusmodi incommodis affici; sed pro paterno amore, quo salutem & famam Nobilitatis tuæ diligimus, non minùs hæc nobis tuâ ipsius causâ displicuerunt, quem Deo per omnia placere, & cuius nomen vbique gloriosum esse cupimus. Cùm enim libertas Ecclesiastica violatur, non tam homines, quàm Deus ipse, qui Ecclesiæ suæ parci, & iura sua seruari vult, violatur & grauitè offenditur. Non parua labe eorum fama, qui talia admittunt, vel admissa dissimulant, maculatur. Quia igitur, cùm talia non facile credere possemus, nisi veritate priùs inquirâ, loca illa ad Ecclesiam Astensem

sem pertinere comperimus, eamque ob causam non debere locorum illorum incolis huiusmodi onera imponi; Nobilitatem tuam paternè admonendam duximus, ut cum diuini honoris causâ, cuius zelum & curam te habere semper cognouimus, tum pro perpetuâ tuâ erga sanctam hanc Sedem reuerentiâ, prohibeas ac vetes, ne in posterum illorum locorum incolæ huiusmodi onera subire cogantur; & quidquid contra libertatem eorum ad hoc tempus gestum est, reuoces, suamque illis locis immunitatem, sicut æquum est, incolumem conserues. Quòd si Nobilitas tua ius aliquod in illis locis se habere existimat, causam suam docendos nos curare poterit; ab eiusmodi interim oneribus abstinendo. Quod ut primo quoque tempore faciat, eam hortamur; ut auditis, quæ pro eius causâ dicta fuerint, statuere possimus, an illi homines iustam querendi causam habuerint. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA VII.

Abbati Claræ-vallis Cardinalatum suscipere pro suâ modestiâ recusanti, ut electioni acquiescat, iterum præcipit in virtute sanctæ obedientiæ. Vide lib. VI. cap. IX. Vita PII V.

Dilecto

Dilecto Filio Hieronymo, Abbati Claræ-
vallis, electo S. R. E. Cardinali.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Lectis litteris tuis, & cognitis ra-
tionibus, quas attulisti, cur tibi commodius esse exi-
stimes manere in Ordine tuo, quàm suscipere mu-
nus, ad quod te superioribus diebus de consensu
Fratrum nostrorum promouimus; modestiam qui-
dem & probitatem tuam amauius, sed excusa-
tionem non esse accipiendam duximus. Nam quòd
existimas promotionem hanc impedimento tibi fo-
re, ad agendam curam Monachorum tuo regimi-
ni commissorum, & Monasteria, quæ abs te visita-
ri, vt à Claræ-vallis Abbate, debent, visitanda; ea
res sese aliter habitura est, quàm censes. Cardina-
latus enim dignitas adiumento potius erit ad offi-
cium illis tuum maiore cum auctoritate præstan-
dum, & ea, quæ Monasteriorum necessitas exposcet,
agenda. De iis verò, quæ in eo esse debeant qui ad
hoc munus assumatur, quæ tibi deesse scribis; lau-
damus quidem istam humilitatem tuam, sed non
est tuum de te, quàm sis ei muneri idoneus, iudi-
care. Nostro acquiescere iudicio debes, & ita co-
gitare, per ministerium nostrum te à Deo vocatum
esse; quandoquidem te nec opinantem in curarum
& sollicitudinis nostræ partem non sine diligenti
delibe-

deliberatione assumpsimus, ad seruiendum nobiscum Dei honori, & sanctam eius Ecclesiam tam graui & turbulento tempore regendam, qui potens est & ea quæ dedit tibi dona augere, & quæ in te requiri forsitan possint, addere: pro cuius obsequio & honore nullos debes vel animæ vel corporis labores subterfugere; sed eius vocationi, confusus ipsius gratiæ & auxilio, humiliter obedire. Debes verò etiam, sicut charitatis officium postulat, vicem nostram dolere, qui hac ætate onus multò grauius sustinemus: ad quod ferendum tuâ, & tui similibus ope indigemus. Accepto igitur, quod ad te misimus, huius honoris insigni, omni excusatione omisâ, constitutis priùs quàm breuissimo tempore poteris Monasterij tui rebus, ad pileum rubrum, summum eiusdem dignitatis insigne, à nobis ipsis accipiendum, fac te ad nos primo quoque tempore conferas. Quod vt facias, in virtute sanctæ obedientiæ tibi mandamus. Ad nos autem cum, Deo iuuante, perueneris, tum non modò in vniuersum de Religione constituendâ tecum communicabimus, sed de eâ propriè in Cistertiensi Ordine, in quo penitus propè collapsa videtur, restituendâ. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA VIII.

Cæsarem, vt Ecclesiæ Tridentinæ iura defendat, hortatur. Vide lib. III. cap. VII. Vitæ PII V. & infra huius libri Epist. XXIV. & XXV.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano II. Romanorum Imperatori.

CHARISSIME in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis curauit venerabilis Frater, Episcopus Tridentinus, Cardinalis Madrutius appellatus, magnâ sanè cum modestiâ, quantoperè cupiat dilecti Filij nobilis viri Ferdinandi, Archiducis Austriae, germani tui, gratiam & beneuolentiam obtinere, ac nullam cum eo controuersiam habere. Queritur autem, factum esse nonnullorum prauorum suorum impulsu, vt quædam tentari cœperint contra centum & amplius annorum consuetudinem, vt dicit, per quæ Ecclesiæ suæ iura maximâ ex parte minuantur. Sanè quò magis pium & Catholicum Principem, & maiorum vestrorum inclÿtæ memoriæ Principum similem, ipsum Archiducem nouimus; eò magis mirati sumus, ab eo talia tentari. Illud quoque cogitamus, rem hanc nimis mali exempli esse. Si enim tam Catholicus Princeps manus Ecclesiarum bonis admouebit; quid alios facturos

L

esse

esse sperandum est? Sed cùm probitatem eius cognitam habeamus, hoc factum culpâ aliquorum esse persuasum habemus; qui gratiam eius aucupantes, Deum offendere non verentur, dum Principi suo placeant. Illud planè credimus, Maieitati tuæ non placere, isto modo agi, nec iure peti, quod legibus & iudicio obtineri possit. Si Archidux aliquod se ius habere existimat, leges habet, quibus agere potest: habet Maiestatem tuam, cuius arbitrio ea controuersia componi poterit. Quocirca Maiestatem tuam hortamur in Domino & rogamus, vt auctoritatem suam interponat, & fratrem suum ab ullâ vi adhibendâ, & pro Cæsareâ & pro fraternâ auctoritate, deducat; cùm nihil tam contrarium iuri sit, quàm vis: quâ qui vtuntur, non intelligunt, se ius suum in iniuriam conuertere. Consulat pro suâ pietate & sapientiâ, fratris sui existimationi, nec bonum eius nomen hac labe pollui patiatur. Det hoc etiam Maieestas tua sanctæ Sedis Apostolicæ reuerentiæ, vt ab huiusmodi factis eum dehortetur, quæ necessariam dignitatem ipsius Sedis essent violatura. Curæ quidem est nobis, sicut esse debet, vt Ecclesia illa in possessione bonorum suorum permaneat; sed pro paterno amore nostro erga ipsum Archiducem, existimationi quoque & famæ eius consultum cupimus. Hac autem eadem de re Nuntio nostro mandauimus, vt quàm diligentissimè tecum agat. Non minore nos molestiâ, quàm ipsum Episcopum,

scopum, tuæ Maiestatis maximum cultorem, liberabis, si auctoritate tuâ hæc controuersia sedata fuerit. Ad quam componendam vt incumbas, Maiestatem tuam, quanto possumus studio, iterum hortamur ac rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xv. Maij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA IX.

De sacrosanctâ Communione sub vtrâque specie laicis nullo modo concedendâ. Vide lib. VI. cap. VIII. Vita PII V.

Vener. Fratri Urbano, Episcopo Patauiensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores nos fecit Nuntius noster, qui apud Serenissimum Imperatorem electum residet, se abs te consultum fuisse super Communione sub vtrâque specie, vtrum eam Diocesanis tuis efflagitantibus concedere deberes: misit etiam scriptum, in quo, quæ in concedendâ aut denegandâ eâ re commoda & incommoda essent, diligenter complexus es. Placuit nobis zelus, quem in hac re significasti: laudamus etiam prudentiam tuam, quòd de re tam graui nihil temerè agendum putasti: sed Apostolicæ Sedis Nuntium, hoc est, per eum Sedem ipsam Apostolicam consuluisti. Sed

nos, consideratis nobiscum attentius iis quæ abs te
proposita fuerunt, in eâdem sententiâ mansimus,
in quâ etiam tum, cùm à Prædecessore nostro ea
licentia efflagitata atque expressa fuit, fueramus;
non esse hac in re recedendum à tam vetere, & à tot
sanctis Patribus approbato & sanctissimè retento
Ecclesiæ Catholicæ instituto: nec deberè te, vel
quemquam alium, moueri leuium quorundam po-
stulationibus inconsultis: qui, si verè Catholici es-
sent, sanctam Matrem Ecclesiam magis reuereren-
tur, neque eius disciplinam & ritus tam temerè abij-
cerent; & verè Catholicos potius, quàm hæreticos
horum temporum, in vsu tam diuini ac venerabilis
Sacramenti sibi imitandos esse statuerent. Si sub
vnâ specie perinde Christum integrum ac sub vtrâ-
que sumi credunt, sicuti credere debent, cur vnâ
specie contenti non sunt? cur immutari ritum Ec-
clesiæ adeò antiquum, & ab omnibus Catholicis
nationibus per tot sæcula obseruatum, volunt? Si
non credunt, hoc ipso Catholicos se nomine tan-
tùm esse, re ipsâ autem cum hæreticis sentire osten-
dunt. Nam si verè Catholici essent, nullo pacto
sibi cum hæreticis, ne de cærimoniis quidem, con-
ueniendum esse putarent. Itaque metus ille, ne, de-
negato eis vsu sacri Calicis, ad hæreticos transcant,
te mouere non debet. Si enim id facturi sunt, iam
eos, certum habeas, non esse purâ nec sincerâ fide,
nec pro veris Catholicis habendos. Quamobrem
debes,

debes, Frater, primùm illud eniti, vt populus tibi commissus retinendum sibi esse statuatur potius Ecclesiæ Catholicæ antiquissimum & sanctissimum ritum, quàm eum, quo hæretici vtuntur. Si hortando & monendo nihil profeceris; tu tuo te officio satisfecisse intelligere debebis. Quisquis recesserit, non tuâ, sed suâ culpâ recesserit. Atque in hac sententiâ adeò constanter & fortiter manere debes, vt nullius iacturæ aut periculi metu ex eâ te dimoueri patiari; etiamsi temporalia bona amittenda essent, etiamsi subeundum esset martyrium. Pluris talis constantiæ præmium æstimare debes, quàm quantasuis opes & temporalia bona: martyrium verò adeò non est subterfugiendum homini verè Christiano & Catholico, vt sit etiam expectandum, & in singulari beneficij loco à Deo accipiendum; & felix habendus sit, quicumque dignus habitus fuerit, qui pro Christo, & pro eius sanctissimis Sacramentis sanguinem effundat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA X.

Ne laici, quauis dignitate sint, in Ecclesiarum Sacellis maioribus, vel in Choris, aut Presbyteriis, dum diuina celebrantur Officia, sedere seu stare permittantur. Neque mulieres, cuiusuis gradus sint, virorum aut seminarum Monasteria ingredi audeant.

Dilecto Filio nostro Henrico, Tituli sancto-
rum quatuor Coronatorum Presbytero
Card. Portugalliæ Infanti, Apostolicæ Se-
dis Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam
benedictionem. Inualuisse hunc in Ecclesiis
Regni Portugalliæ; tam cathedralibus quàm aliis,
sæcularibus & regularibus, abûsum audiimus, vt
homines nobiles & alij laici, dum diuina Officia ce-
lebrantur, in ipsis Capellis maioribus & Choris
sedere & stare minimè vereantur, non parum impedi-
entes Ministros ipsarum Ecclesiarum in Officiis
celebrandis. Quod quidem licet vetitum fuerit de-
cretis Prouincialium Synodorum; tamen multi,
sicut accepimus, id sibi licere putantes propter li-
centias per importunitatem, aut forsan falsi sugge-
stionem, à Sede Apostolicâ impetratas, talia decreta
negligunt. Cùm igitur talis abusus, qui diuinum
cultum non parum turbat, tollendus, & debitus in
Ecclesiis decor, præsertim tempore diuinorum Offi-
ciorum, seruandus sit; Circumspectioni tuæ præsen-
tium tenore mandamus, vt, non obstantibus qui-
buscumque huiusmodi licentiis, sub grauibus pœnis
auctoritate Apostolicâ prohibeas & interdicas, ne
vlla sæcularis persona, quacumque dignitate præ-
fulgeat, dum diuina celebrantur Officia, in Capellis
maioribus & Choris dictarum Ecclesiarum sedere

aut stare audeat: & quod de hac re statueris, diligenter cures & facias obseruari, etiam implorato, si opus fuerit, brachij sæcularis auxilio. Illud non parum mirati sumus, quod relatum fuit nobis, multas mulieres post confirmationem Decretorum sacri Concilij Tridentini, à Generalibus Ordinum sancti Dominici, sancti Augustini, sancti Francisci, Cisterciensis, beatæ Mariæ in monte Carmelo, & forsitan aliorum, expressisse licentias & facultates ingrediendi Monasteria Monialium eorundem Ordinum: alias verò concessis ab Apostolicâ Sede, ante confirmationem ipsius Concilij Tridentini, contra eius Decreta vti. Quæ res cum magnopere impediatur obseruantiam regularem, & quietem ipsarum Monialium turbet; tolli hanc quoque nimiam licentiam volentes, & ea quæ Concilium Tridentinum salubriter statuit atque decreuit, ne mulieribus virorum, mulierumve viris ingredi Monasteria liceat, inuiolabiliter obseruari mandamus; & præcipimus, vt omnes huiusmodi licentias, etiam ab Apostolicâ Sede ante confirmationem Tridentini Concilij concessas, sub censuris & pœnis, quibus tibi visum fuerit, eadem auctoritate reuoces; & quod Tridentinum Concilium super hac re statuit, diligenter facias; sicut de pio zelo tuo confidimus, obseruari. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVII. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XI.

Regem Portugalliae post annum aetatis suae XIV. Regni gubernacula suscepisse gratulatur, atque ut in administratione optimis suorum consiliis acquiescens probe se gerat, in primisque pietatem in Deum, & augenda propagandaeque Christianae Religionis studium propositum habeat, hortatur.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano, Portugalliae & Algarbiorum Regi.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Lætum admodum nuntium attulerunt nobis litteræ tuæ die tertiâ Martij datæ: ex quibus cognoscimus, Maiestatem tuam; cum iam ad annum XIV. ætatis suæ peruenisset, accepisse die festo sancti Sebastiani, & eodem natali suo, administrationem Regni ac Dominiorum suorum, à dilecto Filio nostro Henrico, Cardinali, patruo suo magno: cuius summâ fide, virtute, prudentiâ ac diligentâ ad id tempus feliciter administrata fuerunt. Egimus gratias Deo, qui te optimâ disciplinâ, & verè paternâ curâ ipsius Cardinalis imbutum & institutum ad eam aetatem perduxit, ut iam per te subiectos tibi populos & nationes regere possis. In quo munere te vsurum, sicut semper facere debebis, Serenissimæ Reginae
 auia,

auia, & eiusdem patruī prudentissimis fidissimis-
 que consiliis, planè confidimus; & auguramur, re-
 sponsum esse laudibus maiorum tuorum, inlytæ
 memoriæ Regum. Quorum cùm alias præstantis-
 simas virtutes, & gloriosa tibi ad imitandum pro-
 posita habere debebis exempla, tum præcipuè pie-
 tatem erga Deum, & studium augendæ & propa-
 gandæ Christianæ Religionis. Ad quam propagan-
 dam quantò vehementiùs incumbes, tantò magis
 diuinum tibi semper aderit auxilium; & res om-
 nes, quas ages aut aggredieris, feliciùs succedent.
 De deuotione & obsequio, quæ nobis & huic san-
 ctæ Sedi, maiorum tuorum exemplo, præstitu-
 rum omni tempore profiteris, Maiestatem tuam in
 Domino plurimùm laudantes: expectare te ipsum
 quoque à nobis, & ab ipsâ sanctâ Sede, volumus
 eximiam quamdam charitatem; & quantum ipsius
 Sedis dignitas patietur, in tuis exaudiendis precibus
 benignitatem. In communi illâ reuocatione iuris-
 patronatum à fel. record. Pio Papa IV. prædeces-
 sore nostro concessorum, non sine grauibus & iu-
 stis causis à nobis factâ, quòd te æquo animo tulisse
 scribis, gratiam tibi quoque à Deo factam fuisse; de-
 uotionis erga Sedem Apostolicam tuæ magnum si-
 gnum das, cùm eius iudicio, sicut filio ac moderato
 Rege dignum est, humiliter acquiescis. De Mona-
 steriis autem Regni tui, quorum regimen antea per-
 petuum esse solebat, ad triennale regimen rectoris

administrationis causâ reductis, gratum nos fecisse
Maieitati tuæ, gaudemus. Datum Romæ apud san-
ctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. Maij,
M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XII.

*Adolescentem Regem optimis magni patruī Cardinalis,
& Reginae Catharinæ eius auie, consiliis in Regni ad-
ministratiōe adiutum iri confidens, id sedulo fieri
commendat.*

Dilecto Filio nostro in CHRISTO, Henrico
Cardinali Portugalliæ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam
benedictionem. Charissimum in CHRISTO
Filium nostrum Regem ad eam ætatem peruenisse,
vt iam Regni, quod summâ fide, curâ & diligentia
tuâ ad hoc tempus administratum fuit, abs te ad-
ministratiōem acceperit, libenter admodum cog-
nouimus, & Deo gratias agimus; quòd is spem affe-
rat, cum reliquis virtutibus, tum pietate erga Deum,
& obseruantia erga sanctam Sedem, similem se fore
maiorum suorum inelytæ memoriæ Regum. Quod
eò magis de eo sperare possumus, quia non solum
quo genere ortus sit, sed etiam quali curâ & diligen-
tia educatus & institutus fuerit, nouimus. In his au-
tem Regni sui initiis, quòd ei vnâ cum charissimâ
in

in CHRISTO Filiâ nostrâ Reginâ auîâ suâ tu adfuturus sis, id magnopere laudamus, & expedire putamus. Quibus enim melioribus consiliis tenera adhuc eius ætas niti potest, quàm vestris, quorum vtrique genere quidem nepos est, charitate autem filius? Ille verò plurimum Deo debet, quòd vos ambo eâ, quâ decet, concordîâ inter vos, communique consilio, actus eius sitis, donec ætas eius ita postulauerit, directuri. Quòd actiones quasdam nostras laudibus effers, eas quidem tibi probatas esse gaudemus: sed si quid agimus quod laudandum sit, totam Deo laudem tribui cupimus, à quo bona cuncta procedunt. Cuius auxilium, infirmitatis nostræ nobis conscij, & tuis & aliorum piis orationibus nobis implorare vehementer cupimus, vt tantum onus, quod vires nostras longè superat, sustinere possimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XIII.

Simoniacam prauitatem omnino cauendam esse præcipit. Eodem exemplo scripsit ad Archiepiscopos Mechliniensem, Cameracensem & Traiectensem; & ad Episcopos Buscoducensem, Ipreensem, Middelburgensem, Harlemensem, Tornacensem, Atrebatensem, Audomarensem & Namurcensem.

Episcopis per Flandriam constitutis.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quàm graue, quàm detestandum sit Simoniacæ labis crimen, quæ prima contra Ecclesiam hæresis prodiit; cùm Apostolorum Principis in eum, à quo & initium & nomen sumpsit, prolata sententia declarauit, tum illa Redemptoris nostri, qui mensas vendentium in templo columbas euertit, eosque reiecit, seueritas indicauit. In eo genere multa in istis partibus admitti, ad dignitates præcipuè & beneficia Ecclesiastica obtinenda, multis referentibus, non sine graui dolore audiui-
 mus. Quod si ita est, necesse est operam dare, vt tantum scandalum tollatur. Itaque pro commissi nobis officij sollicitudine Fraternitatem tuam hortamur, vt, quod ad eos qui sibi subiecti sunt attinet, diligenter ac sedulò huius rei inquirere studeat veritatem; & quos comperit quacumque huius criminis labe pollutos, Dei tantùm honorem ante oculos propositum habens, in eos animaduertat, secundùm canonicas sanctiones, & Decreta sacri Concilij Tridentini. Ad quod vitium refecandum, si, quantum speramus, zelus tuæ Fraternitatis exarserit, & Deo munus gratissimum offeres, & ad aliorum ædificationem, quantoperè domus Domini decorem diligas, apparebit. Datum Romæ apud S. Petrum
 sub

sub annulo Piscatoris, die v. Iulij, M. D. LXVIII.
Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XIV.

Catholicos in officio Religionis continendos, lapsos ad fidem reuocandos, exequenda Decreta Concilij Tridentini, prouinciales & diocesanas Synodos habendas, Clericorum Seminarium instituendum, bonos tantum & idoneos sacris Ordinibus initiandos, Hussitas, nisi resipiscant, non promouendos, interdictos libros cauendos, quæ per se agere non possit, per adiutorem confici curet, Archiepiscopum Pragensem hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Venerabili Fratri N. Archiepiscopo Pragensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officij curâ compellimur, & ipsius Domini præcepto iubemur, Fratres in sollicitudinis nostræ partem vocatos confirmare, & excitare ad ea, quæ ad Catholicam Religionem tuendam, & Dominicas oues conseruandas, opportuna ac potiùs valdè necessaria esse noscuntur. Quantis laboribus sacrum Tridentinum Concilium incubuerit ad ea remouenda, quæ grauia populis scandala pariebant, ac propterea nouarum rerum cupidis hominibus ansam disseminandi noua & ab orthodoxâ fide aliena dogmata præ-

bebant ; quamque salubribus Decretis idem multa statuerit , per quæ bono Ecclesiarum regimini , & salutem animarum consuleretur ; ipsius Concilij acta declarant. Verùm inanes tot labores euaderent , & nullum populo Christiano fructum afferrent , nisi quæ tam prouidè constituta fuerunt , in vsum & consuetudinem eorum operâ , quorum id officium est , adducerentur. Proinde , licet Fraternitatem tuam officio suo , quantum poterit , minimè defuturam esse putemus ; tamen , ne ipsi nostro desimus , cohortandum te in Domino duximus , vt ad Catholicorum reliquias in vrbe Pragâ & aliis Bohemiæ locis conseruandas , & eos qui à rectâ fide seducti fuerunt , ad orthodoxæ Religionis cultum reuocandos , quanto maximè potes studio , curâ & diligentiam enitaris atque elabores. Ad hæc verò efficienda , necesse est exequi te primùm id , quod ipsum Concilium decreuit , de Synodis celebrandis ; sicuti in aliis locis & prouinciis , ad Dei laudem , non sine euidenti Ecclesiarum vtilitate iam celebratæ fuerunt. Et quoniam in Bohemiâ maximam bonorum & idoneorum Sacerdotum penuriam esse constat , & Cleri insciam moreque corruptos plebem non immeritò offendisse ; necessarium est , abs te Seminarium in ciuitate Pragensi institui , ad alendam bonorum Sacerdotum , atque aliorum Ecclesiæ ministrorum sobolem : sicut venerabilis Frater Episcopus Olomucensis , celebratâ diœcesanâ suâ Synodo,

odo, iam in Ecclesiâ suâ instituit, cuius in tam sancto opere meritò est laudanda industria. Sed & in aliis locis quàm plurimis huiusmodi Seminaria instituta fuerunt, & quotidie instituuntur. & res ipsa declarat nihil à Concilio Tridentino prouidentius & vtilius statutum fuisse. Oportet igitur, te & ipsam Synodum primo quoque tempore celebrare, & Seminarium instituere, nec vllam aliam temporis opportunitatem expectare: talia Dei opera non possunt sine Dei offensione negligenter fieri. Probat tuam in hac re piam sedulitatem maximè ipse pro suâ pietate Cæsar; si, priusquam Pragam veniat, hæc abs te perfecta fuisse cognouerit. Nec verò difficile factu erit, inire rationem aliquam, quâ reditus Seminario attribuantur, quanti ad vsus eius necessarios sufficiant.

Illud quoque vel maximè prouidendum est, vt ad sacros Ordines promoucantur homines, quos non modò constet esse Catholicos; sed qui diligenti examine adhibito, sicuti Concilium Tridentinum decreuit, probentur idonei: siqui autem minùs apti propter litterarum inscitiam fuerint, admonendi erunt, vt litteris operam dent, quoad tantum proficiant, vt promoueri possint. Quòd si in Catholicis tantam diligentiam adhibendam esse Concilium statuit; intelligis profectò quàm mali ac potius perniciosi exempli res sit, homines Hussitas, quamuis fore se Catholicos affirmant atque promittant, in
cuius

cuiusquam gratiam ad sacros Ordines promoueri. Quis enim confidere possit, id quod promiserint, præstituros? Si qui tamen eorum fidem fecerint, sincerè se agere, & errores respuere velle, atque ex animo ad Ecclesiam redire; ij non priùs ad vllum erunt Ordinem admittendi, quàm Hussitarum & alias omnes hæreses solemnè abiurauerint ac detestati fuerint; & per tantum tempus, quantum satis esse visum fuerit, Catholicè viuendo, omnem hæreticæ labis suspicionem à se depulerint.

Prætereà curare te oportet, vt in vrbe Pragâ aliisq̃ue Bohemiæ locis habeantur indices siue catalogi eorum librorum, quorum lectio prohibita fuit, vt Catholici noscant, à quibus libris abstinere debeant. Danda quoque opera erit, vt Decretorum Concilij exemplaria habeant, ex quibus salutarem Catholicæ fidei doctrinam haurire possint.

Quia verò, sicut accepimus, tenui admodum valetudine vteris, & crebrò ægrotare soles, admoneamus, vt aliquem spectatæ fidei, probitatis & industriæ virum deligas, qui vicem tuam agat in eis rebus, quæ ad talium ministrorum munus pertinent; cuique ea quæ ipse vel morbo præpeditus, vel aliis occupationibus districtus, obire non poteris, fidenter possis committere: per quem vel per aliam Ecclesiasticam personam debebis Parochos ciuitatis diœcesisq̃ue Pragensis, & reliquum Clerum tuum diligenter visitare, & quæ in eis corrigenda ac reformanda

manda fuerint, Dei tantum honorem, & aliorum salutem, ac tuam ipsius ante oculos propositam habendo, corrigere ac reformare. Cogitans igitur, charissime Frater, de animabus pretiosissimo CHRISTI Sanguine redemptis, si culpâ vel negligentia nostrâ perierint, rationem à nobis acriter exacturum Redemptorem ipsum, æternumque Pastorem, tali sedulitate commissum tibi officium implere stude. Hæc, de quibus te admonuimus, & alia quæ salutis animarum vtilia cognoueris, exequendo, & à Parochis tuis ac aliis in Bohemiâ curæ animarum præpositis, hortando, monendo, obsecrando, arguendo etiam & increpando, si opus sit, suum cuiusque ministerium ita implendum cura; vt pro lucro animarum, quæ acquisitæ fuerint, laudem potius & præmium tu & illi consequi, quàm pro iacturâ earum, quæ incuriâ vestrâ, quod absit, perditæ fuerint, grauiorem sententiam metuere debeatis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Iulij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XV.

Reportatam in Belgio de hereticis victoriam Duci Alba gratulatur; ipsumque ad eos bello profligandos, Catholicamque Religionem tuendam, hortatur. Vide lib. II. cap. II. Vita. PII V.

N

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro, Ferdinando
Toleto, Duci Albæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris tuis die xxv. Iulij datis, & ex dilecto Filio viro Ioanne à Zuniga cognouimus, quàm prosperè rem iterùm aduersus hæreticos, & eisdem Serenissimi Regis rebelles, gesseris. Benedictus Dominus, qui in tot curis & angoribus nostris, tam lætis nuntiis nos consolari dignatur. Gaudemus Religionis Catholicæ causâ, tam luculentam tibi victoriam à Deo donatam fuisse: gaudemus charissimi in CHRISTO Filij nostri Regis Catholici causâ. Tibi verò non solùm gratulamur, cui prælia Domini prælianti tam manifestò supernum adest auxilium; sed etiam totius Ecclesiæ nomine gratias agimus, quòd nullis defatigatus laboribus, nullis deterritus periculis, de eâ benè mereri non desistis. Perge, dilecte Fili, his tamquam gradibus tibi viam ad sempiternam gloriam munire; &, sicuti cœpisti, enitere, vt in prouinciis istis Religionem Catholicam in pristinum statum redigas: cuius rei gloria omnium Ducum & Imperatorum victorias superabit. Saluum te & incolumem diuina Maiestas conseruet. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Augusti, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTO-

EPISTOLA XVI.

Vt rem Christianam in Indiâ propagare recteque habere curet, Regem Hispaniarum hortatur. Vide lib. III. cap. v. Vita PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Philippo
Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm oporteat nos pro officio pastorali, quod nobis licet indignis commissum fuit, curam habere, non solum eorum qui fidem Christianam susceperunt, sed eorum etiam qui ad eam suscipiendam facile adduci possunt, veluti populorum Indiæ, qui ad Hispaniæ Regnum nostris temporibus adiuncti fuerunt; magnoperè in Domino lætamur, te, vti Regem verè Catholicum, sicuti à felic. record. prædecessoribus nostris optatum fuit, qui eam orbis terrarum partem maioribus tuis subigendam attribuerunt, eosque populos illorum fidei commiserunt, curasse, vt sacrum Euangelium in illis prouinciis prædicaretur, ac fides Catholica propagaretur. Quod etsi eo studio, atque eâ sedulitate actum fuit, vt Maiestas tua eo nomine magnoperè in Domino collaudari potiùs debeat, quàm hortationibus excitari; conuenire tamen officio nostro duximus (postquam certiores facti fuimus de rectoribus admodum idoneis earum prouinciarum regi-

mini nuper destinatis) Maieſtatem tuam rogare, vt populos illos ditionis ſuæ, hac occaſione oblatâ, eis quàm diligentiffimè commendare velit, ac præcipuè mandare, vt propagationi ſanctæ fidei, & animarum ſaluti intenti ſint. quarum rerum cauſâ ea orbis terrarum pars ab initio ipsis maioribus tuis conſeſſa fuit; vt, cùm ex laudabili eorum regimine qui illis præerunt, tum bonis exemplis eorum qui Chriſtianam illis doctrinam tradent, iugum CHRISTI ſuaue & leue eſſe ſentiant, neque ab illis ipsis opprimantur, qui eos tamquam teneras in vineâ Domini plantas alere ac fouere, & amorem in eis Chriſtianæ Religionis accendere atque augere debent; & ea omnia caueantur, quibus ipsis offendi, & Chriſtiana Religio detrimentum capere poſſet: qui autem nondum Chriſti fidem ſuſceperunt, ad eam ſuſcipiendam, charitate & dexteritate adhibetâ, alliciantur. Certum enim habeat Maieſtas tua, ex propagatione Religionis ſuum quoque in illis partibus Regnum Deo propitio ac fauente firmatum & auctum iri, & ſibi talium in eos populos & Religionem meritorum, non ſolùm in hac vitâ, ſed in alterâ etiam, præmium paratum fore. De his autem rebus mandauimus Venerabili Fratri Archiepiſcopo Roſſanenſi, vt cum tuâ ipſe quoque Maieſtate loquatur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die xvii. Auguſti, M.D.LXVIII. Pontificatus noſtri anno tertio.

EPISTO-

EPISTOLA XVII.

Vt Christianam Religionem in Indiâ propagari apud Regem Catholicum procuret, Didacum Cardinalem hortatur. Vide lib. III. cap. v. Vitæ P I I V.

Didaco Cardinali Spinosæ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quandoquidem Domino placuit, vt te in partem curarum & sollicitudinis nostræ vocarem, communicandum tecum duximus de re ad commissum nobis licet indignis munus, & propterea ad tuum quoque vel maximè pertinenti. Quid enim æquè ad officium nostrum pertinet, ac curare, vt orthodoxa Religio quàm latissimè, diuini honoris & salutis animarum causâ, propagetur? vt qui eam pridem iam susceperunt, confirmentur; qui verò adhuc idolorum sunt cultui dediti, relictis errorum tenebris, lucem veritatis respiciant. Cuiusquidem quò maiore desiderio tenemur, eò libentiùs audiuius, charissimum in CHRISTO Filium nostrum, Regem Hispaniarum Catholicum, lectissimos quosdam & probatissimos viros ad regendas Indiæ ditionis suæ prouincias destinasse. Quâ in re planè declarauit dignam Rege verè Catholico voluntatem. Etsi autem Regem tantâ pietate & clementiâ præditum non egere hortatione nostrâ sci-

mus; quippe quem audimus suâ ipsam sponte, & pro ingenitâ sibi clementiâ multis illos populos oneribus subleuasse; quibus antea vexari & opprimi miserandum in modum consueuerant; tamen volumus, vt eum, post laudem debitam nostris verbis hoc nomine tributam, dexteritate quâ decet, hortaris, ad perseuerandum in tam sancto proposito suo propagandæ Religionis orthodoxæ. quæ quidem vt propagetur, Maiestas eius pro suâ sapientiâ intelligit oportere, si quæ onera restant, quæ tollenda sint, tolli; eosque populos ita tractari, vt gaudere indies magis debeant, relictum à se idolorum cultum, & CHRISTI iugum suaue ac leue susceptum fuisse. Illud quoque, quantum fieri potest, curandum esse, vt Christianorum, qui ex his Occidentis partibus profecti in illas prouincias commigrarunt, vitâ & moribus illos populos ædificent. Ita enim & ipsi in fide Catholicâ confirmabuntur, & bonis eorum exemplis ceteri ad agnoscendam veritatem allicientur. Quibus de rebus Maiestatem suam nostris verbis hortaberis, vt pia mandata sua renouare dignetur: quæ quantò magis in hanc curam incumbet, tantò magis non solùm Diuini honoris cultum, sed suum quoque Regnum, Deo fauente, stabiliet, atque etiam propagabit. Mandato autem nostro Venerabilis Frater Archiepiscopus Rossanensis desiderium hoc nostrum pluribus exponet: cuius orationi fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum

Petrum

Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Augusti,
M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XVIII.

*Fidem Catholicam in Prouinciâ Peruanâ propagandam
curat. Vide lib. III. cap. v. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Francisco Toletto,
Proregi Prouinciæ Peru in partibus Indiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Magnoperè in Domi-
no gauisi sumus, ac Deo gratias egimus, cuius in-
stinctu factum non dubitamus, vt charissimus in
CHRISTO Filius noster, Hispaniarum Rex Ca-
tholicus, te ad regendam prouinciam Peru destina-
uerit: adeò præclara de tuâ virtute & in Catholi-
cam Religionem studio testimonia habuimus. Non
solùm enim fideliter ac sedulò executurum te esse
confidimus, quæcumque à tam pio Rege mandata
habueris; sed facturum prætereà tuâ sponte quid-
quid præsens ipse expedire cognoueris, ad fidem or-
thodoxam in illis partibus præpagandam, & quàm
plurimas animas CHRISTO lucrandas. Vt verò, &
qui adhuc infirmi sunt, in fide confirmentur, & qui
idolorum cultores, CHRISTI fidem suscipiant; ne-
cessè est pro tuâ prudentiâ intelligas, illos ita regi
atque tractari debere, vt ipsi quidem diuinæ erga se
miseri-

miseriçordiæ beneficium indies, magis agnoscant; infideles autem atque idololatræ eorum exemplo atque imitatione ad veritatem agnosendam inuitentur. Illud quoque, quantû fieri potest, prouidendum est, ne eorum, qui ex his Occidentis partibus in eas prouincias commigrarunt, prauis moribus offendantur. Quibus in rebus exequendis & curandis, Nobilitas tua, etiam tacentibus nobis, intelligit, quantam habitura sit facultatem inseruendi Dei Omnipotentis honori simul & Regis gloriæ; sibi autem ingentis ab hominibus laudis comparandæ, nec minoris à Deo gratiæ incundæ. Nostram autem paternam benedictionem tibi impertientes, Venerabili Fratri Archiepiscopo Rossanensi, nostro mandato tibi pluribus verbis desiderium nostrum exposituro, fidem vt habeas, abs te petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xviii. Augusti, M. D. Lxviii. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XIX.

Cæsarem collaudat, quòd Augustanam Confessionem non concesserit: ac terrena Regna Regumque studia ad cælestis Regni adeptionem omnino conferenda esse demonstrat. Vide lib. III. cap. vi. Vitæ PII V.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano, Hungariæ ac Bohemiæ Regi Illustri, electo Romanorum Imperatori.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis tuis literis, quas in fidem Oratoris tui apud nos scripsisti, auditoque eius sermone quem nomine tuo nobiscum habuit; lectisque similiter his quas Legatus apud te noster ad nos dedit, quibus nos certiores facit, te non solum, quod ad Augustanam pertinet Confessionem, nihil noui concessurum esse; sed etiam prouinciales, qui ob eiusmodi Religionis causam frequentes iam conuenerant, omnes domum suam dimisisse, & aliis qui conuenturi erant significasse, ne amplius conuenirent; magnam pro nostrâ in te paternâ beneuolentiâ & charitate animi lætitiâ accepimus; eoque magis, quòd & Nuntius apud te noster eodem tempore scripserat, te sibi pollicitum esse, quosdam hæreticos concionatores vicinis è uillis expulsurum. Vt enim cum primùm ad nos allatum est eâ de re, eò sumus uehementiùs dolore ac molestiâ affecti, quam & Christianæ Reipublicæ charitas, & officij nostri ratio, & propensa in te ipsum uoluntas nostra exposcere uidebantur: sic nunc, postquam de tè ac tuo in nos Apostolicamque Sedem studio atque animo audiimus, de quibus nunquam dubitauimus, atque audire cupiebamus,

O

magno-

magnoperè in Domino gauisi sumus. Quod quidem gaudium nostrum vt sit perpetuum, assiduis precibus ab Omnipotente Deo postulamus; speramusque fore, vt tu, cuius in tuendâ Ecclesiæ dignitate præcipuæ partes esse debent, pro eâ Imperij, quam obtines, Maiestate, quotidie magis satagas peragere, quæ ad Ecclesiæ dignitatem eam conseruandam pertinent, quam maiores tui nobilissimi, & Romanæ Ecclesiæ in primis amantissimi Imperatores, conseruare pro viribus suis semper conati sunt. Quâ in re, sicut ea non desideramus abs te, quæ sunt supra vires tuas, sic ea quæ fieri præstarique possunt, magnoperè semper requiremus. Quæ quidem si tu, sicuti pro comperto habemus, tibi facienda esse duxeris, multò maiorem firmioremque filiis tuis seruatæ fidei in IESVM CHRISTVM Dominum nostrum, quàm Regnorum hereditatem relinques. Nam terrena Regna, Fili charissime, perpetua non sunt, & sine animæ detrimento amitti recuperarique possunt: imò verò eo animo à Regibus & Principibus omnibus obtinenda sunt, vt pro salute animæ, Religionis amore, & veræ pietatis studio, si occasio ita tulerit, & amittere parati sint, potiùs quàm calorum Regnum, quod & æternum est, & omnibus aliis Regnis, quantumuis magnis, præferendum. Hoc autem tantum abest, vt Imperiis & Principatibus conseruandis impedimentum aliquod afferre possit, vt nullâ meliori quàm hac ratione conserua-

ri possint. Quodque te tamen facturum non dubitamus, extremum illud sit, si tu (quod te valdè hortamur) facies id, quod & personâ tuâ, & fide iusiurandoque dignum sit; quodque expectatur ab eo, qui est præcipuus Ecclesiæ aduocatus; nos te tamquam charissimum Filium omni nostrâ beneuolentiâ, amore voluntateque complectemur, sicuti semper complexi sumus: nihilque prætermitemus earum rerum, quas ad dignitatem Maiestatemque tuam augendam amplificandamque pertinere putabimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die 1. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XX.

Vt quamprimum ritè consecrari se procuret, bonique Pastoris munera strenuè præstans, mores Ecclesiasticamque disciplinam restituat, electum Episcopum hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, Melchiori, electo Episcopo.

QVò magis consecrationem Episcopo electo necessariam esse intelligimus, ad ea quæ ipsius ordinis & muneris maximè propria sunt, exequenda atque administranda; eò ampliùs mirati sumus, te ad hanc usque diem, rem tantoperè necessariam, tamque salutarem, distulisse. Quâ ex re pro nostro pastoralis officij munere, sollicitaque om-

nium Ecclesiarum curâ, non potuimus non magno-
perè dolere ac tristari. Et quamquam Venerabilis
Frater Marcus Suffraganeus tuus, nobiscum super
hac re accuratè sanè locutus, nonnullas causas ex-
cusationesque huius tui facti nobis attulerit; tamen
nulla earum nobis idonea visa est, & videtur, ob
quam hæc ipsa tua consecratio, quam quidem mul-
tò antè fieri à te oportebat, vllò modo aut præter-
mitti aut longiùs differri possit. quia tamen om-
nes Venerabiles Episcopos Fratres nostros, teque in-
ter eos, verè paternâ beneuolentiâ charitateque com-
plectimur; idcirco mansuetudinis indulgentiæque
nostræ non immemores, his nostris litteris te etiam
atque etiam monendum duximus, vt, quod hucuf-
que non fecisti, tibi primo quoque tempore facien-
dum statuas. Hoc autem tempus sex mensium spa-
tium, à die quo hæc nostræ litteræ scriptæ sunt, com-
putandum, tibi eisdem nostris litteris præscribimus:
quibus quidem sex mensibus elapsis, nisi Episcopus
consecratus fueris; cogemur, de his remediis cogi-
tantes, quæ & ratio nostri officij & Ecclesiæ tuæ
cura à nobis exposcunt, ad depositionem tuam ab
Episcopatu deuenire. Ad illud quoque, Domini
vocis memores, eius quâ Petro ipsi Apostolorum
Principi (ad cuius nos ministerium licet meritis im-
pares Deus vocauit) Fratrum suorum animos con-
firmandos præcepit; hortamur, vt Pastoralis solici-
tudinis non oblitus, in cuius partem vocatus es, oues
fidei

fidei tuæ prouidentixque commissas non solum ipse pascas, omnium exemplo virtutum, salutarique doctrinæ pabulo, per te, & per Catholicos & Religiosos viros præbendo; sed etiam Cleri deprauatos diurnâ vitiorum consuetudine mores, & laicorum, quoad eius fieri potest, sine personarum exceptione, seuerè corrigendos cures: vt, relictis vitiis, quibus se ac sacerdotale nomen dedecorantes, in summam infamiam adduxerunt, atque hac maximè ratione laicos ipsos corruerunt, & à fide Catholicâ auerterunt, iuxta Apostoli sententiam sobriè, castè atque honestè viuant. Si enim Clerici & Sacerdotes, cogitantes vitam suam laicis ad imitandum maximè esse propositam, ita viuere eaque agere studebunt, quæ animarum saluti eorumque muneri fideliter administrando conueniunt; futurum est, Deo iuuante, qui bonis semper voluntatibus occurrit, vt hæretici, cum in Clericis ipsis ac Sacerdotibus nihil quod reprehendere possint, inueniant, aliquando respiciant, atque ad cor redeant, & ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ reuertantur. Hoc igitur, Frater, præsta, hoc age; hæc noctes diesque meditare, hæc assiduis hortationibus & monitis enitere, vt, quantum in te erit, animabus tuæ curæ fideique creditis Pastoralem curam vigilantiamque tribuas. Quod quidem si feceris (quemadmodum te facturum esse speramus) vnicum tu quidem remedium ad sanandas hæreses, pietatemque ac Catholicam Religionem.

reuocandam adhibebis; sed & dignitati officioque tuo potissimum hac ratione consulēs, & ab Omnipotenti Deo nobisque præcipuam gratiam inibis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XXI.

Ducem Albæ in Belgio contra hereticos bellum feliciter gerentem commendat, eumque ad rem Christianam strenuè protegendam cohortatur. Vide lib. II. cap. XI. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Ferdinando
Duci Albæ.

Non facilè verbis consequi possumus, quanto perè in Domino delectati simus legendis litteris tuis, XXII. die Octobris datis: nam & ista tua variis in bellis, pro veritatis Catholicæ propugnatione, Sedisque Apostolicæ defensione gestis, meritorum tuorum commemoratio magnâ nos lætitiâ affecit, vt par est; & apud nos non narrationis modò fidem, sed planè testimonij vim obtinuit. Quæ quidem omnia quamquam magnâ ex parte nobis nota erant, propterea quòd & à te nobili viro, egregioque copiarum Duce, & in bellicis expeditionibus maximis, & propter iustissimas honestissimasque

masque Religionis tuendæ causas susceptis, gesta erant; sic vt earum rerum nullo modo obliuisci sine culpâ possemus: tamen gratissimum nobis fuit, & ipsa quæ nos aut omnia aut pleraque meminimus, ex tuis ad nos litteris recognoscere. Nihil enim aut ad Ecclesiæ dignitatem gloriosius, aut ad animi nostri verè paternum in omnes homines affectum iucundius nobis accidere potest, quàm cum intelligimus, militares homines fortissimosque Duces, qualem te esse & antea semper cognouimus, & in hoc periculosissimo bello experimur; non suæ utilitati, aut propriæ tantummodò gloriæ inseruire, sed magis Omnipotenti illi Deo militare, qui suos milites pro se ac sui nominis gloriâ decertantes, non corruptibili quadam coronâ, sed sempiternâ atque immarcescibili coronare paratus est. Hoc est enim, dilecte Fili, verè inuisum, dexterè sinistram verte- re, cum militares terrenæque actiones, quæ pro sinistra intelliguntur, non aliquarum humanarum rerum causâ suscipiuntur, sed ad cælestem utilitatem reuocantur. Itaque Nobilitatem tuam his de rebus, quas non minùs piè quàm fortiter à se gestas: suis ad nos litteris commemorauit, & valdè amauimus antehac, & nunc non amamus solùm, sed vehementer laudamus; Deoque Omnipotenti gratias agimus, qui virtutem tuam, industriam, vigilantiam, fortitudinem ad hæc tam necessaria tempora referuauit. Et quamuis sciamus, te tuâ sponte fati-

incita-

incitatum esse ad ea agenda, quibus Religionis sanctissimæ causa adiuuetur; tamen pro nostro Pastoralis officij munere, & vt animi nostri studio satisfaciamus, te ad hæc eadem hortandum esse duximus. Quod verò ad iuris tui patronatus confirmationem pertinet, quam à nobis eisdem tuis litteris postulasti, etsi eam rem faciliè Romani Pontifices concedere non solent, propterea quòd vsitata non sit; nos tamen libenter, dilecte Fili, precibus postulationique tuæ satisfecimus, & in ipso elogio ea tibi, pro tuâ singulari in Deum pietate, testimonia dedimus piæ deuotionis erga sanctam hanc Sedem, quæ & posteros tuos ad eiusdem deuotionis imitationem excitare possint, & tuo ardenti in Ecclesiam Dei studio debebantur. Quâ in re agendâ dupliciter lætati sumus, & quòd tibi ea præstitimus quæ à nobis petiisti, quæque non mediocriter te desiderare significabas; & quòd nos in ornandâ dignitate tuâ id fecimus, quod magnoperè semper desiderauimus. Nihil enim est earum rerum quæ à beneuolo benignoque patre expectari debent, qualem nos in te esse semper experieris, quantum cum Deo licebit, quod tuæ isti in Deum pietati, religionis studio, atque in defendendâ Catholicæ veritatis fide laboribus deberi non existimeimus: eandem voluntatis nostræ propensionem declaraturi cunctis in rebus, quæ vel ad honorem vel commodum tuum pertinebunt, cum se occasio obtulerit. Datum Ro-

ma

mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die XII. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus
nostri anno tertio.

EPISTOLA XXII.

*Ad Catholicam Religionem retinendam & tuendam, Re-
gem Poloniae hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vita
PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio Sigismundo
Augusto, Regi Poloniae Illustri, dilectis Fi-
liis, nobilibus viris, Senatoribus Palatinis,
& Castellanis omnibus in Diætâ Lubli-
nensi congregatis.

E T si non dubitamus te, charissime Fili, pro
tuâ in Deum pietate, & maiorum tuorum
clarissimorum Regum, ac tuâ in sanctam hanc Se-
dem reuerentiâ, vosque omnes, qui in isto Conuen-
tu congregati estis, nullam aliam ob causam simul
conuenisse, nisi ut ea consultetis inter vos ac decer-
natis, quæ & ad istius nobilissimi Regni utilitatem,
& ad Dei Omnipotentis honorem pertinent; ta-
men pro nostrâ in vos paternâ beneuolentiâ præter-
ire nolimus, quin vobis hoc tempore simul con-
gregatis paternæ nostræ dilectionis officium præ-
staremus. quod quidem officium nullum aliud est,

nisi vt Maieftatem tuam in primis, chariffime Fili, deinde ceteros omnes, qui tecum in ifto Conuentu adfunt, nobiles viros hortaremur, ad ea consultanda, decernenda atque exequenda, quibus non modò non minuatur orthodoxæ fidei Religio, nec probatiffima ac falubria maiorum noftrorum instituta, Sedisq̃ue Apoftolicæ ius atque auctoritas vllâ in re detrimentum aliquod patiatur; fed etiam quibus maximè rebus fieri potest, adiuuetur, augeatur atque amplificetur. Quod quidem Maieftati tuæ & vobis fingulis facile erit, fi confiderabunt terrena Regna, quæ in manu Domini funt, nullâ aliâ re facilius quàm eiuſdem Domini Religionis amore atque obferuantia conſeruari: hanc autem Religionem niſi vnâ in toto Chriftiano orbe, neque vnquam antea fuiſſe, neque nunc eſſe poſſe; eam videlicet, quæ ab Apoftolorum Principis Petri ceterorumq̃ue Apoftolorum temporibus doctrinâque profecta, per tot eius ſucceſſores, ad nos & noſtrum vſque tempus, vna eademq̃ue ſemper atque inuiolata permansiſit. Et quamquam, ſuggerente diabolò Chriftiani nominis hoſte, variæ in multis prouinciis hærefes & antè ſemper exſtiterint, & nunc exiſtant; tamen hæ neque antea vllam inter ſe vnitatem habere potuerunt, neque nunc habent, aut habere poſſunt. hoc ipſum nimirum diuinâ permitte Prouidentiâ, vt, qui à ſanctæ Eccleſiæ doctrinâ atque vnitatem propter ſuperbiam ſeiſoſ abſciderunt

runt ac diuiserunt, numquam in vnum aliquod corpus coalescere potuerint. Hæc est illa sanctissima, ac verè sola & vna Religio, quam Apostoli prædicauerunt, Martyres moriendo confessi sunt: quæ potuit quidem præteritis temporibus, & nunc etiam potest, hæreticorum dissentientibus inter se opinionibus impugnari, sed expugnari tamen non potest. Atque vtinam hanc eandem illi ipsi ab initio constanter tenuissent, quorum præcipuè perniciosâ operâ, pestiferisque consiliis, respublica Christiana, Deique Omnipotentis Ecclesia in tantam calamitatem ducta est: meliùs cum ipsis & cum hac ipsâ sanctâ Sede ageretur; neque tot vbique populorum aduersus suos Principes discordiis, ob hanc ipsam causam susceptis, Christiana respublica laboraret. Hanc maiores tui, nobilissimi Reges, charissimi Filij, Religionem semper coluerunt, hanc tenuerunt. Ad quam quidem te, vt ab initio diximus, tuorum exemplo maiorum, & ceteros qui adsunt in isto Conuentu, nobiles viros, hortamur. Et quamquam non dubitamus, Maiestatem tuam & ceteros omnes; aut plerosque eorum, suâ sponte ad hoc idem agendum incitatos ac benè animatos esse; non alienum tamen à nostro Pastoralis officij munere putauimus, currentibus vobis Apostolicæ nostræ hortationis quasi calcem admouere. Quòd si qui tamen inter vos (quod Deus auertat) reperiantur, qui aliter sentiant; hos pro nostro in omnes homines pa-

terno animo ac sincerissimâ voluntate monitos volumus, vt errorem suum recognoscentes, ad eam Religionis Ecclesiæque vnitatem reuerti studeant, extra quam nullo modo salui fieri possunt. Hoc enim si fecerint, præterquam quòd meliùs animarum suarum saluti suæque fidei consulent; nos præterea omni nostrâ benignitate ac charitate illos ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ redeuntes suscipiemus atque amplectemur. Deum autem Omnipotentem rogamus toto corde, totiusque animæ nostræ viribus, vt vobis (quod speramus) in eius nomine congregatis, Spiritum suæ charitatis ita infundat, vt & nunc & semper ea statuatis, quæ ad illius honorem quotidie magis augendum, & ad istius Regni tranquillitatem & pacem, atque ad huius omnium Christi fidelium Matris Ecclesiæ veterem auctoritatem restituendam, conseruandam propagandamque pertinebunt. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XXIII.

Ad Catholicam Religionem, & ad Apostolicæ Sedis auctoritatem protegendam, Senatores Palatinos & Castellanos in Dietâ Lublinensî congregatos hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.

Dilectis

Dilectis Filiis, nobilibus viris, Senatoribus
Palatinis, & Castellanis omnibus in Diæ-
tâ Lublinensi congregatis.

Dilecti Filij, nobiles viri, salutem & Aposto-
licam benedictionem. Etsi exploratum habemus, omnes qui in isto Conuentu congregati estis, pro vestrâ prudentiâ, & Christianæ Religionis studio, ac pro vestro Religionis Catholicæ zelo, sincerâque erga sanctam hanc Sedem reuerentiâ, de nullis aliis rebus acturos, præterquam de his, quæ ad Dei Omnipotentis honorem, istiusque nobilissimi Regni vtilitatem pertinent; quarum rerum potissimum causâ vos simul conuenisse pro comperito habemus; tamen nos, qui propter Apostolicæ seruitutis onera, omnia omnibus facti sumus, cogimur hoc tempore, impellente nos charitate, vobis quoque officium nostræ paternæ dilectionis impendere. Hoc autem nullum aliud est, dilecti Filij, nisi vt vos, tamquam Catholicos, deuotos & sinceros Ecclesiæ filios, purissimo sincerissimoque corde, & quantò maiore possumus animi studio hortemur, ad ea in isto vestro Conuentu consultanda, decernenda atque exequenda, quibus non modò non minuatur orthodoxæ fidei Religio, nec probatissima & salubria maiorum nostrorum instituta, atque Sedis Apostolicæ vis atque auctoritas vllâ in re de-

trimentum aliquod patiatur; sed etiam quibus maximè rebus fieri potest, adiuuetur, augeatur atque amplificetur. Quod quidem singulis vobis facile erit, si vnusquisque vestrùm ante mentis oculos illius sibi Domini timorem proposuerit, cuius oculi sunt super iustos: qui scrutator est cordium, quiq̃ue sicut eos punire solet, qui à normâ cultus eius, hoc est à sanctæ Ecclesiæ doctrinâ, diuisi sunt; sic eos, qui salutarem eius disciplinam custodiunt, æternis maximisq̃ue præmiis paratus est remunerari. Quod quidem vtinam illi ipsi (magno hæc cum dolore dicimus) ab initio prospexissent, quorum præcipuè perniciosâ operâ, pestiferisq̃ue consiliis, respublica Christiana, Deiq̃ue Omnipotentis Ecclesia in hunc miserabilem statum adducta est. Non enim humani generis antiquus hostis tantam occasionem nactus esset in Dominicum gregem sæuiendi, neque tantoperè intestinis prauissimarum hæresum discordiis laboraret Ecclesia: quæ tamen, diuinâ nimirum operante Prouidentia, dum hæreticorum quæstionibus turbulentissimis oppugnatur, subtiliùs semper atque ardentius, tum in Dei charitate inflammatur, tum in suâ eruditione instruitur. Vos autem præter ceteros præcipuè decet, dilecti Filij, & semper, & hoc maximè tempore, in quo vos simul publicæ vtilitatis publica caussa congregauit, dispicere diligenter atque attentius considerare, quid non modò vtilitas vestri Regni exposcat, sed etiam
quid

quid Deus à vobis, quos istius Regni Primates constituit, pro vestro officio in illo districto Iudicij sui die requisiturus sit. Si enim in hanc cognitionem proestrâ in Deum pietate veneritis, vt cogitetis, vestrorum consiliorum actionumque omnium æterno illi Iudici reddendam esse rationem; non modò nihil vniquam vobis placere poterit, quod alienum sit à sanctissimis Ecclesiæ sanctionibus; sed etiam omni curâ, diligentia, labore, illius dignitatem ac maiestatem, quibus semper poteritis rationibus, vobis augendam amplificandamque esse putabitis. Ad quæ quidem, vt ab initio diximus, ita vos hortamur in Domino atque excitamus, vt, quamquam exploratum habeamus, vos ad hæc eadem agenda satis vestrâ sponte incitatos, ac benè animatos esse; non alienum tamen à nostro Pastoralis officij munere putemus, currentibus vobis Apostolicæ nostræ hortationis quasi calcar admouere. Cogitate, quantò vos potentiâ, nobilitate, dignitate, ceteris istius Regni Proceribus antecellitis, tantò in conseruandâ Ecclesiæ, atque huius sanctæ Sedis auctoritate, virtutis vestræ lumen clariùs ceteris ad exemplum elucere debere: vt non minora in vobis pietatis in Deum merita reperiri debeant, quàm illæ sint vires, quas idcirco Deus vobis concessit, vt illis ipsis viribus hæc vobis in eius sanctissimam Ecclesiam merita acquireretis. Considerate, quàm hæc ipsa, quæ hîc viuatur, vita breuis sit, quàm sint huiusmodi hono-

res fluxi ac momentanei : dumque potestis, enitimi-
 ni, curate & elaborate, vt vestra consilia, vestras co-
 gitationes, vestra decreta, ita ad Regni istius vtili-
 tatem referatis, vt non minorem in humanarum re-
 rum gubernatione prudentiam, quàm in diuinarum
 respectu pietatem deuotionemque declaretis. Nos
 autem Deum Omnipotentem rogamus toto cor-
 de, totiusque animæ nostræ viribus, vt vobis, dile-
 cti Filij, quod iam speramus, in eius nomine con-
 gregatis, Spiritum suæ charitatis ita infundat, vt
 & nunc & semper ea statuatis, quæ ad illius hono-
 rem augendum, & ad animarum vestrarum salu-
 tem, atque ad huius omnium Christi fidelium Ma-
 tris Ecclesiæ veterem auctoritatem restituendam,
 conseruandam propagandamque pertinebunt. Da-
 tum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris,
 die XVI. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus
 nostri anno tertio.

E P I S T O L A X X I V .

*Ecclesiæ fructus in stipendij militaris solutionem impendi
 non debere. Vide lib. III. cap. VII. Vite P II V.
 & supra huius libri Epist. VIII. & infra Epi-
 stolum XXV.*

Dilecto Filio nostro Ludouico, Titulo sancti
Onuphrij Presbytero Cardinali Madrutio,
Episcopo Tridentino.

Nihil vtilius est, vel ad Sacerdotum existima-
tionem bonamque famam tuendam, vel ad
laicos in officio & reuerentiâ erga Sacerdotes conti-
nendos, quàm si Ecclesiarum bona in eos quos de-
cet sumptus erogentur. Quod quò verius esse cog-
noscimus, eò magis doluimus, cum nuper certiores
facti sumus, non sine magnâ animi nostri molestiâ,
velle te quibusdam militibus, quos dilectus noster in
CHRISTO Filius Ferdinandus, Archidux Austriae,
idcirco isti ciuitati imperauit, vt eo praesidio tuti
sint ministri quidam ipsius, in eadem ciuitate com-
morantes, stipendium ex redditibus istius Ecclesiae
Tridentinae persolueret. Hoc quia omnino æquum
non est, neque nos vllò pacto fieri volumus, & tu
pro tui officij munere cognoscere debuisti, Ecclesia-
rum redditus & prouentus, non ad eiusmodi res im-
pendi decere, sed ad eas tantummodo, ad quas in-
stituti sunt: quæ quidem quales sint, quia te pro ra-
tione eius ordinis atque loci, quo te Deus Omni-
potens constituit, non ignorare arbitramur; idcirco
eas diligentius persequi super sedemus. Quare cir-
cumspectioni tuæ districtè præcipientes, manda-
mus, ne vel ipse aliquo pacto id facere aggrediaris,
neque rei tam indignæ, & ab vtilitate dignitateque

Q
cuius

eius Ecclesiæ tantoperè alienæ, aliquâ ratione assentiariis. quin etiam circumsp̄ctionem tuam nostro nomine eiusdem Ecclesiæ Capitulo similiter interdicerè volumus, ne eiusmodi stipendij militaris solutionem vllâ ex parte adiuuarè, vel quidquam omnino eius rei nomine soluere velint. Id quamquam te, & pro tuo officio, & pro eâ in nos & Sedem Apostolicam reuerentiâ, quam semper ostendisti, hisce nostris litteris admonitum, facturum esse confidimus; tamen tibi mandamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVII. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XXV.

Ecclesiæ Tridentinæ causam Maximiliano Imperatori commendat. Vide lib. III. cap. VII. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano, Hungariæ & Bohemiæ Regi Illustri, in Romanorum Imperatorem electo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facile verbis consequi possumus, quantâ molestiâ animiq̄ue dolore affecti simus, ex his quæ de dilecto nobis Filio, nobili viro, Ferdinando Archiduce Austriæ, fratre tuo, ad nos allata sunt. Cùm enim Maiestatem tuam, totamq̄ue Austriacam familiam, eximâ

miâ quadam beneuolentiâ singulari que charitate
 prosequimur, è quâ tot Catholici Principes & an-
 teâ semper prodierint, & hoc tempore sint; tum in
 ipsum Archiducem pro suâ ab initio vsque nostri
 Pontificatus declaratâ erga nos sanctam que hanc
 Sedem singulari obseruantiâ, eo animo sumus, vt
 nec propensiore nec magis paterno esse possimus:
 sed planè in his controuersis, quas habet Ecclesiæ
 Tridentinæ nomine cum dilecto nobis Filio Card.
 Madrutio, & monitis nostris, & veteri suæ erga Se-
 dem Apostolicâ obseruantix parum adhuc quidem
 satisfecit. Cùm enim, etiam si quid in eâ controuersiâ
 iuris haberet, de eo nostrâ causâ sponte suâ decede-
 re pro suâ in Ecclesiam Romanam obedientiâ, præ-
 tensiones que suas iustitiæ decidendas permittere de-
 buisset; tantum abest vt id fecerit, vt noua quoti-
 die detrimenta ac præiudicia ei Ecclesiæ intulerit:
 nam & militum manum pecuniâ eius Ecclesiæ con-
 duci iussit; & iusiurandum, quod à Consulibus eius
 ciuitatis semper Episcopis præstitum est, sibi præ-
 stari iussit. Hæc quàm indigna, quam que graui-
 sint, Maiestatem tuam per se ipsam cognoscere ex-
 ploratum habemus: quàm verò à nobis Pastoralis
 officio fungentibus ferenda non sint, eandem Ma-
 iestatem tuam videre arbitramur. Itaque eam hisce
 nostris litteris hortamur ac rogamus, vt auctoritate
 suâ apud fratrem interpositâ, pro Sedis Apostolicæ
 reuerentiâ agat cum eo, vt eius Ecclesiæ possessio-

nein eo modo, quo à centum annorum spatio ad hoc vsque tempus fuisse dicitur, liberam atque integram prædicto Cardinali Madrutio restituat; ea-
 que omnia remoueat, quæ ad hanc vsque diem attemptauit. Nisi enim id faciat, prætermittere amplius aut longius ea remedia differre non poterimus, quæ hucusque ob paternam erga prædictum Archiducem benevolentiam indulgentiamque nostram, nec minùs propter Maiestatis tuæ respectum, prætermisimus ac distulimus. Quæ acriora remedia molestissima illa quidem futura sunt nobis, sed nulla nostra culpa erit in eâ re, quam sine culpâ nostrâ omittere non poterimus. Speramus tamen prædictum Archiducem, & nostris paternis hortationibus excitatum, & auctoritate tuâ impulsum, & ipsâ æquitate, & erga hanc Sedem deuotione & reuerentiâ adductum, ea præstiturum esse, quæ Catholicus Princeps & Ecclesiæ amicissimus præstare debet. Quod ut ab eo petas, vehementerque contendas, Maiestatem tuam eo animi studio rogamus, ut neque maiore neque acriore rogare possimus. Quod confidebamus quidem te, ut pium Principem, & huius sanctæ Ecclesiæ Aduocatam, facturum esse; sed nostris etiam paternis vocibus admonitum, non dubitamus te facturum esse propensius. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die ultimâ Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER TERTIVS,
 Continens Epistolas anni quarti
 eius PONTIFICATVS.
 EPISTOLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

 D *Catholicæ fidei defensionem, Ecclesiasticæque disciplinæ ac morum correctionem, & ad sacri Concilij Tridentini Decretorum executionem hortatur. Eodem exemplo dedit alias quatuor Epistolas ad alios Poloniæ Episcopos. Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.*

Venerabili Fratri, Philippo Episcopo
 Cracouiensi, PIVS Papa V.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Sollicitudo Pastoralis admonet, & temporum conditio nos cogit, cum istius

Regni Comitia aut iam futura esse, aut non ita pridem incepisse intelligamus, vt Fraternitatem tuam, sicuti ceteros quoque Fratres iisdem Comitii interfuturos, hortemur ad officium suum Catholicæ fidei defensionem tam necessario tempore præstandum. Scimus enim hæreticorum atque Ecclesiastici Ordinis aduersariorum eam esse consuetudinem, vt, oblatâ sibi huiusmodi Conuentuum occasione, semper aliquid contra Religionem Catholicam, atque ad huius sanctæ Sedis, quæ omnium Ecclesiarum caput & magistra est, obedientiam subtrahendam moliantur. Quorum perniciosis conatibus, quò tua maior est apud Regem auctoritas, & quò eruditione atque eloquentiâ ceteris tui Ordinis Prælati antecellis, eò constantius ac fortius obsistere atque obuiam ire debebis. Id autem tibi ceterisque Fratribus nostris Episcopis eò faciendum est confidentius, quòd charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis ea voluntas nobis significatur, & illud Catholicæ Religionis studium, vt in eius defensione à tot nobilissimis progenitoribus suis, Catholicis Regibus, numquam degeneraturus esse credatur: vt si quid (quod Deus auertat) in istis Comitii acciderit, ex quo Religio Catholica & Apostolicæ Sedis auctoritas aliquâ ex parte læsa fuerit, id non Regi ipsi imputandum à nobis sit, sed aut timori aut negligentix vestræ assignandum. Quòd si quod etiam periculum vobis Ecclesiasticam libertatem aduersus impios hære-

hæreticorum conatus defendentibus immineret, vnam
nimitè obſiſtentes etiam monendo debetis oſten-
dere, vos in communi Eccleſiæ Catholiciæ damno
veſtrum ſpecialiter aliquid non amare; ne à Patri-
bus illis noſtris degeneretis, qui ſanguinem ſuum
pro eiufmodi cauſis sæpè profuderunt. Audi enim,
Frater, omnium Apoſtolorum Principem dicen-
tem: Si quid patiemini propter iuſtitiam, beati eri-
tis. Crede mihi, vitam, quam idcirco accepimus,
vt eam pro Dei honore veræque Religionis cultu
libenter Omnipotenti Deo offeramus, ſi neceſſita-
tis cauſa exigat, ſecuriùs pro eodem Deo relinqui-
mus quàm retinemus. Præſtabit autem vires Om-
nipotens Deus, Redemptor noſter, Fraternalitati tuæ,
ceteriſque Fratribus in eodem Conuentu affuturis,
ſi modò vos dignum vobis, hoc eſt Catholicis Ec-
cleſiarum Paſtoribus, animum Sacerdotalemque
vigorem capiatis. Quam ad rem Fraternalitatem
tuam ita hortamur atque excitamus, vt nec maio-
re animi noſtri ſtudio, nec ardentiori deſiderio hor-
tari atque excitare poſſimus. Meminiſſe te quidem
officij tui credimus, nec commiſſurum putamus,
vt vllò aut metu aut ignauiâ Sacerdotalem dignita-
tem deſeras; ſed noſtrum tamen ipſi officium præ-
termittere nolimus, ſcientes, vt tibi de tuo, ſic no-
bis de noſtro, æterno illi Iudici rationem reddendam
fore. Et quia fatiſ conſtat, malos Sacerdotes popu-
lorum eſſe ruinam, maniſteſſimaque res eſt, tot hæ-
reſum

resum mala non aliunde quàm à prauis corruptis-
 que Clericorum moribus originem habuisse; ideo
 Fraternitatem tuam monemus, & per viscera mise-
 ricordiaè Dei obtestamur, vt, sicuti dignum est offi-
 cio suo, ad Cleri sui mores corrigendos, omni vigi-
 lantiâ incumbat: sibi que persuadeat, ad reuocan-
 dam veterem Ecclesiæ dignitatem, propter hanc ip-
 sam morum in Clericis viris corruptionem, in sum-
 mum ferè hominum omnium contemptum addu-
 ctam, nullum aliud præter hoc remedium inueniri
 posse. Verissima enim est illa B. Gregorij præde-
 cessoris nostri sententia, in quâ Sacerdotalem or-
 dinem, cum intus ceciderit, foris quoque diu stare
 non posse affirmavit. Cadunt enim intus Sacerdo-
 tes, cum iustitiâ, castitate, integritate honestateque
 morum derelictâ, contraria suæ professioni instituta
 moresque sectantur. Intus autem cadentes, foris sta-
 re non possunt: propterea quòd populus, qui in his
 qui sibi præfunt non tam doctrinam attendit, quàm
 facta ac mores contemplatur & spectat, vbi eos,
 quorum integritas sibi ad benè honesteque viuen-
 dum exemplo esse debeat, deprauatis corruptisque
 viuere moribus videt, facile illorum exemplo ad de-
 teriora conuertitur. Corrigendi autem mores nulla
 melior iniri potest à Fraternitate tuâ ratio, quàm si
 omni tuâ industriâ labores, vt, quæ tam piè ac pro-
 uide in sanctâ generali Tridentinâ Synodo decreta
 fuerunt, ea diligenter fideliterque in tuâ Ecclesiâ
 seruari

seruari cures. Quam ad rem ita te hortamur atque incitamus, vt nihil æquè cupiamus, ac te hac in re, & Dei honori, & officio tuo & desiderio nostro satisfacere. Et quamuis sperabamus, pro eo quod fidei tuæ creditum est munere, te minimè prætermisurum esse, quin Ecclesiæ tuæ in re tam salutari prouideres; tamen quamuis currenti tibi fraternæ hortationis nostræ tamquam calcas admouendum duximus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuarij, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA I. I.

Ut in Regni Comitibus Catholicam Religionem tueatur, Clericique disciplinam & mores restituat, & sacri Concilij Tridentini Decreta in usum induci curet, hortatur. Vide lib. III. cap. x. Vita PII V.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Gnesnensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officij sollicitudo & diuini zelus honoris cogit nos hoc tempore, quo istius Regni Comitibus aut iam futura esse, aut non ita pridem incepisse intelligimus, Fraternitatem tuam in primis, & ceteros istius Regni Episcopos vehementer hortari, vt tam necessario tempore officium vestrum Deo pro Catholice Religio-

R

nis

nis defensione præstetis. Ea enim est hæreticorum consuetudo, vt, oblatâ huiusmodi Conuentuum occasione, conentur aliquas semper actiones introducere, quibus ad confirmandam augendamque hæresum pestem, vel decretum aliquod extorqueant, vel aliquid aliud ad illud obedientiæ fundamentum subtrahendum moliantur, sine quo reliquum Ecclesiæ ædificium stare non potest. Horum perniciosis conatibus, si qui fortè (quod Deus auertat) fuerint, qui tantis Ecclesiæ Catholicæ persecutionibus adhuc non contenti, maiora etiam ei detrimenta inferre conentur, te & reliquos Fratres Episcopos nostros vnâ mente constanter & fortiter ire obuiam & obsistere oportebit; ne tamquam muti canes videamini, non valentes aduersus lupos latrare. Quâ in re præstandâ tuæ peculiare partes erunt, qui, vt istius Regni primus existis, ita hortator & dux eis, & reliquis Catholicis, ad resistendum hæreticorum audaciæ esse debes; vt quam huic & omnium Christi fidelium Matri Ecclesiæ pietatem debes, eandem ei, tamquam pius filius, hoc tam necessario tempore rependas atque retribuas. Id autem eò fidentiùs tibi reliquisque Fratribus faciendum est, quòd charissimus nobis in CHRISTO Filius, Rex egregius, Catholicæ Religionis studium, deuotamque atque propensam erga Sedem hanc Apostolicam voluntatem suam, nobilissimis Regibus progenitoribus suis dignam, quorum in fidei Catho-

licæ

licæ defensione singularis semper enituit virtus, non obscure significat. Et si quid in istis Comitibus acciderit, ex quo Catholica fides & hæc ipsa sancta Sedes detrimentum aliquod patiatur; huius rei culpa non Regis voluntati assignanda, sed tuæ & reliquorum Fratrum negligentix & socordix imputanda videatur. Speramus tamen, si inter vos, ut debetis, consentientes, omni humano respectu postposito, sacerdotali vigore ad defendendam Ecclesiasticam libertatem conspiraueritis; Deo fauente, eorum omnium consilia vos esse disturbaturos, qui eam oppugnare, aut minuere, aut aliâ quavis ratione lædere vellent. Turpe enim tibi & reliquis Fratribus, indignumque esset, si paratiores hæretici ad fidem Catholicam oppugnandam, quàm vos ad defendendam inueniremini. Quòd si memineris, Omnipotenti Deo reddendam esse abs te officij tui rationem; certè nihil prætermittes hoc tempore earum rerum, quæ abs te in illo districto Iudicij sui die iustus ille Iudex requisiturus est; etiamsi tibi tanquam bono fidelique Pastori pro grege tibi commisso anima ipsa ponenda esset: quod ut gloriosum tibi esset, sic oblatâ occasione non modò non deuitandum, sed etiam vtrò appetendum est. Eandem rationem quia ipsi quoque de nostro reddituros esse officio meminimus, idcirco nec volumus nec debuimus vllò modo prætermittere; quin te fraternâ charitate moneremus, quid tali tempo-

re facere debeas : vt quod te tuâ sponte pro tuo officio facturum esse confidebamus , nostro admonitu acriùs tibi ac diligentius faciendum esse existimes. Et quoniam tot tamque multiplicium hæresum venenis causam & materiem maximè præbuerunt Pastorum negligentia , & Cleri mores deprauati atque corrupti, quâ ex re imminuta est laicorum deuotio, & adaucta viuendi licentia; proinde Fraternitatem tuam rogamus , & sub diuini obtestatione Iudicij monemus, vt ad auertenda diuinæ iræ flagella, quæ ob tot tantaque peccata (nisi obuiam per eos, qui possunt & debent, eatur) maximè timenda expectandaque sunt, ad Cleri sui mores corrigendos reformandosque omni vigilantia incumbat: vt, vitæ diligenter omnibus his, quæ laicorum animos atque oculos offendere possunt, Sacerdotes ipsi pristinam populorum erga se reuerentiam ac deuotionem aliquando recuperare valeant: hoc enim solum & vnicum remedium est, ad tot tantaque Ecclesiæ vulnera sananda. Ad hoc autem efficiendum, atque ita placandum Deum, nihil æquè valebit, ac Decretorum sanctæ generalis Synodi Tridentinæ fidelis ac diligens obseruatio. In quâ quæ adeò maturè, piè ac prouidè, Deo auctore, constituta decretaque sunt, & Apostolicæ Sedis auctoritate confirmata, & vbi que obseruari iussa; hæc, omni tuo studio enitere, vt ad effectum maximè adducantur. Nihil facere potest Fraternitas tua, neque Deo gratius, neque

nobis

nobis acceptius, neque sibi ipsi gloriosius, neque animæ suæ salutaris. Hoc si fecerit, quemadmodum eam facturam speramus, cum ad æternum illum Pastorem venerit, non mercenariorum negligentiumq; Pastorum pœnam, sed bonorū ac fidelium seruorum laudes & præmia accipere merebitur. Hæc pluribus Fraternitatem tuam hortati sumus, non suę voluntati aut studio erga Ecclesiam fidei suæ creditam diffidentes, sed paterni animi nostri affectum & omnium Ecclesiarum sollicitudinem testificantes. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuar. M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA III.

Ex proscriptis hereticorum bonis templa & alia publica ædificia, ab illis incensa vel diruta, rursus ædificari; ex iisque bonis nihil omnino ipsis hereticis, vel eorum propinquis, quamuis bonis & Catholicis, donari iubet. Vide lib. II. cap. v. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Georgio, titulo S. Nicolai in Carcere Tulliano Presbytero Cardinali, de Armeniaco vocato, pro nobis & Sede Apostolicâ in ciuitate nostrâ Auenionensi commoranti.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Magnâ cum animi nostri læ-

titiâ intelleximus, hæreticorum bonorum istius no-
stræ ditionis Auenionensis, Comitatusque Venai-
fini, descriptionem à te factam ordinatamque esse;
non minorem quoque voluptatem accepturi ex eo,
si eorum bonorum distributionem vtiliter, atque,
vt decet, & vt speramus, factam esse intellexerimus.
Quâ in re illud in primis circumspectionem tuam
curare volumus, vt ex his bonis templâ & publica
ædificia, ab eisdem hæreticis incensa aut diruta, rur-
sus ædificentur: deinde, ne bona hæc propinquis
ipsorum, aut affinibus, quantumuis bonis & Ca-
tholicis, donentur, aut aliâ quauis ratione ad eos
perueniant. Talem enim seueritatem ad reliquos ab
hæreticâ prauitate hoc exemplo deterrendos vtilissi-
mâ esse iudicamus. Illud præterea officio tuo con-
ueniet, vt diligentissimè cures, ne hæc hæreticorum
publicata bona dissipentur, aut inutiliter expendan-
tur; sed ad omnes casus necessitatesque istius ditio-
nis conferuentur: quas pro temporum locorumque
istorum conditione vides multas accidere posse, vt
ad suppeditandos necessarios istic sumptus non
semper pecuniam hinc mittere cogamur. Quod
verò ad eorundem hæreticorum feuda pertinet, vo-
lumus, vt ea Legationi isti applicentur atque vnian-
tur, eâ ratione, quæ his nostris sub plumbo litteris,
super rebus feudalibus non alienandis editis, præ-
scripta est: quarum exemplum ad te mittimus; eas-
que diligenter atque inuiolabiliter, vt par est, ser-
uari

uari mandamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA IV.

Vt hæreticos quamprimùm profligari curet, Carolum Cardinalem hortatur. Vide lib. II. cap. III. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Carlo, titulo S. Chrysoni Presbytero Cardinali, Borbonio vocato, Auenionensi de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Facit prudentia tua spectata in maximarum rerum actione, & auctoritas magna, quam meritò apud charissimum in CHRISTO Filium nostrum, Regem Christianissimum, obtines in rebus istius Regni gubernandis, vt in hoc necessario bello propulsando, quod hæreticorum impiorum prudentissimi Duces Omnipotenti Deo, & Catholicæ fidei, & isti Christianissimo Regi indixerunt, omnium Catholicorum Principum, & nostri potissimùm paterni oculi, in te maximè sint intenti. Quæ res in causâ est, vt nos, qui pro solitudine nostrâ Pastoralis, paternæque rerum istius Regni curâ, nullum prætermittere apud te officium hoc tam necessario tempore cupimus, quod Religionis causam tantoperè in istis partibus periclitantem adiuuare

uare possit; pro quâ etiam, oblatâ occasione, libenter mori parati sumus; te per litteras nostras vehementer hortandum atque excitandum esse existimemus, omnem vt curam, operam auctoritatemque tuam conferas ad eam rem: vt quamprimum ea comparentur atque expediantur, quæ ad profligandos Dei Regisque infensissimos hostes necessaria sunt; sine quibus neque administrari celeriter bellum, neque confici potest. vt omnibus hominibus manifestè ostendas, neque voluntatem tibi neque facultatem defuisse, quâ & fidei Catholicæ in istis partibus tantoperè laboranti auxilium ferres, & imminenti istius Regni ruinæ occurreres atque obuiam ireres. Nam si rei primo quoque tempore benè gerendæ occasio amittatur, spatiumque hostibus detur, ad maiores his, quas nunc habent, copias sibi comparandas; valdè timemus, ne, victoriâ ipsâ, quam neque multo labore & sine periculo obtinere difficile fortasse non fuisset, è manibus amissâ, res eò deducatur, vt Rex (quod Deus auertat) in vitæ suæ discrimen, Regni que amittendi periculum, veniat. Non enim aliud proficitur differendis de die in diem apparatus, ceterisque rebus tardè expediendis, quæ ad celeritatem victoriæ conferunt; nisi quòd & ærarium Regium magis magisque indies exhauritur, vt suppeditandis bellicis sumptibus postea sufficere non possit, & hostium vires quotidie magis augentur: & quod negotium adhibitâ celeritate facile at-

que

que expeditum foret, id periculosissimum atque impeditissimum tardando efficitur. Quam ob rem cum te ipsum hortamur atque excitamus, tum ut Christianissimum Regem & Reginam, ceterosque omnes, quos necesse esse existimaueris, & quorum illi operâ in hoc bello vtuntur, ipse quoque vehementer ad eandem rem horteris atque incendas, abs te vehementer petimus. Cuius quidem tui facti voluntatisque non minor futura est apud omnes homines laus, quam victoriæ gloria, tam pro quiete securitateque istius Regni stabilitâ, quam pro Religione Catholicâ in eodem Regno operâ tuâ constitutâ ac propagatâ. Quâ quidem re nihil accidere potest nobis gratius aut optatius, neque tibi gloriosius aut honestius. Magnitudo rei, & rerum istius Regni in extremum discrimen adductarum pericula longiorem orationem fortasse desiderant; sed tuum spectatissimum Catholicæ Religionis studium, & diuini honoris zelus, nobis non ignotus, non patitur, nos pluribus verbis hac de re tecum agere: & quamuis habebamus pro comperto, te tantâ in Deum pietate præditum, tuâ sponte satis paratum fore ad subueniendum tam necessario tempore istius Regni periculis; tamen non parum quoque apud te paternam nostram hortationem valituram esse putauimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA V.

Vt bellum in hæreticos confici, eorumque bona proscribi diligenter curet, Carolum Cardinalem à Lotharingâ hortatur. Vide lib. II. cap. v. & VI. Vita PII V.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Apollinaris Presbytero Cardinali, à Lotharingâ vocato, nostro & Apostolicæ Sedis de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. In hoc nefario bello, quod hæretici Omnipotentis Dei hostes, pacisque & tranquillitatis istius Regni inimici, contra fidem Catholicam, & Christianissimum istum Regem, infensissimis animis gerunt, cum omnium Catholicorum Principum, tum nostros potissimum paternos oculos in te actionesque tuas existimare debes esse conuersos. Hoc autem accidit, & propter spectatam prudentiam tuam in rerum maximarum tractatione, & propter eam auctoritatem, quam meritò maximam habes apud Regem in rebus istius Regni gubernandis. Quo fit, vt nos, qui pro Pastoralis sollicitudine, & paternâ rerum istius Regni curâ, summâque animi sollicitudine, vt par est, exitum istarum rerum atque euentum suspensissimo animo expectamus; nullum apud te officium hoc tempore nobis

nobis prætermittendum esse putemus, quo Religionis Catholicæ causa, pro quâ libenter etiam sanguinem nostrum profunderemus, adiuuari posse videatur. Et quia intelligimus, id quod tu quoque pro tuâ prudentiâ intelligis, ad obtinendam huius periculosissimi belli victoriam maximum in eo momentum positum esse, vt ea, quæ necessaria sunt ad profligandos hostes, celeriter comparentur atque expediantur, vt rei benè gerendæ occasio non amittatur, neque detur hostibus tempus ad maiores his, quas nunc habent, vires colligendas; ideò circumspersionem tuam his nostris litteris vehementer hortamur atque excitamus, vt adhibitâ omni celeritate ac diligentîâ in comparatione rerum expugnandis fugandisque hostibus necessariarum, cunctis hominibus ostendas, neque voluntatem tibi neque facultatem defuisse, quâ & Religioni Catholicæ, in isto Regno summum in discrimen adductæ, opitularetur, & istius Regni ruinæ occurreret atque obuiam iret. Magnam enim nobis interdum, ceterisque omnibus, admirationem affert, quòd nefarius ille vocatus Aurangix Princeps, vnâ cum suis copiis, tamquam si hostis non esset, sic in isto Regno versatur, vt, nullo impediante, prædationibus vastationibusque agrorum, direptioneque omnium rerum, exercitum ex omnium hæreticorum colluione conflatum alat. Illud etiam, quod ex edicto Regis iam dudum factum esse oportebat, vt scilicet

hæreticorum bona publicarentur, quodque valdè utile fuisset ad dubios in fide retinendos, ceterosque omnes ab huiusmodi nefariâ cum hæreticis societate coniunctioneque deterrendos; non sine dolore miramur, factum adhuc non fuisse. Hæc autem non ut tu ipse solùm pro parte tuâ diligenter præstes hortamur; sed illud quoque rogamus, ut & Regis ipsius, Reginae & omnium eorum quorum illi operâ in hoc bello vtuntur, animos incendere atque excitare velis, tum ad hæc quæ ommissa sint diligenter exequenda, tum ad ea celeriter & sine morâ comparanda, quæ ad fugandos debellandosque hostes, finemque huic calamitosissimo bello aliquando imponendum, necessaria sunt. Nunc enim adhibitâ eâ, quæ adhiberi debet, celeritate ac diligentia, facilius fugari hostes poterunt: sed si diutiùs rerum victoriæ obtinendæ necessariorum comparatio protrahatur, præterquam quòd diuturnâ belli morâ ærarium Regium quotidie magis exhauritur, ut bellicis sumptibus suppeditandis postea sufficere non possit; periculum quoque futurum est, ne auctis magis magisque indies ex his rebus hostium animis atque viribus (quod Deus auertat) Rex in vitæ Regni que amittendi periculum extremum adducatur. Enitendum est igitur tibi & reliquis Catholicis, ut omnium animos incitetis, omnesque periculosas inutilesque moras abrumpatis; ne si hostes, dato illis ad colligendas maiores vires spatio, magis inualuerint,

luerint, multò postcà periculosior futura sit pugna. Hoc autem si feceris, quemadmodum pro tuâ in Deum pietate & Catholicæ Religionis deuotione facturum esse non dubitamus; pro stabilitâ istius Regni tranquillitate & securitate, proque Catholicâ Religione in eo constitutâ, maximos laudis fructus percipies: sic vt istius consilij voluntatisque tuæ laude gloriosior ipsa victoria futura non sit, quæ, adiuuante Deo, vobisque vestram Religionisque causam enixè fouentibus, sperari potest. Quâ quidem re nihil accidere potest nobis gratius aut optatius, neque tibi gloriosius aut honestius. Quamuis autem confidebamus, te tuâ sponte, & hoc & omnibus aliis officiis functurum esse, quæ & Religionis Catholicæ defensio exigit, & rerum istius Regni in extremum discrimen adductarum pericula exposcunt; tamen pro nostro officio, & rei magnitudine, paternam hortationem nostram prætermittendam nullo modo putauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuarij, M. D. L X I X. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA VI.

*Ad retinendam inter se & illius ciuitatis Magistratus
piarum mentium concordiam, ad se ipsos & patriam
ab hæreticorum commercio & fraude tutam conser-
uandam,*

*uandam, & ad vitam moresque piè conformandos,
Canonicos Ecclesiæ Bisuntinæ hortatur.*

Dilectis Filiis, Capitulo & Canonicis
Ecclesiæ Bisuntinæ.

Magnâ in Domino lætitiâ affecti sumus, quòd de vestrâ sincerâ deuotione, & Catholicæ Religionis amore, ea ad nos afferuntur, quæ & vehementer desiderabamus, & hominum verè religiosorum pietate digna sunt. Et quamuis bonorum, quales vos estis, sincera deuotio filiorum, pro suâ ipsorum & omnium Christi fidelium Matris Ecclesiæ salute tuendâ, nullius hortationis stimulis indigere videatur: tamen, quia peccatis id facientibus in eam temporum calamitosam conditionem deuenimus, vt etiam his, qui sibi stare in Domino videntur, omnia & prudenter timenda & diligenter præcauenda sint; & quia prætereà paterna, quâ vos omnes prosequimur, beneuolentia non patitur, nos de vobis hoc periculosissimo tempore sine sollicitudine esse; ideò, pro commisso nobis ab Omnipotenti Deo quamuis immeritis curæ Pastoralis officio, dilectiones vestras in Domino hortandas excitandasq; esse præuidimus, primùm quidem ad seruandam omni conatu inter vos ipsos concordiam, deinde etiam ad consentiendum cum dilectis Filiis nostris istius ciuitatis Gubernatoribus: eâ scilicet mente, vt, con-

iunctis

iunctis studiis & consiliis, vno animo faciliùs eam ab hæreticorum communium hostium insidiis conatibusque tutam atque immunem præstare possitis. Vt enim ad locum aduersariis vestris dandum nihil aptius esse potest, quàm animorum vestrorum inter se dissidentium discordia; sic, ad intercludendos eis omnes aditus, nihil concordiam eorumdemque animorum consensione est efficacius: ad quam quidem cum vos, vt facimus, studiosissimè hortamur, ad vestram vos salutem, vestra commoda, vestramque dignitatem retinendam hortamur: nihil enim harum rerum sine eâ aut haberi à vobis aut conseruari potest. Illud præterea monemus, & quantò maiore animi studio possumus, hortamur, vt pro confirmandis bonorum Catholicorumque virorum vestro exemplo animis, proque his qui à Catholicâ fide aberrauerunt, ad eam reuocandis, vos ipsi in primis piam, sobriam, castamque, mandatisque Dominicis consentientem vitam viuatis; deinde alios etiam, ad idem faciendum præstandumque, & verbis & operibus excitetis: illud pro certo habentes, ad reuocandam veterem in horum qui nunc homines sunt animis erga Sacerdotes ac Clericos reuerentiam, nulla remedia excogitari posse meliora, quàm si illi ipsi Sacerdotes & Clerici ita viuere studeant, vt reprehendendis eorum moribus nullam hæreticis ansam, ad reliquos ab eorum cultu respectuque remouendos, relinquunt. Quapropter,

pter, dilecti Filij, Dominicorum memores salubriter mandatorum, sic viuite, itaque ad custodiendos vos ciuesque vestros ab hæreticorum insidiis inuigilate, vt ante æterni Iudicis tribunal constituti, bonarum vestrarum actionum fructum, qui ad mercedem vestram pertineat, & in quo lætari possitis, eidem Redemptori nostro exhibere cum gaudio valeatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Februarij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA VII.

Gubernatores ciuitatis Bisuntinæ de pietatis studio commendat, & ad tuendam Catholicam Religionem, firmanque inter se & Ecclesiasticos viros retinendam concordiam, & ab hæreticis cauendum, hortatur.

Dilectis Filiis, Gubernatoribus ciuitatis Bisuntinæ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Vehementer in Domino gaudeamus, Omnipotentique Deo gratias agimus, quòd de vestro Catholicæ Religionis studio, deque vestris isti ciuitati patriæ vestræ salutaribus actionibus ea quotidie magis intelligimus atque audimus, quæ & valdè cupimus, & virorum Catholicorum pietate digna sunt. quæ cum tantoperè Deo grata
accepta-

acceptaque sint; dubitare non debetis, quin eadem nobis quoque gratissima acceptissimaque sint. Proinde debitum paternæ erga vos charitati nostræ salutationis officium persoluentes, virtutem vestram pietatemque singularem, atque in ciuitate vestrà ab hæreticorum insidiis diligenter tuendâ vigilantiam, meritis in Domino laudibus prosequimur. Et quamuis ad explenda omnia piarum actionum officia ipse vos vester diuini honoris zelus satis accendit: tamen, quia & horum calamitosa temporum conditio id exigere videtur, & ciuitas ipsa vestra quò magis vicinorum locorum periculis exposita est, eò cautiorem in illis vitandis diligentiam attentionemque & curam desiderat; ideò pro nostrâ Pastoralis sollicitudine paternaque in vos benevolentiam vehementer hortamur, vt nihil hoc tempore de vestro perpetuo studio vigilantiamque remittentes, sed, si fieri potest, aliquid etiam addentes, sollicitè ac diligenter ad vos ipsos vestramque ciuitatem à pestiferarum hæresum veneno custodiendam inuigiletis: eamque ob causam, cum dilectis Filiis, Capitulo & Canonicis istius Ecclesiæ consentiatis, vt coniunctis animis & consiliis, vno animo faciliùs Deo & Religionis Catholicæ causæ inferuire possitis. Quâ in re præstandâ illud valdè proderit, si & aduenas ipsos, qui ad incolendam urbem vestram aliunde veniunt, & eos quoque, qui commercij causâ ad eandem accedere & recedere consueuerunt, dili-

gentissimè cauebitis : sapè enim vnus improbi veneno sermonis multa in Christi corpore viuientia membra inficiuntur. Vos autem præcipuè decet, dilecti Filij, primùm quidem Omnipotenti Deo hanc operam præstare; deinde vobis ciuiumque vestrorum saluti consulere, quos in vicinitate tot tantorumque periculorum positos, eiusdem Dei erga vos benignitas ab hæreticorum peste immunes liberosque, ad hanc vsque diem conseruauit: vt quemadmodum, illius gubernante gratiâ, factum est, vt nulla vos vestrosque ciues hucusque hæresum exterius superueniens vnda conturbauerit, ita in vobis illisque diligentius etiam in posterum custodiendis maiorem Redemptoris nostri gratiam promereri possitis. Qui enim omnia, quæ potuit, fecit, is charitatis legem adimpleuit. Estote igitur cauti, noctesque ac dies ad commissum vestræ fidei populum vtiliter regendum inuigilate: nihil prætermittite earum rerum, quibus & Catholicæ fidei cultus quotidie apud ciues vestros augeri, & hæreticorum insidiæ ac fraudes caueri possint. Ad hæc autem & cetera, quæ vtilia fore putaueritis, efficienda, si quâ vobis in re siue auctoritas siue auxilium nostrum vsui esse poterit; id à vobis admoniti (quantum cum Domino poterimus) numquam à vobis desiderari patiemur. Omnipotens autem Deus vos, in hoc in quo esse voluit loco, ciuesque vestros suâ defensione custodiat, & ad cælestia dona perducatur. Datum

Romæ.

Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die VII. Februarij, M. D. LXIX. Pontificatus no-
stri anno quarto.

EPISTOLA VIII.

*Vacaturi Beneficij Ecclesiastici expectationem
facere recusat.*

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigif-
mundo Augusto, Regi Poloniae Illustri.

CHARissime in CHRISTO Fili noster, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Quò
magis Maiestatem tuam inter Reges Catholicos
præcipuè diligimus, tuisque desideriis, quantum
cum Domino possumus, semper satisfacere cupi-
mus; eò magis nobis molestum est, si quando acci-
dit, ut ea postulet à nobis, quæ pro officij propositi-
que nostri ratione concedere nullo modo possumus.
Quòd igitur postulationi tuæ pro Metello
Venturello Canonico Visslieensi nunc non satisfacimus,
quem tuis ad nos litteris die quintâ Decem-
bris scriptis diligenter nobis commendasti; sciat
Maiestas tua illam esse causam, quòd nos iustissi-
mis de causis adducti, quæ ad Dei honorem ani-
marumque salutem maximè pertinent, numquam
consueuimus de Beneficiis quæ vacatura sint, cuius-
quam rogatu alicui aliquid aut concedere, aut polli-
ceri, vel quauis aliâ ratione spem aut expectationem
facere.

facere. Sed tamen, si is, quem tua nobis Maiestas commendauit, & quem nos alioqui (maximè verò ob testimonium illi à te datum) virum bonum & Sacerdotem pium, & Ecclesiæ Dei, vt scribis, vtilem existimamus, operam dabit, vt in notitiam cognitionemque nostram perueniat; Maiestati tuæ indicamus nos in his, quæ pro tempore nobis oblata fuerint, occasionebus, eam illius rationem esse habituros, vt re ipsâ intellecturus sit commendationem sibi Maiestatis tuæ plurimum profuisse: cui pro singulari suo Catholicæ Religionis studio, paternaque nostrâ beneuolentiâ, parati erimus gratificari semper in omnibus aliis rebus, quibus sine Dei offensâ, & saluâ nostrâ conscientiâ, poterimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die X. Februarij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA IX.

Auxiliares copias contra hereticos mittit in Galliam, Duce Sfortia, Comite sanctæ Floræ; & Catholicis victoriam à Deo suppliciter exposcit. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

CHARissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro paternâ

paternâ nostrâ tui, Regniq̄ue tui in tanto discrimine positi curâ, postulatis tuis satisfacere volentes, mittimus ad Maiestatem tuam, in nomine Omnipotentis Dei, auxiliares copias peditum atque equitum, quemadmodum à nobis petiuit. Mittimus autem eo animo, vt & tuæ & Regni incolumitati auxilio sint in isto bello, quod hæretici, Dei & Ecclesiæ Catholicæ hostes, aduersus te Regnumq̄ue tuum infensissimis animis gerunt: ob eamq̄ue causam dilecto Filio, nobili viro Sfortiæ, earum copiarum generali Duci mandauimus, vt Maiestatis tuæ iussâ faciat, & in omnibus his quæ sibi abs te imperata fuerint, præstò sit, ac sine vllâ recusatione obediat. Is igitur, & iussu nostro incitatus, & sponte suâ ob egregiam militarem virtutem ad bene agendum inflammatus, vnà cum prædictis copiis, eo animo ad te venit, vt in isto bello pro Dei honore, proq̄ue istius Regni incolumitate, paratus sit vnà cum exercitu omnibus se periculis ac morti exponere. quem quidem & exercitum Maiestati tuæ eatenus commendamus, quatenus suis sumptibus comectuum, aliarumq̄ue rerum ad victum vsumq̄ue suum necessariarum, in tuo Regno eam copiam habeat, sine quâ nec ipse ali possit, nec tibi eam quam cupimus operam nauare: nam reliquis in rebus volumus, vt Maiestas tua eo sine vllâ exceptione utatur, ad omnia quæ sibi in isto bello necessaria atque opportuna visa fuerint; prouisuri omnino, vt pro eo

tempore quo tibi illo vtendum fuerit, nullo modo ei ac militibus nostris stipendium à nobis desit. Quod quidem eo animi studio eâque alacritate fecimus, facturiq̄ue sumus, quam & Religionis Catholicæ caussa, & tuum istiusq̄ue Regni periculum, & nostra in te paterna voluntas exposcunt. Omnipotentem autem Deum precamur, qui & Dominus est exercituum, & Rex Regum, & omnia suâ sapientiâ moderatur & regit, vt Maiestatî tuæ de communibus hostibus victoriam misericorditer concedens, pacem tranquillitatēq̄ue isti Regno aliquando afferat, eam quam & in Domino optamus, & assiduis precibus ab eo suppliciter exposcere non desistimus. Quam quidem victoriam, si, vt speramus, Deus tibi nobisq̄ue suâ benignitate concesserit, tuæ partes erunt, hæreticos eorumq̄ue Duces, vtpote Dei hostes, omni seueritatis animaduersione adhibitâ, punire, in eoq̄ue, vt æquum est, non solùm tuas, sed Omnipotentis Dei iniurias iustè vlcisci: vt quas pro suis sceleribus pœnas meriti sunt, eas, te iustum Dei contra eos iudicium exequente, persoluant. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Martij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA X.

Hereticorum exercitu ad Iarnacium caeso, eorumque Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Regi gratulatur, eumque, ut reliquos hereticos ad internecionem persequatur, incendit. Vide lib. II. cap. VIII. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

CHARISSIME IN CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm optatissimum nuntium accepissemus, dilectum Filium, nobilem virum, Ducem Andegauensem, Maiestatis tuæ fratrem, aduersus Dei & Ecclesiæ hostes, tuosque rebelles, Deo adiuuante, rem prosperè gessisse; ipsumque omnium turbarum seditionumque caput, & hæreticorum exercitus Ducem occidisse; sublatis in cælum manibus, statim Omnipotenti Deo humili corde gratias egimus, qui hac tibi victoriâ concessâ, tantas misericordiæ suæ diuitias in nos benignus effudit. Tale tantumque diuinæ clementiæ munus pio & grato animo agnoscere debet Maiestas tua, eique totum acceptum referre, qui & hostibus suis tuisque cladem cùm voluit immisit, & inimicum dexteræ suæ fortitudine percussit. Sed quantò benignius tecum nobiscumque egit Deus,

Deus, tantò enixiùs ac diligentius huius occasione victoriæ enitendum est tibi, vt eorum qui restant hostium reliquias persequaris atque conficias; omnesque tanti tamque corroborati mali radices, atque etiam radicum fibras, funditus euellas: nisi enim penitus extirpatæ fuerint, futurum est vt rursus pullulent, atque vnde Maiestas tua minimè putat, quemadmodum antea toties euenisse vidimus, iterum renascantur. Quam quidem ad rem præstandam vtilissimum erit, si occupatis munitioribus Nauarræ locis, & in eis firmis Catholicorum ac fidelium tibi Præfectorum & militum præfidiis collocatis, providebis, ne qui ab eâ parte noui rursus belli tumultusque motus oriantur. quod vt facias, neque vllam amplius communibus hostibus aduersus Catholicos sese commouendi facultatem relinquas, ita te pro nostrâ paternâ tui Regni que istius verâ curâ hortamur, vt nec maiore animi studio, nec ardentiori tuæ incolumitatis desiderio, hortari possimus. Hoc autem facies, si nullarum personarum rerumque humanarum respectus te in eam mentem adducere poterit, vt Dei hostibus parcas, qui neque Deo neque tibi vnquam pepercerunt: non enim aliter Deum placare poteris, quàm si Dei iniurias sceleratissimorum hominum debitâ pœnâ seuerissimè vlciscaris. Proponat sibi ante oculos Maiestas tua Saulis Regis exemplum; qui cum à Deo per Samuelem Prophetam iussus esset Amale-

citas

citatis infideles populos ita percutere, vt eis nullo modo quauis de causâ parceret; quia Dei voluntati & voci non obediuit, Regemque ipsum Amalecitarum incolumem seruauit, eiusque rebus melioribus pepercit, paulò post per eundem à quo Rex uictus fuerat Prophetam, seuerè admodum increpitus, & denique Regno ipso & vitâ spoliatus est. Quo quidem exemplo Deus admonere uoluit omnes Reges, ne, contemptâ suarum iniuriarum ultione, eius in se ipsos iram atque indignationem prouocarent. Quòd si Maiestas tua, quemadmodum semper fecit, rectis sensibus, simplici que corde, Dei honorem, & Catholicæ Religionis causam aperte & liberè egerit; pro certo habeat, sibi Dei nunquam defuturum auxilium, donec, dissipatis eius inimicis, pristinus in isto Regno Religionis Catholicæ cultus, ad diuini sui nominis gloriam, & animarum salutem, per Maiestatem tuam reuocetur. Quod ut tibi nobisque misericorditer dignetur concedere, quotidianis ab eo precibus humiliter rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Martij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XI.

Eiusdem est, cuius superior Epistola, argumenti.

Vide lib. II. cap. VIII. Vitæ PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filia nostræ Catharinæ, Francorum Regina Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Ut primùm optatissimum latissimumque nuntium accepimus, dilectum Filium, nobilem virum, Ducem Andegavensem, natum tuum, prælio cum Dei & Ecclesiæ hostibus commisso, rem prosperè gessisse; illicò sublatis in cælum manibus Omnipotenti Deo gratias humiliter egimus, qui, hac Maiestati tuæ nobisque victoriâ concessâ, eoque homine de medio sublato, qui omnium auctor seditionum, nefarijque belli concitator & princeps extiterat, tantas misericordiæ suæ diuitias in nos effundere dignatus est. Habet Maiestas tua à Redemptore nostro singulare beneficium; pro quo pio & grato animo ei semper gratias agat. sed quò tecum & cum charissimo nobis in CHRISTO Filio, Rege Christianissimo, nato tuo, benigniùs egit; eò studiosiùs ac diligentius Maiestas tua operam nauare debet, vt non solùm hostium reliquias persequatur & conficiat, sed etiam vt omnes tantæ tamque corroboratæ pestis radices penitus tollat atque euellat: nisi enim funditus extirpen-

irpentur, timendum est, ne, quemadmodum re ipsâ antehac experti sumus, rursus pullulent; atque unde Maiestas tua minimè expectat, iterùm renascantur. Occupanda sunt munitiora loca prouinciæ Nauarræ, firmissimisque Catholicorum fidelium Præfectorum ac militum præsidiis munienda, in tutôque collocanda, ne quis ab eâ parte nouus seditio-
num bellorumque motus existere possit. Nullo modo, nullisque de causis, hostibus Dei parcendum est, sed seuerè cum illis agendum, qui neque Deo neque filiis tuis vnquam pepercerunt: neque enim aliter Deus placari potest, nisi ipsius iniurias iustâ vltione vindicaueris. Quòd si Maiestas tua, quemadmodum hucusque fecit, recto animi sui sensu, simplici que corde, honorem Omnipotentis Dei quæsiuerit, & Catholicæ Religionis hostes apertè ac liberè ad interuersionem vsque oppugnauerit; pro certo habeat, numquam sibi diuinum defuturum esse auxilium, maioresque etiam sibi, Regique nato suo, à Deo victorias paratas fore; donec, deletis omnibus, exinde nobilissimo isti Regno pristinus Catholicæ Religionis cultus, ad sui nominis gloriam, tuamque perpetuam laudem, restituatur. Quod vt aliquando nobis concedere dignetur, summis quotidie precibus est orandus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Martij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XII.

Eiusdem, cuius priores duæ, argumenti.

Charissimæ in CHRISTO Filia Catharinæ,
Francorum Regina Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex litteris Venerabilis Fratris Episcopi Caiacensis, Nuntij nostri, & Sedis Apostolicæ, apud charissimum in CHRISTO Filium, Regem Christianissimum natum tuum, certius atque exploratius iam cognouissemus, felicissimam atque exoptatissimam victoriam, quam Deus pro suâ misericordiâ, tam opportuno Reipublicæ Christianæ tempore, tibi Regique Christianissimo filio tuo concedere dignatus est; sublatis ad eundem Deum, omnium victoriarum auctorem, manibus atque oculis, & in humilitate cordis nostri, pro tanto tamque singulari beneficio gratias egimus. Et quamquam ex tantæ victoriæ nuntio magnam, vt par est, lætitiâ accepimus; credat tamen Maiestas tua, non minùs quàm ipsam victoriam, placuisse nobis pium illum ac verè religiosum animi affectum, quem Christianissimus Rex, natus tuus, declarauit, cùm, allatis ad se rei prosperè gestæ nuntiis, totum se ad gratias Deo agendas, laudesque ei dicendas, conuertit: vidit enim verè Christianissimus Rex, nullâ re magis

Regna

Regnâ ipsa retineri conseruarique posse, quàm sum-
mâ erga eum pietate, cuius munere Reges ipsi re-
gnant. Te autem, charissima Filia, bono fidenti-
que in Deum animo esse decet, neque vllorum pericu-
lorum metu terri; sed magnâ fiduciâ, omnibus vi-
ribus, vnâ cum Christianissimo Rege filio tuo, ad
vindicandas Omnipotentis Dei seruatorumque eius
iniurias, iustâ in rebelles animaduersione adhibitâ,
incumbere; vt debitâ illis pro eorum scelere pœnâ
perfolutâ, & Deus noster placari possit, & ex hoc
Maiestas tua diuinam sibi gratiam conciliet, & ce-
teris, vt ab eiusmodi nefario scelere se abstineant,
memorable atque vtile in posterum prodat exem-
plum. Quâ de re eò studiosiùs diligentiusque cum
Maiestate tuâ agendum esse existimauimus; quòd
dari operam istic ab aliquibus audimus, vt ex eo-
rum hæreticorum qui capti sunt numero quidam
liberentur, inulti que abeant: quòd ne fiat, vtque
homines sceleratissimi iustis afficiantur suppliciis,
curare te omni studio atque industriâ oportet. nisi
enim hoc factum fuerit, paruum omnino momen-
tum hæc victoria habitura est, ad istius Regni tran-
quillitatem constituendam: quin potius, hac tam
necessariâ ad Deum placandum animaduersione
omissâ, timendum est, ne, quemadmodum aduer-
sus Saulem Regem, pro simili Amalecitarum vltio-
ne prætermissâ, sic aduersus te filiumque tuum, eò
graviùs Dei ira exardescat, quò benigniùs ac miseri-

cordiùs vobiscum hucusque egit. Quâ in re Maie-
statem tuam rogamus, vt nobis fidem habeat: qui,
quoniam nullis priuatis rationibus, sed solo Dei ho-
nore ad hoc mouemur; quid faciendum sit, rectè iu-
dicamus: &, quia Christianissimum Regem, natum
tuum, teque ipsam paterno amore prosequimur;
optimum & fidelissimum, Regnoque isti vtilissi-
mum, vtrique consilium damus. De nostro autem
in te Regemque Christianissimum filium tuum
animo, paternâque Regni istius curâ, Maiestatem
tuam sic existimare volumus; quidquid viribus at-
que auctoritate poterimus, id totum vtrique sem-
per paratum fore. Quòd si cetera nobis quandoque
defuerint, illud certè non deerit, quin, quemadmo-
dum hucusque fecimus, fuis ad Deum Omnipoten-
tem precibus, cum pro vtriusque vestrûm salute,
istiusque Regni incolumitate ac tranquillitate, assi-
duè atque instanter rogemus. Tibi autem charissi-
mæ Filix debitum salutationis nostræ officium per-
soluentes, benedictionem nostram impartimur, at-
que ab Omnipotenti Deo gratiam ac custodiam
precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub an-
nulo Piscatoris, die XIII. Aprilis, M. D. LXIX. Pon-
tificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIII.

Eiusdem, cuius priores, argumenti.

Dilecto Filio, nobili viro, Henrico Duci Andegauensi, Regis Christianissimi fratri.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Nobilitatis tuæ litteras XIV. Martij die datas, magnâ cum animi nostri lætitiâ accepimus; quibus nos certiores fecit de felicissimâ victoriâ, quam Omnipotenti Deo placuit pro suâ misericordiâ tibi nobisque concedere: dilectum autem Filium Marchionem Rangonium, Regij Ordinis Equitem, à Nobilitate tuâ ad nos tantæ victoriæ nuntium missum, eâ quâ decuit humanitate acceptum, libentissimè vidimus atque audiuius, ex eiusque accurato prudentique sermone rerum istarum statum cognouimus. Tibi pro isto in nos officio, quas debemus, gratias agimus, qui tantum ac tale Dei Omnipotentis beneficium quamprimùm nobis notum esse voluisti: pro quo nos, sublatis illicò ad Redemptorem nostrum oculis ac manibus, humiliter ei gratias egimus. Nec verò ignoramus, quantum, post Deum, virtuti ac fortitudini tuæ debeat, cum ipse Christianissimus Rex frater tuus, tum vniuersa Gallia ac Religio Catholica. Nam & ille hac victoriâ Regnum in extremum

treinum ferè discrimen adductum, per te sibi quasi restitutum recepit, & Gallia in maximam spem erecta est pristinae suae tranquillitatis recuperandae, & Catholici magno imminentium sibi periculorum metu liberati sunt. Quae quò plura maioraque tibi, supra aetatem tuam, data sunt à Deo; eò te magis decet pio & religioso animo, & haec & alia munera, diuinæ suae bonitati accepta referre. Est enim omnium victoriarum triumphis praestabilius, ipsum victoriarum auctorem Deum agnoscere, ei que fideli ac sincero animo seruire. Nobilitatem tuam, quamquam satis suam sponte ad omnia egregia opera incitatam, tamen ad testificandum nostrum paternum erga ipsam animum hortamur, vt forti fidentique in Deum animo victoriam ipsam, Dei beneficio praeeuntem, sequatur; communibus hostibus spatium se colligendi non tribuat, suos in timore Dei Omnipotentis, atque erga eum obsequio, continere studiosè conetur. Illud etiam Nobilitatem tuam rogamus, vt charissimum in CHRISTO Filium, Regem Christianissimum, fratrem tuum, tuis fraternis adhortationibus incitare non desinas, ad rebelles suos seuerissimè puniendos: qui, quoniam publicam istius Regni tranquillitatem perturbauerunt, Religionem Catholicam, quantum in ipsis fuit, subuerterunt, templa incenderunt, Sacerdotes Omnipotentis Dei crudelissimè interfecerunt, aliaque innumera scelera commiserunt; digni sunt, qui his
suppli-

suppliciiis afficiantur, quæ legibus statuta sunt. Quòd si quis eorum, tuæ Nobilitatis intercessione, apud Regem fratrem tuum, debitas sibi pœnas effugere tentarit; debes pro tuâ in Deum pietate, diuini-que honoris zelo, omnium pro illis rogantium preces repudiare, & æquè omnibus inexorabilem te præbere: si enim aliter faceres, & Deum offenderes, & malè tuæ Regis-que fratris tui saluti, Regni-que istius securitati consuleres. Hæc autem si feceris, speramus eum, qui Dominus est exercituum, maiorem indies hostibus suis tuis-que cladem allaturum; donec, profligatis eorum viribus, pristina isti Regno pax & securitas virtute tuâ restituatur. quod assiduis precibus Deum precari non desistimus: tibi autem, dilectissime Fili, benedictionem nostram impartimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Aprilis, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIV.

Eiusdem argumenti.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Apollinaris Presbytero Cardinali, à Lotharingiâ vocato, nostro & Apostolicæ Sedis Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Si quis est omnium Catho-
 X corum

eorum Principumque virorum, quos Dei benignitate multos esse in isto Regno compertum habemus, cui de tam opportunâ victoriâ gratulandum esse putemus; certè tu vnus ille es, cui nos præcipuâ quadam animi nostri paterni significatione gratulari velimus; non solùm ob eam causam, quòd eâ præditus es singulari in Deum pietate, & Catholicæ Religionis studio ita incensus, vt nemo hoc nomine maiorem ex eâ re lætitiâ accepisse videri possit; sed etiam quia, adiuuante Deo, tuis sapientissimis consiliis, prudentissimisque monitis, magnâ ex parte factum esse intelligimus, vt tam prospero rerum successu in isto Regno Respublica Christiana vti potuerit. quarum nos rerum prosperè gestarum causâ, sublatis illicò oculis ac manibus ad Omnipotentem Deum, omnium bonorum auctorem, ei pro tanto suo in nos beneficio humili corde gratias suppliciter egimus: Tibi tamen pro tuâ spectatissimâ prudentiâ minimè latère existimamus, nos aut nihil, aut certè parum, hac victoriâ momenti ad ipsam rerum summam consecuturos esse; nisi tu primùm, dilecte Fili, & ceteri qui apud Regem gratiâ atque auctoritate plurimùm valent, in eam curam cogitationemque incumbant, hocque ipsum omni diligentia & studio efficere conentur, vt in toto isto Regno vna Religio Catholica ab omnibus, vno oris cordisque consensu, teneatur atque custodiat. Quam ad rem efficiendam nihil æquè valere puta-

putamus, ac si communibus hostibus spatium ad se colligendum non detur; & illi, qui tantarum seditionum perturbationumque causa fuerunt, seuerissimè his quæ legibus statuta sunt suppliciiis ac pœnis afficiantur. Vt enim ab eis Regni pacem tranquillitatemque perturbatam, Regemque ipsum toties insidiis ac ferro petitem taceamus; Deus ipse certè, cuius sanctissima templa partim incensa, partim diruta, partim profanata sunt, cuius Sacerdotes crudeliter occisi, cuius fides Catholica acriter oppugnata est, aliter placari non potest, nisi iustis sceleratissimorum hominum illorum pœnis, qui hæc & alia multò atrociora facinora commiserunt. Itaque circumspectionem tuam debito nostræ paternæ salutationis officio impartientes, magnoperè hortamur ac rogamus, vt charissimi nobis in CHRISTO Filij, Christianissimi Regis, animum ad Dei Omnipotentis suosque hostes iustè vlciscendos incitare ne desistat; eique, id quod verissimum est, persuadere conetur, Maiestatem suam nullâ aliâ ratione Redemptori nostro, legibusque eius satisfacere, atque vtilitati istius Regni consulere posse, quàm si omnibus his, qui pro sceleratissimis hominibus rogare audebunt, se inexorabilem præbeat. Quæ quidem etsi putabamus circumspectionem tuam, pro suo diuini honoris zelo, diligentissimè facturam esse; nos tamen, pro nostrâ Pastoralis sollicitudine, officio commissi nobis muneris

fungi volentes, scientesque nobis de eo æterno illi Pastori rationem reddendam esse, præterire noluimus, quin de his, quæ tantoperè ad obsequium Dei pertinent, te paternè moneremus. In quo tamen compertum habemus, circumspeditionem tuam, eo subleuandæ Dei Omnipotentis causæ, Religionis-que Catholicæ in isto Regno constituendæ studio, facturam esse; ut, quemadmodum hucusque fecit, nullum neque paternis nostris neque cuiusquam hortationibus ac monitis locum relictura sit. Omnipotens Deus tibi in hoc sæculo, dilecte Fili, pro tot laboribus tuis quotidie gratiam suam magis augeat; teque & in futuro ad beatitudinis æternæ præmia peruenire concedat. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Aprilis, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVI.

Eiusdem argumenti.

Charissimo in CHRISTO Filio Carolo, Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Posteaquam ex litteris Venerabilis Fratris Episcopi Caiacensis, nostri & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntij, exploratiùs iam certiores facti fuimus de felicissimâ victoriâ, quam Omnipotenti Deo placuit, pro
suâ

suâ benignitate, nobis ac tibi, totiq̃ue Catholico populo concedere; sublatis manibus ad eundem Deum, omnium bonorum auctorem, illi pro tanto suo in nos beneficio, toto corde gratias suppliciter egimus; qui non solum magnitudine, sed etiam opportunitate tantæ victoriæ, verè se misericordiarum Patrem esse declarauit. Et quidem decebat Maiestatem tuam, charissime Fili, quemadmodum fecisse eam accipimus, tantum diuinæ bonitatis munus pio ac religioso animo Redemptori nostro totum acceptum referre, eiq̃ue gratias quas retulit referre: in quo singularem Maiestatis tuæ pietatem deuotionemq̃ue vehementer in Domino commendauimus. Et quoniam Dei perfecta sunt opera, speramus eum, qui hucusque salutis tuæ custos fuit, causamq̃ue suam aduersus suos tuosq̃ue hostes tueri dignatus est, tibi in posterum quoque misericorditer adfuturum; daturumq̃ue vires, quibus & pristinam Regno isti pacem & tranquillitatem restituas, illudq̃ue cum eadem potestate atque ad eundem modum possideas, quo superiores clarissimi Reges, maiores tui, possederunt. Hoc tamen pro comperito habeat Maiestas tua, nullo alio id fieri posse, nisi si totum Regnum vnâ eandemq̃ue Catholicam Religionem vno animo vnâque mente teneat atque custodiat. Quod vt adiuuante Deo ad effectum adduci possit, necesse est, Maiestatem tuam in hostes Dei, rebellesq̃ue suos, iustis pœnis iustisq̃ue

stisq̄ue suppliciis, quæ legibus statuta sunt, seuerè animaduertere: non ob eam quidem causam quòd tibi priuatim fuerint infensi, tuamq̄ue potentiam & salutem oppugnauerint; sed quòd publicam Regni tranquillitatem perturbauerint, Catholicam Religionem, quantum in eis fuit, subuerterint, templa sanctissimo Dei cultui dicata incenderint, diruerint, profanauerint, Dei Omnipotentis Sacerdotes crudeliter interfecerint, innocentium sanguinem effuderint, diuinæq̄ue Maiestatis oculos, innumeris in Deum atque homines sceleribus perpetratis, vehementissimè ac grauissimè offenderint. Nam si qualibet inductus causâ (quod non putamus) ea de quibus Deus offenditur insectari atque vlcisci distuleris, certè ad irascendum eius patientiam prouocabis: qui quò tecum egit benigniùs, eò debes acriùs illius iniurias vindicare. quâ in re, nullius preces admittere, nihil cuiusquam sanguini & propinquitati concedere, sed omnibus, qui pro sceleratissimis hominibus rogare audent, inexorabilem te præbere oportet. Quam quidem ad rem, pro Pastoralis officio, paternoque amore nostro, ita te hortamur; vt, quamquam hoc tuâ sponte facturum esse confidamus, tamen Maiestatem tuam, quamuis currentem, paternis nostris vocibus duxerimus incitandam: cui debitum nostræ salutationis officium persoluentes, benedictionem nostram amantissimè impartimur; eiq̄; ab Omnipotenti Deo & in hoc sæculo

culo securitatem & pacem, & in alio pro huius tam
 pij belli laboribus præmium æternæ remuneratio-
 nis precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub
 annulo Piscatoris, die XIII. Aprilis, M. D. LXIX.
 Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVII.

*Signa militaria de hæreticis acie victis capta, ex Galliâ
 ad se missa accipit; atque ut reliquos Dei Ecclesiæ ho-
 stes bello conterat, Ducem Andegauensem hortatur.
 Vide lib. II. cap. VIII. Vita PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Henrico Duci An-
 degauensi, Francorum Regis fratri.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
 cam benedictionem. Signa militaria de
 communibus hostibus, adiuuante Deo, capta, & à
 charissimo fratre tuo ad nos missa, eo quo debuimus
 grato paternoque animo accepimus. Cùm scire-
 mus virtute tuâ maiori ex parte parta fuisse, præter-
 ire non debuimus, quin Nobilitati quoque tuæ, eâ
 de re animi nostri lætitiâ paternè significaremus.
 In eis mittendis fecit Rex frater tuus id quod Chri-
 stianissimo Rege dignum fuit, & à vetere charissi-
 morum Regum maiorum suorum erga Deum pie-
 tate, Sedemque hanc Apostolicam deuotione, non
 discessit. Cuius rei nomine Nobilitati tuæ etiam
 gratias

gratias agimus, cuius post Deum Omnipotentem operâ factum est, vt hæc de Catholicæ Religionis hostibus spolia caperentur. Te verò, dilectissime in CHRISTO Fili, quod & aliis nostris ad te litteris scripsimus, hortamur, vt, quantum per te fieri poterit, operam sedulò des, ne Dei hostes, istius Regni rebelles, inulti abeant; sed vt pro grauissimis eorum in Deum Regemque fratrem tuum sceleribus admissis, meritis pœnis, his quæ legibus statutæ sunt, afficiantur. In quo illæ tuæ partes erunt, non solum omnibus modis adiuuare, vt iustitiæ ac legibus locus sit, nihilque in eâ re indulgentiâ peccetur; sed etiam his, qui tibi pro scelestissimis hominibus supplicare audebunt, inexorabilem te præbere. Nam si in tot tantisque Dei Omnipotentis offensis inultis omitterendis, aliquid aut indulgendo, aut conniuendo vel negligendo peccaretur; periculum esset, ne, quemadmodum aduersus Saulem, pro simili Amalecitarum iustâ animaduersione ab eo omisâ, sic aduersus Christianissimum Regem fratrem tuum, teque ipsum etiam, eò grauius ira Dei exardesceret, quò benignius atque clementius ad hanc vsque diem cum vtrisque vestrum diuina sua bonitas egisset: quos ex tot tantisque periculis, impiorumque hominum nefariis coniurationibus, ereptos, ideò conseruauit, vt essent qui suas iniurias iustè vlcisci possent. Regi autem Christianissimo fratri tuo, eas quas potuimus peditum equitumque copias,

pias, auxilio misimus: in eis mittendis nullas nostras priuatas rationes propositas habentes, sed tantummodò obsequium Dei, atque istius Regis conseruationem spectantes. Dolemus certè ex animo, eum esse Ecclesiæ statum, nostrasque ita exiguas esse vires, vt, quantas vellemus mittere, non potuerimus; & tamen nostras spes in Domino collocatas habemus, qui potens est, quantumuis exiguas copias, dexteræ suæ fortitudine potentissimas efficere. Omnipotens Deus Nobilitatem tuam ab omnibus insidiis inimicorum suorum custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. Aprilis, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVIII.

Consiliis suis de Christianâ disciplinâ vbique restituendâ cum Legato communicatis, eum, vt id in Auenionensi Venaisinaque ditone, per idoneos ministros diligenter præstet, hortatur. Vide lib. II. cap. V. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Chrysoni Presbytero Cardinali, Borbonio vocato, ciuitatis nostræ Auenionensis de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Facit singularis tua in Deum

Y.

Omni-

Omnipotentem pietas, eximiusque & perfectissimus nobis in te diuini honoris zelus, ut nostras cogitationes, nostraque consilia, tecum libenter communicemus: præcipuè ea quæ ad obsequium Dei, ad Religionis Catholicæ pristinam integritatem reuocandam ac conseruandam, atque ad ipsius sanctæ Ecclesiæ, cuius honorabile membrum es, dignitatem constituendam & retinendam, magnoperè pertinent. Quas quidem ad res, ut optamus, consequendas, nihil iam inde à principio nostri Pontificatus accommodatius efficaciusque esse iudicauimus, quàm si à nobis primùm, deinde etiam ab his, qui in huius sollicitudinis partem à Deo vocati sunt, qui que aliâ quauis ratione hoc nostrum studium adiuuare possunt, diligentissimè opera daretur, ut ubique ferè corrupti populorum Christianorum mores emendarentur; ac si qui apud eos abusus irrepissent, si quæ vitia, ut fit, dissolutis hominum antiquis moribus confirmata essent, hæc omnia, quantum fieri posset, tollerentur ac corrigerentur. Quia verò omnem morum correctionem, quæ à nobis primùm, atque ab eis locis, quæ ad Ecclesiasticam ditionem proximè pertinent, non incepisset, suspectam ac mancam fore videbamus; propterea, quantum in tanto perturbati orbis Christiani rerum negotiorumque concursu nobis hucusque licuit, sedulò studuimus, ut quæ diuinæ Maiestatis oculos offendere videbantur, in hac vrbe primùm tolleren-

tur:

tur: quam, quia nos, licet indigni, in eâ præside-
 mus, videbamus ceteris ciuitatibus religionis san-
 ctitatisque specimen atque exemplum dare oportere.
 deinde etiam aliis in locis atque oppidis, quæ
 nostrâ Ecclesiasticâ ditione continentur: inter ea
 Auenionensis ciuitas, Comitatusque noster Venai-
 finus, quæque oppida in eâ Prouinciâ tuæ Legatio-
 nis curæ commissa sunt, quamuis magno locorum
 spatio à nobis disiuncta, nobiscum tamen, & cum
 Sede Apostolicâ eodem quo ceteræ ditiones nostræ
 ciuitatis iure coniuncta, duabus de causis præci-
 puè, nobis ante oculos obuersantur. Primùm, quòd
 ea vrbs vndique multis hæresum pestiferarum
 periculis cincta, eò magis paternam nostram tuam-
 que curam, pastoraleque auxilium implorare
 videtur, quòd ab imminentium luporum insidiis
 propiùs abest. Deinde, quòd si in eâ incorruptæ
 Religionis pietas constituatur, antiquorum mo-
 rum integritas restituatur, veterisque disciplinæ san-
 ctitas reuocetur; perspicimus, finitimis eam popu-
 lis, vicinisque nationibus, quasi exemplar quod-
 dam, in quod intueantur, ad imitandum proposi-
 tam fore: quòdque B. Hieronymus de Ierosolymâ
 vrbe scribit, eam idcirco à Deo in medio Gentium
 positam fuisse, vt omnes in circuitu nationes eius
 exemplum sequerentur; hoc idem Auenionensi ci-
 uitati, adiuuante Deo, nisi per nos steterit, accidere
 posse. Itaque iam inde à nostri Pontificatus initio ve-

hementer optauimus, vt quod animo iam & mente conceperamus, de corrigendis atque emendandis eius ciuitatis moribus, id nobis aliquando, Dei beneficio, re ipsâ consequi liceret. Quod quia, seu temporum iniuriâ, siue aliis de causis, ad hoc vsque tempus fieri non potuit, visum nobis est, non esse amplius differendum; ne cui Regno terrenis temporalibusque armis præsidium ferre conamur, eius partem, ad nostram ditionem pertinentem, spiritualibus remediis destitutam esse patiamur. Ad hoc opus, Omnipotenti Deo tam acceptum, eorumque populorum animabus tam salutare, efficiendum, intelligimus circumspectionem tuam pro suâ pietate, & flagrantissimo iuuandæ Religionis studio, nullis nostris hortationibus indigere: vt enim cetera, quæ tibi Dei gratiâ abundè suppetunt, omittantur, Legationis officium, quod à nobis Sedeque Apostolicâ in eâ obtines ciuitate, idoneum esse videtur incitamentum: quo, si vllis modò stimulis indigeret virtus tua, ad hoc ipsum quod cupimus adiuuandum, incitari posses. Itaque sicuti circumspectionem tuam ad id, ad quod sponte suâ satis incitata est, hortari noluius; ita ei hunc animi nostri sensum significare, deque hoc nostro consilio certiozem facere voluimus. Cui etiam totum hoc emendationis correctionisque morum negotium, tamquam nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato, commissemus, nisi tuam operam in rebus
istius

istius Regni gubernandis, multò nobis ac Reipublicæ Christianæ vtiliorem esse perspiceremus; neque te à consiliis Christianissimo Regi dandis, sine magno rerum istius Regni detrimento, auocari posse intelligeremus: quantoperè enim præsentia, prudentia fidesque tua istic, tum ipsi Regi, tum nobis Sedi que Apostolicæ, vtilis necessariaque sit, non ignoramus. Itaque circumspèctionem tuam rogamus, vt eos quos oportet Legationis tuæ ministros, litteris moneas, vt his, quibus hæc à nobis cura commissa fuerit, omni studio, sinceræque erga sanctam hanc Sedem deuotionis affectu, adsint; eosque omnibus viribus, fauore, auctoritate ac potestate iuuent. quod quidem tuum ipsorumque officium, præterquam (quod caput est) Omnipotenti Deo acceptissimum erit, prætereà nobis gratissimum, populis verò ipsis vtilissimum est futurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVII. Aprilis, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIX.

Corsicam, post rebellionem, in Genuensium potestatem rediisse letatur; eiusque insula populos, Christianis legibus & disciplinis in officio continendos, pieque moderandos esse ostendit.

Dilectis Filiis, nobili viro, Duci & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Corsicam insulam, quemadmodum per multos antè annos fuit, totam in vestram redactam esse potestatem, Deumque Omnipotentem, pro suâ in genus humanum misericordiâ, finem diuturno luctuosoque bello imposuisse, vehementer in Domino gauisi sumus, litteras vestras VII. Aprilis die datas legentes; eâque de re, sicut par fuit, Redemptori nostro gratias egimus: qui, vt eos populos ob peccata eorum ac nostra iustè affligere voluit, sic eisdem iam resipiscentibus, atque ad veterem imperij vestri obedientiam reuertentibus, pacem suam misericorditer negari noluit. Restat nunc, vt, quibus tamquam parum obedientibus filiis, ad vestram clementiam sic quasi ad patrem confugientibus, Deus pro suâ benignitate vos placatos esse atque ignoscere voluit; eos tamquam boni patres, non solum (quemadmodum fecistis) saluos & incolumes esse velitis; sed etiam per idoneos homines, eâ quâ decet paternâ charitate, Dei in primis cultu, Religionis Catholicę studio, Christianisq; moribus diligentissimè imbuendos curetis. Hoc facientes, non modò vobis apud homines gloriam & apud Omnipotentem Deum præmia mercedis ac-

quiretis; sed eis ipsis populis multò vobis obsequentioribus, vestrumque amantioribus studiosioribusque vtemini. Nam si timorem Domini per vos edocti, voluntatem illius esse didicerint, vt sublimioribus potestatibus, quæ à Deo omnes sunt, homines subiecti sint; Principum suorum imperio fideliter sibi parendum esse statuent: cui qui resistunt, eos ordinationi Dei resistere intelligent. Si verò à peccatis abstinere, sectarique iustitiam admoniti inceperint (quod vt faciant, non dubitamus vos pro vestrà parte curaturos esse) nulla vobis eorum amplius defectio, nullæ contra vos coniurationes erunt ab eis timendæ: qui enim iustitiam diligunt, hæc & eiusmodi omnia odio habent. Date igitur operam, vt quò eius insulæ populi, propter belli diuturnitatem, negligentiores ac remissiores in diuino cultu, atque à diuinorum præceptorum obseruantia alieniores fuerunt, quoque magis animarum suarum salutaris pabulo caruerunt, eò diligentius ac studiosius longi temporis iacturam assiduitate ac magnitudine vestrorum in eos paternorum officiorum compensetis. Quod quidem vestrum studium, pro Pastoralis sollicitudine, proque eius officij munere, quod nos, licet indignos, Deus Omnipotens suscipere atque administrare voluit, ipsi quoque, quantum fieri poterit, adiuuabimus; Venerabilesque Fratres nostros, illius insulæ Episcopos, diligenter ad sui quemque gregis custodiam,

in tempore hortabimur. Illud prætereà vos, tamquam dilectos nostros in CHRISTO Filios moneamus, vt populos illos, tot belli calamitatibus afflictos, tot tantaque mala perpeffos, magis beneuolentiâ beneficentiâque vestrâ alliciendos, quàm vi aut armis in officio retinendos esse statuatis. Nam præterquam quòd hæc regendi populos ratio re ipsâ tutior est atque firmior, prætereà (quod caput est) Omnipotentis Dei præceptis magis congruit, quibus tanto studiosius parère debetis, quantò ille vos ad recuperandam eius insulæ possessionem diuinâ suâ ope adiuuit; vt non solùm erga illos populos benefici, sed etiam in Deum ipsum grati reperiamini. Quod non dubitabamus quidem, vos, pro vestrâ pietate, sponte vestrâ esse acturos; sed tamen admonitu nostro idem diligentius, acrius ac studiosius facturos putauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIV. Aprilis, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XX.

*Ad Episcopalis curæ munera diligenter obeunda,
Episcopum Adiaciensem cohortatur.*

Venerabili Fratri Ioanni Episcopo Adiaciensi in Corsicâ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officij sollicitudo,

tudo, diuiniq̄ue honoris zelus, coëgit nos, hoc tempore, quo datâ à dilectis nobis Filiis, Duce & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis, populis istius insulæ pace, Omnipotentis Dei misericordia diuturno luctuosoq̄ue bello finem imposuit; Fraternitatem tuam, & ceteros eiusdem insulæ Episcopos, Fratres nostros, singulos ad officium suum Ecclesiæ propriæ præstandum, suiq̄ue gregis custodiam, hortari atque excitare. id autem eò etiam studiosius, tibi ceterisq̄ue Fratribus, Episcopis nostris, faciendum esse iudicamus; quò, propter diuturni belli mala, & creuisse populorum istorum peccata, & eorum licentiam magis auctam, non dubitamus: vt apud quos, peccatis eorum ac nostris id facientibus, tot animarum vulnera morbiq̄ue inualuerunt, hi spiritualium medicorum Pastorumq̄ue priorum curâ magnoperè indigere videantur. Hoc itaque considerans Fraternitas tua, officij sibi à Deo commissi memor, omni studio, curâ atque industriâ ad gregem fidei suæ creditum pascendum inuigilet: corruptos deprauatosq̄; Cleri sui, ceterorumq̄ue hominum, in suâ diœcesi mores, tum lenitate, tum seueritate, prout res ipsa postulare videbitur, adhibitâ, corrigere atque emendare conetur: Tridentini Concilij Decreta, quantum in se est, in vsum adducere curet: peccata publica, si qua fortè, vt fit, dissolutis nimîâ licentiâ moribus corroborata sunt, extirpare conetur. Illud prætereà omnibus viribus ac dili-

gentiâ eniti debes, vt instituendorum in tuâ dice-
 cessi puerorum, atque etiam natu grandiorum, pa-
 ternam bonoq̄ue Pastore dignam, quàm maximam
 curam suscipias. Ad eam rem vtilissimum erit, vt
 per eos quos oportet, quiq̄ue idonei sunt, doctri-
 nam Christianam edoceantur; Catechismus, vul-
 gari sermone editus, legendus illis proponatur; po-
 pulus ipse, ad audiendum Dei verbum, præcipuè
 diebus Festis, ad aliaq̄ue Christianæ pietatis opera,
 hortationibus paternis incitetur. Hæc, & si quæ
 alia tibi, pascendo gregi tuo, vtiliora videbuntur,
 sedulò age, diesq̄ue ac noctes meditare; sciens æter-
 num illum Iudicem, cuncta quæ egeris, quæq̄ue
 omiseris, in illo vltimi Iudicij die diligentissimè
 ac subtilissimè requisiturum; atque vnumquemque
 nostrum; non ex sublimioris gradus prærogatiuâ,
 sed ex operum meritis approbaturum. Obsecra-
 mus ergo te, Frater, & per viscera Dei nōstri etiam
 atque etiam obtestamur, vt, quoniam Pastor con-
 stitutus es, Dominusq̄ue ab his, quos Pastores con-
 stituit, fructum multiplicati gregis expectat, de cre-
 ditorum tibi populorum animabus sollicitus sis; hor-
 tationibus, monitis, prædicatione, futuri Iudicij
 terrore prætenso, relictis peccatis, ad Deum con-
 uerti suadeas: vt ad æterni Iudicis tribunal consti-
 tutus, suauissimam illam vocem audire merearis:
 Euge Pastor bone & fidelis, intra in gaudium Do-
 mini tui. Hæc pluribus Fraternitatem tuam hortati
 sumus,

sumus, non voluntati aut studio erga Ecclesiam sibi creditam diffidentes; sed paterni animi nostri affectum, omniumque Ecclesiarum sollicitudinem, quæ in nobis esse debet, testificantes. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die IV. Maij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXI.

Ad mores piè conformandos, Ecclesiasticamque disciplinam ritè ordinandam, Episcopum Vasonensem adhortatur. Vide lib. II. cap. v. Vita PII V.

Venerabili Fratri Iacobo, Episcopo Vasonensi,
Patriarchæ Alexandrino.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. De correctione atque emendatione morum ciuitatis Auenionensis, Comitatusque nostri Venaisini, ceterorumque oppidorum ac locorum, Legationis istius ditioni subiectorum, sollicito animo cogitantes; vtile esse duximus, primum dilectis in Christo Filiis, Carolo Cardinali Borbonio, ciuitatis nostræ Auenionensis de latere Legato, & Georgio Cardinali Armeniaco eius collegæ, pro nobis ac Sede Apostolicâ in eadem ciuitate commoranti, consilium nostrum consilijque simul rationem significare: quod litteris nostris, ad

vtrumque eorum accuratè admodum scriptis, proximè fecimus. Sed quia ad id quod cogitamus, permagni interest, vt eorum quibus hæc salutaris animarum medicina adhibenda est, animi eodem tempore præparentur, & ad eam rem, Venerabilium Fratrum nōstrorum istius Legationis Episcoporum operam valdè nobis vtilem atque accommodatam fore videbamus; idcirco singulos eorum hortandos excitandosque esse existimauimus, vt, si vnquam antea, nunc maximè ad officium suum, Ecclesiæ propriæ præstandum, incumbant. Quocirca Fraternitatem tuam necesse est memorem esse Pastoralis curæ, sibi à Deo commissæ, eiusque quod de vniuersali Ecclesiâ dictum est, Panem otiosa non comedit: hinc sollicito animo in eam curam cogitationemque incumbere, vt cuius fructus Ecclesiæ percepit ac percipit, ei studeat operam ac vigilantiam suam sedulò impendere. Et quoniam tot tantarumque hæresum pestis in istâ prouinciâ, sicut in aliis eâdem labe infectis, non aliam ob causam magis inualuit, quàm ob corruptos ac deprauatos Clericorum laicorumque mores; idcirco quid in sermone, quid in actione Episcopum deceat, diligenter attendens, vitamque tuam benè sancteque viuendi normam ceteris ad imitandum proponens, Clericos in primis, qui sunt in tuâ diœcesi, officij sui diligenter admone, eosque ad piè, sobriè casteque viuendum hortare. Si qui verò ex illis sunt,

qui

qui disciplinam detrectantes, monitis tuis obtemperare recusent, eos adhibitâ etiam animaduersionis Canonice seueritate coercere; laicos & reliquum populum fidei tuæ creditum, frequentibus hortationibus, per te, perque idoneos verbi prædicatores, excitare stude: vt ad audiendum Dei verbum, præsertim Festis diebus, frequens conueniat: catechismum ei per religiosos Sacerdotes declarandum propone; Decreta sanctæ Generalis Tridentinæ Synodi vt fideliter diligenterque seruentur, omni studio conare. Hæc, & si quæ alia sunt horum similia, meditare, atque exequere; diem tuæ vocationis considera; quas rationes de Episcopatus onere Redemptori nostro redditurus es, subtiliter perpende; de grege tibi credito, sollicito animo semper esto; ne quid, hæreticorum fraude, tibi de eo subtrahatur, vigila; & si subtractum fuerit, ad gregem Dominicum Pastoralis voce reuocare contende. Denique in commissæ tibi plebis curâ, nihil quod animarum salutis utile fore putaueris, prætermitte: vt qui Pastor pastorum est, vigilasse te in gregis sui custodiâ, diuino suo Iudicio comprobare dignetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Maij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXII.

*Nobilem Scotum Religionis causâ ab hæreticis patriâ
pulsam omni charitatis officio suscipiendum commen-
dat. Vide lib. III. cap. VIII. & IX. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio Petro de Monte, Magistro Ho-
spitalis S. Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Commune humanitatis vincu-
lum, & diuinæ legis præcepta nos admonent, vt
omnibus nos quidem proximis nostris debita chari-
tatis officia libenter præstemus; sed multò magis
his, qui proptereà quòd à fide Catholicâ ad hæreti-
cos Omnipotentis Dei hostes deficere noluerunt,
patrimoniis suis spoliati, patriâ carentes, in multâ
rerum necessariarum egestate constituti, volunta-
rium potiùs exilium perferre, quàm in patriâ cru-
delissimorum hæreticorum impiæ voluntati parère
voluerunt: tales enim homines verè sunt hi, qui
propter iustitiam persecutionem patiuntur. Ex ho-
rum numero vnus est, dilectus hic Filius Iacobus
Scotus, qui tibi has nostras litteras reddet, natus ex
illustri & antiquâ admodum apud Scotorum gen-
tem familiâ: de cuius viri pietate, orthodoxæ Reli-
gionis studio, fortitudine in aduersis rebus, con-
stantiâ in fide Catholicâ, grauissimorum virorum
fideque

fideque dignissimorum habemus testimonia; ut eis adducti, illum tibi his nostris litteris accuratissime commendandum esse duxerimus: deuotionem tuam hortantes in Domino, & quò maiore possumus animi nostri studio rogantes, ut hominem hunc, domi suæ nobilissimum, pium, Catholicum, domesticorum perfidiâ è patriâ expulsam, patrimonio spoliatum, ad tuam fidem Religionemque istam confugientem, benignè excipias, liberaliter tractes; tuisque officiis omnibus sic complectaris, ut re ipsâ experiatur, nostram illi apud te commendationem, quemadmodum æquum est, plurimum profuisse. Illud autem in primis à te petimus, ut, cum primum aliquam in Regno Scotiæ præceptoriam vacare contigerit, eam illi potissimum conferas: eâ enim est apud gentem suam nobilitate, ut, si hoc per te facultatum subsidio adiutus, apud suos commorari potuerit; speremus eum, adiuuante Deo, in eo Regno ad fidei Catholicæ veritatem, Sedisque Apostolicæ obedientiam, reuocando, & in bonis istius Ordinis, ab hæreticis occupatis, recuperandis, non paruum rerum omnium momentum præsidiumque esse allaturum. Quidquid autem in eo beneficij, quidquid auxiliij contuleris; id erit nobis perinde gratum, ac si alicui ex nostris necessariis atque affinis contulisses. facies præterea rem summoperè Deo gratam: qui enim fratrem suorum solatio destitutum recipit, afflictum erigit, incoerentem consolatur;

solatur; is dubitare nullo modo debet, quin eius sibi gratiam conciliet, qui quod vni ex minimis suis factum sit, tamquam sibi factum, remuneraturum sese pollicitus est. Hæc ideò pluribus ad te verbis scripsimus, non quia tuus erga viros fortes animus, voluntasque obscura nobis aut ignota sit; sed vt hanc commendationem nostram minimè vulgarem esse intelligeres. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Iunij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXIII.

Concilij Tridentini Decreta in Auenionensi ditione obseruari curat. Vide lib. II. cap. v. Vita PII V.

Dilecto Filio Carolo Cardinali, Borbonio nuncupato, ciuitatis nostræ Auenionensis, nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Allatum est ad nos, in Legatione istâ nostrâ Auenionensi, quæ tuæ fidei vigilantiaque regenda à nobis commissâ est, sacrum Generale Tridentinum Concilium, neque antea obseruatum esse, & hoc tempore minimè obseruari: quâ de re, tum pro commissio nobis Apostolicæ seruitutis officio, tum pro nostro erga te amore, existimatio-

stimationisquæ tuæ paternæ curâ solliciti, non potuimus non magnoperè commoueri. Quamuis autem nobis eximium tuum diuini honoris zelum recordantibus; prorsus incredibile videatur, te, in re Omnipotentî Deo tam acceptâ, tamquæ animarum salutî necessariâ, vlllo modo negligentem fuisse; tamen nostro ipsi Pastoralis sollicitudinis muneri deesse nolentes, circumspèctionem tuam, quo maiori possumus animi studio, in Domino hortamur, vt, si ad hanc vsque diem Tridentini Concilij Decreta in istâ Legatione non obseruantur, des operam, vt ea in posterum fidelissimè ac diligentissimè, quemadmodum æquum est, & officij tui ratio postulat, obseruentur. Non modò tibi, cui Legationis istius gubernandæ munus præcipuè incumbit, sed etiam nobis, qui iam inde à Pontificatus nostri principio, omnes Christianos Catholicosquæ Principes, omnes item Venerabiles Fratres Episcopos nostros, accuratissimè per litteras ad id cohortati sumus, turpe esset, si in locis ditioni nostræ Ecclesiæ immediatè subiectis, Concilium non obseruaretur: quod tantis laboribus, tanto Catholicorum omnium Principum consensu celebratum est, quodquæ nos ab omnibus obseruari custodiriquæ iussimus. Proinde circumspèctio tua, si quid in hac re hucusque aut negligentîâ cessatum, aut indulgentîâ peccatum est, corrigere festinet; ac si qui monitis tuis parere neglexerint, in eos sine vllâ personarum exceptione

animaduertas. Denique quæ Concilium ipsum decreuit, ea sic ad effectum perducere, atque etiam in vsum adducere studeas, vt tuam in hac re, sicut in ceteris quæ ad officium tuum pertinent, operam ac diligentiam, quemadmodum hucusque fecimus, laudare debeamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxv. Iunij, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXIV.

Ad rem Christianam in Brasiliâ benè curandam, Petrum Episcopum adhortatur. Vide lib. III. cap. v. Vita PII V.

Venerabili Fratri, Petro Episcopo sancti Saluatoris in prouinciâ Brasiliâ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Etsi Fraternitatem tuam, in gubernando grege fidei suæ commisso, eam adhibere prudentiam ac vigilantiam existimamus, vt ad explendas officij sui partes, hortationibus admonitionibusque nostris non indigeat: tamen, quia & Ecclesiarum omnium curam ac sollicitudinem nobis ab Omnipotenti Deo commissam gerimus, & eos etiam qui in perfectæ virtutis stadio currunt, paternis nostris vocibus adiuuari posse credimus; idcirco te, quem tanto marium terrarumque spatio
disiun-

disiunctum Christianæ charitatis vinculum & Pastoralis officij societas nobiscum coniungit, paterno primùm debitæ salutationis officio prosequentes, studiosè in Domino hortamur, vt Neophytorum, qui recenter ad fidem nostram Catholicam, eorum cæcitatibus miserente Domino, conuersi sunt, paternam curam gerere velis: sic vt eos, & boni prudentisq̃ue Rectoris officio gubernatos, & fidelis sapientisq̃ue Doctoris disciplinâ institutos, ad cælestem patriam perducere possis. Illud quoque te curare volumus; vt, quantum in te est, gentem istam, & præcipuè eos, qui in fidem Christianam adiuuante Domino recepti sunt, à ferino victu atque cultu ad mitiores mores ciuilemque vitæ rationem reuocare contendas; eisq̃ue persuadere studeas, vt, relictâ eâ, cui assueti esse dicuntur, corporis turpi nuditate, conuenientem Christiano pudori, ciuiliq̃ue cultui, vestitum assumant. quod vt obtinere possis, nullum prætermittes eorum officiorum, quæ vel apud istius Prouinciæ Rectorem, vel apud alios quoscumque vtilia fore iudicaueris. Et quoniam te Deus Omnipotens in illis regionibus animarum Pastorem constituit, vnde multum afferre fructum possis; idè diuini in hoc beneficiij gratiam recognoscens, in munere tibi commissio diligenter vigila, terrenisq̃ue negotiis relictis, congregandarum in æterna ouilia animarum cælesti negotio incumbere. Sit in linguâ tuâ sermo, qui quasi gladius acutus vel

durissimos gentis istius ad Religionem Christianam animos perrumpere possit. Sit charitatis ardor in animo, vt in eorum numero esse merearis, supra quos igneas confedisse linguas legimus: verè enim supra nos igneæ resident linguæ, cùm aut in Fratribus nostris, ab infidelitatis tenebris ad veritatis lucem traducendis, aut his qui traducti iam sunt, magis magisque indies instruendis, & in fide Catholicâ retinendis, laborantes, diuini Spiritus ardore incendimur. Creditum tibi Dominicum agrum, dum licet, fortiter exerce: semen tuum, dum tempus est, semina; certò sciens, te eorum quæ seminaueris fructum tempore suo esse percepturum: vt cùm operæ tuæ beneficio, pestiferæ cæcitatæ caligine depulsâ, vera istic fides serenitatis suæ radios aperuerit; illud te ante Rêdemptoris nostri oculos cæleste præmium expectet, quod omnibus bonis fidelibusque Pastoribus in cælo repositum esse scimus: Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Iulij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXV.

Christiane Religionis propagationem & cultum Gubernatori Brasiliæ commendat. Vide lib. III. cap. V. Vitæ PII V.

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro, Fernandez de Vasconcellos, prouinciæ Brasiliæ in partibus Indiarum pro Rege Portugalliæ Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Qui terrenis Regnis gubernandis, aut Prouinciis regendis, præpositi sunt, tantò propensiores esse debent, ad benè de Omnipotentis Dei cultu Religioneque Christianâ merendum, quantò maiorem præ ceteris hominibus hoc faciendi facultatem à Deo acceperunt; vt bonorum operum fructu, non solùm eorum, quibus seruiunt, Principum gratiam promereri, sed cælestis etiam Regni præmium accipere possint. Hanc benè de fide Catholicâ merendi voluntatem, quamuis Nobilitati tuæ, Deo adiuuante, minimè deesse arbitremur; ac propterea te sponte tuâ, ad omnia quæ iuandæ Religioni vtilia sunt exequenda, paratum esse putemus: tamen, quia paternæ vocis hortatio bonis mentibus semper aliquid adijcere solet; omnes eos, qui nuper istic ad Christi fidem conuersi sunt, & cuncta, quæ ad fidem Christianam siue propagandam siue retinendam; in istâ cui præes Prouinciâ pertinent, tibi vniuersè, eo quo maiore possumus animi nostri studio, diligenter agenda commendamus; hortantes Nobilitatem tuam, vt,

quotiescumque opportunum iuuandæ Religionis tempus adfuerit, id quod pro Dei laude, animarumque salute, istis locis exequendum erit, exequi ne differat. Illud autem in primis efficere stude; vt homines istius Prouinciæ, ac præcipuè illi, qui, abdicato à se cæcitatæ errore, Christianam veritatem, Deo miserante, cognouerunt, ferinum vitæ cultum deserentes, ad mansuetiorem viuendi modum, ciuilemque morum rationem, quantum fieri potest, per te traducantur; vtque, relictâ corporis hominibus Christianis indecorâ nuditate, conuenientem pudori Christiano victum vestitumque assument. In quo non solùm, si quid huius rei causâ agendum fuerit, ne id prætermittere velis hortamur; sed etiam vt Venerabili Fratri nostro, istius Prouinciæ Episcopo, auxilium tuum impertias, ad hoc & cetera omnia exequenda, quæ officio suo istic exercendo vtilia fore iudicauerit, vehementer rogamus: vt & ipse in his rebus, quas pro animarum salute agendas susceperit, paratum sibi esse auxilium tuum, re ipsa intelligat; & tu boni operis fructum, æternæ vitæ præmium à Redemptore nostro merearis accipere. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Iulij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO-

EPISTOLA XXVI.

*Episcopi Verdunensis virtutem commendans, Pastoralis-
que muneris sui pondus ostendens, eius piis se preci-
bus apud Deum cupit subleuari, eiusque iudicium in
confirmatione collationis certæ Præbendæ comprobat.*

Venerab. Fratri nostro Episcopo Verdunensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam be-
nedictionem. Opinionem quam de tuâ erga
Deum Omnipotentem singulari pietate, & in grege
fidei tuæ credito custodiendo vigilantia, non sine
causâ iam pridem animo conceptam habemus,
Epistola tua Kal. Iulij proximè ad nos scripta com-
probavit. in quâ mentis tuæ altitudinem humili-
tas sermonis declarat: quòd enim te nullius nomi-
nis & meriti hominem appellas, in eo illud Sapien-
tis verum esse ostendis (quod B. Gregorius Præ-
decessor noster ad Episcopum non tui dissimilem
cùm scriberet, ipse quoque vsurpauit) iustum vide-
licet priorem sui esse accusatorem. Quòd verò Pon-
tificatum nostrum laudatissimum atque integerrim-
um appellas, id ex eodem humilitatis tuæ fonte
manauit. Nos enim de illorum numero esse non re-
cusamus, qui, dum alleuarentur, deiectos esse se cog-
nouerunt; sed tamen perturbatissimis Reipublicæ
Christianæ temporibus, in hac, cui indigni præsi-
demus,

demus, omnium Ecclesiarum Principe ac magistrâ Ecclesiâ gubernandâ, quantulamcumque fortitudinem nostram ad Deum custodire conamur, tuisque & ceterorum Venerabilium Fratrum Episcoporum nostrorum, tui præsertim similibus, orationibus adiuuari cupimus. Confirmationem verò eius collationis, quâ Ecclesiæ tuæ Præbendam dilecto Filio Magistrò Ioanni, Doctori & Theologo Parisiensi, te contulisse scribis, quam à nobis postulas, non solùm libenter concedimus, sed etiam in eâ re iudicium tuum vehementer probamus: scimus enim bono viro non nisi bonum placere potuisse; confirmaturi semper, quidquid à Fraternitate tuâ factum erit: quam nihil non iustè & sanctè facturam semper esse, pro comperto habemus. Omnipotens Deus te, charissime, pro nobis orantem custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xv. Iulij, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXVII.

Episcopum Egitanensem, quòd Clericorum Seminarium in Ecclesiâ suâ nondum instituerit, obiurgat, ad idque primo quoque tempore instituendum hortatur.

Venera-

Venerabili Fratri, Episcopo Egitanensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Eiusmodi est Decretum, quod à sacrosancto Tridentino Concilio de instituendis in vnaquaque Ecclesiâ Seminariis factum est, tantaque eius est tamque manifesta utilitas; vt Episcopi ipsi, si, quod eis à Concilio iussum est, ante Concilium sponte suâ fecissent, magnam sibi ab hominibus laudem, & ab Omnipotenti Deo tam boni operis mercedem promeriti fuissent. Cùm verò idem Decretum, tanto postea, non solùm Principum Catholicorum, quorum Legati Concilio illi adfuerunt, sed etiam Venerabilium Fratrum Coepiscoporum nostrorum, qui etiam interfuerunt, consensu factum sit; tantò magis ei ab Episcopis obtemperandum est, quantò grauior culpa est, rebus à Generali Synodo iussis eos non obtemperauisse, quàm quæ nondum decreta sunt, quamuis vtilia, omisissè. Id, quò verius esse cognoscimus, eò magis mirati sumus, te ad hanc vsque diem, quemadmodum audiuius, in Ecclesiâ tuâ Seminarium non instituisse. Quod si verum est; dolemus certè, eos à quibus obedientiæ exemplum ceteris tradi debuerat, tam segnes tamque negligentes ad obtemperandum tam salutari instituto fuisse. Itaque Fraternitatem tuam hortamur, eique districtè etiam mandamus; vt memor officij sui, eiusque utilitatis,

quæ inde ad Ecclesiam suam peruentura est, eius executionem Decreti longiùs ne differat, cui eam iam pridem obtemperauisse oportebat. Caue ne exigui cuiusdam emolumentì cupiditas te impediât, quò minùs agas ea, quæ boni fidelisquæ Pastoris opera sunt: illud considerans, nos, quemadmodum nihil in hunc, in quem suscepti sumus, mundum intulimus, ita ex eo nihil esse exportaturos, præter ea sola, quæ benè aut malè in vitâ nostrâ gesserimus. Cogita Ecclesiastica bona tibi non ad dominium tradita, sed ad dispensationem esse commissa; tibi quæ, sicut & nobis, de illis rationem æterno illi Iudici reddendam esse; ante cuius oculos nihil absconditum esse potest. Putamus nos quidem, fraternis te nostris vocibus admonitum, præteriti temporis negligentiam, adhibitâ in instituendo tuæ Ecclesiæ Seminario celeritate, emendaturum: sed si à te in eâ re ampliùs cessaretur, prætermittere pro officij nostri ratione ea remedia non possemus, quæ tibi, ceterisquæ Fratibus Coepiscopis nostris in eâdem re negligentibus, fortasse displicerent; nobis tamen, quibus omnium Ecclesiarum sollicitudo incumbit, magis necessaria essent, quàm iucunda. Id ne nobis necesse sit facere, potes tu, Frater, obedientiæ celeritate prouidere: quod vt facias, te vehementer in Domino rogamus. Dátum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. Iulij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO-

EPISTOLA XXVIII.

Cardinalem Borbonium, vt per fideles administros bellum contra hæreticos geri procuret, hortatur. Vide lib. II. cap. v. Vita PII V.

Dilècto Filio nostro Carolo Cardinali, Borbonio nuncupato, Auenionensi, nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Inter alia multa curarum onera, quibus in hoc Apostolicæ seruitutis fastigio constituti quotidie premimur, maximè nos solictos habet, istius à Christianissimo Rege pro Religione Catholicâ suscepti aduersus hæreticos belli cogitatio. quod quidem bellum ita administrari cupimus, vt quamprimùm ex Christianissimi Regis nostræque sententiâ confectum, eo quo optamus exitu concludatur. Ad hoc obtinendum maximo te adiumento esse posse intelligimus; neque vt id facias rogandum esse, pro comperto habemus. Nota est enim nobis tua in Deum Omnipotentem pietas, & Religionis Catholicæ studium, & in Christianissimum ipsum Regem fides, quam in tantâ temporum varietate eandem ei semper præstitisti: sed tamen cùm eiusdem belli exitus maiore nunc quàm adhuc fuit in expectatione esse videatur, no-

stra quoque de eo sollicitudo magis augetur, sicut nullas officij nostri partes à nobis prætermittas esse velimus. Quocircà, etsi eâ te prudentiâ præditum esse scimus, vt quæ cauenda sunt optimè dispicias; tamen animo ipsi nostro satisfacere volentes, circumspeditionem tuam paternè monemus, & in Domino hortamur; vt, si ex his, quibus Rex Christianissimus in administratione istius belli adiutoribus ac ministris vitur, aliquos esse senseris, qui suas priuatas rationes sequentes, de Religionis Catholicæ causâ adiuuandâ, Regisq̃ue Regniq̃ue incolumitate tuendâ, vnâ & mente & voce cum ceteris non consentiant, eis, vt à tam prauo incepto desistant; persuadere coneris; resistentes autem, & monitis tuis parère recusantes, pœnis etiam deterrendos cures. Vna est enim quæ omnibus rebus rectè administrandis maximè aduersetur, ministrorum ipsorum inter se discordia: quæ ne rebus istius Regni perniciem afferre possit, tuæ in primis partes sunt diligenter attendere, cuius consiliis & belli administratio, & Regnum istud maximâ ex parte gubernatur. Quod honoris quoque tui causâ facere debes: ad te enim istius Regni Religionisq̃ue Catholicæ conseruatae laus præcipuè est peruentura. Hoc idem etiam Omnipotenti Deo debes, cuius violatae Religionis agitur causa: hoc eius Ecclesiæ, cuius honorabile membrum es: hoc vniuersæ Reipublicæ Christianæ, cuius in vno istius belli exitu, prospero
vel

vel aduerso, salus vel exitium continetur. Quocir-
cà dare te operam maximè conuenit, vt comuni
saluti, Deiſque Omnipotentis Religioni, ſummo-
perè periclitanti, concordibus omnium regionum
miſtrorum animis ſubueniatur. Quod vt facias,
noſtramque de rerum iſtarum proſpero ſucceſſu
animo conceptam iam pridem ſpem, ne deſtitui pa-
tiaris, vehementer rogamus. Datum Romæ apud
S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die primo Au-
guſti, M. D. LXIX. Pontificatus noſtri anno quarto.

EPISTOLA XXIX.

*Bellum in hæreticos per concordēs fidelesque viros pro-
bè adminiſtrandum procurat.*

Dilecto Filio noſtro Carolo, tituli S. Apolli-
naris Preſbytero Cardinali, à Lotharin-
giâ vocato, noſtro & Sedis Apoſtolicæ
Legato.

Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam
benedictionem. Quantoperè cupiamus bel-
lum iſtud, quod chariſſimus in CHRISTO Filius
noſter Rex Chriſtianiſſimus, pro ſalute ſuâ & inco-
lunitate Regni, & pro Religione Catholicâ, ad-
uerſus hæreticos Regni ſui rebelles, non minùs piè
pro Omnipotenti Deo, quàm pro ſe ſuiſque vtiliter
ſuſceptum gerit, ſic adminiſtrari, vt aliquando, ad-

iuuante Deo, ex sententiâ nostrâ conficiatur; vel ex eo intelligere potuisti, quòd, quantum vires nostræ suffecerunt, nihil prætermisimus earum rerum, quibus id faciliùs celeriusque obtineri possit. hoc autem tempore, quo eiusdem belli exitus maiore videtur esse in expectatione, ita animùm nostrum rerum istarum paterna cura sollicitauit, vt nullas officij nostri partes sine magnâ culpâ videamur posse relinquere. Itaque etsi te, non minùs quàm nos, de rebus istius Regni sollicitum, omnia & diligenter circumspicere, & prudenter cauere, putabamus; tamen ipsi animo nostro satisfacere volentes, circumspeditionem tuam vehementer in Domino hortandam esse præuidimus: vt, si qui fortè (quod absit) sint eorum, quibus in isto bello administrando Rex Christianissimus adiutoribus ac ministris vtitur, qui priuatas quascumque ob causas, de Religionis Catholicæ defensione, Regisque salute cum eâ coniunctâ, vnâ & mente & voce cum ceteris benè de eisdem rebus sentientibus non consentiant; his tu primùm quidem, ne à ceterorum sententiâ discrepare, aut priuatas suas rationes publicæ vtilitati anteponeere velint, persuadere coneris: deinde resistentes, & monitis tuis obtemperare recusantes, coërcendos puniendosque cures. nihil enim rebus istis benè atque vtiliter administrandis magis obesse potest, quàm ministrorum ipsorum inter se discordia; quæ rebus facilibus & expeditis moram & impedimentum,

tum, difficilibus atque impeditis, cuiusmodi istæ sunt, detrimentum ac perniciem afferre solet. In hoc fungendo officio, nullius quàm tuas potiores esse partes videmus; cuius consiliis & Rex ipse Christianissimus potissimum nititur, & istius Regni res maximâ ex parte gubernantur. Debes hoc prætereà Religionis Catholicæ causæ, debes Ecclesiæ, debes nobis atque huic Sedi Apostolicæ, cuius honorabile membrum es: debes denique tibi; nemo est enim omnium, ad quem seruati istius Regni Religionis-que Catholicæ, maior quàm ad te, laus peruentura sit. Vides prætereà pro tuâ prudentiâ, istius belli exitu, vel prospero vel aduerso, non solum istius Regni, sed etiam totius Reipublicæ Christianæ, salutem vel exitium contineri. Proinde dare te operam oportet, vt concordibus omnium Christianissimi Regis ministrorum animis, salutis publicæ, Dei-que Omnipotentis honori, tantoperè periclitanti subueniatur. Quod te quidem neque antea vquam prætermisisse, neque in posterum prætermisurum esse, pro comperto habemus; sed tamen circumspeditionem tuam rogamus, vt quam de rerum istarum prospero successu spem bonam concepimus, eam, quantum in se est, conseruare atque etiam augere ne desistat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die primo Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO.

EPISTOLA XXX.

Clericorum Seminarium ex Tridentini Concilij Decreto ritè institui præcipit : idque ad Christiana Reipublica salutem, Ecclesiæ utilitatem pertinere ostendit.

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ecclesiæ Elborensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm Venerabilem Fratrem nostrum, istius Ecclesiæ Archiepiscopum, de instituendo in suâ Ecclesiâ Seminario, nuper per litteras nostras hortaremur (quod quidem Seminarium, ex facti Tridentini Concilij Decreto, iam pridem institutum esse oportebat;) faciendum esse existimauimus, vt eodem tempore, vos quoque de tam utili, tamque Deo Omnipotenti accepto opere adiuuando moneremus. Scitis enim instituendorum Seminariorum eam esse rationem, vt, nisi qui in Capitulo Diœcesi que sunt, vnà cùm Archiepiscopo vel Episcopo suo eâ de re consentiant, difficilis admodum sit eorum institutio : Episcopum autem eosque qui sub illius regimine continentur, cùm semper conuenit beneuolentiâ se mutuâque charitate complecti, tum præcipuè de his quæ ad Ecclesiæ utilitatem pertinent, decet esse concordēs : vt communi consensu, quæ in rem Ecclesiæ sunt, sedulò prouidean-

uideantur; quæ autem nocitura sunt, prudenter caueantur. Quid enim aliud est, vos necessariam ad instituendum Seminarium impensam recusare, quam priuatim cupiditati vestræ seruire, ipsius autem Ecclesiæ vtilitatis nullam rationem habere velle? Quòd si hoc vobis placet, placeat etiam nullam esse apud vos, qualem Tridentinum Concilium esse voluit, puerorum sanctam religiosamque institutionem; placeat, vestros Clericos, reliquosque Sacerdotes indoctos atque illiteratos esse: quod quantoperè Ordini Sacerdotali turpe sit, neminem esse vestrum qui ignoret existimamus. Itaque vos, pro officij nobis ab Omnipotenti Deo commissi ratione, monemus, hortamur, &, quatenus opus sit, vobis mandamus, vt ad instituendum in Ecclesiâ istâ Seminarium, Archiepiscopo vestro opem auxiliumque vestrum præsteris; detisque operam, vt tam sanctum tamque vtile opus pro parte vestrâ quamprimùm perficiatur. In quo si officio ipsi vestro vobisque satisfacere velitis, illud curare debebitis, vt præteriti temporis negligentiam executionis celeritate corrigatis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die IX. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXI.

Catholicæ religionis studium Episcopo Zagabriæ gratulatur; atque ut Pastoralis curæ munera diligenter obeat, hortatur.

Venerab. Fratri, Georgio Episcopo Zagabriæ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Christianæ charitatis affectus, Pastoralisque seruitutis commune nobis cum Venerabilibus Fratribus & Episcopis nostris vinculum, non finit nos expertes esse eius lætitiæ, quam de illorum virtute conceptam, animo percepimus. Itaque cum de tuâ eximiâ in Deum Omnipotentem pietate, Religionisque Catholicæ studio, ac diuini honoris zelo, multa constanti plurimorum famâ ad nos allata essent; faciendum esse existimauimus, vt non solum quantoperè hæc nobis grata accidissent, tibi significarem, sed tibi quoque de eis gratuleremur. Vera autem gratulatio est, quam non præsentis temporis aut necessitas temporalis extorquet, aut terrena commendat vtilitas; sed quæ de sanctis bonisque operibus suscepta, cælestis mercedis gloriam sibi propositam habet. Quòd enim in gubernando custodiendoque grege, fidei tuæ ab Omnipotenti Deo commissio, eam prudentiam vigilantiamque adhibes, vt bonorum operum tuorum fama,

ma, istis Pannonici Regni finibus non contenta, huc ad nos vsque perferatur, hoc gaudendum esse in Domino cognoscimus. Itaque gratias agimus Redemptori nostro, qui inter cetera pietatis suæ dona, ita Fraternitatem tuam Catholicæ Religionis amore incendit; vt quidquid ad eius conseruationem propagationemque pertinere cognoscit, id & diligenter & alacriter exequi non desistat. Quamuis autem eum, qui, adiuuante Deo, ita sit animatus, superuacuum videatur esse magis hortari: tamen, quia te, inter ceteras tuas virtutes, fraternæ quoque hortationis verba libenter suscipere existimamus; idcirco hortamur, vt quam ingressus es ad cælum ferentem viam, ab eâ ne iter tuum deflectas, donec eò quò contendis peruenias. Sit Clero populoque tibi commisso, vitæ tuæ sanctitas, regula atque norma, ad quam actiones moresque suos vterque studeat conformare. Mali vitiorum pœnam, boni virtutum præmium, sibi à te expectandum esse intelligant. Hæreticorum venena ne gregem tuum inficiant, quantâ potes diligentiam contende. Quo minus ea semper agas, quæ Deo beneplacita sunt, nullius te hominis metus deterreat. Nemo mercedem tuam euacuet. A nobis autem omnia fraternæ charitatis indicia semper expectato. de quâ nostrâ erga te propensione, cum hoc dilecto Filio, Francisco Dietaleuio, copiosius egimus; qui tibi has nostras litteras reddet, cui fidem habebis. Datum Romæ

apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XI. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXII.

Nitriæ Episcopi in Pastoralis munere strenuè obeundo diligentiam collaudat; ipsumque, ut in eo quod cœpit, sedulo perseveret, grauiter hortatur.

Venerabili Fratri, Paulo Nitriæ Episcopo.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Redemptori nostro gratias agere debemus, quòd de tuo diuini honoris zelo, de tuâ in custodiendo grege tibi credito vigilantia, singularique in Deum Omnipotentem pietate, magis magisque indies ad nos perferuntur, quæ animum nostrum multis curarum oneribus laborantem magnâ ex parte recreare valeant. Quâ in re verum esse illud experti sumus, bonorum opinionem, quasi unguenti odorem, ad longinquos etiam populos manare: neque enim sacerdotalis tuæ virtutis laus istis Pannonici Regni finibus contineri potuit; sed ad remotiores populos, atque ad nos quoque peruenit: quos procul ab istis terris positos, non tamen à te, locorum longinquitas disiunxit. Quòd verò in ipso propè infidelium conspectu positus, atque inter hæreticorum multiplices laqueos collocatus, Ecclesie

fiæ tuæ officium, quod debes, præstas, gregemque tuum, quantum potes, à luporum insidiis custodis, hoc perfectæ virtutis signum est: quamvis enim nullibi malos inueniri, sed vbiq̃ue bonos esse expectandum sit; tamen boni ipsi, si sine malis fuerint, perfectè boni esse non possunt: ipsa enim malorum admistio, quid aliud quàm purgatio bonorum est? Quocircà debitum tibi fraternæ nostræ salutationis officium persoluentes, Fraternitatemque tuam debitis in Domino laudibus prosequentes, hortamur, vt eum, quem cœpit, pietatis cursum constanter teneat, & vsque ad perfectum diem crescere non desistat; vt, quamdiu Dei voluntate in hoc cælestis exilio patriæ detinetur, tandiu bonorum operum agere merita non desinat: sic enim in remunerationis die, tantò insignius erit gloriæ præmium, quanto hîc maius laboris studium fuerit. Clerum populumque tuum, quemadmodum in Dei timore viuere debeat, tuorum morum tuæque vitæ in primis exemplum instituat. Totâ mentis contentione lucrum animarum Omnipotenti Deo facere festina. Malorum prauitatem compesce, bonorum operum studiosos confirma: incipientes hortationibus paternisque monitis excita. Denique, quod de vniuersali Ecclesiâ dictum est, panem otiosus non comede. De nobis autem volumus, te omnia tibi fraternæ charitatis indicia polliceri, quemadmodum dilectus hic Filius Franciscus Dietaleuius, qui tibi

has nostras litteras reddet, copiosius explicabit, cui fidem habebis. Omnipotens Deus te, charissime Frater, pro nobis orantem custodiat, & ad cælestia regna perducatur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XI. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXIII.

Sedulam Episcopi Agriæ operam in Pastoralis officio egregiè præstando commendat; atque, ut benè cœpit, pietatis cursum teneat, animarumque sibi commissarum saluti diligenter consulat, hortatur.

Venerabili Fratri, Antonio Episcopo Agriæ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Impulit nos singularis tua in Deum Omnipotentem pietas, & eximius Catholicæ fidei zelus, atque in custodiendo grege tibi credito vigilantia, quæ multorum fide dignorum sermonibus ad nos perferuntur, ut has ad te litteras, fraterni erga te amoris nostri indices, dandas esse existimarem: quibus non modò hæc, quæ agis, gratissima nobis esse intelligeres, sed etiam de tot tantisque donis, in te à Redemptore nostro collatis, tibi gratularem. Magnum est Dei beneficium, si Episcopus quocumque loco positus, Ecclesiæ suæ, ad Dei gloriam; animarumque sibi creditarum salutem,

lutem, præesse sciuerit: qui verò in ipso propè infidelium conspectu, atque inter hæreticorum insidias quasi scorpiones locatus, Ecclesiam suam ita moderatur & regit, vt, quantum fieri potest, eam & à luporum fraudibus defendat, & bonorum operum exemplis doctrinâque salutari pascere studeat; hunc virum perfectâ quadam cælestique virtute præditum esse oportet. Quò magis te, quem & hæc & alia multa, quæ in rem Ecclesiæ tuæ sunt, præstare accepimus, magnis debitisque in Domino laudibus prosequendum esse cognoscimus, atque prosequimur; hortantes Fraternitatem tuam, vt, quod à Sapiente de iustorum semitâ dictum est, eam videlicet quasi lucem splendentem procedere, id tu virtutis tuæ perseuerantiâ comprobes, teque præsentibus non contentum meritis, semper ad vltiora extendas. Sit vita tua Clero populoque fidei tuæ commisso, tamquam exemplar quoddam sanctitatis, ad imitandum propòsita: te non minùs mali timeant, quàm boni diligant: alteri te mansuetum, alteri seuerum cognoscant. Nullius te hominis aut metus aut auctoritas, ab eo quod bonum honestumque est, deterrere valeat. Esto de animarum lucro sollicitus: pietatem, hospitalitatem, misericordiam sectare: terrena mundanaque contemne, vt ad cælestia atque æterna peruenire merearis. De nobis autem fac ista existimes, nullum esse tam eximium nostræ erga te fraternæ charitatis testimonium, quod

virtu-

virtuti isti tuæ deberi non existimemus; quemadmodum dilectus hic Filius, Franciscus Dietaleuius, copiosius exponet, qui tibi has etiam litteras nostras reddet: quem & libenter vidimus, & ea quæ nobiscum locutus est, eâ quâ decuit benignitate cognouimus; ei que fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXIV.

Palatino Siradiæ ad Catholicæ Religionis cultum conuersionem gratulatur; atque vt in suscepto veræ pietatis consilio persistat, & alios ab erroribus ad rectam salutis viam reuocare studeat, hortatur. Vide lib. III. cap. XII. & lib. IV. cap. XIII. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Alberto Palatino Siradiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti ex litteris dilecti Filij Vincentij Portici, nostri & Sedis Apostolicæ apud Serenissimum Poloniæ Regem Nuntij, te, adiuuante Deo, relictis publiceque abiuratis hæreticæ prauitatis erroribus, Catholicæ Fidei veritatem agnouisse, ab eodemque Nuntio, vnitati fidelium, Sacramentisque Ecclesiæ, restitutum esse; præterire nullo modo potuimus, quin has ad te litteras nostras daremus,

remus, quibus & tibi de tanto diuinæ misericordiæ munere gratularemur, & nostram eâ de re conceptam in Domino animi lætitiã significaremus. Et quidem si verè in Domino gaudere lætariq̃ volumus, iis maximè de rebus gaudendum lætandumq̃ nobis esse, de quibus in cælo (in quo perfectum gaudium habitat) vel ipsius Redemptoris nostri testimonio gaudere solent Angeli, compertum habemus. Quis enim aut fidelis Pastor, inuentâ quæ perierat oue, amicis vicinisq̃ suis conuocatis, non summoperè gaudeat; aut bonus Pater, redeunte domum filio, qui peregrè profectus erat, peccasseq̃ se in cælum & coram eo confitente, adducto vitulo saginato splendidè & magnificè non epuletur, gaudiumq̃ suum symphoniâ chorisq̃ non testetur? Nec verò dubitare debes, dilecte Fili, Romanam hanc omnium Ecclesiarum Magistrã Ecclesiam, cui nos indigni præsidemus, tuam & omnium Christi fidelium Matrem, tanto de tuâ ad se reuersione gaudio exultare, quanto ob tuum à se olim discessum mœrore affecta fuerat. Quocircà te, qui illi ac nobis tantæ auctor es lætitiæ, quibus satis dignis laudibus prosequamur, non facilè reperire possumus: non enim te ipsum solum animamq̃ tuam saluam fecisti, sed aliis quoque nobilibus illustribusq̃ in isto Regno viris, quid faciendum sit, exemplo tuo ostendisti. Quis enim, Alberto Laschio, Si-

radia Palatino, viro non minùs nobilitate, quàm

virtute insigni, omnibus animi corporisque bonis ornatissimo, publicè, vt par fuit, Dominum Redemptoremque nostrum confitente, hæreticamque prauitatem detestante, id facere erubescat; quod ipse fecit, qui tantam sibi tamque insolitam laudem ab omnibus Christi fidelibus est consecutus? Quamuis autem pro certo habeamus, Omnipotentem Deum, quo adiuuante resipuisti, tibi in fidei Catholicæ confessione constanter perseveranti, eadem quâ cœpit misericordiâ semper affuturum: tamen, vt ipsi nostram de salute tuâ sollicitudinem paternam tibi significemus, & commissõ nobis ab Omnipotenti Deo officio fungamur, te non solum ad eandem Catholicam fidem, quam nuper tantâ cum tuâ laude professus es, firmiter retinendam, perpetuoque amplectendam hortamur; sed ad alios quoque, qui ab eâ errauerunt, ad eam, quantum facere potes, verbis & bonorum operum exemplis reuocandos, excitamus: vt quam à Deo misericordiam consecutus es, eandem proximis tuis in eodem, quo tu aliquando fuisti, cæcitate errore versantibus, impendas. quod quidem te facturum esse non dubitauimus; sed hac nostrâ paternâ adhortatione, eius rei desiderium nostrum testificari volumus. Omnipotens Deus te, dilecte Fili, custodiat, tibi que quotidie magis gratiam suam augeat. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO.

EPISTOLA XXXV.

Beneficiorum vacaturorum referuationes, & plura Beneficia cum animarum curâ obtinendi ac non residenti facultatem dari non licere. Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigismundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Pluribus Maiestatis tuæ litteris, quas non vnis neque diebus neque mensibus datas, eodem ferè tempore accepimus, rerum ipsarum potius quàm litterarum suarum ordine seruato, respondebimus. Et primùm, quod de Beneficiorum animarum curam non habentium referuatione dilecto Filio Simoni Præposito Miechouiensi concedendâ ad nos scribit; Maiestati tuæ persuasum esse volumus, nos & nostræ erga illam paternæ benevolentia, & suæ maiorumque suorum inclytæ memoria Regum erga nos sanctamque hanc Sedem obseruantia, tantum tribuere, vt in Beneficiis quæ vacare contigerit conferendis, magnam semper suæ non solùm commendationis, sed etiam voluntatis rationem simus habituri: Beneficiorum verò vacaturorum referuationes, toto Pontificatus nostri tempore, neque cuiquam

concessimus, neque concedendas esse arbitramur; quòd eas, saluâ conscientiâ, concedi non posse pro comperto habemus. Quod verò aliis litteris Maiestas sua à nobis petit, & quod semel de pluribus Beneficiis obtinendis, & de non residendo, à felic. record. Pio IV. Prædecessore nostro, & à nobis ipsis, Gnesnensi Prouinciæ, ad certum finitumque tempus (quod præteriisse dicitur) indultum est, id vt iterum prorogare atque indulgere velimus; hoc postulatum eiusmodi est, vt in eo Maiestati tuæ, saluâ conscientiæ nostræ securitate, satisfacere nullo modo amplius possimus. Nam præterquam quòd his rebus, quæ temporis causâ indulgentur, adhiberi modum æquum est; illud prætereà nobis videntum est, ne quid contra animarum nobis ab Omnipotenti Deo commissarum salutem cuiusquam rogatu indulgeamus. Quomodo enim animarum saluti à nobis consulitur, si eos quos Deus Pastores curatoresque earum constituit, à proprii gregis curâ longè abesse non modò patimur, sed etiam concedimus? nam plurium obtinendorum Beneficiorum facultatis concedendæ eadem ratio esse videtur, vt nec sine animarum pernicie, nec sine Ecclesiarum seruitutis detrimento, concedi possit: aut enim curam animarum habent, quæ, pluribus vni eisdemque homini Beneficiis mandandis, proptereà negligitur, quia vnus pluribus rectè fideliterque regendis Beneficiis par esse non potest; aut residentiam

riam feruitutemque exposcunt, quæ pluribus adhiberi locis eodem tempore non potest. In Beneficiis autem simplicibus, quæ neque curam animarum gerunt, neque residentiam exposcunt, Maiestati tuæ satisfacere volumus: cui etiam de reuocando suo beneplacito circa Decanatum Plocensis Ecclesiæ gratificamur; nostramque ad Maiestatis tuæ voluntatem, vt scribit, benignè accommodamus; sperantes eum iuuenem, cui Maiestas tua prædictum contulit Decanatum, adiuuante Deo, talem perpetuò fore, qualem esse ad nos scripsit. Sequitur nunc; vt Maiestati tuæ de Æmilio Maluetio respondeamus; cuius nobis causam, quam aduersus Fucaros habet; diligentissimè commendauit. quæ quidem Maluetiorum familia apud nos quoque eo loco eaque estimatione est, quâ esse debet, & quâ illam apud multos Principes esse scimus; cuius etiam nonnullorum operâ vsi sumus, atque vtimur in his copiis, quas ad charissimum nobis in CHRISTO Filium Francorum Regem Christianissimum auxilio misimus; in bello, quod aduersus hæreticos Regni que sui rebelles gerit. Sed quod de ipsius Æmilij causâ speciatim ad nos scribit, pro certo habeat Maiestas tua, nos, vt par est, iustitiam tantoperè ab Omnipotenti Deo his qui iudicant commendatam, sic diligere, vt ea apud nos nullius egeat commendatione. Quod reliquum & extremum est, dilectum Filium Stanislaum Canonicum Cracouiensem, quem

à secretis suis Maiestas tua Neapolim ad res suas agendas misit, cum ad nos venisset, & libenter vidimus, & quæ nobis suo nomine retulit, eâ quâ decuit benignitate cognouimus; pro nostro erga Maiestatem tuam amore paterno daturi semper operam, ut quibus rebus cum Domino poterimus, Maiestatis tuæ desideriis semper satisfaciamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Septembris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXVI.

Super pluribus Ecclesiasticis Beneficiis obtinendis & residentiâ dispensare recusat; & ut terrena despicientes, ad celestia & aterna bona respiciant & aspirent, Poloniae Episcopus hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vita PII V.

Venerabilibus Fratribus, Iacobo Archiepiscopo Gnesnensi, Legato nato, Regni Poloniae Primate, & reliquis eiusdem Regni Episcopis Lublini in Comitibus congregatis.

Venerabiles Fratres, salutem & Apostolicam benedictionem. Litteras vestras XVI. Iunii Lublini datas accepimus; quibus à nobis postulavistis, ut cum Ecclesiarum vestrarum Clero super pluribus

pluribus Beneficiis non obtinendis, & super residen-
tiâ (quæ duo nuper sacrosancti generalis Tridenti-
ni Concilij Decretis sancita sunt) Apostolicâ aucto-
ritate vel dispensare, vel eorundem Decretorum
executionem in longius tempus differre velimus.
Quibus quidem vestris postulatis, saluâ conscientiâ
nostrâ, satisfacere non possumus, ob eas causas,
quas ad Serenissimum quoque Regem vestrum scri-
psimus; qui eâdem de re diligentissimè nobiscum
per litteras egit. Earum autem causarum summa
hæc est, quòd & in his, quæ temporis causâ semel
ad certum finitumque tempus indulta sunt, adhi-
beri modum decet, ne res in infinitum serpat; & nos
pro commissâ nobis ab Omnipotenti Deo anima-
rum omnium sollicitudine, diligenter attendere de-
bemus; ne quid contra earum salutem, atque utilita-
tem concedamus: cuius nos rei culpam certè non ef-
fugeremus, si hæc, quæ à nobis petitis, vobis conce-
denda esse iudicaremus. Quocircà Fraternitates ve-
stras vehementer in Domino hortamur, vt sui offi-
cij memores, rerumque terrenarum curam remit-
tentes, ad cælestia & æterna respiciant atque aspi-
rent. Considerate, hominibus Sacerdotibus, quo-
rum vita ceteris ad benè viuendum tamquam exem-
plar quoddam proposita esse debet, nihil minùs
quàm rerum fragilium & caducarum cupiditatem
conuenire. Si enim animus vester ibi est vbi esse
debet; non humana, neque ea quæ hîc apud nos
sunt,

sunt, sed cælestia, & quæ sursum sunt, sapere debetis. nam, si quæ vobis laborum præmia in cælis reposita sunt, diligenter attendetis, omnia ea quæ in terris quæritis, præ illis vilia existimabitis. Inardescat ergo animus vester ad ea quærenda quæ verè bona sunt: ne, dum bonorum vmbra sectamini, solida & sincera bona amittatis. Estote potiùs de vestris animabus, quàm de terrenis commodis, Fratres, solliciti, & commisso fidei vestræ gregi vigilantiam quam debetis impendite: cupiditati & ceteris occultis aduersarij nostri fraudibus & suggestionibus resistite: Omnipotenti Deo populum, cui præestis, resignate; vt commissum vobis Sacerdotale officium, ante Iudicis æterni conspectum, non ad pœnam, sed ad coronam proficiat. Hæc vobis scripsimus, non solum animarum vestrarum saluti pro commisso nobis munere prouidentes, sed etiam nobis ipsis, Omnipotentis Dei iudicium pertimescentes; vt vno eodemque tempore, hoc nostro erga vos fraterno officio, vestræ nostræque saluti, sicut decet, consuleremus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Septembr. M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXVII.

Antonium Posseuinum Iesuitam à calumniis vindicat.

Venerabili Fratri nostro, Fabio Episcopo Catalano, nostro & Sedis Apostolicæ in Galliâ apud Regem Christianissimum Nuntio.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quidam peruersitatis filij, suggerente diabolo Christiani nominis hoste, superioribus diebus improbissimum rumorem Auenione fusè dissipauerunt, Antonium Posseuinum Iesuitam, sermonibus, quos, dum hîc esset, variis de rebus ad Religionem pertinentibus nobiscum habuisset, duo nobis persuadere conatum fuisse: primum, vt in Auenionensi ciuitate noua Inquisitionis hæreticæ prauitatis ratio ad Hispaniæ modum introduceretur; alterum, vt Sodalitates illius ciuitatis, quas vocant Disciplinantium, abolerentur. Tertium adiecerunt, eundem nobis multos de hæresi suspectos indicasse. Quæ omnia falsa, & ad perniciosissimam hominum libidinem, ad excitandos tumultus conficta, non satis habuerunt Auenione in vulgus proferre, sed & eadem per totam ferè Galliam, & aulam quoque Regiam, vt accepimus, sparserunt; hominemque pium, nec minùs vitæ sanctitate quàm doctrinâ præstantem, eò redegerunt,

vt aliquibus istius Regni ciuitatibus satis tutò se committere non possit. Quo quidem nos & hominis incommodo, & rei indignitate permoti, non solùm, vt quantum in nobis est, ab huiusmodi illum infamiâ liberaremus, sed etiam vt veritati testimonium pro nostro Pastoralis officio perhiberemus, has ad te nostras litteras dandas existimauimus: quibus Fraternitati tuæ significaremus, tantum abesse, vt prædictus Antonius Posseuinus quidquam carum rerum, quæ sibi ab hominibus, vel hæreticis, vel inuidiosis, vel seditiosis, certè improbis, obijciuntur, nobis persuadere conatus sit; vt pro certo habeamus, illum de his rebus ne cogitasse quidem, nedum nobiscum aliquid egisse. quod non solùm ad dilectum Filium nostrum Georgium Cardinalem Armeniacum, Cardinalis Borbonij in Legatione Auenionensi collegam, scripsimus; sed etiam ad ipsos Auenionenses Consules, cum eorum litteris, eadem de re ad nos scriptis, responderemus, eosque & ipsum Cardinalem ad inquirendos eiusdem falsi rumoris auctores puniendosque hortati sumus. Hæc ad te scribere voluimus, vt, cum à nobis id quod verum est didicisses, calumniatorum falsitatem tutius redarguere, hominemque pium, & in vineâ Domini diligenter pro suâ parte laborantem, ab inuidiâ falsi criminis vindicare nostrarum litterarum testimonio possis. Quod te, quantum in te est, facere volumus. Datum Romæ apud S. Petrum sub anulo

inulo Piscatoris, die XI. Septembris, M. D. LXIX.
Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXVIII.

Ecclesie Mediolanensis iurisdictionem, & Carolum Cardinalem Borromeum, eius Ecclesie Archiepiscopum, defendit. Vide lib. III. cap. XIV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci de Albuquerque, Status Mediolanensis Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Grauius, nec minùs quàm rei magnitudo postulat, affecti sumus, ex eo quod de exitu controuersie inter dilectum Filium Carolum Cardinalem Borromeum & Canonicos sanctæ Mariæ à Scala, antea quoque ad nos allatum, ex litteris Nobilitatis tuæ primâ die Septembris datis, etiam cognouimus, quibus de eâ re diligenter atque accuratè admodum ad nos scripsit. Id autem multas ob causas; primùm quidem, quia Cardinalatus dignitatem, nobis atque huic Apostolicæ Sedi coniunctissimam, ab hominibus Ecclesiasticis (qui eam ab aliis oppugnatam defendere ac reuereri debuerunt) contemptam dolemus. Deinde quia improborum hominum audacia (apud quos

hæ inter Ecclesiasticos homines discordiæ, præcipuè adiunctis vtrimque excommunicationibus, valdè secundis auribus accipiuntur) ex huiusmodi rerum euentu magis confirmatur, sic vt ad maiora quotidie audenda eis animus addatur; præsertim si se summorum Principum vel gratiâ vel auctoritâ tutos futuros esse sperare posse videantur. Vt interim illud taceamus, nullum tam honorabili Ecclesiæ membro contemptus detrimentum inferri potuisse, quod non eodem tempore ad nos sanctamque hanc Sedem redundaret. Oportebat quidem Canonicos, si quid pro Ecclesiæ suæ iurè tuendo aduersus Cardinalem iuris habeant, cum eo non vi aut armis, sed aut iudicio, aut his quæ legibus constituta sunt remediis experiri: neque enim vel protestandi, vel aliæ iuris viæ illis deesse poterant. Quod eò magis facere debuerunt, quia, vt accepimus, Cardinalis visitandæ illius Ecclesiæ possessionem obtinet. Sed quoniam illi, Christiani nominis aduersario id ipsum ad perturbandam Ordinis Ecclesiastici concordiam suggerente, eò progressi sunt, quò, saluâ eorum modestiâ, ipsiusque Cardinalis dignitate, progredi non debebant; nos, pro commisso nobis ab Omnipotenti Deo officio, improbitatem hominum reprimere volentes, prætermittere sine culpâ non possumus, quin eosdem Canonicos, perinde ac meruisse videntur, iustâ correctione afficiendos curemus. quam quidem ad rem Nobilitatis tuæ auxilium,

lium, si opus fuerit, nobis defuturum non esse existimamus; tantum abest, ut eam alienæ culpæ à debitâ poenâ vindicandæ indulgere velle arbitremur. Quod autem ad ea pertinet, quæ inter Nobilitatem tuam, eundemque Cardinalem, controuersa sunt, breuî Nuntium nostrum istuc missuri sumus, qui nostram mentem, animique nostri sensum copiosius ei exponat; quæque istius Prouinciæ regimini non minùs quàm Iuri Ecclesiastico tuendo utilia sunt, ad Nobilitatem tuam nostro nomine deferat. Quod verò ad eam litterarum tuarum partem pertinet, in quâ Cardinalem quasi pertinacem, & in consiliis suis præcipitem videri Nobilitas tua vult: quamquam verbis tuis eam, quam par est, fidem habeamus; tamen cum illius actiones atque consilia eius temporis recordamur, quo, viuente felicitatis recordationis Pio IV. prædecessore nostro auunculo eius, Reipublicæ Christianæ atque Ecclesiæ negotia tractabat; nihil tale de illo nunc aut ipsi existimare possumus, aut tunc ab aliis existimatum esse intelleximus: si enim talis esset, fieri non potuisset, quin tam diuturni temporis spatio, quo rem Ecclesiasticam gubernauit, aliquod eius naturæ specimen dedisset. Illud quidem nobis durum videtur, cum Deus isti ciuitati Pastorem eâ quâ est morum integritate sanctitateque præditum dederit, qui nihil aliud quàm animarum fidei suæ commissarum salutem quærit, qui vitia tollere, & mores deprauatos, quan-

tum in se est, corrigere conatur; ei tamen ab his qui ipsum diligere & magnificare debuerant, vitio illa dari, quæ tantum ab illo absunt, quantum ipse ab omni non modò vitio, sed vitij suspitione abest. Sed profectò illud verum est, quod ipsa Veritas Apostoli voce docuit, his omnibus, qui piè ac sanctè in Christo Domino nostro viuere volunt, paratas esse persecutiones: quarum tamen fructus dulcis est, & finis gloriosus, illis quidem, qui eas libenter pro eius nomine patiantur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die x. Septembris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXIX.

Eundem Carolum Borromeum Cardinalem, Mediolanensem Archiepiscopum, in causâ Ecclesiasticæ iurisdictionis defendit; Ducemque, ut Ecclesiam illasam esse velit, hortatur. Vide lib. III. cap. XIV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci de Albuquerque, in Statu Mediolani
Locum-tenenti Regio.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem, & salubriora in Domino consilia. Ad ea, quæ duabus epistolis tuis die xxviii. Septembris datis ad nos scripsisti, ita respondimus,

debimus, vt Apostolicæ vocis nostræque personæ simul memores, posthabitâ omni contentione, necessaria tantùm attingamus: reliqua enim in eisdem epistolis eiusmodi sunt, vt non tam diligenter excutienda, quàm paternâ quadam dissimulatione prætermittenda esse videantur. Nos enim quemadmodum Nobilitatem tuam verè & ex animo diligimus; sic quæ ad eam scripturi sumus, hæc non minùs pro animæ suæ salute, quàm pro veritate iustitiæque tuendâ scripta esse volumus, atque vt talia Nobilitati tuæ probari vehementer cupimus; Deumque Omnipotentem oramus, vt cordi tuo aperiat, quanto hæc ad te paternæ charitatis ardore scripserimus. Et primùm quidem ab eâ parte litterarum tuarum, in quâ de ipsius Cardinalis moribus & institutis tam multa scripsisti, responsionis nostræ initium ducentes, tibi verè constanterque affirmamus, nos, nisi illius vitam, mores, consilia, consiliorumque vias penitus cognitâs haberemus; ex his quæ scribis, animo valdè suspenso atque incerto futuros fuisse: sed quoniam quod illius cogitationes actionesque omnes spectent, & quibus ad eas ministris adiutoribusque vratur, exploratissimum nobis est; in eam sententiam venire cogimur, vt hæc omnia antiquo illo Christiani nominis hoste callidè moliente excitata esse existimemus: cuius proprium est, concordiam oppugnare, cohiuncta dissociare, recta deprauare: qui cum, te mutuâ cum

Cardi-

Cardinali concordia coniuncto, quàm multa præclara egregiaque opera effici possent, iam inde ab initio prospexisset; inueteratæ malitiæ suæ non oblitus, omnia turbare ac miscere cœpit: tantò enim ille fraudis fallaciarumque vias subtiliùs exquirat, quantò Dei seruos cælesti patriæ inhiare ardentius cognoscit. sic Iudæos ipsos inuidiâ inductos in Domini Redemptorisque nostri athletas, per homines fallacibus insidiis deceptos, ad multiplicia tormenta nefariasque neces adduxit. Sed quemadmodum omnes impios illos conatus admirabilis quædam diuini consilij sapientia in ipsius consultoris caput vertit, suoque cum gladio iugulauit; sic cauere te oportet, qui inter homines viuis, ne per homines à callidissimo hoste tenteris, néve, quod Regiæ iurisdictionis tuendæ causâ rectè te facere nunc existimas, id occulto quodam diuinæ prouidentia consilio in eius potiùs exitium redundet. De causâ autem contra Canonicos Scalenses instituendâ & cognoscendâ, quod à nobis tantoperè contendis, dolemus rem esse huiusmodi, in quâ neque precibus, neque postularis tuis, saluâ Sedis Apostolicæ veteri consuetudine, morem gerere possimus: apud quam ut causæ maiores cognoscerentur, semper obseruatum est; maior autem causâ esse non potest quàm illa, in quâ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis res agitur: quo Ordine nullus nobis & Sedi Apostolicæ coniunctior esse ab omnibus intelligitur. Nam quòd dilectus Filius

lius charissimi in CHRISTO Filij Regis Catholici apud nos Orator nobis litteras Apostolicas sub plumbo obiecit, quibus à felicis recordationis Leone X. prædecessore nostro decretum esse vult, ne istius Mediolanensis Prouinciæ causæ extra istam ditionem cognoscantur; id tamen, vt ille dicit, omnino ita esset, tamen cum rerum à Pontificibus prædecessoribus nostris pro temporum varietate concessarum moderatio ad nos pertineat; nihil nouum aut iniquum faceremus, si eisdem concessionibus (rerum præsentium conditione ita postulante) derogaremus. sed nullâ tamen derogatione in hac causâ opus est; eisdem enim Apostolicis litteris, non solum Cardinalium causâ, qualis hæc est, sed etiam beneficiales liquidissimè excipiuntur. Quod verò eisdem litteris Nobilitas tua minatur, se iurisdictionis Regiæ tuendæ causâ, Cardinalem ipsum non modò è ciuitate, sed etiam ex istâ Mediolanensi ditione esse eiecturam: quamquam ad hoc ipsum quid iustè & pro æquitate respondeamus, nobis deesse non possit; tamen, ceteris omissis, pro nostrâ paternâ in te beneuolentiâ illud te tantummodò monemus, vt etiam atque etiam videas quid agas, néve sciens ac prudens eò progrediaris, vnde tibi postea nullus aut difficilis admodum reditus pateat. Caue ne, quod tuendæ Regiæ iurisdictionis causâ tibi faciendum putas, cuius nomen tantoperè amplecteris, id tibi in contrarium cadat, quemadmodum

aliis multis cecidit. Illud etiam considera, ne tibi idem accidat, quod non ita multis antea annis alteri contigisse vidimus: qui cum eiusmodi istius civitatis Archiepiscopum factum eiecisset, in censuras Ecclesiasticas incidit: cui non multo post, Oratore ad felicitis recordationis Paulum IV. prædecessorem nostrum misso, cum in itinere esset, eiusdem Pontificis verbis denuntiatum est, ne Romam veniret; si venisset, eum capi atque in carcerem conijci iussurum: cumque is postea, suffragante quodam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, placato Pontifice, una cum absolutione ad Urbem veniendi, legationeque suâ fungendi, potestatem accepisset, antequam aut de impetratâ veniâ certior fieri, aut Pontificis conspectum intueri posset, mortem occubuit; diuinâ nimirum hac providentiâ operante, ut tali exemplo ceteros ab huiusmodi rebus audendis deterreret. Nam ipsi quidem Cardinali nihil gloriosius accidere potest, exilio ob Ecclesiæ suæ libertatem iuraque tuenda per vim irrogato: cui si etiam pro eadem causâ sanguinem fundere contingeret, præclare secum Deum Omnipotentem egisse existimaturus est. Tuâ verò interest, ne per indignationem aliquam rem eò deducas, ut quod Cardinali à te passum esse salutare & gloriosum apud Deum Omnipotentem Rempublicamque Christianam futurum est, id te in eum fecisse tibi apud Deum atque homines perniciosum turpeque sit; quippe quod in
annali-

annalibus istius ciuitatis ad perpetuam tui nominis ignominiam mandabitur. Hæc non minùs pro amore in te nostro, quàm pro commisso nobis ab Omnipotenti Deo Pastoralis officio, tibi scribenda esse iudicauimus. Speramus autem Nobilitatem tuam in hac ipsâ re, & in ceteris quæ ad Ecclesiasticam libertatem dignitatemque augendam & conseruandam pertinent, id esse facturam, quod eximie suæ pietati Religionisque Catholicæ zelo consentaneum fuerit. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XL.

Patriarcham Antiochenum Episcopalis curæ onus deponere cogitantem à consilio reuocat, ad illudque strenuè sustinendum hortatur.

Ven. Fratri, Ioanni Patriarchæ Antiocheno.

Litteras tuas xvi. Kalend. Augusti scriptas accepimus; ex quibus consilium tuum de onere Episcopalis curæ deponendo cognouimus. Quâ in re conceptum à te ipso quidem ob præsentium temporum calamitates, Episcoporumque ignauiam, animi dolorem, utpote à diuini honoris zelo profectum, & amauius vehementer, & in Domino commendauimus. Est enim Apostolicæ sollicitudinis

signum haud obscurum, si quis pro parte suâ popu-
 lorum peccatis ingemiscit, si Præpositorum desi-
 diam dolet, si denique scandalis, quæ vbique cer-
 nit, vritur; consilium tamen tuum probare nullo
 modo potuimus, quia omnibus in eâ vocatione ma-
 nendum esse ab Apostolo didicimus, in quâ vocati
 sunt. Te verò ad Episcopatum, Deo vocante, contra
 voluntatem etiam tuam peruenisse, & tu ipse in tuis
 litteris fateris, & nos pro comperto habemus: cuius
 onere deposito, vide ne non tam illud deposuisse
 quàm abiecisse, neque tam Ecclesiæ tuæ consuluisse,
 quàm officium tuum prodidisse, munusque ab Om-
 nipotenti Deo tibi assignatum deseruisse videaris:
 præsertim cùm causæ, quas ipse tui consilij affers,
 non ad recedendum, sed ad permanendum in eâ,
 in quâ à Deo positus es Ecclesiæ tuæ custodiâ, potiùs
 te impellere debeant. Quid enim? si multa impe-
 dimenta Episcopali muneri rectè administrando
 obijciuntur, idcircone deficere animo ac viribus,
 an non potiùs fortiter resistere debes? Sed fac non
 impedimenta solùm & moras ad benè agendum
 afferri, sed etiam terrorem, minas, mortem denique
 intentari; illicone tamquam miles ignauus armis
 abiectis stationem tibi creditam desereres? quin po-
 tiùs sacerdotali vigore assumpto, stare in fortitu-
 dine, potestatibus mundi ex aduerso ascendere, &
 pro domo Domini murum opponere debes, ne vi-
 uus, hoc est sciens, in infernum descendas. Illud
 etiam

etiam Frater considera, cuiuslibet esse hominis ad nauis gubernacula sedentis, tranquillo mari, secundis flatibus cursum dirigere: efferuescentibus autem vndis, aduersantibusque ventis, sic clauum moderari, vt cursum teneas, & in portum venias, id verò specimen est spectatæ virtutis. Quòd si in isto cui præpositus es munere administrando, aut parum tibi proficere, aut non tantum quantum velles gregi tibi credito prodesse videris; noli ob eam causam diutiùs tristari, neque id, quod te fecisse decet, prætermittere. nostrum enim est currere; diuinæ autem potestatis est, nos, vbi ei placuerit, ad victoriæ palmam perducere: etsi enim agri Dominici cultores sumus, tamen neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Nam quod ad alterâ Epistolæ tuæ partem attinget, in quâ ad hoc, quo fungeris, munus obeundum te ineptum infirmumque esse scribis, primùm hæc tua prædicatio magnum virtutis iustitiæque tuæ signum est: iustus enim in principio sermonis accusator est sui. Deinde, vt hoc tibi concedamus, non idcirco tamen sequitur, vt tuum de Episcopatu deponendo consilium probare debeamus. Quamuis enim tu infirmus, Deus tamen, qui te ad illud munus vocauit, omnipotens est: in eo sperare fiduciamque tuam reponere debes: qui enim Abraham contra spem filium dedit, is potens est tibi pro istâ Ecclesiâ laboranti spiritualium frugum incrementa

donare, & earundem vberrimos fructus multiplicare. Quocircà Fraternitatem tuam, vt bono fidentique in Deum animo sit, fraternè monemus; eamque ad sui gregis curam, ad Cleri populi que sibi commissi deprauatos mores corrigendos, ad tollendos abusus, ad veterem piè sancteque viuendi disciplinam reuocandam hortamur. Ob hæc autem si quid aut aduersi pateris, aut hominum vel gratiâ impediris vel terrore turbaris; hæc omnia patienter & æquo animo tibi sustinenda esse scito: qui enim cordis tui inspector est Deus, laborum tuorum iustam tibi mercedem reddet. A nobis autem omnia, ad exequendum istud tibi ab Omnipotenti Deo iniunctum munus, paternæ nostræ beneuolentiæ, potestatisque à Domino nobis concessæ auxilia semper expectato. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI. Septembris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLI.

Regem Christianissimum, quòd Gasparem Colignium, hæreticorum ducem, omnibus, quos vsurpabat, honoribus ac titulis spoliatum condemnauerit, aliumque in eius locum, virum Catholicum, Regni Admiralium constituerit, valdè commendat; atque vt reliquos hæreticos à Galliâ profliget aut tollat, hortatur.

Chariffi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. In hoc graui periculosoque bello, quod Maiestas tua aduersus nefarios Catholicæ Religionis hostes Regni-que sui rebelles non minùs piè ab initio suscepit, quàm constanter postea gessit, tam diuque gerit, multa & egregia eximia suæ in Deum Omnipotentem pietatis & fidei Catholicæ studij signa ostendit; pro quibus & antea Redemptori nostro gratias semper egimus, & nunc quoque agere non desistimus: sed tamen, inter tot præclara suæ bonitatis deuotionisque indicia, illud certè minimum non obtinet locum, quòd execrandum illum ac detestabilem hominem, si modò homo appellandus est, qui se pro istius Regni Admirante gerit, diabolicæ fraudis ministrum, hæreticorum omnium ducem & signiferum, dissensionis intestini-que belli concitatorum, iustissimâ Concilij Parisiensis sententiâ publicè condemnandum, honoribus omnibus spoliandum, debitisque ei iam diu ignominia insignibus notandum afficiendumque curauit; in eiusque locum virum maximè Catholicum, multisque, vt audiuius, virtutibus insignem suffecit. Quo quidem facto non solùm (quod omnium rerum caput

put est) diuinam gloriam, quemadmodum decuit, omnibus rebus prætulisti, acerrimumque Catholicæ Religionis hostem insectando, Deum ipsum coram toto Christiano orbe confessus es; sed etiam ceteris Catholicis Principibus ad idem contra sui quoque Regni hæreticos exemplo tuo audendum auctor fuisti: bonis & veræ Religionis studiosis animos addidisti; improbis & hæreticis dolorem simul & timorem incussisti: omnibus denique hominibus ostendisti apertè, te, vt par est, in Dei causam descendisse. Quæ res, quoniam & Redemptoris nostri gloriam primùm quærimus, & Maiestatem tuam ex animo diligimus, eiusque laudibus vehementer fauemus, nobis adeò grata accidit, vt huius rei testes has ad te nostras litteras dandas esse existimauerimus: quibus tam egregium factum debitis in Domino laudibus prosequentes, Maiestatem tuam, quamuis suâ sponte ad omnia præclara opera satis incitatam, ad testificandam tamen nostram erga illam paternam beneuolentiam, hortamur, vt quo animo contra nefarios hæreticos Catholicam Religionem in suo Regno defendendam suscepit, eodem aduersus eosdem pium iustissimumque bellum gerere perseveret: cuius quidem belli ab Omnipotentis Dei misericordiâ celerem gloriosamque Maiestati tuæ victoriam precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO-

EPISTOLA XLII.

Hereses, & iræ diuinæ flagella unde maximè prouocentur, ostendit. Clericos, vt vitam quisque suam ad pristinam morum sanctitatem reuocent, diuinorumque Sacramentorum usum piè frequentent, ac bono exemplo sint, hortatur.

Dilectis Filiis, Capitulo & Canonicis Ecclesiæ Valentiniæ in Galliâ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Reipublicæ Christianæ miseras multiplicesque calamitates, tot prauissimarum hæresum schismata, tot populorum aduersus proprios Principes bella, fames, pestilentias, & cetera diuinæ iræ flagella, vbique in populum Christianum intenta cernentes; in eam mentem sententiamque venire cogimur, vt hæc omnia mala non solum propter populi Christiani, sed multò etiam magis propter Clericorum & Ecclesiasticorum hominum peccata, nobis meritò euenire existimemus. Scriptum est enim: Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint; visitabo in virgâ iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Atque vtinam, quemadmodum vbique peccatis crescentibus, & abundante

Gg

malitiâ,

malitiâ, perspicuum est legem Domini derelictam, eius mandata minimè fuisse custodita; sic ijdem illi qui peccauerunt aliquando resipiscant, seque toto corde ad Deum conuertant, peccatorumque pœnitentiam agant: ne, quod grauissimum est, in flagellis positi, flagellis digna committere perseuerent. Nos certè, qui ad hoc Apostolicæ seruitutis onus, quamuis imparibus viribus, subeundum à Deo vocati sumus, nullum pro Pastoralis nostrâ sollicitudine prætermittere officium debemus, quod Clericos, qui vbique Ecclesiarum sunt, ad veterem viuendi regulam pristinamque morum sanctitatem reuocare, diuinarumque rerum studio atque amore inflammare posse videatur. Quia verò inter cetera Christianæ pietatis incitamenta Sacramentorum frequentiam, quæ quibuscumque Ecclesiasticis hominibus à sacro generali Tridentino Concilio tan-
 toperè commendatur, parum adhuc quidem apud istam Ecclesiam vsitatam esse accepimus; idcirco eiusdem sacri Tridentini Concilij Decretis inhærentes, simplices Clericos atque inferiorum Ordinum gradibus initiatos hortamur, vt singulis mensibus semel saltem confessori ab eorum Ordinario approbato peccata sua confiteantur, & communionem laicalem eâ, quæ tantum decet Sacramentum, reuerentiâ suscipiant. Quod idem vt bis singulis mensibus faciant, Diaconos & Subdiaconos hortandos, paternisque nostris vocibus inuitandos esse
 existi-

existimauimus. Presbyteros autem monemus, & per viscera misericordiae Domini nostri IESV CHRISTI vehementer in Domino obtestamur, vt qui animarum curae praepositi non sunt (hi namque frequenter, vt suo muneri satisfaciant, celebrare debent) saltem semel in hebdomadâ salutare Missae sacrificium faciant. Meminerint autem qui in Missarum solemnibus celebrandis negligentes sunt, & fideles viuos, & in CHRISTO defunctos, qui nondum plenè purgati sunt, salutaribus ab se suffragiis fraudari. Nec verò quisquam, qui ad Presbyteratus Ordinem peruenerit, minùs frequenter celebrandi culpam vanis & plerumque commentitiis impedimentis praetexat; sed viuorum mortuorumque animarum saluti inserviat, omnia quae obstant sedulò remouere conetur. Qui verò Canonicatus Praebendas siue alias Ecclesiasticas obtinent dignitates, hos paternè monitos volumus, vt suae vocationis memores, sanctè, piè ac religiosè viuere studeant; & quò frequentius peccata sua confiteri, & sacrosanctum Eucharistiae Sacramentum sumere assueuerint, eò se Omnipotenti Deo acceptius famulatos esse sciant. Non enim fructuosissimarum possessionum redditus ad licentiam voluptatumque illecebras sectandas acceperunt; sed vt pro peccatis populorum humiles assiduasque preces ad Deum & Redemptorem nostrum funderent, & pro temporalibus spiritalia bona tribuerent. Quid enim aliud

qui Ecclesiasticis bonis fruuntur, quàm populorum peccata manducant? Vniuersè autem omnes in quocumque Ecclesiastico Ordine constitutos admonemus & hortamur, & per Omnipotentem Deum obtestamur, vt meminerint sibi potissimum onus hoc esse impositum, vt Sacrificiis, ieiuniis bonisque operibus Deum populorum peccatis meritò irascentem placabilem efficiant, sacerdotaliumque virtutum ardentem in manibus lucernas habentes, laicis ad benè, piè iusteque viuendum lumen præferant: hoc enim facientes, & ipsi suo officio fungentur, & eius rei nomine à nobis non mediocrem gratiam inibunt. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIV. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLIII.

Gasparem de Coligny, hæreticorum ducem, iustè damnatum gratulatur; idque Galliæ rebus salutare fore ostendens, Regiæ pietatem commendat.

Charissimæ in CHRISTO Filia nostræ Catharinæ, Francorum Regiæ Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facilè verbis consequi possumus, quantâ animi lætitiâ affecti sumus, ex eo quòd charissimus in CHRISTO
Filius

Filius noster Rex Christianissimus, natus tuus, hominem vnum omnium fallacissimum, execrandæque memoriæ, Gasparem de Coligny, qui se profertius Regni Admirante gerit (quo potissimum consiliario, scelerumque omnium architecto tota ista pestilentissimi belli flamma est excitata) iustissimâ Parisiensis Senatus sententiâ condemnandum, honoribus omnibus priuandum, debitisque iam diu turpitudini suæ ignominiaë notis, vnâ cum totâ familiâ, afficiendum curauit; in eiusque locum virum maximè Catholicum, nec minùs pietate quàm fortitudine nobilitateque insignem, suffecit. In eâ re Maiestas sua iustitiæ satisfecit; reliquos eiusdem sceleris socios, improbissimos homines, nefariosque hæreticos, ab improbitate suâ hoc exemplo deterruit; bonis Catholicisque viris animos addidit: ceteris autem Principibus, quid in similibus rebus agendum sit, ostendit. Quia verò & hoc & cetera omnia, quæ ab eo non minùs piè quàm constanter quotidie geruntur, tuo potissimum consilio administrari compertum habemus; idcirco faciendum nobis esse existimauimus, vt quantoperè ea res nobis grata acciderit, his deditâ operâ ad te scriptis litteris significarem. Caue autem putes, charissima in CHRISTO Filia, quidquam Deo gratius acceptiusque fieri posse, quàm cum illius hostes apertè pio Catholicæ Religionis studio oppugnantur: tunc enim Omnipotentem Deum coram hominibus confitemur,

tunc illius gloriam quærimus, cùm, posthabitis omnibus humanarum rerum rationibus, apertè in eius causam descendimus. Quod quoniam, adiuuante Deo, Maiestas tua, & in hac ipsâ re, & in ceteris omnibus, vt par est, Christianissimamque Reginam decet, sibi faciendum esse iudicauit; sperare debet, Omnipotentem Deum hanc suam erga se pietatem egregiâ tam diuturni belli victoriâ aliquando remuneraturum. Quod nos, diuinâ freti misericordiâ, sic speramus, vt pro eâ tamen impetrandâ assiduâ ad Redemptorem nostrum preces fundere non desistamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLIV.

Marchioni de Villars delatum honorem gratulatur; atque, vt susceptis pro Catholicâ Religione laboribus ac periculis, ad caelestia premia semper aspiret, hortatur.

Dilecto Filio, nobili viro, N. Marchioni de Villars, Regni Franciæ Admiranti.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm non sine magnâ animi nostri lætitiâ accepissemus, charissimum in CHRISTO Filium nostrum Regem Christianissimum, pro suâ singulari erga Deum Omnipotentem

tem

tem pietate, Catholicæque Religionis zelo, Gaspare de Coligny (qui se pro istius Regni Admirante gerit) perditionis filio, iustissimâ Parisiensis Senatus sententiâ condemnato, honoribusque omnibus spoliato, te in eius locum totius Regni Admirantem suffecisse; duplici ex eâ re in Domino gaudio affecti sumus: tum quòd Catholicæ Religionis acerrimum hostem, perturbatorem publicæ tranquillitatis, qui omnia sua consilia hæreticus cum hæreticis semper sibi consocianda esse putauit, prodicionis hæreseosque crimine atque omni dedecore infamem, iustâ perpetuæ ignominia animaduersione notatum, omni que honore priuatum gaudemus: tum quòd te virum Catholicæ fidei studiosissimum, nec minùs, vt audiuius, pietate quàm fortitudine nobilitateque insignem, in eius locum suffectum esse lætamur. cuius quidem lætitiæ nostræ testes has ad te litteras dandas esse existimauimus; quibus & de isto amplissimi honoris gradu non magis Nobilitati tuæ gratulamur quàm nobis gaudemus: & te pro nostrâ paternâ beneuolentiâ hortamur, vt officij tui memor, quoscumque labores, quæcumque pro Catholicâ Religione pericula subieris, eorum tibi mercedem maximam in cælis repositam esse intelligas; semperque ita existimes, qui pro tuendo sanctissimæ Fidei cultu mortem occumbunt, eos non de vitâ ad mortem, sed de morte ad vitam transire. Sonet semper illa Saluatoris nostri vox in auribus tuis, quâ
&

& eos qui animam suam ament, illam perdituros; & qui perdiderint, illam inuenturos esse nos admonuit. Quæ omnia quamquam pro tuo eximio Catholice Religionis studio tibi nota esse, teque ad omnia egregia opera paratum, pro comperto habeamus; tamen ad testificandam tibi paternam erga te voluntatem nostram, Nobilitati tuæ scribenda esse iudicauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLV.

Partam ad Monconturium de hæreticis victoriam gratulatur; Regemque, vt bellum strenuè prosequatur, hæreticisque inexorabilem se præbeat, incitat. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti primùm ex litteris Venerabilis Fratris nostri Episcopi Carcassonensis, deinde Episcopi quoque Caiacensis, nostri & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntij, de optatissimâ victoriâ, quam ineffabilis Omnipotentis Dei misericordia tibi tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore concessit,

fit, sublatis ad cælum manibus Redemptori nostro gratias egimus: qui quos iustè castigare peccantes tot tantorumque malorum peste voluit, eos misericorditer proculdubio tamquam bonus Pastor parcendo, occidere noluit; vt, quò nos tam diuturni belli calamitas iustiùs afflixisset, eò misericordiùs diuinæ suæ bonitatis indulgentia victoriâ nobis donatâ recrearet. Auxit autem magnoperè voluptatem nostram huius Urbis publica lætitia; quæ ad primum & adhuc dubium tantæ victoriæ nuntium, sic vt domesticâ quadam clade intestinoque bello crepta, gaudio exultauit & exultat. Restat nunc, vt Maiestas tua tam secundis rebus nihil de pristinâ suâ diligentia, studio perseuerantiâque remittat; nec communibus hostibus spatium det ad confirmandos animos viresque iterum colligendas; sed victoriâ vtatur, & luctuosissimo bello aliquando tandem finem imponat. Quam quidem ad rem Maiestatem tuam sic hortamur, vt maiori studio maiori que animi contentione hortari non possimus. Quia verò scimus non defuturos esse, qui vel amicitia vel propinquitatis vel etiam pietatis nomine, Maiestatem tuam pro multis tuorum Dei que Omnipotentis hostium deprecentur; illud pro paternâ rerum tuarum curâ, & pro officio nostro monemus, ne illorum te precibus flecti sinas, quo minùs de illis iusta supplicia sumas, quæ legibus statuta sunt: ne, si priuatis quibusuis rationibus adductus plus carni

aut sanguini quàm iustæ vltioni tribueris, Saulis exemplo aduersus te ira Dei eò grauius exardescat, quò maiora tibi suæ bonitatis beneficia indulserit. Quid enim hoc aliud esset, quàm Dei beneficium, victoriam scilicet ipsam irritam facere: cuius quidem victoriæ fructus in eo positus est, vt per iustam animaduersionem nefariis hæreticis, communibus hostibus de medio sublatis, pristina isti Regno pax tranquillitasque restituatur. Nec verò, vano pietatis nomine obiecto, te eò vsque decipi sinas, vt condonandis diuinis iniuriis falsam tibi misericordiæ laudem quæras: nihil est enim eâ pietate misericordiæque crudelius, quæ in impios & vltima supplicia meritos confertur. Quòd si Maiestas tua veterem isti Regno gloriam, potentiam dignitatemque restituere vult, illud in primis studere debet, vt ab omnibus populis ditioni suæ subiectis vna fidei Catholicæ professio teneatur, ea quæ à primo ferè Christianæ Religionis exordio ad hæc vsque tempora integra permansit: quàm diu enim in his quæ fidei Catholicæ sunt, in duas partes claudicatum fuerit, tam diu dissensionibus intestinisque discordiis & Maiestas tua afflictabitur, & Regnum non conquiescet. Huius autem rei tam salutaris obtinendæ causâ, & de his qui contra Deum Omnipotentem & Maiestatem tuam scelerata arma sumpserunt, supplicium sumere, & hæreticæ prauitatis Inquisitores per singulas ciuitates constituere, & reliqua

qua omnia facere debet, quibus tam afflictæ istius Regni res, adiuuante Deo, tandem aliquando recreari, & in pristinum statum restitui possint. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XX. Octobris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVI.

Cosmo Florentiæ Duci victoriam de hæreticis in Galliâ partam piè gratulanti gratias agit; indeque perceptam letitiam suam, quòd ad eam victoriam Ducis auxilia non mediocriter contulissent, auctam esse ostendit. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Cosmo Duci
Florentiæ & Senarum.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quòd victoriam charissimo in CHRISTO Filio nostro Regi Francorum Christianissimo magnâ Omnipotentis Dei misericordiâ de communibus hostibus concessam, Nobilitas tua nobis, imò veriùs toti Reipublicæ Christianæ, proximis suis litteris gratulatur; in eâ re Principis officio functa est, non minùs erga nos officiosi, quàm pij: de quo, quas debemus, Nobilitati tuæ gratias agimus; quæ tali gratulatione non modò suam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostoli-

cam obseruantiam amanter declarauit; sed quibus potissimum de rebus Principi Catholico diuinæque gloriæ cupido lætandum sit, prudenter iudicauit. Nobis certè ad illud gaudium, quod de tantâ victoriâ cepimus, non parua accessio facta est ex eâ lætitiâ, quam te accepisse ex tuis ad nos litteris significas; multis illam quidem iustissimisque de causis susceptam; non parum tamen ex eò quòd propter auxilia Regi Christianissimo missa non parua eius ad te lætitiæ pars meritò peruenit. Quod verò tantum diuinæ misericordiæ munus nostris potissimum orationibus acceptum refers; quæ sint officij nostri partes, pro eo loco, quo nos, licet indignos, Deus esse voluit, præclare intelligere videris: cui quidem officio, vt pro virium nostrarum imbecillitate satisfaciamus, nullos vnquam labores, nulla pericula deuitare parati sumus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIX. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVII.

Cardinali Borbonio relatam de hereticis victoriam gratulanti respondet, atque vt belli reliquias eius suafu Rex profequatur, contendit. Vide lib. II. cap. IX. Vita PII V.

Carolo

Carolo Cardinali Borbonio, Legato
Apostolico.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Gratissimæ nobis fuerunt litteræ tuæ quinto Octobris die ad nos datæ, quibus de optatissimâ victoriâ tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore de communibus hostibus ab Omnipotenti Deo non magis nobis quàm toti populo Christiano concessâ gratularis. Quod quidem tuum erga nos officium non solum eo nomine acceptissimum nobis fuit, quòd tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam nobis exploratissimè testimonium attulit, non necessarium sed iucundum; verùm etiam quia, coimpertum habemus, te, vt tam egregia de Omnipotentis Dei hostibus Christianissimique Regis rebellibus victoria obtineri posset, consilio & auctoritate pro parte tuâ non mediocriter semper adiuuissè: Quorum quidem tuorum pro Catholice Fidei defensione susceptorum laborum, atque etiam pro eo quòd omnibus tuis priuatis necessitudinibus; quemadmodum æquum fuit, Religionis causam anteposuisti; ea circumspectionem tuam æterna manent præmia, quæ ab Redemptore nostro omnibus his parata sunt, qui pro eius gloriâ nullum discrimen, nullas contentiones, ac ne mor-

tem quidem sibi defugiendam esse existimauerunt. Victoriam verò ipsam quòd nostris potissimum orationibus acceptam refers, quamquam in assiduâ pro populo Christiano deprecatione nostras præcipuas esse debere partes non ignoramus; non tamen precibus nostris tantum tribuimus, vt illis ab Omnipotenti Deo afflictis & propè desperatis istius Regni rebus misericordiam nos impetrasse putemus: in quâ impetrandâ aliorum quoque Dei seruorum deprecationes maximè apud eundem Deum valuisse pro certo habemus. Illud restat, quod Christianissimum Regem studiosissimè facturum esse in tuis litteris scribis, vt scilicet belli reliquias persequatur, suasque & Dei iniurias, quemadmodum æquum est, vlciscatur; id vt quamprimùm fiat, circumspectio tua pro suâ parte contendat. Quâ de re, quia & aliàs circumspectio tuæ & proximis litteris ad Regem Reginamque Christianissimam diligenter scripsimus, plura in præsentia non scribemus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Nouembris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVIII.

Regis victoriam de hæreticis reportatam gratulantis pietatem commendat. Matrimonij inter ipsum Regem & Isabellam Cesaris filiam contrahendi potestatem se fecisse ostendit. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro Carolo,
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Rectè iudicauit Maiestas tua in suis litteris septimò die Octobris datis, quibus de optatissimâ victoriâ non magis sibi quàm toti populo Christiano magno Omnipotentis Dei beneficio concessâ nobis gratulatur, gratulandi causas sibi non solùm nobiscum, sed etiam cum Republicâ totâ Christianâ esse communes. In eo officio pristinam Maiestatis tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam, nobis antea quoque spectatissimam, recognouimus; eique de tam illustri suæ erga nos voluntatis significatione gratias agimus, quas debemus: quodque eam ipsam victoriam totam diuinæ bonitati refert acceptam, in eâ re eximiam suam erga Redemptorem nostrum pietatem vehementer in Domino commendamus. Quæ verò Venerabilis Frater Episcopus Cenomannensis, Maiestatis tuæ apud nos Orator, ad eandem victoriam pertinentia suo nomine exposuit, quæque de re ipsâ gesta narrauit, ea nobis perinde ac debuerunt gratissima fuerunt. Dispensationem autem Apostolicam, quam ad minorem natu filiam charissimi in CHRISTO Filij Maximiliani Romani Imperatoris electi

in matrimonium ducendam sibi necessariam alteris litteris secundâ die Octobris datis, Maiestas tua à nobis postulauit, de quâ etiam idem suus Orator diligentissimè suo nomine nobiscum egit; Maiestati tuæ libenter admodum concessimus, talem inter duos. longè nobilissimos potentissimosque orbis Christiani Principes affinitatem Reipublicæ Christianæ tranquillitati, hæresibusque extirpandis, utilissimam fore putantes : Deum autem Omnipotentem oramus, vt misericorditer nobiscum agens, eas ex hoc matrimonio ad populum Christianum utilitates peruenire velit, quas nos in ipsius concessione dispensationis potissimùm spectauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Nouembris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLIX.

Æthiopes ad sanctæ Sedis Apostolicæ obedientiam redire cupientes, Regisque Lusitanorum auxilia contra Turcas postulantes, Regiis copiis iuari postulat. Vide lib. III. cap. v. Vita PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugalliæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex Venerabi-

nerabilis Fratris nostri Æthiopiæ Patriarchæ Catholicici, tum ex aliorum quoque fide dignorum litteris cognouimus, gentem illam, posteaquam Patriarcham à se postulatum, sibi que, annitente in primis Serenissimo Rege Ioanne auo tuo, à Sede Apostolicâ datum recipere noluit; multis variisque calamitatibus, Omnipotentisque Dei flagellis eruditam, magnâ animorum mutatione factâ, non pauca interdum neque obscura pœnitentiæ, atque ad Apostolicæ Sedis vnionem reuertendi voluntatis signa ostendere: nec solùm Catholicos ipsos, sed etiam ex Primatibus schismaticis nonnullos præ se ferre, valdè se ad eam rem Maiestatis tuæ populorumque Regno tuo subiectorum, quo, postquam ad vnitatem Ecclesiæ redierint, à Turcarum Mauro- rumque incursionibus tuti esse possint, opem auxiliumque desiderare; vt sperandum sit, Maiestate tuâ illuc Duces suos cum copiis mittente, gentem illam sanctæ Sedis Apostolicæ mandata facturam. Quæ res, sicuti magnum in Domino gaudium nobis attulit, bona hæc consentientium in eandem sententiam Primatum populorumque signa cernentibus; sic etiam non mediocrem animo nostro curam iniicit, ne vllum erga eos, quantumuis longè à nobis positos, populos voluntatis nostræ paternæ officium prætermittamus. mater enim & custos bonorum omnium charitas, absentes non existimat eos quos oculis mentis habet præsentem: nam si ille

Paterfamilias filium suum, qui in regionem abierat longinquam, quamvis à longè venientem, tamen conspexit, eiq̄ue ad se reuertenti magnâ cum animi lætitiâ occurrit; quantò magis nos communis omnium Christianorum populorum Patris personam sustinentes, tot filios ad Ecclesiasticam vnionem redire volentes, respicere debemus? Quam ob rem Maiestatem tuam ad suscipiendam hanc Æthiopicam expeditionem vehementer in Domino hortamur: sicut enim eius gentis conuersio & conseruatio, quemadmodum intelligimus, rebus tuis Indicis magnam afferre potest utilitatem; sic eiusdem ad alias infideles nationes, Maiestate tuâ negligente, defectio iis valdè nocere potest. Expeditio ipsa prætereà eximiâ Maiestatis tuæ in Deum Omnipotentem pietate, singulariq̄ue propagandæ Catholicæ Religionis studio digna est: quæ si potissimum à Maiestate tuâ honoris diuini totq̄ue animarum salutis causâ suscipiatur, sperandum est, Redemptorem nostrum non solùm his quæ præcipuè ad sui nominis gloriam diriguntur, sed reliquis etiam tuis inceptis bonos prosperosq̄ue successus pro suâ misericordiâ daturum. Denique, si hoc fecerit, idipsum præstabit, cuius causâ Serenissimis Regibus inclytæ memoriæ progenitoribus suis, earum nationum, quotiescumque Euangelij prædicationi restiterint, subigendarum ius concessum est. In primis autem ab Omnipotenti Deo, nobisq̄ue ipsis, qui hoc popu-

pulum

pulōrum salutis causâ ardenti animo desideramus, maximam gratiam inibit. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Decembris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA L.

Ut Regem ad Æthiopicam expeditionem pro gloria Dei, Christianæque Reipublicæ salute, suscipiendam adiuet, Henricum Cardinalem Portugallie hortatur.

Henrico S. R. E. Cardinali, Portugal-
liæ nuncupato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Nuper ex Venerabilis Fratris nostri Æthiopiæ Patriarchæ Catholici litteris, aliorumque fide dignorum relatione cognoscentes, Æthiopum gentem, post multas variasque calamitates, quibus nostris suisque peccatis facientibus iam inde maximè ab eo tempore afflicta est, quo Patriarcham superioribus annis à se postulatum, & à Sede Apostolicâ concessum, recipere noluit; magnâ animorum mutatione factâ, multa neque dubia pœnitentiæ signa ostendere; sic vt sperandum sit, charissimo nobis in CHRISTO Filio, Rege nepote tuo, Duces illuc cum copiis mittente, populos illos ad vnitatem Ecclesiæ reuersuros, Sedisque Apostolicæ mandata facturos; Maiestatem suam litteris

proximè ad eam scriptis ad suscipiendam Æthiopicam hanc expeditionem hortati sumus: quia verò inceptum adeò sanctum, Deoque Omnipotenti acceptum, te potissimum pro tuâ in Redemptorem nostrum pietate, & pro eo quo istic fungeris Apostolicæ Legationis munere, decet adiuuare; idcirco te quoque nostris litteris vehementer in Domino hortandum esse existimauimus: vt ad eandem rem Serenissimi Regis animum, propositâ illi propriâ communiq̃ue Christianæ Reipublicæ vtilitate, & (quod his omnibus rebus maius est) æternæ remunerationis præmio incitare velis. Intelligimus enim ab hominibus rerum illarum peritis, expeditionem hanc susceptam, & ad eum quem speramus exitum Deo adiuuante perductam, magnam Serenissimi Regis nepotis tui rebus Indicis vtilitatem, omisam verò atque neglectam eisdem magnum detrimentum afferre posse. Res ipsa est præterea, non solum Reipublicæ Christianæ ipso recuperandæ talis tantæq̃ue prouinciæ titulo gloriosa, sed etiam tot animarum pretioso Christi Domini nostri sanguine redemptarum ad vnionem Ecclesiæ reuocandarum nomine fructuosa: vt circumspectio tua, eiusmodi suadendâ expeditione, nullam neque vtiliorem Serenissimo Regi, neque Deo Omnipotenti acceptiorem operam nauare possit. Nisi eximium tuum propagandæ Catholicæ Religionis studium exploratum nobis esset, circumspectionem tuam
pluri-

pluribus verbis ad eandem rem consilio auctoritateque suâ apud Regem adiuuandam hortaremur: sed quia compertum habemus, eam in rebus ad Omnipotentis Dei cultum gloriamque pertinentibus nullius hortatione indigere; idcirco plura in eam sententiam scribere supersedentes, Deum Omnipotentem humiliter rogamus, vt his, quæ ad sui nominis gloriam diriguntur, prosperos successus largiri pro suâ misericordiâ dignetur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Decembris, M. D. Lxix. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LI.

Coniugium inter Regem Portugallie & Margaritam Valesiam quamprimùm iungi procurat; ac Regis consilium de subigendâ Africâ, Regniq̃ue militaribus Ordinibus restituendis, commendat. Vide lib. Iv. cap. Iii. & IX. Vitæ Pii V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugallie Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quo in statu sit matrimonij tui cum charissimi nobis in CHRISTO Filij Francorum Regis Christianissimi sorore negotium; non solùm intelleximus ex litte-

ris tuis XXIV. Octobris die ad nos datis, sed etiam ex dilecti Filij Oratoris apud nos tui, Maiestatis tuæ nomine; super eâdem re nobiscum habito sermone cognouimus: quia verò, quemadmodum & eidem Oratori tuo diximus, & aliàs Maiestati tuæ scripsisse meminimus, ex tali inter te & Christianissimum Regem affinitatis coniunctione magnam ad Rempublicam Christianam utilitatem peruenturam esse speramus; idcirco totum hoc negotium quamprimùm ex sententiâ confici vehementer in Domino desideramus. Quam ob causam ad id & antea Maiestatem tuam semper hortati sumus, & nunc quoque magnoperè hortamur. Certè, quod magni Reges in primis spectare solent, neque clariori genere ortam vxorem ducere posse vidèris, neque probitate, morum sanctitate, pietatisque studio præstantiorem; præsertim charissimo nobis in CHRISTO Filio Rege Catholico hanc ipsam affinitatis coniunctionem conciliante; quo neque aptiorem vllum conciliatorem, neque potentiorem, neque tibi ipsi coniunctiorem habere potes. quem quidem speramus in tractando hoc negotio, tuorum quoque commodorum, rerumque istius Regni, eam, quam par est, rationem esse habiturum. Quæ cum ita sint, cumque in tali matrimonio ea quæ potissimùm spectantur, omnia insint; decet te, charissime in CHRISTO Fili, etiamsi nonnihil aliarum non ita magni momenti rerum in conditione tibi propo-

propositâ deesset, id nequaquam tanti æstimare, vt propterea aut à tali contrahendo matrimonio ab-
sistas, aut totam huius ipsius negotij conclusio-
nem minùs vrgeas; sed potiùs, communis Reipubli-
cæ Christianæ vtilitatis causâ, aliquid de iure desi-
derioque tuo in rebus non magni ponderis remit-
tas: quod te, pro tuâ singulari in Deum Omnipoten-
tem pietate, facturum esse non dubitamus. Quæ
verò aliis tuis litteris XII. Octobris datis de tuo Ca-
tholicæ Religionis adiuuandæ propagandæque stu-
dio testificatus es, similiter quæ de subigendâ Afri-
câ ad nos scripsisti, ea perinde nobis ac debuerunt
gratissima fuere: nec solùm eximium tuum diuini
honoris zelum, vt par est, debitis in Domino laudi-
bus commendamus; sed etiam Africæ subigendæ
consilium tuum valdè probamus, tibi que eius rei
nomine benedictionem nostram impertimur, Deum
Omnipotentem nunc rogantes, & in posterum hu-
militer rogaturi, vt earum rerum, quæ ad sui nomi-
nis gloriam à te diriguntur, prosperos tibi successus
pro suâ misericordiâ largiri dignetur. De reforman-
dis autem tribus istius Regni militaribus Ordini-
bus, quod à nobis Maiestas tua fieri vult, in re tam
iustâ, quemadmodum decet, voluntati postulatif-
que tuis satisfacere parati, totum hoc reformatio-
nis negotium vt ex tuâ sententiâ quamprimùm
conficiatur, studiosè curabimus; pro nostrâ erga te
paternâ beneuolentiâ, tuâque in nos & erga hanc
sanctam

sanctam Sedem Apostolicam obseruantiam, sedulo operam daturi, vt, quantum cum Domino poterimus, tuis semper honestis desiderijs satisfaciamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Decembris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LII.

Provincialis Concilij Goani decreta examinanda, & quatenus opus fuerit approbanda, librumque ad se missum libenter accepisse nuntiat: Archiepiscopum, vt Pastoralis officio suo strenuè fungi pergat, hortatur: Fratres Dominicanos, Franciscanosque, & Iesuitas in infidelium conuersione laborantes confirmat. Vide librum III. cap. v. Vitæ PII V.

Ven. Fratri, Gaspari Archiepiscopo Goano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Prouinciale Concilium in istâ ciuitate à Fraternitate tuâ celebratum, eiusque librum ad nos missum libenter accepimus: teque hoc tam pio Ecclesiasticæ disciplinæ vel corrigendæ vel conseruandæ, tamque necessario functum esse officio, vehementer in Domino gauisi sumus: studium tuum, operam, diligentiam, Religionisque Catholicæ zelum, tum in conuertendis ad verum Omnipotentis Dei cultum infidelibus, tum in his
qui

qui conuersi sunt, sanâ fidei que doctrinâ instituen-
dis, debitis in Domino laudibus commendantes,
Fraternitatem tuam ad hæc & similia Pastoralis so-
licitudinis munera constanter exercenda, & in cu-
stodiâ tibi creditâ perseuerandum vehementer hor-
tamur: nihil enim nobis gratius accidere potest,
quàm cum intelligimus, tuo ceterorumque Fratrum
Coëpiscoporum nostrorum labore ac vigilantia no-
uos quotidie animarum fructus in æterna horrea
afferri, novosque Ecclesiæ Catholicæ palmites cre-
scere. Quorum quidem tuorum laborum quamuis
amplissimum æternæ beatitudinis præmium in cæ-
lo tibi repositum sit, illud quod etiam omnibus bo-
nis fidelibusque Omnipotentis Dei ministris para-
tum est; tamen nos ipsi quoque tuis honestis desi-
deriis satisfacere, tibi que quæcumque cum Domi-
no poterimus, fraternæ nostræ beneuolentiæ atque
amoris officia præstare parati sumus. Quia verò
ex charissimi nobis in CHRISTO Filij Portugalliæ
Regis litteris intelligimus, Fratres quoque S. Do-
minici, & S. Francisci, similiterque Iesuitas, in eâ-
dem infidelium conuersione pro suâ parte, sedulo
laborare; idcirco Fraternitatem tuam illis benedi-
ctionem nostram impertiri, simulque eis significare
volumus, hos quos pro animarum salute diuinæque
gloriâ labores suscipiunt, præterquam quòd copio-
sam in cælo mercedem sunt habituri, nobis quoque
gratissimos esse. Quod autem ad ipsum Concilij

tui Prouincialis librum ad nos missum pertinet, nos cum congregationi Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quos eiusmodi Conciliorum examini præposuimus, legendum dedimus; vt, si quid in eo corrigendum sit, diligenter considerent. Quod cum illi fecerint, tum Fraternitatem tuam de omnibus rebus certiolem fieri curabimus. Omnipotens Deus te, Venerabilis in CHRISTO Frater, pro nobis orantem custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die primâ Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LIII.

Regem Portugallie hortatur, vt quæ pro Religione iustitiæque tuendâ præstare instituerat, prosequatur; ciuitatemque Olisiponem à pestilentia liberatam esse gratulans, inde maximas Deo gratias agit. Vide lib. IV. cap. IX. Vita PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugalliæ Illustri.

EXplicare verbis, charissime in CHRISTO Fili, non possumus, quantoperè litteris tuis xxiv. Octobris die datis in Domino delectati simus, quibus de commendatâ à Maiestate tuâ Venerabilibus Fratribus nostris istius Regni Episcopis morum

correctione, de edictis pro libertate Ecclesiasticâ non impediendâ propositis, de tuo in iustitiâ erga infimos tenuioresque homines seruandâ studio ac diligentia, deque aliis rebus tuis non minùs amanter quàm copiosè ad nos scripsisti: in quo non solum rerum ipsarum, de quibus nos fecisti certiores, commemoratio magnam nobis, vt par fuit, lætitiã attulit; sed etiam tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantie significatio gratissima fuit. Harum rerum nomine singularem tuam in Deum Omnipotentem pietatem debitis in Domino laudibus commendantes, Redemptori nostro gratias agere non desistimus, qui in tot Reipublicæ Christianæ procellis tantum in tuâ virtute ardentissimoque honoris diuini zelo præsidium solatiumque nobis reseruauit. Quòd enim, vt scribis, primus inter tot Christianos Catholicosque Reges esse voluisti, qui Episcopis ceterisque Ecclesiasticis ministris iurisdictionis sibi à sacro Tridentino Concilio concessæ liberè exercendæ facultatem in Regno tuo permitteres, eaque ipsâ re reliquis Christianis Principibus ostenderes, quantam aduersus Ecclesiastica decreta mandataque Apostolica reuerentiam adhibere debeant; in eo, quæ sint optimi atque ex Deo regnantis Regis partes, præclare videris intelligere: cuius maximè proprium esse debet, reddere quæ Dei sunt Deo, quæ autem Cæsaris, hoc est temporalis Potestatis sunt, ea sibi tantummodo retine-

re. Qui enim inter Deum atque homines mediū à Patre constitutus est Christus Dominus noster, is vtriusque Potestatis officia propriis cuiusque muneribus & dignitatibus ita distinxit, vt & Christiani Principes ad aeternam vitam consequendam Sacerdotibus indigerent, & Sacerdotes ad ea quæ iuris sui sunt exequenda Principum ministerio vterentur. Felices proculdubio tam Sacerdotes quàm Principes futuri, si vtrique in officio sibi commissō Omnipotenti Deo constanter inseruierint. Quod quoniam diuinæ præceptum constitutionis Maiestas tua tam fideliter custodit; non est quòd propterea vllam aut iurisdictionis imminutionem, aut Regiæ suæ potestatis detrimentum pertimescat: quin potius sperare debet, Omnipotentem Deum, in Sacerdotibus suis à Maiestate tuâ se, vt æquum est, coli honorariquæ cernentem, Regni tui fines magis magisque indies propagaturum, nouasque nationes Imperio tuo adiecturum. Hoc magnus ille Imperator Constantinus, quem Maiestas tua egregiè imitatur, intellexit: qui cum ad firmanda Imperia & Regna nihil tam valere cognosceret, quàm verum illius cultum per quem Reges regnant; magnâ semper erga Dei Sacerdotes, quæ Maiestati tuæ benè cognita esse putamus, singularisquæ cuiusdam obseruantia reuerentiæquæ; signa ostendit. Docente enim Domino didicerat, qui Sacerdotes audirent, eos Deum audire: qui eos spernerent, Deum ipsum

ipsum spernere. Apostolum etiam, cum Domino ipso consentientem, dicentem audierat: Quapropter qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum suum sanctum in nobis. Eadem pietatis virtus in Theodosio Imperatore fuit, qui tantum beato Ambrosio Mediolanensi Episcopo tribuit, vt cuiusdam à se admissi facinoris gratiâ cum Ecclesiam ingredi prohiberetur, non solum hoc ipsum patienter atque humiliter pertulerit, sed indictum sibi ab eodem Episcopo pœnitentiæ modum deuotus exceperit. Quæ quidem nos exempla non idcirco collegimus, vt ad eorundem rectè factorum imitationem Maiestatem tuam hortaremur, quam omnium Christianarum virtutum studio sponte suâ satis incensam hortationibus nostris non indigere compertum habemus; sed vt ea quæ Christianæ pietatis studio in Dei Sacerdotes benignè fecit, & vt speramus, Deo adiuuante, factura est, hæc ipsa auctoribus etiam magnis piisque Principibus se fecisse in Domino gauderet. Reliqua quæ iustitiæ æqualiter omnibus ditioni tuæ subiectis populis conseruandæ causâ à te partim instituta, partim perfecta, partim perficienda scribis; magna illa quidem sunt, & perinde nobis esse debent grata, eorumque nomine tibi quam postulas benedictionem nostram impertimur; sed maiora tamen æternæ beatitudinis præmia tibi à Redemptore nostro proposita habes: quæ enim Deus iusti-

tiæ cultoribus in cælo præparauit, hæc neque oculus vidit, neque auris humana audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. quæ quidem Maieftatem tuam oculis fidei intuentem, in conseruandâ iuftitiâ, prohibendis vindicandisque maleficiis, bonis sanctisque viris beneficio complectendis, defatigari non oportet. Pestilentiam verò è ciuitate Olifiponensi iam abiisse, & quamdiu fuit Maieftatem tuam non attigisse; eis autem quos mori contigit, nihil ad animarum salutem defuisse, in cæque re singularem quamdam Dei seruorum quos nominas charitatem extitisse, magnoperè in Domino gauisi sumus; eiusque rei causâ Omnipotenti Deo gratias, quas debemus, egimus, atque agimus: qui quoniam, quos diligit, corripit, agenda illi sunt gratiæ; quia quos castigare peccantes, tot tantorumque morborum, vt scribis, peste voluit, hos proculdubio tamquam bonus Pastor occidere noluit. De rebus autem suis Indicis, quòd nos Maieftas tua certiores fecit, eâ re pristinam suam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam deuotionemque recognouimus, speramusque Deum Omnipotentem pro suâ misericordiâ, eximiâque Maieftatis tuæ in se pietate, feliciores quotidie rerum in eis regionibus successus illi daturum: quod nos assiduis precibus ab eo precari non desistemus. Omnipotens Deus te, charissime in CHRISTO Fili, incolumem in hac vitâ diu custodiat, & in alterâ ad

ad æternæ beatitudinis præmium peruenire concedat. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die primâ Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LIV.

Reginam Scotiæ in custodia ab Elisabethâ in Angliâ detentam & afflictam consolatur. Vide lib. III. cap. VIII. & IX. Vitæ PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filia nostræ, Mariæ Reginæ Scotiæ Illustri.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis literis Maiestatis tuæ xv. Octobris die datis, quibus de toto statu calamitateque tuâ nos certiores fecisti, non secûs ac debuimus animo commoti, vehementer tuis ærumnis doloribusque condoluimus: sed quia compertum habemus, Maiestatem tuam Religionis Catholicæ tuendæ conseruandæque causâ in eas quas commemorat miseras incidisse; non mediocriter dolorem nostrum ea consolatio leuauit, quòd te, quam Redemptor noster beatam appellat, nos miseram agnoscere aut nominare non possumus. Quomodo enim misera es, quæ propter iustitiam tot persecutiones pertulisti? quæ pro vero Omnipotentis Dei cultu retinendo tot labores perferre,

perferre, tot adire pericula non dubitasti? quæ denique, ob Fidei Catholicæ singulare studium proprio Regno profuga, custodias & carcerem non horruisti? quæ quamquam perpeſſu difficilia, dura atque aspera ſenſus ipſe noſter humanus experiatur; tamen hæc omnia diuinæ bonitatis amor, qui ſupra omnia dulcis eſt, dulcia reddere poteſt. Quamuis igitur Maieſtatem tuam, chariſſima in CHRISTO Filia, procul à patriâ in alterius poteſtate poſitam, rerum amiſſarum dolor proprijque Regni cura conturbet: tamen quia non honor, non Regna, non temporales diuitiæ quærendæ ſunt, quæ relinquuntur; ſed ſi bona quærimus, illa diligenda ſunt, quæ perpetuò ſumus habituri; ſi autem mala pertimeſcimus, ea ſunt timenda, quæ à reprobis ſine vlllo malorum ſine tolerantur; idcirco neque defatigari malis debes, neque de bonis deſperare: potens enim Deus, qui & Dauidem de manu Saulis & Apoſtolum Paulum de ore leonis liberauit, te quoque ex tot calamitatibus ereptam in proprium Regnum reſtituere. Quod vt fiat, nos pro parte noſtrâ quibuſcumque rebus poterimus, quemadmodum antea quoque fecimus, parati ſumus adiuuare. Quâ de re cum vtriſque quos ſcribis Regibus agendum noſtro nomine diligenter curabimus; eiſque ſalutem tuam, Regniſque tui incolumitatem, vt debemus, vehementer commendabimus; parati ea omnia tibi paternæ noſtræ voluntatis officia ſemper præſtare, quæ

tuo isto forti inuictoque animo, Catholicæque fidei
flagrantissimo studio digna sunt: Omnipotentem-
que Deum precibus in humilitate nostri cordis ro-
gaturi, vt tibi tot calamitatibus laboranti succurre-
re, fortitudinemque in aduersis rebus perseueran-
tiamque misericorditer largiri dignetur. Datum
Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die IX. Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri
anno quarto.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER QVARTVS,
 Continens Epistolas anni quinti
 eius PONTIFICATVS.
 EPISTOLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

*Pacem cum hæreticis & rebellibus componere dissuadet,
 eosque armis compescendos esse ostendit. Vide lib. II.
 cap. VI. Vitæ PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio, Carolo
 Francorum Regi Christianissimo,
 PIVS Papa V.

Harissime in CHRISTO Fili noster, salu-
 tem & Apostolicam benedictionem. Etsi
 Maiestatem tuam nihil non piè considera-
 re, ac prudenter facturam esse putabamus, in eâ præ-
 fertim

fertim re, quæ non minùs ad suam Regniq̃ue sui salutem, quàm ad totius Reipublicæ Christianæ vtilitatem pertineret: tamen hominum famâ constantiq̃ue rumore pernotti, quo de pace inter Maiestatem tuam & hæreticos, communes omnium Catholicorum hostes, suosq̃ue rebelles, propediem conuenturâ ad nos afferebatur; pro officio nostro, & paternâ rerum suarum curâ, prætermittere non potuimus, quin eam his nostris litteris moneremus, vt etiam atque etiam consideret, diligenterq̃ue attendat, quid agatur. Nam si vllam inter ipsam atque aduersarios suos componi posse pacem videremus, quæ vel Religionis Catholicæ causam subleuatura, vel istius Regni diuturno bello vexati tranquillitati vllò modo esset consultura; non vsque adeò aut personam nobis ab Omnipotenti Deo impostam obliuisceremur, aut officij nostri immemores essemus, vt non ad eam quamprimùm conficiendam omnem nostram operam auctoritatemq̃ue interponeremus. Sed quia nullam luci cum tenebris communionem, nullamq̃ue Catholicis cum hæreticis nisi fictam insidiisq̃ue plenam compositionem esse posse, & nos ipsi intelligimus, & Maiestas tua multoties experta est; idcirco tum de tuâ, tum de communi Reipublicæ Christianæ incolumitate fideiq̃ue Catholicæ conseruatione sollicito animo esse cogimur. Quibus etiam adducti causis Maiestatem tuam hortamur, vt potius animum

suum ipsum per se excelsum & ad omnia præclarâ
 paratum erigat, industriamque acuat ad istius in-
 testini belli reliquias conficiendas, ad suas Omni-
 potentisque Dei iniurias iustissimis armis vlciscen-
 das, ad Regnum denique istud nefariorum hæreti-
 corum sceleratissimâ conspiratione labefactatum,
 sibi posterisque suis firmandum & stabilendum.
 Cuius rei cò maiorem habere debes spem, quòd du-
 bitare non potes, Deum ipsum nostrum, qui te suâ
 misericordiâ ex tot tantarumque insidiarum peri-
 culis tam sæpè eripuit, qui geminatam victoriam de
 tuis communibusque hostibus concessit, tibi rectis
 sensibus eunti, & pro Religionis Catholicæ causâ
 pugnanti affuturum esse. Quòd si ille pro nobis,
 quis contra nos? In quo oportet Maiestatem tuam
 nihil nouum aut inusitatum agere; sed quod hucus-
 que fecit, id etiam in posterum facere: hoc est, re-
 lictis omnibus terrenarum rerum siue cogitationi-
 bus siue voluptatibus, quibus à rebus agendis auo-
 cari posset, in hanc vnâ curam incumbere, neque
 aures suas quorumuis hominum alia suadentium
 sermonibus præbere; sed nostris paternis consiliis
 acquiescere, charissimæque nobis in CHRISTO
 Filiæ Regiæ Christianissimæ matris suæ, cetero-
 rumque qui Maiestati tuæ ex animo consultum vo-
 lunt, verba audire: multa enim ac varia, isti quâ
 Maiestas tua est ætati, à pessimis consultoribus pe-
 ricula impendent: quæ non aliter, quàm Dei Om-
 nipo-

nipotentis ope, fidelissimisq; illorum consiliis, vitare poterit. Hæc abundantia quadam nostri erga eam paterni amoris ad Maiestatem tuam scripsimus: quæ quoniam ab optimo animo, salutis dignitatisque tuæ cupidissimo, profecta sunt, Maieitati tuæ non iniucunda fore sperauimus; cui ab Omnipotenti Deo perfectam, cumulatissimamque de communibus hostibus victoriam precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIX. Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA II.

Eiusdem Argumenti.

Charissimæ Catharinæ, Francorum Reginæ Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis eximia tua in Deum Omnipotentem pietas, nobis in tantâ rerum istius Regni perturbatione ac varietate perspectissima, dubitare nos vetet, quidquam isthic iudicio nisi maturo religiosoque consilio actum iri: tamen constanti hominum famâ nuntiisque permoti, quibus de pace inter charissimum natum tuum, & hæreticos Dei hostes, istiusque Regni rebelles, propediem conuenturâ huc aferebatur; pro officio nostro paternaque rerum istarum sollicitudine prætermittere non potuimus, quin

super eâ re sententiam nostram apertè, vt solemus & debemus, ad Maiestatem suam scriberemus. quod cùm fecissemus, visum est nobis eâdem de re ad Maiestatem quoque tuam scribere. Nos si aliquam inter Christianissimum Regem, & nefarios hæreticos, communes hominum Catholicorum hostes, pacem esse posse cognosceremus, quæ & Catholicæ Fidei causam in meliore statu collocatura, & istius Regni tranquillitati consultura esset; non ita pacis nomen horremus, quam ab Omnipotenti Deo tantoperè nobis commendatam esse meminimus, vt non ipsi ante alios omnes illius auctores fieri vellemus. Sed, sicut compertum nobis est nullam esse satanæ cum filiis lucis communionem; ita inter Catholicos quidem & hæreticos nullam compositionem, nisi fictam fallaciisque plenissimam, fieri posse, pro certo habemus. Quâ de re ne Maiestas tua quidem dubitare debet, quæ idipsa multoties in istâ improbissimorum hominum hæreticorum nefariâ coniuratione experientiâ didicisse potuit. Quæ cùm ita sint, Maiestatem tuam, cuius de Religionis Catholicæ causâ sensus nobis probatissimus est, cuiusque, post Deum, virtuti, prudentiæ, diuiniq; honoris zelo omnes prosperos rerum istarum successus acceptos referimus; superuacaneum quodam modo videtur esse, quidquam vel monere vel hortari: sed tamen, quia vehementer nos nobilissimi istius Regni cura sollicitos

habet,

habet, & Maieſtati tuæ hæc paternæ noſtræ voluntatis officia pro ſuâ erga nos ſanctamque Sedem reuerentiâ gratiſſima eſſe compertum habemus; idcirco eam hortamur, vt, quemadmodum hucusque fecit, bono fortiſque animo ſit, neu curis laboribusque pro Fidei Catholicæ conſeruatiõne Regniſque iſtius incolumitate ſuſcipiendis defatigetur; Regemque ipſum Chriſtianiſſimum natum ſuum, ad conſiciendas inſtanti belli reliquias, ad iuſtiſſimas de communibus hoſtibus pœnas ſumendas, ad firmandum ſibi poſterisſque ſuis Regnum nefariorum hæreticorum impio bello labefactatum, incendat atque hortetur: &, quoniam illi, quâ nunc Chriſtianiſſimus Rex eſt, ætati multa à peſſimis conſultoribus pericula imminent, maternâ ſolicitudine prouideat, ne illius animus, aut cuiuſquam peruerſis ſuaſionibus à rerum gerendarum curâ ad voluptatis illecebras traducatur, aut aliorum potiùs quàm tua conſilia audiat. Speramus enim, ſi hæc fecerit, tuiſque fideliffimis monitis obtemperauerit, Omnipotentem Deum, qui illum è tot inſidiarum periculis ereptum incolumem ſeruauit, pleniffimam illi Maieſtatiſque tuæ, vtriuſque pietate, de communibus hoſtibus victoriam pro ſuâ miſericordiâ daturum. Quod vt faciat, nos certè aſſiduis precibus ab eo pètere non deſiſtemus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die XXIX. Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus noſtri anno quinto.

EPISTO-

EPISTOLA III.

Eiusdem Argumenti.

Henrico Duci Andegauensi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos hominum fama, quæ de pace inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Regem Christianissimum fratrem tuum, & hæreticos ipsius rebelles, communesque omnium Catholicorum hostes, propediem conuenturâ constanti rumore huc affertur; pro commissio nobis, quamvis indignis, Apostolicæ seruitutis officio prouidere, ne quod in tantâ re, quæ non minùs ad istius Regni, quàm ad totius Reipublicæ Christianæ rationes pertinet, debitum paternæ nostræ solitudinis munus prætermittamus. Hæc nos compulit caussa, vt ad Nobilitatem tuam has litteras scriberemus, quibus idem illi, quod Regi Christianissimo fratri suo, significamus, nos quia exploratum habemus nullam Catholicis cum hæreticis esse communionem, idcirco illud etiam intelligere, nullam inter Maiestatem suam Christianissimam & hæreticos pacem nisi simulatam insidiisque plenissimam esse posse. Id ipsum Nobilitatem quoque tuam pro suâ pietate cognoscere non dubitamus; quæ eorundem hæreticorum perfidiam in isto bello

lo administrando experta, quid de illis iudicandum sit, facile statuere potest. Quia verò te potissimum decet Religionis Catholicæ causam Regniq̄ue istius incolumitatem adiuuare, qui vtramque aduersus improbissimorum hæreticorum nefarium bellum iustissimis armis magnâ cum tuâ laude tutatus es; idcirco Nobilitatem tuam hortamur, vt ne quid ipsa de suâ in persequendis istius intestini belli reliquiis diligentiam remittat, Regemq̄ue ipsum Christianissimum fratrem suum ad idem excitare atque hortari ne desinat. Nihil certè facere potest, quo erga Deum Omnipotentem gratior iudicari possis; qui ideò Nobilitatis tuæ gloriam geminis victoriis illustrauit, vt esset, qui suas suorumq̄ue iniurias non minùs piis aduersus hæreticos, quàm iustis aduersus rebelles armis vlcisceretur. Quòd siqui tibi aliud persuadere conantur, hos pro comperto habeas, non modò tuæ Regisq̄ue Christianissimi fratris tui salutis hostes esse, sed etiam gloriæ tuæ inuidere, Regnumq̄ue istud in seruitutem redigere conari. Quod ne fiat, debes, quantum in te est, operam dare, quemadmodum te semper facturum esse pro certo habemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIX. Ianuarij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA IV.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro Apostolicæ seruitutis officio ab Omnipotenti Deo nobis, quamuis indignis, commissio, animi nostri conscientiaæ eâ quâ possumus ratione satisfacere cupientes, prætermittere nullo modo debemus, quin Maiestatem tuam his nostris litteris paternè moneamus, vt in eâ pace, quæ inter te atque hæreticos Dei hostes, tuosque rebelles, vel iam conuenisse vel propediem conuentura esse dicitur, conficiendâ etiam atque etiam diligenter videat, quid agat. Nos enim ab omnibus priuatarum rerum nostrarum rationibus liberi, solùm Dei causam, tuamque & istius Regni salutem, præ oculis habentes, exploratâ re, id quod certissimum simul ac verissimum est monemus, talem pacem, non pacem, sed maiorum istius Regni malorum causam fore. Hoc si qui sunt qui aliter credant, quique Maiestati tuæ secus persuadere conentur, hi, credat nobis, aut ipsi se decipiunt, aut Maiestatem tuam assentatione corrupti decipiunt: qui tametsi falso vtilitatis nomine obiecto, Religionis Catholicæ Maiestatisque tuæ insuper

per existimationis obliti, neque Deum neque Maieſtatem tuam reuerentur; tamen illud ſaltem conſiderare deberent, cuiſmodi pace conſciendâ Maieſtatem tuam infeſtiſſimos ſibi hoſtes ex aperto latrocinio in domum ſuam non ſine maximo inſidiarum periculo eſſe accepturam. quibus etiamſi, (quod non ſpectamus) ad inſidiandum Maieſtati tuæ voluntas deeſſet; tamen Deus, iuſto diuinæ ſuæ prouidentię iudicio, eam illis mentem immittet, vt hac maximè ratione Religionis ſuæ præ. utilitate propriâ neglectæ pœnas expoſcat. Quantum autem, quamque horribile ſit in Dei viuentis manus incidere, qui non ſolum corruptos hominum mores bellis emendare, ſed propter Regum populorumque peccata Regna conterere, caque ab antiquis Dominis ad alios transferre ſolet, id maniſteſtius eſt, quàm vt hoc exemplis docere neceſſe ſit. Quæ, vt cetera deeſſent omnia, tamen ad faciendam huius rei fidem, vel ipſa ſola temporibus noſtris Græcia ſufficeret; quæ propter Religionis Catholicæ contemptum, amiſſo veteris nobilitatis ſplendore, in duriffimam infidelium ſeruitutem eſt redacta. Itaque Maieſtatem tuam hortamur, & per Omnipotentem Deum obteſtamur, vt ceterorum exemplis edocta, diligenter cauere velit, ne aduerſus ſe Regnumque ſuum diuinæ animaduerſionis furorem exſuſcitet. Hæc nos Maieſtatem tuam, pro officio noſtro, proque illâ quâ ipſam in Domino

prosequimur paternâ charitate, monere volumus: quæ si paternis nostris monitis acquieuerit, erit id cùm Maiestati tuæ vtilissimum, tum nobis gratissimum: sin minùs, nos tamen in malis dolorem nostrum, communionis Reipublicæ Christianæ causâ susceptum, hoc ipso saltem consolabimur, quòd nullum eorum officiorum prætermiserimus, quæ pro susceptâ communis omnium patris personâ Maiestati tuæ in eiusmodi re præstare debebamus; cetera quæ à nobis prouideri non possunt, diuinæ misericordiæ gubernanda relicturi, Deumque Omnipotentem pro Maiestatis tuæ Regniq̃ue istius incolumitate, quod vnum nobis superest, humiliter rogaturi. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Aprilis, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA V.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Cardinali à Lotharingiâ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis de pace, quæ inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos Dei hostes, Maiestatisque suæ rebelles, cùm sæpè aliàs, tum quàm maximè hoc tempore conuentura

esse

esse existimatur, quid sentiamus, liberè ad Maiestatem suam, & ad circumspèctionem quoque tuam antea scripserimus; tamen, cum intelligamus nihilominus eam in præsentia conuenturam esse existimari, prætermittere nolimus, quin circumspèctionem tuam, cuius & consilio & prudentiâ omnia istius Regni negotia administrari compertum habemus, moneamus, ut etiam atque etiam videat, & diligenter consideret, quid agatur. Nos enim ab omnibus, aut rerum nostrarum, aut cuiusquam alterius priuatis rationibus liberi, solamque Religionis Catholicæ causam, cum Regis Christianissimi salute atque vtilitate istius Regni coniunctam, præ oculis habentes, re exploratâ iudicamus, nullam Catholicis cum hæreticis pacem nisi fictam aut simulatam esse posse; sed sub nomine specioso pacis insidiosissimum prodicionis fraudisque maleficium latere: quo illi Christianissimum Regem nihil tale metuentem, aut de improviso adoriri, aut dolis ac fallaciis circumuenire, Regnoque & vitâ spoliare cupiunt. Hoc autem si qui sunt qui aliter credant, eos nos aut præteritarum istius Regni rerum parum memores ipsos falli, aut Maiestatem suam fallere velle arbitramur. Regem illum Christianissimum opprimere, & perfidiosè circumuenire, non pacem habere volunt. Quod ex eo Maiestas sua cognoscere poterit, quòd quotiescumque auxilia externa habere poterunt, ipsi primi pacis fœdera rupturi

sint. Quâ quidem pace quid Christianissimo Regi, toti que isti Regno perniciosius aut periculosius accidere potest? quâ confectâ, primùm quidem Religioni Catholicæ, quod maximum accipere potest, vulnus infligitur: deinde eiusdem Regis dignitati & existimationi turpissima ignominia labes aspergitur: postremò infestissimis hostibus ad occultas insidias & coniurationes aditus aperitur. Quibus quidem audendis rebus, etiamsi illis voluntas deesset; tamen Deus iusto providentiæ suæ iudicio eam illis mentem immittet, ut hac maximè ratione neglectæ suæ Religionis pœnas, ab his qui eam neglexerunt, exposcat. Quocircâ circumspectionem tuam hortamur, & per Deum Omnipotentem obsecramus, ut memor pietatis, quam Omnipotenti Deo Religioni que Catholicæ debes, memor fidei quam turbulentissimis istius Regni temporibus egregiam præstitisti semper, memor eius quam sustines personæ, eiusmodi de pace consilia atque actiones disturbare ac disijcere coneris, nec vlllo modo aut Catholicam Fidem, talem tantam que in isto Regno plagam accipere, aut Christianissimi Regis salutem, istius que Regni incolumitatem in tale tantum que discrimen adduci patiaris. Erit hoc circumspectionis tuæ officium tali tempore Omnipotenti Deo acceptissimum, fidei que tuæ constantia dignissimum; nobis autem ipsis, qui de istius successu pacis pro Pastoralis nostræ sollicitudine maximè labo-

laboramus, gratissimum. Ad quod pluribus te quoque verbis hortaremur, nisi pro comperto haberemus, te in eo quod ad Religionis Catholicæ defensionem, Regisque Christianissimi salutem tantoperè pertinet, nullas officij tui partes esse prætermisurum. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIV. Augusti, M.D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA VI.

Ineunda cum hæreticis perniciose pacificationis consilia reprobat; Cardinalemque Borbonium, ut id, quoad eius fieri possit, impediat, Catholicamque Religionem strenuè pro munere suo protegat, hortatur.

Carolo Cardinali Borbonio.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod pro Pastoralis officio nobis, quamvis indignis, ab Omnipotenti Deo commisso, sedulò fecimus, ut, quotiescumque de pace inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos Dei hostes Maiestatisque suæ rebelles conuenturâ ad nos allatum est, de eâ ipsâ quid sentiremus, liberè ad Maiestatem suam, & circumspeditionem quoque tuam, scriberemus; id etiam hoc tempore, quo eandem pacem conuenturam esse intelligi-

telligimus, prætermittere nullo modo potuimus: nam si quis est, qui aliquam inter Christianissimum Regem & nefarios hæreticos, communes omnium Catholicorum hostes, pacem veram ac stabilem conuenire posse existimet; is aut rerum istius Regni præteritarum immemor seipsum imprudenter decipit, aut earum memor Maiestatem suam Christianissimam perfidiosè decipit. Vt enim nulla potest esse satanæ cum filiis lucis communio; ita nec inter Catholicos quidem & hæreticos vlla pacis compositio, nisi ficta fallaciarumque plenissima, fieri potest. Quâ de re nemo sanæ mentis est qui dubitare possit, qui modò improbissimorum hæreticorum nefarias coniurationes contra Regis Christianissimi caput Regnique incolumitatem antea sæpè initas recordetur. Opprimere illum Regem sub falso speciosoque pacis nomine, eumque Regno ac vitâ spoliare, non pacem habere volunt. Quod ex eo Maiestas sua cognoscere poterit, quòd quotiescumque illi auxilia externa habere poterunt, primi pacis fœdera rupturi sunt: quibus audendis rebus, etiamsi illis, quod non putamus, voluntas deesset; tamen Deus iusto prouidentiaæ suæ iudicio eam illis mentem immittet, cum viderit in huiusmodi pace, quâ Religioni Catholicæ, maximum quod accipere potest, vulnus infligitur, nullam diuini sui honoris ab his qui debebant habitam esse rationem. Quid enim aliud in tali pace, præterquam

quam Religionis Catholicæ in isto Regno interitus, Regis Christianissimi dignitatis & existimationis labe, eiusdemque salutis manifestum discrimen continetur? Quæ cum ita sint, circumspeditionem tuam hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus requirimus, ut pacis tam ignominiosæ, tamque perniciosæ consilia & actionem totam impedire ac disturbare velit; & his qui illam Regi Christianissimo persuadere conantur, fortiter se opponere studeat: hoc enim officium primò quidem Omnipotenti Deo debet, de cuius Religione sanctissimâ vel retinendâ vel amittendâ in isto Regno agitur; deinde Christianissimo Regi, cuius Maiestas in rerum suarum gubernatione tuo potissimum consilio tuâque fide nititur; postremò etiam personæ, quam sustinet. Quam quidem ad rem pluribus quoque te verbis hortaremur, nisi hæc ipsa satis esse putaremur, nisi que firmiter speraremur, te in his rebus, quæ ad Fidei Catholicæ Regisque Christianissimi salutem ac dignitatem tantoperè pertinent, nullas officij tui partes esse prætermitturum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIV. Augusti, M.D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA VII.

Factam inter Regem & rebelles hæreticos pacem, ut Regi Regnoque, & Catholicæ Religioni infausam & perniciosam improbat; Cardinalemque ad munus suum in ipsius Religionis tutelâ strenuè præstandum cohortatur.

Carolo Cardinali Borbonio.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non tam facilè verbis explicare circumspeditioni tuæ animi nostri dolorem possumus, quem ex istius inter Christianissimum Regem & hæreticos pacificationis nuntio accepimus, quàm tu, pro tuâ prudentiâ, id existimare potes: quantum enim nobis & bonis omnibus dolenda, quàm periculosa, quamque Maiestati suæ Christianissimæ pœnitenda sit ea pacificatio, in quâ victi hæretici victori Regi tam nefarias tamque exitiales Catholicæ Religionis leges imposuerunt, sine lacrymis exequi non possumus. Qui quidem Rex, utinam, id quod verissimum manifestissimumque simul est, intelligere potuisset, maiora sibi confectâ hac pace ab hæreticorum occultis insidiis atque fallaciis, quàm, durante bello, ab eorundem aperto latrocinio pericula imminere; numquam in eam sententiam adductus esset, ut vllam cum perfidissimis

fissimis hominibus, infensissimisque hostibus, pacificationem sibi tutam esse existimaret. Quò magis verendum est, ne & ipsum Regem, & eos qui huiusmodi pacificationi sunt assensi, dederit Deus in reprobum sensum, vt videntes non viderent, & audientes non audirent, ea quæ & videnda & audienda fuerunt. Quæ quamuis ita sint, & peccatis nostris facientibus, eas quas numquam putaueramus, in Christianissimo Regno Religionis Catholicæ labe videre cogamur; non tamen animo deficiamus, sed fortitudinem nostram ad Deum custodimus, memores eius nos vices in terris, quamuis indignos, gerere, qui custodit veritatem in sæculum, neq; confundit sperantes in se. Quò autem peiore loco istius Regni res sunt, quàm quo adhuc fuerunt, eò magis te & reliquos, qui in eo sunt, principes viros, & orthodoxæ Fidei studiosos excitandos, officijque sui admonendos esse putamus. Ex quorum numero cum circumspeditionem tuam nemini pietate diuiniq; honoris zelo concedere pro comperto habeamus; faciendum nobis esse existimauimus, vt eam turbulentissimo istius Regni tempore ad fidem seruandam, ad resistendum hæreticis, ad bonum contra eos certamen certandum, his litteris hortaremur. Meminisse autem debes, te vnum esse ex numero Venerabilium Fratrum nostrorum, qui è nostro gremio, & huius sanctæ Catholicæ ac Romanæ Ecclesiæ sinu prodieris, qui te sanctissimo iure

iurando adhibito ad profundendum pro eius defensione sanguinem obstrinxeris: idcirco enim purpuream vestem indueris, ut vel hoc ipso signo eius charitatis admonearis, quam in defendendam orthodoxam Religionem Redemptori nostro, atque eius sanctissimæ Ecclesiæ, cuius honorabile membrum factus es, præstare debes. Hæc igitur cogitans, & in eo fiduciam tuam reponens, cuius dextera inuenitur super omnes qui illum oderunt, fac in illo virtutem, vocationem tuam firmiter tene, Catholicam Religionem quouis periculo proposito defende, hæreticorum conatibus, quantum potes, obsiste; Omnipotentis Dei causam sustine, & quibus potes auxiliis iacentem in isto Regno Religionis Catholicæ statum erigere stude. Quod si feceris, non solum laboris tui fructum, æternæ præmii remunerationis, à Redemptore nostro accipies; sed etiam apud homines gloriam & laudem consequeris: si verò (quod absit) officium tuum, tam necessario tempore, quavis de causâ prætermiseris; non ideò tamen deerunt Omnipotenti Deo viæ, quibus causam suam defendat, præsertim multorum, qui in isto Regno reliqui sunt, hominum populorumque Catholicorum precibus adiuuantibus. Tu verò, nisi hoc tempore Deo ac Religioni, personæque tuæ, atque huic sanctæ Sedi Apostolicæ, quod debes persolueris; frustra ad hoc agendum aliud tempus requisitus es. Datum Romæ apud S. Petrum sub anulo

nulo Piscatoris, die XXIII. Septembris, M. D. LXX.
Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA VIII.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Cardinali à Lotharingiâ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti de pacificatione inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos initâ (si modò pacificatio appellanda est ea, in quâ tam nefariæ tamque exitiales Religioni Catholicæ leges ab hominibus improbissimis Maiestati suæ Christianissimæ sunt impositæ) magnum cepimus animo dolorem ; talem scilicet, qualem par fuit, nos ex tantâ Regni istius antea non minùs rei militaris, quàm Religionis laude florentissimi calamitate accipere. Nos enim ita existimamus, maiorem ex tali pacificatione Regnum istud plagam accepisse, quàm quantam superioribus annis acceperit, ex quo tempore intestinis hæreticorum seditionibus laborare incepit. Regi autem ipsi Christianissimo maiora nunc ab hostium fraude atque insidiis, manente tali pace, imminere pericula arbitramur, quàm ea fuerunt, in quibus, durante bello, versari visus est. Quamuis autem, peccatis

nostris facientibus, in eum locum adducta res sit, ut eas, quas numquam putaueramus, in Regno Christianissimo Religionis Catholicæ labes videre cogamur; non tamen idcirco animo deficimus, memores nos in eo spes nostras omnes collocatas habere, cuius vices in terris quamuis indigni gerimus: in quo qui sperant, non confunduntur ab expectatione suâ. Sed quò peiore loco res istius Regni sunt, quàm quo hucusque fuerunt, eò te & reliquos, qui in eo sunt, principes viros, Religionis Catholicæ studiosos, excitandos monendosque arbitramur, ut orthodoxam Fidem, hæreticorum malitiâ & Catholicorum segnitie quotidie in deterius labentem, quantum est in vobis, sustentetis, fidem seruetis, bonum certamen aduersus nostri Redemptoris hostes certetis. Quod officium si quis vniquam Omnipotenti Deo atque huic sanctæ Sedi Apostolicæ præstare debuit, tu certè is es; propterea quòd à Deo tot spiritualibus temporalibusque bonis ornatus, à sanctâ autem hac Sede Apostolicâ tot honoribus beneficiisque sis affectus, ut æquum sit, eam his turbulentissimis temporibus potissimum à tuâ virtute atque constantiâ sibi præsidium ac solatium expectare. Meminisse debes, te vnum esse è numero Fratrum nostrorum, qui è gremio nostro, & Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum magistræ sinu prodieris: qui idcirco purpuream istam vestem indueris, ut ab eâ illius iurisiurandi admonearis,
quod

quod sanctæ huic Romanæ Ecclesiæ, eiusque Maximis Pontificibus præstitisti; quo scilicet te ad profundendum pro eâ sanguinem, si opus fuerit, obstrinxisti. Hoc igitur cogitans, & in eo spem tuam repositam habens, qui super timentes se misericordiam suam corroboravit, sustine Dominum: honorificum ministerium tuum & vocationem tuam ne deseras: Catholicam fidem, quouis proposito periculo, constanter defende: hæreticorum conatibus, quantum potes, resiste. Quod si feceris, quemadmodum te facturum esse pro certo habemus, non solum ab Omnipotenti Deo laboris tui fructum, æternæ remunerationis mercedem, accipies, sed etiam apud homines tam præclaræ actionis nomine laudem maximam consequeris: si verò, quod absit, aliter feceris, illud cogita, res istius Regni quamquam pessimo loco sint, non adeò tamen desperatas esse, ut eas iacentes ac ferè oppressas, misericors & miserator Dominus, multorum qui adhuc in eodem Regno reliqui sunt, fidelium Catholicorumque hominum ac populorum precibus exoratus, excitare atque erigere non possit: cuius te coadiutorem non fuisse, tam tibi ignominiosum in posterum, quàm omni quo vixeris tempore ærumnosum est futurum. Nam Deo quidem, cuius inuestigabiles viæ sunt, non deerit facultas vel ex ipsis lapidibus filios Abrahæ suscitandi. Tu, si hoc tempore officium vocationemque tuam deserueris, nec
aliud

aliud tempus habere poteris, in quo Religioni Catholicae, personae tuae, nobis atque huic Sedi Apostolicae, quod debes, persolvere possis. Hæc ideò pluribus verbis ad circumspeditionem tuam scripsimus, quia id & rei ipsius magnitudo postulare nobis visa est, & quia nullas officij nostri partes ipsi prætermittere voluimus, qui te ad id faciendum hortabamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Septembris, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA IX.

Episcopum Herbipolensem hortatur, ne quempiam à Catholicâ Religione alienum, aut hæresis suspectum, in illius Ecclesiæ Sacerdotum Collegium recipi permittat.

Ven. Fratri N. Episcopo Herbipolensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia nuper ad nos allatum fuit, quosdam à fidei Catholicae professione alienos, conatos esse ad Ecclesiæ tuæ Capitulum Collegiumque per factionem obrepentes aspirare; idcirco tum præsentis indignitate rei, tum futuri quoque periculi magnitudine commoti, dilectis Filiis Capitulo eiusdem Ecclesiæ litteras dedimus, quibus eis districtè præcipientes mandauimus, ne quem à Religione Catholicâ alienum, siue alioquin hæresis suspectum, quantumuis illustrem aut potentem,

in Capitulum Collegiumque istius Ecclesiæ vlllo modo recipiant; eâ de re visum nobis est ad Fraternitatem quoque tuam scribere, eamque, vt facimus, in Domino hortari, vt pro Pastoralis sollicitudine quam debet Ecclesiæ suæ, hoc nostrum mandatum obseruari custodiri que curet. Contra quod si quid factum fuisset secus, fieri ve contigerit, id omne irritum atque inane esse decernimus. Facile omnino est, ad hæreticorum prauitatem præcauendam, malorum initiis subsistere; sed si patefacto semel ipsorum improbitati aditu corroborata fuerint, difficilimum tot tantarumque hæresum nascentibus malis occurrere; quibus dein confirmatis medicinam inuenire non possumus. Hoc igitur & exemplo admonitus, & fraternis nostris hortationibus excitatus, in eam curam sedulò incumbere, vt inimico homini ad superfeminanda zizania omnes vias omnesque aditus intercludas: à quo quidem officio Ecclesiæ tuæ præstando nullius te aut periculi denuntiatio deterreat, aut quorumuis potentium vel offensio reuocet, vel gratia illiciat: memor, si quid secus feceris, aut quod faciendum fuit omiseris, de eo æterno illi Iudici reddendam esse rationem; qui non secundum faciem iudicaturus est, sed ex singulorum merito vnumquemque nostrum æternam vel pœnam vel præmio remuneraturus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Februarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA X.

*Comites Catholicam Religionem contra Elisabetham in Angliâ vindicare conantes benignè consolatur, eorum-
que pios conatus & studia valdè commendat. Vide
lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.*

Dilectis Filiis, Thomæ Comiti Northumbriæ, & Carolo Comiti VVestemerlandiæ in Angliâ.

Dilecti Filij, nobiles viri, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris vestris VIII. Nouembris die ad nos datis, quibus XVI. Februarij ad nos allatis subitò rescripsimus, istius florantissimi Regni miseras & calamitates, ne antea quidem nobis incognitas, certius subtiliusque cognoscentes, eo animi dolore affecti sumus, quem & eorum malorum quæ in vobis patimur indignitas, & paternus noster erga vos ceterosque Catholicos in isto Regno viros animus nobis afferre debuit. Nam præter illud commune Pastoralis charitatis officium, quo in omnium Christi fidelium, singularumque Prouinciarum in quibus nomen colitur Christianum, salute vel calamitate lætari aut dolere debemus; præcipuâ quadam amoris beneuolentiæque prærogatiuâ erga istud Regnum afficimur, quòd beatissimi Gregorij Romani Pontificis

cis prædecessoris nostri post Deum Omnipotentem operâ atque industriâ à cultu lignorum ac lapidum aliquando ad Christianam Fidem conuersum, moribus doctrinâque Catholicâ per idoneos viros isthuc ab eo missos institutum esse meminimus; quodque egregiam fidem deuotionisque sinceritatem Apostolicæ Sedi præstare consueuerat. Itaque quantoperè vestris Regniq̄ue istius malis his, quæ eisdem litteris non minùs verè quàm miserabiliter deplorauiſtis, doleamus ac conturbemur, non facile verbis consequi possemus. Dolemus tot tantaque nefariarum hæresum venena, tamque mortifera Reipublicæ Christianæ vulnera, in nostri Pontificatus tempora potissimum incidisse: conturbamur, quia de vestro ceterorumque Catholicorum periculo solliciti esse cogimur. sed tamen cum eius orationis efficaciam recordamur, qui pro B. Petro, ne eius deficeret fides, rogauit, quiq̄ue Ecclesiam suam in tribulatione dilatans, eò admirabiliùs occulti sui consilij prouidentiâ gubernat, quò magis eam perturbationum fluctibus cernit agitari; non desperamus, quin quod aliis temporibus factum esse accepimus, idem nostris quoque, adiuuante Domino, fieri possit: vt quæ hæreticorum inualeſcente persecutione sæpè visa fuerit conculcari, hæc eadem, Domino cum eâ signum in bonum faciente, in antiquæ felicitatis statum redeat; & in eo incrementum accipiat, in quo visa sit detrimentum pertulisse. Ecce

enim nunc, qui ex veteribus noua, & ex nouis vetera facit, Dominus noster IESVS CHRISTVS, per vos charissimos viros non minùs generis nobilitate quàm Catholicæ pietatis studio insignes, veterem Ecclesiæ Romanæ Regniq̃ue istius coniunctionem renouare & confirmare fortassè constituit; ac propterea mentem istam vestræ Fidei Catholicæ zelodignissimam vobis iniecit, vt vos, Regnumq̃ue istud ex turpissimâ muliebris libidinis seruitute ereptum, ad pristinam huius sanctæ Romanæ Sedis obedientiam reuocare tentaretis. Quem quidem pium ac religiosum animi vestri conatum, sicut æquum est, debitis in Domino laudibus commendantes, & eâ, quam petitis, benedictione nostrâ prosequentes, Nobilitates vestras ad nostram huiusq̃ue sacrosanctæ Sedis, cuius se auctoritati subijciunt, potestatem tutelamq̃ue confugientes, eâ quâ decet benignitate recipimus atque excipimus: hortantes vos in Domino, & quo maiore possumus animi nostri studio rogantes, vt in hac tam egregiâ voluntate laudabiliq̃ue instituto vestro constanter perseueretis: pro comperto habentes, Omnipotentem Deum, cuius perfecta sunt opera, quiq̃ue vos ad benè de Religione Catholicâ in isto Regno merendum excitauit, vobis auxilio suo affuturum. Quòd si etiam in asserendâ Catholicâ Fide, huiusq̃ue sanctæ Sedis auctoritate, mors esset vobis opetenda, profundendusq̃ue sanguis; multò præstat

stat pro Dei confessione gloriosæ mortis compendio ad æternam vitam conuolare, quàm turpiter & ignominiosè viuentes impotentis feminæ cupiditati cum animæ vestræ detrimento seruire. Nolite enim putare, dilecti Filij in CHRISTO, malè cum illis vel Episcopis vel Principibus istius Regni Catholicis, quos nominatis, actum esse: qui, quoniam à Fidei Catholicæ confessione deficere noluerunt, aut in carceres coniecti aut aliis suppliciis immerentes affecti sunt: horum enim constantiam, etiam nunc recenti, vt arbitramur, beati Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis exemplo confirmatam, nemo satis pro dignitate laudare potest. Hanc eandem vos quoque imitati, forti constantique animo estote, nec vllorum periculorum denuntiatione aut minis ab incepto desistite: potens est enim Deus, in quo spem vestram repositam habere debetis, qui Pharaonis currum & exercitum eius proiecit in mare, aduersariorum suorum vires potentiamque frangere, sic vt per vos pristina Religio & antiqua dignitas isti Regno restitatur. Quod quidem vt fiat, nos non solùm his quæ postulatis apud eos quos vultis Christianos Principes fungendis officiis adiuuabimus; sed etiam eâ pecuniæ summâ in præsentia conferendâ, quam pro nostris viribus petentibus vobis suppeditare poterimus; quemadmodum à dilecto Filio Roberto Rodulfo clariùs & copiosius intelligetis; daturi quoque operam, vt aliquantò etiam

maiolem, quàm quantum virium nostrarum imbecillitas ferre potest, conferamus, piùmque conatum vestrum omnibus, quibus cum Domino poterimus rebus facultatibusque nostris, prompto atque alacri animo adiuuemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Februarij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XI.

Regem Francorum ad sociale fœdus contra Turcas ineundum cohortatur. Vide lib. IV. Vitæ PII V.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

CHARissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Præsentium temporum calamitates, perturbatissimamque Reipublicæ Christianæ statum, & tot mortifera Religionis Catholicæ vulnera intuentes, tanto animi dolore afficimur, vt vitam ipsam, quam ducimus, acerbam nobis & grauem experiamur: quippe iam inde à principio suscepti à nobis summi Apostolatus officij, Respublica Christiana, peccatis nostris id facientibus, tot vbiq; bellorum incendiis exarsit, tot crudelissimorum hæreticorum aduersus proprios Principes nefariis coniurationibus vexata est, & adhuc vexatur, vt Catholica ipsa Fides, & Christiana Religio in extremum discrimen adducta,

eta, numquam conquietura esse videatur. Impletum temporibus nostris Regij Prophetæ videmus oraculum, atque aduersus Omnipotentem Deum, & Christum Redemptorem nostrum, sanctissimamque illius Ecclesiam, omnes qui sunt hæreticos, schismaticos atque infideles conuenisse cernimus. Quem diuini honoris zelo vel mediocriter accensum, quem communis Christianorum populorum salutis parum etiam studiosum, tot tantorumque malorum obiecta mentis oculis facies non commoueret? Quali igitur quantoque animi mœrore nos affici putas, ad quos, propter totius orbis Christiani salutem animarum ab Omnipotenti Deo nobis commissam, talium tantorumque malorum dolor & cura præcipuè pertinere dignoscitur? quis enim infirmatur, & nos non infirmamur? quis scandalizatur, & nos non vrimum? Ne quis autem veteribus malis nouæ calamitatis cumulus deesset, ecce nunc immanissimus Turcarum Tyrannus, classe maximâ instructâ, magnis equestribus pedestribusque copiis collectis, bellum ingenti conatu aduersus Christianos molitur; ruptoque fœdere, quod ipsi ad hanc diem cum Venetis fuit, Christianis Regibus atque Regnis exitium, agris vastitatem, vrbibus minatur incendium. Nos autem quid agimus, charissime in CHRISTO Fili? An vicinorum populorum & Principum tectis mox Turcico bello arsuris, donec ad nos flamma perueniat, expectamus? Præterit illud

illud tempus, causæ etiam ipsæ ampliùs non sunt, ob quas cum communi Christiani nominis hoste maiores tui amicitiam sibi potiùs habendam quàm bellum gerendum esse existimarunt: quæ si etiam adhuc eadem manerent; tamen esset Christianissimi Regis Maiestatis, communis Reipublicæ Christianæ salutis quàm Regni proprii incolumitatis maiorem habere rationem, neque his qui Dominum oderunt amicitiam coniungi, ne propter impiorum amicitiam diuinam in te ipsum iram prouocares. Nunc verò eò deducta res est, vt, nisi communi Christianorum Principum consilio atque ope, communi totius orbis Christiani periculo subueniatur, cadendum sit in miserrimam turpissimamque crudelissimi Tyranni seruitutem. Quod ne eueniat, Maiestatem tuam pro suâ in Deum pietate, & honestissimo Christianissimi Regis suscepto à se cognomine, præcipuè decet adiuuare; cumque charissimo nobis in CHRISTO Filio Hispaniarum Rege Catholico, ad quem de hac ipsâ re diligentissimè scribimus, ac Venetorum Republicâ, ceterisque Christianis Principibus, aduersus communes hostes fœdus inire. à quo incundo, ne istius quidem intestini hæreticorum belli, quo Regnum suum vexatur, cura deterrere Maiestatem tuam debet. Quamuis enim domestico impedita tumultu, haud ita magnas vires ad propulsandum commune periculum afferre potuerit; tamen incundo fœdere ma-

• gnam

gnam Reipublicæ Christianæ afferet vtilitatem. Audita enim modò tot Christianorum Principum contra communem hostem belli societas, ad retardandum ferocissimæ gentis impetum, illiusque impium conatum frangendum, maximè valebit. Quæ cum ita sint, Maiestatem tuam hortamur, & per Omnipotentem Deum obsecramus, vt nostris paternis vocibus auditis, totius Christiani populi salutem cum tuâ quoque incolumitate coniunctam, in extremum discrimen adductam, pro tuâ parte subleuare contendas, ineundoque cum reliquis Christianis Principibus fœdere, & quibuscumque poteris rebus communi incendio obuiam eundo, nullisque rebus prætermittendis, quæ ad Turcicum bellum à Christianorum finibus propulsandum vtilis sint; suam erga Deum Omnipotentem pietatem, diuinique honoris zelum, toti orbi Christiano ostendat: quod eam pro suâ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam reuerentiâ facturam esse magnoperè in Domino confidimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Martij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XII.

Regem Francorum à Turcicâ amicitia reuocat, & ad sociale bellum contra Turcas suscipiendum adhortatur. Vide lib. II. cap. IV. & lib. IV. cap. X. Vitæ PII V.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Accepimus litteras tuæ Maiestatis proximè ad nos scriptas super fœdere nobiscum & cum reliquis Christianis Principibus aduersus communes omnium Christianifidelium hostes Turcas incundo, ad quod eam superioribus diebus in Domino vehementer hortati fueramus. In quibus quod Maiestas tua scribit, facilè credimus, illam scilicet, tum publico Christianæ, tum etiam priuato Reipublicæ Venetæ nomine magno dolore affectam esse, ob ea quæ de belli Turcici aduersus eandem Rempublicam apparatu ex nostris litteris cognouerat: dolor enim ex communi populi Christiani calamitate periculoque conceptus, ex omnibus Regibus Christianissimis ad neminem magis quàm ad eum pertinere videtur, qui Christianissimi cognomen, maiorum suorum præclarissimis rebus contra infideles gestis partum, per manus traditum accepit. In eisdem tamen litteris aliquid fuit, quod nec sine parua admiratione, nec
sine

sine magno dolore legimus; & de quo cum Maie-
 state tuâ liberè, vt personam nostram decet, expo-
 stulandum esse iudicauimus. Sic enim Maiestas
 tua sæuissimum & crudelissimum Tyrannum, eum-
 demque acerrimum hostem Christianæ Religionis,
 Turcarum Imperatorem appellat; quasi aut ille ve-
 ri Dei expers omnino Imperator esse possit, aut ipsa
 præclarissimi sui cognominis oblita sit. Nihil aliud
 est, charissime in CHRISTO Fili, Tyrannum &
 infidelem Imperatorem appellare, quàm malum
 bonum, & bonum malum dicere. An nesciat Ma-
 iestas tua, se eiusmodi nomine Omnipotentis Dei
 hostem appellantem, omnibus Christifidelibus, qui
 audiuerint, offendiculum & scandalum obijcere?
 cuius amicitiam cum clarissimis Regibus inclytæ
 memoriæ maioribus suis inchoatam, quòd se quo-
 que publicæ Christianorum vtilitatis causâ retine-
 re scribit, valdè nos Maiestatem tuam in eâ re falli
 putamus: non enim facienda mala sunt, vt inde eue-
 niant bona. Quâ quidem culpâ carere non poterit
 Maiestas tua, si vel sui vel alterius cuiusquam emo-
 lumentum causâ cum infidelibus habendam sibi esse
 amicitiam putauerit. Cur enim his qui Dominum
 oderunt, amicitia iungitur? cur maiorem in homi-
 ne, & illo quidem infideli, quàm in Redemptoris
 nostri prouidentia fiduciam ponit? Non enim Tur-
 cæ minùs nunc Dei hostes sunt, quàm olim Bena-
 dad Syriæ Rex fuerit; cum quo Afa Rex Iuda quo-

niam amicitia & foedere coniunctus fuit, idcirco eiusdem Omnipotentis Dei contra se irâ prouocata, multis aduersus eum bellis insurgentibus meruit affligi. Regnum ipsum tuum, charissime Fili, quot quantisque bellorum intestinorum incendiis multos iam annos vexatum sit, & adhuc vexetur, ipse experiris: quibus quidem bellis si eiusmodi Turcarum amicitiam causam dedisse dixerimus, non longè à vero abibimus: solet Deus talium peccatorum poenas, patribus debitas, à filiis etiam quandoque eiusmodi delictorum expertibus reposcere; quantò magis reposcet ab his, qui ipsi quoque facta parentum sibi duxerint esse imitanda? Frustrà contra hæreticos bellum gerimus, si eodem tempore cum Turcis, non solùm pacem, sed etiam amicitiam habemus. Quocircà Maiestatem tuam, pro nostrâ erga eam paternâ beneuolentiâ, etiam atque etiam monemus, & per Omnipotentem Deum obtestamur, vt talem amicitiam quasi quamdam pestem fugiat. Fallitur enim, si existimat, eum, qui omnium Christianorum Principum communis hostis est, tibi soli esse amicùm: simulat ille amicitiam, & iisdem artibus, quibus tot opulentissimos in Europâ atque Asiâ Reges deleuit, Maiestatem tuam Regno spoliare cupit. Nullum illi Tyranno iusurandum, nulla foedera sancta sunt: cuius rei documenta multa afferre possemus, nisi hoc belli Venetorum Reipublicæ nullâ de causâ nuper in-

dicti

dicti recentissimum exemplum haberemus: quo, nisi penitus cæci sint, admoneri possunt ceteri Principes, nullam apud gentem perfidiæ crudelitatisque plenissimam amicitiam tutam esse. Illa pars litterarum suarum gratissima nobis fuit, in quâ & de coniungendis mutuo inter se fœdere aduersus communem hostem Christianis Principibus consilium nostrum Maiestas tua magnoperè laudat, & ad rem tam præclaram ac Reipublicæ Christianæ tam salutarem conficiendam, omnes sibi à Deo concessas vires liberalissimè nobis pollicetur ac defert; daturamque se diligenter operam esse profitetur, vt omnes agnoscant, Maiestatem suam Principem esse non minùs re quàm nomine Christianissimum. Quod quidem quomodo præstare possit, si cum infidelibus amicitiam habere voluerit, non videmus. Probauimus maiorem in modum maximum hoc suum erga Religionem studium, animumque ad iuuandum Christianam Rempublicam propensum debitis in Domino laudibus vehementer commendauimus, & commendamus; Maiestatem tuam hortantes, vt quemadmodum Christianissimo Rege dignum est, eorum maiorum suorum inelytæ memoriæ Regum pietatem militaremque virtutem sibi imitandam proponat, qui pro Dei honore, pro fide ac Religione Christianâ tuendâ ac propagandâ, tantas res in Europâ atque Asiâ tamque præclaras gesserunt: vt sciant omnes gentes, propriam hanc

esse laudem Galliarum Regum, bella gerere cum infidelibus, eiusque rei causam nullum certamen subterfugere, nullum periculum recusare. quod Maiestatem tuam, pro animi sui magnitudine, diuinique honoris zelo, facturam esse pro certo habemus. Super his autem & aliis quibusdam rebus Venerabili Fratri Fabio Episcopo Caiacensi, nostro & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntio, quædam Maiestati tuæ nostro nomine exponenda mandauimus: cuius orationi ut perinde fidem habeat, ac si nos ipsos præsentem secumque loquentes audiret, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Iunij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XIII.

Afflictæ Christianæ Reipublicæ statum deplorat, ut Regem Hispaniarum ad opem Ecclesiæ ferendam, ac fœderis societatem contra Turcas ineundam permoueat; idque ab eo etiam atque etiam petit. Vide lib. IV. cap. I. & lib. II. cap. VII. Vita PII V.

Philippo II. Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum præsentem Reipublicæ Christianæ statum intentis in eum nostræ mentis oculis intuemur, ita multa
vbique

vbique miserabilia calamitosaque nobis obijciuntur, vt sæpè lacrymis animi nostri dolorem, ob tot tantasque populi Christiani miseras calamitatesque susceptum, testificantes, atque vnà cum Apostolo dissolui cupientes, illud Eliæ Prophetæ vsurpare cogamur: Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam: neque enim melior sum quàm patres mei. Quippe in eiusmodi tempora Pontificatus noster incidit, vt in his viuere nos non solum pigeat, sed etiam quodammodò pudeat: etenim quocumque oculos vertimus, omnem vbique ferè Catholicæ Fidei integritatem corruptam, omnem veteris Ecclesiæ speciem decoloratam, & quasi sublatam cernimus: ancillam videmus, quæ fuit libera, & Domina gentium. Atque, vt veteres populi Christiani clades omittamus, nōne ipsi nos, vixdum suscepto Apostolicæ seruitutis officio, Turcarum Tyrannum maximis copiis ad occupandas Hungarici Regni reliquias profectum, charissimi in CHRISTO Filij nostri Maximiliani in Imperatorem electi ceruicibus totiusque Germaniæ exitio imminentem, tantum-non oculis nostris aspeximus? Quòd nisi illam periculosissimi belli flammam Redemptor noster, seruorum suorum precibus exoratus, ipsius immanissimi Turcarum Imperatoris morte misericorditer extinxisset, facilè eodem incendio tota Germania conflagrasset; patefactoque ab eâ parte semel in Italiam aditu, communes Christianorum hostes eamdem

dem prouinciam ferro ac flammis vastantes vidissemus. Sed numquid ea quæ postea consecuta sunt tempora, pacatiora tranquillioraque fuerunt? minime omnium: imò verò paulò post Inferior Germania tuæ ditionis prouincia turbulentissimorum hæreticorum nefariâ conspiratione petita, ex manibus tuis Regiis panè est extorta. Horret animus memoriâ recolere, nedum oratione persequi, ea quæ toto illo impiæ seditionis tempore in Deum & in seruos ipsius in eâ prouinciâ facinora sunt admissa. Sacrosanctæ Dei Redemptoris nostri IESV CHRISTI Ecclesiæ vel igni succensæ vel dirutæ vel pollutæ sunt: Altaria disiecta atque prostrata: Sanctorum imagines aut deletæ aut fœdatæ: Sacerdotes vexati aut interfecti: sanguis innocentium effusus: infandi mulierum vitorumque cœtus passim habiti, nullo libidinis genere prætermisso: denique omni conatu ab impiis hæreticis actum est, vt ex animis omnium Catholica Religio radicitus extraheretur. Eodem ferè tempore in Galliâ haud dissimilis hæreticorum furor & audacia, quas ibi turbas, quas seditionum flammæ non excitauit? Charissimum in CHRISTO Filium nostrum Carolum Francorum Regem Christianissimum, arreptis de improuiso armis, vnus vix horæ anticipatione ex sceleratis eorum manibus fugâ elapsus abscondere se coëgerunt: vrbes hæreses suas profiteri nolentes diripuerunt: Catholicorum domos spoliauerunt: armis, cruore & luctu omnia reple-

repleuerunt. Eadem rursus ibi scelerum flagitiorum-
 que dedecora sunt iterata: conculcatum Euangelium:
 abiecta sacra: Episcopi sacris vestibus induti, per lu-
 dibrium in publicum acti, in puteos præcipitati:
 carnes Sanctorum bestiis terræ ad deuorandum ob-
 iectæ: ipsi Sacerdotes summi Dei variis suppliciis
 excarnificati: Rex ipse denique etiam insidiis sæpè
 petitus, diuino potius miraculo quàm humano con-
 silio adhuc stat, & in medio domesticorum hostium
 positus, Regnum incolumitatemque obtinet preca-
 riò. Quid de florentissimo olim Angliæ Regno di-
 cemus? in quod, feminâ, quæ se pro Angliæ Reginâ
 gerit, sæuissimam tyrannidem exercente, quasi in
 quamdam sentinam omnium quæ vbique sunt hæ-
 resum sordes confluerunt: quæ, sublato sanctissimæ
 Missæ sacrificio, Episcopis Catholicis in carcerem
 inclusis, nobilibus & honestis viris à consiliis exclu-
 sis, ipsa se (quod dictu miserabile, quodque horribi-
 le est) Anglicanæ Ecclesiæ caput appellauit. Hæc
 eadem fallacissima mulier, siue potius Reipublicæ
 Christianæ labe, charissimam in CHRISTO Fi-
 liam nostram Scotiæ Reginam, Regno fortunisque
 omnibus spoliata, captiuam detinet: superbi que
 edictis Catholicos ad profitendam hæresim, ve-
 ramque Fidem abnegandam, cogit; vnum illud præ-
 cipue studens, vt nullum in eo Regno Catholicæ
 Religionis vestigium relinquatur. Ecce autem nunc,
 ac qua hisce temporibus, peccatis nostris id facien-

Qq

tibus,

tibus, noua semper desit calamitas, sæuissimus Tur-
 carum Imperator, classe maximâ institutâ, magnis
 equestribus pedestribusque copiis contractis, bel-
 lum ingenti conatu aduersus Christianos molitur;
 & rupto palàm fœdere, quod ei ad hanc diem cum
 Venetis fuit, Christianis Regibus atque Regnis exi-
 tium, agris vastitatem, vrbibus minatur incendium.
 Nos autem tot tantarumque ærumnarum futuri
 spectatores, quid adhuc viuimus, nisi aliquod laben-
 ti Reipublicæ Christianæ præsidium afferre vale-
 mus? Sed quid agere possumus soli, non sunt eius-
 modi nostræ Sedisque Apostolicæ vires, quæ tantæ
 cõmuniũ hostium potentiaẽ resistere queant.
 Socordia nostrâ vsque adeò auctum est Turcarum
 Imperium, vt nonnisi magno Christianorum Prin-
 cipum conatu, magnisque classibus & exercitibus
 eorum impetus sustineri possit. Quid igitur restat,
 nisi vt officij nostri, cuius à Prophetâ admonemur,
 inemores, venientem gladium, speculatores à Do-
 mino constituti, populis ac Regibus annuntiemus,
 ne animarum quæ perierint sanguis de manu no-
 strâ requiratur? Futuram igitur calamitatem in tem-
 pore nuntiamus, exaltamus quasi tuba vocem no-
 stram. Omnium nos quidem Christianorum Prin-
 cipum, in primis autem tuam, charissime in CHRIS-
 TIO Fili, opem auxiliumque imploramus; Maiesta-
 temque tuam, ad fœdis societatemque belli aduer-
 sus potentissimum immanissimumque hostem cum
 reli-

reliquis Christianis Regibus Principibusque inuen-
dam, hortamur atque excitamus. Non patitur pe-
riculi ante oculos positi magnitudo diutius differri
communis salutis auxilia: in orbis angulum redacti
sumus; &, nisi per eos qui possunt communi con-
silio Reipublicæ Christianæ tam necessario tempore
subueniatur, periculum est, ne quæ adhuc reman-
ent Christianorum populorum miseræ reliquæ,
omnes in extremum discrimen adducantur. Et
quoniam res ipsa iam antea docuit, nullius Christiano-
rum Principum vires seorsum ab aliis Turcarum
potentiæ pares esse posse, omnium verò simul col-
lectas ad eorum impetum frangendum sufficere; id-
circo necesse est, communibus hostibus communi
omnium Principum Christianorum consensu atque
ope resistere. Quod ut fiat, Maiestatem tuam, quæ
inter ceteros orbis Christiani Principes non mi-
nùs erga Deum Omnipotentem pietate quàm vi-
rium potentiâ excellit, potissimum decet adiuuare.
Vides, ferocissimam gentem, tot tantisque nationi-
bus in suam potestatem redactis non contentam,
inexplebili quadam dominandi cupiditate omnium
Europæ Regum & Principum Regna ditionesque
spe & auaritiâ deuorasse. Si quid factura sit, scire
volumus, quid fecerit consideremus. Asiam om-
nem, & Libyam, & Græciam breuissimo temporis
spatio occupauit: occupatâ Græciâ, in Hungariam,
hoc est, in viscera nostra, gladium adexit; eamque

ferè totam sibi subegit : hac verò subactâ, quæ ante hoc tempus Germaniæ atque Italiæ propugnaculum fuit, facillimus illi ad Italiam aditus est patefactus ; per Istros & Forum Iulij terrestribus copiis aperta est via: classis ex Velonâ breuiori quàm vnus noctis navigatione Brundusium peruenire potest. Errat, si quis putat bellicosissimam nationem pecuniâ abundantem, & dominandi cupiditate inflammata, vniquam esse quieturam : proximâ quaque victoriâ gradum semper sibi ad aliam faciet, donec Occidentalibus Regibus sublatis, deleto CHRISTI Euangelio, Mahumetis nefariam sectam vbique terrarum constituat. Tu igitur, charissime in CHRISTO Fili, quem Omnipotens Deus tot egregiis virtutibus ornauit, tot opulentissimis Regibus ditauit, primus Christianos Principes ad fœdus contra communes hostes ineundum hortare. sequentur auctoritatem tuam ceteri Reges: nemo erit, qui commune periculum proprium non existimet. Nos ipsi, quantum vires nostræ ferre poterunt, pium tuum ceterorumque Principum conatum, quibus poterimus rebus, prompto atque alacri animo adiuuabimus. His omnibus rebus assiduas CHRISTO Domino nostro preces addimus: miserebitur nostri, vti speramus, qui misericordiæ fons est, nec populum suum in Turcarum manus venire permittet. Erit nobiscum Deus, qui neque nos neque causam suam deseret. In eo faciemus virtutem, & ipse inimicos

nicos nostros ad nihilum deducet. Non est abbreviata Domini manus; & quamvis ob nostra peccata illius à nobis misericordia sit elongata, tamen propitiabilis est Deus noster, & multus ad ignoscendum. Facile eum obedientiâ placabimus, quem contumaciâ irritauimus: qui vt primùm viderit nos humili corde pro eius gloriâ fortiter pugnuros, hostibus nostris terrorem & fugam immittet. Interea verò, dum Principes ad sanctissimum aduersus communes hostes pro communi omnium Christianorum defensione fœdus ineundum excitantur, dum arma, dum cetera ad bellum gerendum necessaria comparantur; Maiestatem tuam rogamus, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, vt primo quoque tempore classem quàm maximam comparare potest, in Siciliam mittat. Siue enim Turcæ Melitensem expeditionem susceperint, classis ipsa (quod alterius eiusdem insulæ obsidionis tempore factum est) in loco erit valdè ad deterrendos hostes nostrosque confirmandos opportuno: siue Tunetum profecti, Guletam oppugnare maluerint; magnam eadem classis ad subueniendum in tempore Christianis, castellum illud defendentibus, vtilitatem opportunitatemque habebit. Quòd si Cyprum, Venetorum insulam (quemadmodum existimatur) petentes, classe oppositâ, Christianorum auxiliis aditum maris claudere conentur; eadem Maiestatis tuæ classis cum Venetorum classe

coniuncta, hostibus nostris aut maris aditum eripere, aut aliquâ fortasse meliore conditione cum eis nauali prælio configere, victoriamque, Deo iuuante, obtinere poterit. Hoc verò à Maiestate tuâ sic postulamus, vt maiori animi nostri studio postulare non possimus: quippe qui, classe tuâ stationem in Sicilia habente, aduersariorum nostrorum quemcumque conatum non mediocriter reprimi posse intelligimus; eamque rem in omnem partem vtilissimam esse cernimus. Moueat Maiestatem tuam commune Reipublicæ Christianæ, & proprium tuæ salutis dignitatisque periculum. Memento tuæ professionis, cui te in Baptismate adidisti: quantum Omnipotenti Deo eiusque Ecclesiæ debeas, cogita; non solum propterea quòd à Deo creatus, eiusque vnigeniti Filij pretiosissimo Sanguine redemptus es, & ab eodem tot Regnis auctus; sed etiam, quia à sanctâ hac Apostolicâ Sede, communi omnium Christifidelium matre ac magistrâ, maiores tui inclytæ memoriæ Reges magnis sæpè beneficiis & gloriosissimo Catholici cognomine sunt ornati. Stat sancta Mater Ecclesia dolens ac gemens, tuamque præcipuè opem auxiliumque implorans. Matris voces nisi filius audiuerit, quis eas prætereà auditurus est? Stamus & nos, quibus Deus, licet indignis, animarum Ecclesiarumque omnium curam & sollicitudinem commisit; atque in his tot hæresum tenebris, tot Turcârûm procel-

procellis, obscurissimæ noctis vigilias super Dominicum gregem custodientes, Christianis Principibus; tibiq̄ue in primis, aduentantium luporum clamorem lacrymis & gemitu significamus. & sicut ipsi pro commisso fidei nostræ grege ab immanissimis hostibus defendendo omnia subire pericula, nullos labores subterfugere parati sumus; sic Maiestatem tuam hortamur, & per Omnipotentem Deum obtestamur, vt & classe suâ in Siciliam mittendâ, & fœdere cum reliquis Christianis Principibus ineundo, & nullis rebus prætermittendis, quæ ad Turcicum bellum à Christianorum finibus propulsandum vtiles esse possint, pristinam suam erga Deum Omnipotentem pietatem diuinique honoris zelum toti orbi Christiano ostendat. Quod quamuis eam sponte suâ facturam non dubitamus; tamen, vt & ipsi officio nostro satisfaciamus, hoc paternæ nostræ sollicitudinis officium prætermittere non debuimus. Cetera verò ad hoc idem negotium pertinentia, quoniam omnia litteris mandari commodè non possunt, Maiestati tuæ exponenda mandauimus dilecto huic Filio Magistro Ludouico de Torres, nostræ Cameræ Apostolicæ Clerico, viro ob eximiam probitatem & egregiam erga nos sanctamq̄ue hanc Sedem Apostolicam fidem nobis probatissimo, eiusdemq̄ue tuæ Maiestatis obsequentissimo addictissimoq̄ue vasallo: quem huius ipsius negotij causâ, deditâ operâ ad ipsam

ipsam mittimus. Eius autem orationi super his rebus, quas illi nostro nomine exponet, vt parem fidem habeat, ac si nos ipsos præsentem secunq̄ue loquentes audiret, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Martij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XIV.

PHILIPPI II. Hispaniarum Regis Catholici ad PIVM V.

Pontificis consilium approbat de fœdere contra Turcas; & ad hoc ipse conspirans, per quos Romæ id tractari ac confici mandauerit, ostendit. Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vitæ PII V.

Beatissime Pater, Ludouicus de Torres, Sanctitatis tuæ Camera Clericus, litteras tuas mihi reddidit, satisq̄ue fusè ac sigillatim, quid cupias, & quàm gratum tibi accideret, si cum Venetâ Republicâ belli societatis iniretur, coràm explicauit. Quam ad rem dum Beatitudo tua me cohortatur, eximium planè Religionis studium, quo ardet vtiturq̄ue iis rebus procurandis, quæ ad Dei Optimi Maximi cultum, & ad propagandam Catholicam fidem Christianâq̄ue Reipublicæ salutem pertinent, apertè declarat. Quod quidem vel maximè proprium eius muneris est atque personæ, quam tua sustinet

Beati-

Beatitudo: quæ iure optimo Christianorum Principum sensus ac vires sanctissimo fœdere consociandas esse arbitratur. Enimverò Turca, Christianæ Reipublicæ hostis acerrimi, ceterarumque infidelium gentium potentiâ ac insolentiâ, ambitioneque in dies magis insurgente, nisi Catholicorum Principum animi & opes coniungantur, agrè admodum poterit aut illis obsisti, aut ea detrimenta malaque vitari, quæ continenter inferunt Christianis. Quocirca eum, quem semper apud me habebit, locum habuit amplissimum, mentemque meam in idipsum valdè propensam ac paratam inueniet Sanctitatis tuæ cohortatio. Equidem quæ partes in eo sunt meæ, vel ob eximia in me diuinitus collata beneficia, non ignoro. Et quamquam ob graues motus ac bella, quæ in Regnis ditionibusque meis nuper exarserunt (quibus vel sedandis vel auertendis cum antea diu, tum nunc maximè sum vehementer implicatus) ad nouas expeditiones aut res gerendas, si minùs ingredi possim, iure videor excusandus, cum præsertim rebus meis modum aliquem & quietem asferre sit omnino necessarium: nihilominùs, cum plenè perspiciam optimum propositum, sanctumque consilium, quo adducitur Beatitudo tua, & honestam cohortationem ac petitionem, quæ mihi tuo nomine facta est; pro summo quo teneor Sanctitati tuæ in his quæ mihi proponit obsequendi desiderio, ad id conspirare, atque hisce rebus omnibus, quæ ad fœdus ipsum pertinent, quantum in me erit, nullo modo deesse constitui. Quâ de re quoque in eandem sententiam respondi cum ipsi Ludonico, tum etiam Viris ad

hoc ipsum agendum à me delectis : quorum ego consilio iudicioque prorsus acquiescam. Et verò quoniam felicem huius explicationem consilij vehementer cupio ; ut etiam ea quæ nobis aliam eius rei tractanda rationem ac viam ineuntibus suboriri prorogatio posset, diligenter caueatur ; & potissimum, quia propositum mihi est, omnia Beatitudinis tuæ suam ipsius præsentis auctoritatem interponentis operâ pertractari, admodum reuerendis in CHRISTO Patribus Granuellano & Paceco Cardinalibus, & Ioanni Stunica meo & Senatori & apud Sanctitatem tuam Oratori, potestatem feci, mandauique, ut cum viris tum à Venetâ Republicâ delectis, tum iis quos ipse decernere volueris, sese coniungant, omninoque hoc ipsum negotium ad præscriptam à me sibi rationem consiciendum procurent. Faxit Deus Optimus Maximus, ut id consilij exitum illum consequatur & fructum, quem & ad eius nominis gloriam, & ad Christianæ Reipublicæ salutem augendam valdè pertinere, Beatitudinique tuæ propositum esse non dubitamus. Ceterum illud scribere non præmittam, eiusdem Ludouici præsentiam mihi pergratam fuisse; placuisseque vehementer, Sanctitatem tuam in hac ipsâ decernendâ legatione usam esse illius operâ, quem eiusmodi munere dignum esse cognouimus. Deus Dominus Beatitudinem tuam tueatur incolumem, illique dies vitæ, & prosperam Catholicæ Ecclesiæ administrationem adaugeat atque fortunet. Hispali, XVII. Kalend. Iunij, M. D. LXX.

EPISTOLA XV.

*Studia Regis Catholici & officia de ineundo
fœdere commendat.*

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facilè verbis consequi possumus, quantâ in Domino lætitiâ affecti fuerimus ex litteris Maiestatis tuæ XVI. die Maij ad nos datis: quibus cognouimus, Maiestatem tuam non solùm aduersus communes omnium Christianorum hostes Turcas cum Venetorum Republicâ fœdus inire paratam esse, sed etiam, quantum in se est, id ipsum exequi iam cœpisse, datâ potestate dilectis Filiis nostris, Antonio tituli sanctæ Anastasiæ Cardinali Granuellano, & Francisco tituli sanctæ Crucis in Ierusalem Cardinali Paceco, suo apud nos Oratori, vt & cum illis, qui à Venetorum Republicâ delegati fuerant, & cum eis, quos nos pro parte nostrâ delegandos esse iudicauerimus, de eo ipso fœdere ineundo apud nos agant. Quâ in re licet eximiam Maiestatis tuæ erga Deum Omnipotentem pietatem, dignumque Catholico Rege Christianæ Religionis zelum, ne antea quidem nobis incognitum, recognouerimus: tamen animum istum tuum ad Rempubli-
cam Christianam ab imminentibus periculis de-

fendendam promptum atque alacrem perspexisse, gratissimum nobis fuit; eiusque rei nomine eas quas debemus primùm quidem Omnipotenti Deo, deinde Maiestati quoque tuæ, gratias agimus: quæ quòd (vt par fuit) potissimùm auctoritate interuentuque nostro agi de hoc fœdere voluerit, in eâ quoque re pristinam Maiestatis tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem obseruantiam ac reuerentiam agnouimus. quam quidem nos, pro Apostolicæ feruitutis officio, ad tam egregiam voluntatem suam constanter retinendam hortaremur, nisi ex eisdem litteris suis perspexissemus, Maiestatem tuam paternas hortationes nostras eo animi studio eâque alacritate accepisse, vt nullis aliis prætereà hortationibus locum reliquerit. Omnipotens Deus, charissime in CHRISTO Fili, det Maiestati tuæ in suo timore semper proficere; eamque ad nominis sui gloriam, vniuersæque Reipublicæ Christianæ utilitatem diu, sicut cupit, sospitem incolumemque custodiat atque conferuet. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Iunij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XVI.

Ut Regiam classem contra Turcas Venetis auxilio mittat, Hispaniarum Regem hortatur. Vide lib. IV. cap. I. Vitæ PII V.

Philippo

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm certiores facti simus, immanissimum Turcarum Tyrannum, totâ classe iam eductâ, cum vnâ illius parte Cypro imminere, cum alterâ verò orâ illi maritimæ præsidio esse; communis Reipublicæ Christianæ periculo, rei que magnitudine commoti, has ad Maiestatem tuam litteras per tabellarium deditâ operâ ad eam missum scribendas esse iudicauimus; quibus illam in Domino vehementer hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus, requirimus, vt illicò atque has nostras litteras acceperit, dilecto Filio, nobili viro, Ioanni Andreae Aurie mandare velit, vt sine vllâ exceptione, quamprimùm facere potuerit, se cum eâ classe, cui Maiestatis tuæ nomine præest, ad Venetorum classem adiungat, quò faciliùs, coniunctis omnibus copiis, impium comunium hostium conatum reprimere possimus. Quâ de re dilecto Filio Magistro Ludouico de Torres, Camerae nostræ Apostolicæ Clerico, mandauimus, vt cum Maiestate tuâ agat studiosissimè atque instantissimè nostris verbis: cuius orationi non modò vt fidem habeat, sed etiam vt imminenti Christianorum periculo pro suâ erga Deum Omnipotentem pietate quàm celerrimè occurrat, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud san-

ctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Iunij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XVII.

PHILIPPI II. Regis Catholici ad Gabrielem à Cueua, Ducem Albuquerqueium, ditionis Mediolanensis Governatorem.

Quid de præbendo Venetis auxilio, ac de fœdere faciendi statuerit, ostendit; iubetque, vt fœdus ipsum aliaque Regia negotia curet diligenter. Vide lib. IV. cap. I. Vitæ PII V.

COrdubâ in hanc urbem cogitanti mihi præstò fuit Ludouicus de Torres, Apostolica Camera Clericus, à Summo Pontifice legatus ad negotium sacri fœderis cum Venetis contra Turcas faciendi, qui eius nomine mecum egit, orauitque, vti primo quoque tempore in ditione nostrâ Siciliensi quàm plurimas possem triremes, & item ex iis quæ stipendia nostra faciunt, cogendas curarem, paratas ad id quod accidere facillè posset, Turcicâ classè hac æstate (vt certò creditur) in expeditionem prodeunte. & quamquam per id tempus plurimis rebus aliis eram uehementer implicitus; tamen pro summo quo teneor Pontificiæ Maiestati obsequendi desiderio, atque in omnibus Christianæ Reipublicæ difficultatibus, vt antea semper facere consueui, opem ei promptè ferendi, pergratum
 mihi

mihi accidit & ipsi Ludouico aures præbere, & præstare
 id quod de triremibus colligendis Pontifex Summus ex-
 posuit : ac propterea statim Ioanni Andrea mandandum
 decreui, vt cum nostris omnibus ibi subsistentibus atque
 aliis ære nostro merentibus triremibus in Regno Siciliensi
 atque in illis oris præstò sit, rebus omnibus ineunda so-
 cietatis in subsidium comparatis. Proinde mecum ille su-
 per hac re fusius verba fecit, descriptasque mihi rationes,
 optimaque Pontificis consilia detulit ; quæ nos itidem, vt
 in hanc sanctam belli societatem nomen demus, apprimè
 debent impellere : cumque super hac re multa iam diligen-
 ter exagitata sint & consulta, per ipsum Ludouicum Pon-
 tifici respondi, me ipso cohortante in hoc fædus cum Ve-
 netâ Republicâ contra Turcas percutiendum conspirare
 decreuisse. Quod vt facilius primo quoque tempore con-
 ficiatur, Ioanni Stunica nostro & Consiliario & in Vrbe
 Oratori, atque Granuellano & Paceco Cardinalibus id
 negotij dedi transigendum ; qui omnes coniunctis animis,
 tamquam procuratores nostri, eâ de re agant cum iis vi-
 ris, quibus eam curam Pontifex ipse, & Veneta Res-
 publica delegauerit. Ac propterea mandatum eius rei con-
 ficiendæ ad eos mittimus summâ cum potestate ac monitis
 de iis rebus, quæ in hoc genere vel præscribendæ vel ca-
 uendæ esse videantur. Quâ de re te commonefaciendum esse
 putauimus, vt intelligas oportere te cum ipso Ioanne Stu-
 nicâ, aliisque à nobis delectis viris, optimè conuenire,
 eosque identidem tibi admonendos esse rerum omnium
 quæ contingent, & eius item iuris, quod Principatus
 noster

noſter Mediolanenſis in Venetos, eorumque ditiones, ſibi eſſe præſendit; præclareque factum iri, ſi per hanc occaſionem id controuerſiæ inter ipſos componatur. Idcirco etiam ipſi Stunica per litteras mandauimus, vt de eo, in quem pro tempore res hæc deducta fuerit, ſtatu te ſtatim certiorrem faciat: vt, cum primùm fœderis ipſius negotium fuerit expeditum, admoneat te de iis rebus, quas in iſtâ ditione noſtrâ eiſmodi expeditionis in ſubſidium adornare oportebit, ſecundùm ea quæ ſuper ipſâ re decreta fuerint & conſtituta. Itaque mandamus tibi atque præcipimus, vt quacumque in iſto noſtro Regno in ſequentem æſtatem noſtro nomine apparanda eſſe idem Stunica monebit, ea tempore antè capto parare velis atque diſponere; ac quidquid ſuper eâ re fiat, cures nobis renuntiare. Hiſpali, XVII. Kalend. Iunij, M. D. LXX.

EPISTOLA XVIII.

Vt Regiam claſſem cum Venetâ contra Turcas quamprimùm iungi procuret, Io. Andream de Auria hortatur. Vide lib. & cap. IV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Ioanni Andree de Auria, Militi Genuenſi.

Dilecte Fili, nobilis vir, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Non dubitamus, Nobilitatem tuam, pro ſuâ prudentiâ, rerumque bellicarum uſu, intelligere, totam immaniſſimo Turcarum

rum Tyraino sæuissimum hac æstate bellum aduersus Rempublicam Christianam molienti resistendi spem in eo positam esse, vt Christianorum maritimæ copiæ omnes in vnum locum conueniant, quò faciliùs, coniunctis viribus, potentissimorum hostium impetus ab Reipublicæ Christianæ finibus arceri repellique possit. Quia verò putamus, Nobilitati tuæ à charissimo in CHRISTO Filio Philippo Hispaniarum Rege Catholico mandatum esse, vt cum eo triremium nauiumque numero, qui ei à Maiestate suâ constitutus est, Venetorum classi se coniungat; idcirco Nobilitatem tuam vehementer in Domino hortamur, vt primo quoque tempore versus sinum Corcyrensem, eaque loca nauiget, apud quæ Venetorum classem stationem habere cognoscat. opus est enim celeritate: quæ si, vt speramus, à te adhibita fuerit, resistendi communibus hostibus ratio proculdubio facilior expeditiorque futura est. Quamuis autem multis maximisque in rebus perspecta virtus tua, magnam certamque nobis spem afferat, te in hac expeditione communi omnium hominum, nostræque insuper de tuâ virtute expectationi, abundè responsurum esse; tamen rei periculi que communis magnitudine commoti, prætermittere non possumus, quin Nobilitatem tuam ad operam diligentiamque suam hoc tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore fortiter nauandam, etiam atque etiam excitemus. Pertinebit

ea res non solùm ad populi Christiani salutem, Catholicique Regis securitatem, sed etiam ad nominis sui laudem, quamuis antea quoque insignem, clariùs adhuc illustrandam. A nobis quoque eius rei nomine tantam gratiam inibit, vt quaecumque erga se paternæ nostræ voluntatis indicia Nobilitati tuæ cum Domino impertiri poterimus, hæc nunquam passuri simus ab eâ desiderari. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Maij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XIX.

*Ne quid impediatur, quo minùs Ierolosymitani Ordinis
triremes quatuor cum Pontificiâ classe contra Turcas
coniungantur, Ioannem Andream Auriam hortatur.
Vide lib. IV. cap. IV. Vitæ PII V.*

Eidem Ioanni Andreæ Auriaë.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Quoniam ad propulsandum communium hostium Turcarum aduersus Rempublicam Christianam bellum, vtilissimum esse constat, Christianorum auxilia vnum in locum primo quoque tempore tutò posse conuenire; quò faciliùs deinde, omnibus copiis simul coniunctis, consociatisque auxiliis, potentissimorum hostium conatui vno animo & consilio resistere possimus;
idcirco

idcirco Nobilitatem tuam his nostris litteris vehementer in Domino hortamur, vt ne impedimento esse velit, quo minùs quatuor triremes, quas dilectus Filius Petrus de Monte, Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani Magister, instructas paratasque ad hoc bellum se habiturum esse nobis pollicitus est, ad nostram Ecclesiasticam classem adiungantur: nam præterquam quòd honestius est, Religiosorum classem auspiciis nostris, qui Religionis caput sumus, militare potiùs quàm aliorum; sic etiam futurum est, vt & illæ quatuor tutiùs nauigaturæ sint, si se cum nostrâ classe coniunxerint, & nostra classis, additis illis, securiùs se cum reliquis copiis coniunctura sit. Quæ res cum ad rectè bellum administrandum maximum momentum habitura esse videatur, non dubitamus, Nobilitatem tuam, pro suâ prudentiâ, id vt quamprimùm fiat, omni ope pro suâ parte esse adiuturam. Quod vt nostris paternis vocibus admonita, aliquantò etiam alacriùs faciat, à Nobilitate tuâ magnoperè postulamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIX. Maij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XX.

Vt Regiam classẽ Neapolitani Proregis subsidiis instruatam contra Turcas quamprimùm expediat, eundem Andreã Auriam hortatur. Vide lib. IV. cap. I.
 & IV. Vitæ PII V.

Eidem Io. Andreæ Auriaë.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis Nobilitatis tuæ litteris, quibus sibi milites ceteraque ad instruendam alendamque classẽ necessaria deesse significabat, eaque de causâ se impediri aiebat, quo minùs (quod ab eâ nostris litteris superioribus diebus petieramus) versùs sinum Corcyrensem nauigare, seque cum nostrâ & Venetorum classe coniungere posset; subitò ad dilectum Filium, nobilem virum, Ducem de Alcalâ, Regni Neapolitani Proregem, litteras dedimus, quibus eum ad milites ceteraque quæ tibi opus erant quamprimùm ad te mittenda, vehementer hortati sumus: quibus ille nostris litteris nuper ita respondit, quemadmodum ex illius litterarum exemplo, quod ad te cum his litteris nostris mittimus, intelligere poteris. Quæ cum ita sint, prætereà totius Reipublicæ Christianæ periculi magnitudo diutiùs non patiatur differri communis salutis auxilia; Nobilitatem tuam vehementer in Domino horta-

hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus, requirimus, vt, postquam milites, & cetera quæ sibi ad nauigandum necessaria sunt, habuerit, eam in suâ cum nostrâ Venetorumque classe coniungendâ pro parte suâ diligentiam ac celeritatem adhibere studeat, quam & rei magnitudo postulat, & nos ab eximio Nobilitatis tuæ in adiuuandâ Republicâ Christianâ studio expectamus: iam enim & Venetorum classem Corcyram appulisse intelligimus, & nostram quoque breuî eodem profecturam cognouimus, vt nihil aliud prætereà ad resistendum communibus hostibus, quam tuæ classis in eadem loca aduentus desiderari videatur. Quâ quidem re non solùm communem totius populi Christiani causam vehementer adiuuabis; sed etiam charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis Hispaniarum Catholici rebus non mediocriter proderis, tibi que apud Omnipotentem Deum merita, & apud homines gloriam comparabis; & à nobis ipsis, eiusdem rei nomine, non paruam gratiam inibis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XX. Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXI.

Regiam classem necessariis subsidiis instrui, & contra Turcas quamprimum dirigi procurat. Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Perafano de Ribera, Duci de Alcalâ, in Regno Neapolitano Proregi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Superioribus diebus cum dilectum Filium, nobilem virum, Ioannem Andream Auriam per litteras hortati essemus, vt se cum eâ classe, cui à charissimo in CHRISTO Filio nostro Hispaniarum Rege Catholico præfectus est, ad Venetorum classem adiungeret, quò facilius, confociatis auxiliis, communium hostium Turcarum aduersus Rempublicam Christianam impetus repelli possit; ad eas ipsas litteras nuper ita rescripsit, se & hortationem nostram libenter alacriterque suscepisse, & sibi à Maiestate Catholicâ imperatum esse, vt quæcumque illi à nobis, & ab eodem Catholico Rege super hoc negotio Romæ delegatis mandata forent, omnia exequeretur, seque paratum esse in eâ re & voluntati nostræ morem gerere, & eorumdem delegatorum iussa facere; sed tamen & militum quos in classem imponat facultatem sibi deesse,

deesse, & commeatuum copiam ad eosdem milites ac reliquam naualem turbam alendam non habere, ob eamque causam se ad Nobilitatem tuam de utrâque re diligenter scripsisse. Quod cum ita sit, Nobilitatem tuam his nostris litteris in Domino vehementer hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus rogamus, ut prædicto Ioanni Andree eas militum commeatuumque copias, quæ ad armandam alendamque illius classem sufficere possint, quam celerrimè mittendas curet. Quantâ celeritate opus sit, ut immanissimi Turearum Tyranni classi Cypro iam imminente in tempore occurrere possimus, Nobilitatem tuam pro suâ prudentiâ intelligere arbitramur. Quantum verò hoc periculum, quamque commune sit, quod non minùs Venetorum, quam toti Christianæ Republicæ, ac præcipuè Regi Catholico à communibus hostibus impendet, nemo est qui non videat. Quocircà & officio nostro adducti, & communis discriminis magnitudine commoti, à Nobilitate tuâ petimus, ut comparandis mittendisque militibus ac comeatibus, qui in prædicti Ioannis Andree classem imponantur, eam diligentiam celeritatemque adhibeat, quam & rei periculi que magnitudo exposcit, quamque nos ab eximio suo Christianæ Religionis defendendæ studio expectamus. Nihil neque Dei Omnipotentis causæ, neque Regi ipsi Catholico vtilius, nobisque ipsis gratius facere potest,

quam

quàm si in tanto totius populi Christiani discrimine diligentiam suam à nobis desiderari non patitur. Quod nos pro suâ erga Deum Omnipotentem pietate Nobilitatem tuam facturam esse non dubitamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die II. Iulij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXII.

Ierosolymitani Ordinis triremes instrui, & cum Pontificiâ Venetâque classe contra Turcas iungi procurat. Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vitæ PII V.

Petro de Monte, Magistro Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamvis superioribus diebus ad te scripserimus, vt tuam & istius Ordinis classem, quam omnibus rebus ad nauale bellum necessariis instructam hoc tam necessario Turcici belli tempore nobis pollicitus es, iam diu paratam haberes, donec nos eam quam in animo habemus classem instrueremus; neque dubitemus, te id ipsum diligenter facturum esse: tamen, cùm & Reipublicæ Christianæ necessitas id flagitare, & coniungendarum omnium maritimarum copiarum tempus appropinquare videatur, deuotionem tuam iterùm in
Domino

Domino hortandam esse præuidimus, vt eas ipsas triremes instructas paratasque habeat, vt, cum tibi à dilecto Filio, nobili viro Marco Antonio Columnâ, nostræ classis Generali, significatum fuerit, tuâ ad illius classem adiunctâ vnâ cum eo versus ea loca nauigare possis, in quibus Venetorum classem stationem habere auditum fuerit. In quo, etsi non dubitamus, te, pro tuo eximio Reipublicæ Christianæ iuuandæ studio, eam quam par est diligentiam celeritatemque esse adhibiturum; tamen ob rei communisque periculi magnitudinem, tibi quamuis currenti Apostolicæ nostræ hortationis calcar ad-mouendum esse existimauimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die x. Iunij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXIII.

Vt Melitenses triremes contra Turcas ad sinum Corcyrensem quamprimùm adnauigare, & cum Pontificiâ Venetâque classe coniungi curet, Petrum de Monte hortatur. Vide lib. IV. cap. IV. Vita PII V.

Eidem Petro de Monte, Magistro Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Superioribus diebus binas ad te literas dedimus; alteras xxvi. Maij, alteras decimo

die Iunij datas: in vtrisque autem vehementer te hortati sumus ac requisuimus, vt tuas istiusque Ordinis triremes, quas omnibus rebus ad nauale bellum instructas hoc ipso tam necessario Turcici belli tempore nobis obtuleras, paratas instructasque haberes; vt, cum tibi à dilecto Filio, nobili viro Marco Antonio Columnâ, nostræ classis Generali, significatum esset, tuas ad illius triremes adtingeres, & cum eo versus ea loca nauigares, in quibus Venetorum classem stationem habere auditum fuisset. Quod quidem eo ad te consilio scripseramus, quia interea charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis Hispaniarum Catholici classem eisdem locis appropinquaturam sperabamus, vt, omnibus maritimis copiis simul coniunctis, communibus hostibus vno animo & consilio facilius obsistere possemus. Sed cum & prædicti Regis classem diutiùs quàm putabamus tardare videamus, & Venetorum classem Corcyram iam appulisse audiamus, eodemque nostram etiam classem aut profectam esse, aut quamprimùm profecturam intelligamus; deuotionem tuam in Domino vehementer hortamur ac requirimus, vt vnà cum suis triremibus eodem, hoc est Corcyram, nauigare, seque cum nostrâ & Venetorum classe coniungere quamprimùm studeat. Quâ in re, etsi exploratum habemus, te pro tuo exitio Reipublicæ Christianæ adiuuandæ studio, eam quam par est diligentiam celeritatemque esse adhibiturum;

biturum; tamen, vt ad eam ipsam diligentiam aliquid etiam harum ipsarum ad te litterarum nomine addas, vehementer à te petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIX. Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXIV.

Quòd Ioanni Andrea Auria, vt Regiam cum Pontificiâ Venetâque classe coniungeret, mandauerit, gratias agit, Regemque ad fœderis negotium conficiendum hortatur.

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

CHARISSIME IN CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti ex his quæ Venerabilis Frater Archiepiscopus Rossanensis, noster & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntius, copiosius ad nos scripsit, quantâ voluntatis suæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam propensione, quamque prompto alacrique animo Maiestas tua rogatu nostro dilecto Filio, nobili viro Ioanni Andrea Auria, classis suæ Præfecto, mandauerit, vt se, cum eis quibus præest triremibus, ad nostram Venetorumque classem adiungeret, quò facilius, omnibus maritimis copiis in vnum coactis, communibus hostibus communi

auxilio & consilio obfisti posset ; magnas Omnipotenti Deo gratias egimus, qui talem tamque egregiam erga Christianam Rempublicam voluntatem Maiestati tuæ misericorditer indulgisset: in quo etsi nihil fecit Maiestas tua nobis nouum, qui eius erga Christianam Religionem studium bene cognitum habemus; tamen eâ ipsâ de re eas quas debemus Maiestati tuæ gratias agimus, quæ quòd Patris voces Filius non despexit, in eo suam non solum erga nos, sed multò magis erga Redemptorem nostrum pietatem declarauit, eius ipsius pietatis fructum proculdubio æternum ab eo perceptura, qui nihil, quod eius causâ fiat, quantumuis exiguum, sine remuneratione relicturum se pollicitus est. Quia verò tale tantumque de Republicâ Christianâ bene merendi Maiestatis tuæ omnibus perspectissimum studium nobis animum dat, vt quæ ad eiusdem Reipublicæ commune bonum vtilitatemque pertinent, non minore quàm antea fecimus confidentiâ, à Maiestate tuâ postulemus; idcirco eandem Maiestatem tuam hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus, rogamus, vt quod illius iussu auctoritateque nostrâ, inter Maiestatis tuæ mandatarios & à nobis delegatos, de fœdere inter nos sanctamque Sedem Apostolicam, & Maiestatem tuam, Venetorumque Rempublicam, aduersus immanissimum Turcarum Tyrannum incundo apud nos superioribus diebus comuni partium confœderanda-

derandarum consensu actum statutumque est, id ratum habere quamprimùm velit: sic vt omnibus rebus, quæ huic sanctissimo fœderi concludendo moram aliquam asferre possint, Maiestatis tuæ pietate prudentiâque sublatis, habeat Respublica Christiana, quorum præsidio ac tutelâ aduersus comunium hostium impetum tuta securaque sit. quæ quidem in tanto suæ salutis discrimine, quod ab auidissimâ Christiani sanguinis gente sibi imminere intelligit, in tuam potissimùm Maiestatem oculos suos coniectos habet: videt enim, si (quod absit) Maiestatis tuæ potissimo ad se tuendam auxilio destituta fuerit, frustra se ceterorum Christianorum Regum ac Principum opem præsidiumque esse imploraturam: quibus etiam si voluntas ad se defendendam non defuerit, parem tamen voluntati facultatem ac vires defuturas esse non ignorat. Quæ cum ita sint, charissime in CHRISTO Fili, Maiestatem tuam per Omnipotentem Deum obsecramus, vt pro parte suâ ad tam salutare piumque fœdus quamprimùm concludendum incumbat; eâque in re tum communi totius populi Christiani de suâ erga Redemptorem nostrum pietate expectationi respondeat, tum nostris paternis hortationibus satisfaciat. Quod quamuis pro certo haberemus, Maiestatem tuam pro suo diuini honoris zelo, Christianæque Reipublicæ adiuuandæ studio, esse facturam; tamen paternam nostram hortationem, vel

ad officij nostri partes implendas susceptam, neque ingratham neque iniucundam Maiestati tuæ, pro suâ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotione, fore putauimus. Eisdem autem de rebus vt cum Maiestate tuâ, nostro nomine, copiosius ageret, prædicto Venerabili Fratri nostro & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntio mandauimus: cuius orationi Maiestas tua vt fidem habeat, ab eâ vehementer petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die vltimo Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXV.

De Regijs triremibus Pontificiæ Venetæque classi contra Turcas adiungendis, aliisque de rebus apud Regem Catholicum bene procuratis, gratias agit; atque, vt ad sociale fœdus quamprimùm conficiendum Regem inducat, hortatur.

Didaco Cardinali Spinosæ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex litteris tuis proximè scriptis certiores facti essemus, charissimum in CHRISTO Filium nostrum Hispaniarum Regem Catholicum dilecto Filio, nobili viro Ioanni Andree Aurix, classis suæ Præfecto, mandauisse, vt cum
 cis,

eis, quibus Maiestatis suæ Catholicæ nomine præ-
est triremibus, se ad nostram Venetorumque clas-
sem adiungeret, quod nos litteris per tabellarium
deditâ operâ ad Maiestatem suam missum ab eâ ve-
hementer postulaueramus; cumque eâ de re Maie-
stati suæ gratias, quas debemus, egissemus; præ-
mittere noluimus, quin eo ipso tempore cum
circumspectione quoque tuâ eodem officio his lit-
teris fungeremur; cuius vnus maximè operâ atque
diligentiâ illud ipsum, quod tantoperè cupiebamus,
ab eâdem Maiestate suâ impetratum esse sciebamus.
Scripsit enim ad nos Venerabilis Frater Archiepi-
scopus Roslanensis, noster & Sedis Apostolicæ apud
Serenissimum Regem Catholicum Nuntius, quali
quantâque humanitate, quamque alacri prompto-
que animo omnem adeundi alloquendi que Regis
laborem, negotiumque ipsum ex nostrâ sententiâ
conficiendi curam, circumspectio tua sponte susce-
perit, sic vt ne ipse quidem prædictus Nuntius no-
ster maiorem in eâ re diligentiam sedulitatemque
adhibere potuisset. Quocircâ circumspectionem
tuam pro tam egregiâ nobis Reipublicæque Chri-
stianæ operâ nauatâ debitis in Domino laudibus
commendantes, illi etiam gratias agimus quas de-
bemus: taliaque suæ erga nos sanctamque hanc Se-
dem Apostolicam obseruantix ac deuotionis indi-
cia, præterquam quòd suâ erga Deum Omnipoten-
tem pietate dignissima sunt, nobis præterea, vt par-
est,

est, gratissima fuisse significamus. Quia verò qui semel ad aratrum manum posuit, eum fas non est retrò aspicere; idcirco vehementer in Domino hortamur, vt quæ ad Reipublicæ Religionisque Christianæ salutem pertinere cognoueris, hæc omni semper studio adiuuare contendas: in primisque omnem gratiam, opem auctoritatemque tuam apud eundem Serenissimum Regem Catholicum interponere studeas, vt quod superioribus diebus de fœdere inter nos Sedemque Apostolicam, ac Maiestatem suam Catholicam, Venetorumque Reipublicam, aduersus immanissimam Turcarum gentem ineundo inter Maiestatis suæ ac Reipublicæ Venetorum mandatarios & à nobis delegatos, illius iussu auctoritateque nostrâ, actum statutumque est; id Maiestas sua quàm celerrimè ratum habere, fœdusque ipsum concludere velit. vt enim talis Christianorum Principum contra communes hostes confœderandorum societas atque coniunctio vna ex omnibus humanis rebus esse videtur, quæ sola imminentem à sauiissimo Turcarum Tyranno Reipublicæ Christianæ calamitatem propulsare possit; sic nos eam rem quamprimùm ad effectum adduci sic desideramus, vt quicumque eius ipsius fœderis celerem conclusionem omnibus viribus adiuuerint, hi, præter diuinæ remunerationis præmium, à nobis quoque magnam sint gratiam inituri. Quod circumspectionem tuam in primis effecturam esse

ita persuasum habemus, vt, quo minùs id ab eâ pluribus verbis petamus, eâ de causâ prohibeamur, ne tam egregiæ tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam ac Rempublicam Christianam voluntati diffidere videamur. Cetera verò, quæ tecum agenda erunt, ea prædicto Venerabili Fratri nostro & Sedis Apostolicæ Nuntio tibi exponenda mandauimus: cui in omnibus plenissimam fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die vltimâ Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXVI.

Ut Christianis contra Turcas bellum gerentibus auxilio esse velit, Regem Portugalliæ hortatur. Vide lib. IV. cap. III. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Sebastiano Portugalliæ & Algarbiorum Regi.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod tua singularis in Deum Omnipotentem pietas, & erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotio nos hortatur, id fidenter admodum facimus, vt in his, quæ ad Reipublicæ Christianæ salutem, Religionis Fideique Catholicæ defensionem pertinent, tuam opem auxiliumque, vbi opus est, im-

ploremus. Quocircà ex litteris charissimi in CHRISTO. Filij nostri Hispaniarum Regis Catholici certiores facti, immanissimum Turcarum Tyrannum, classe maximâ instructâ, magnis equestribus pedestribusque copiis collectis, rupto fœdere, quod ei ad hanc diem cum Venetis fuit, bellum ingenti conatu aduersus Christianos moliri; dilectum hunc Filium Magistrum Ludouicum de Torres, Camerae nostrae Apostolicæ Clericum, virum ob eximiam probitatem egregiamque erga nos Sedemque Apostolicam fidem nobis probatissimum, ad Maiestatem suam Catholicam misimus, vt eam ad classem primo quoque tempore mittendam hortaremur. Cui etiam mandauimus, vt ad Maiestatem tuam se conferat, eamque nostro nomine enixè roget, & per Deum Omnipotentem obsecret, vt ad Serenissimi Regis Catholici classem suas quoque triremes, quas decem numero esse audiimus, adiungere velit; vt communi nauali auxilio communibus hostibus, quantum fieri potest, obsisti possit. Quod ita à Maiestate tuâ petimus, vt maiori animi nostri studio petere non possimus. Prædicto autem Magistro Ludouico super his rebus, quas illi nostro nomine exponet, Maiestatem tuam eandem fidem habere volumus, quam nobis præsentibus secumque loquentibus haberet. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Martij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTO-

EPISTOLA XXVII.

SEBASTIANI Portugalliæ Regis ad PIVM V.

Pontificis consilium de fœdere contra Turcas probat: sed ad eam expeditionem quod petebatur auxilium mittere in præsens non posse excusans, id in posterum daturum se pollicetur.

Sanctissime in CHRISTO Pater, & Beatissime Domine. Sanctitatis tuæ litteras pridie Idus Martij datas reddidit mihi pridie Nonas Iunij Ludouicus de Torres, ac Beatitudinis tuæ nomine quæcumque habuit in mandatis exposuit; de maximâ videlicet expeditione, & exercitu terrâ marique comparato, quem Turca communis hostis, antiquo pacis fœdere, quod cum Venetâ Republicâ pepigerat, soluto, aduersus orbem Christianorum adornabat. Quamobrem admonebat me Sanctitas tua, & etiam atque etiam postulabat, quando, Principum Christianorum communis caussa dum agitur, oporteret etiam ipsos communi periculo coniunctis viribus occurrere, ut meas triremes in Siciliam deduci, atque eas ibi unâcum Serenissimi Regis Castellæ auunculi mei triremibus iungi curarem. Certè enim, ut verum fatear, Sanctissime Domine, ita me pius zelus & paterna sollicitudo, quâ nobis communi totius Reipublicæ Christianæ tuendæ causâ ad obeundum munus nostrum persuadet, deuinctum & obligatum reddit, ut existimem nouo quodam nos beneficij genere adstringi

ad ingentes Deo Optimo Maximo gratias persoluendas, quòd his temporibus, dum Christiana Religio Ubique premitur & affligitur, talem Pontificem Ecclesiæ suæ & nobis donauerit, qui omnibus his calamitatibus sufficientissimum remedium præbeat, & qui Principes Christianos ad tam necessariam expeditionem cohortetur, eorum animos concordēs efficiat, & communi fœdere quodammodò in vnum cogat atque coniungat. Et quamquam Ludouicus ipse de his rebus ita mecum egit, ut facillè ex eo intellexerim, facultatem mihi à Sanctitate tuâ concedi, ut prius de auxilio, quòd petebatur, mittendo maturè considerarem, quid mihi facere pro ratione temporis expediret; nihilominus tamen rationes & causas omnes, quæ desiderium meum ad obsequium, tum in hac re, tum etiam in omnibus aliis, Sanctitati tuæ præstandum commouerent, repetendas esse existimaui. Ad hoc enim facilius ac celerius exequendum sese offerunt primùm maxima & grauissima pericula, quæ Turcica ista classis Christianæ Reipublicæ potest afferre, his præsertim temporibus, quibus Principes Christiani tot & tam variis curis & periculis, quibus est occurrendum, vrgemur: deinde reuerentia & obseruantia, quæ in omnibus Sanctitati tuæ debetur, in hac præcipuè tam publicâ causâ, Principibus quidem omnibus communi, sed Beatitudini tuæ propriâ, & quodammodò peculiari, quam veluti vniuersalis Pastor, & omnium primus & caput, omni præfidiorum genere sollicitè iuuare numquam desinit: tum etiam maiorum meorum exempla, qui in rebus leuioris momenti, & minoris etiam peri-

periculi, prompto animo Sedi Apostolica & Christiana Republica semper adfuerunt. Accedit præterea priuata quædam obligatio, quâ Sanctitati tuæ deuinctus sum, tum propter loci in quo residet celsitudinem, tum propter beneuolentiam & amorem paternum, quo omnes res meas fouet ac prosequitur: vetus etiam & antiqua amicitia, quæ inter hæc nostra Regna & Venetorum Rempublicam semper intercessit; in cuius auxilium felicitis memoria Rex Emanuel proauus meus classem olim ingentem misit. Ex aduerso autem quadam alia mihi occurrunt, frequentes scilicet occupationes, quibus me ad meorum Regnorum propugnationem & tutelam, & ad maximi etiam ponderis expeditiones ad hoc ipsum necessarias, sedulo intentum esse oportet; tum verò, quòd, quamuis huiusmodi auxilium nunc mitteretur, opportuno tamen tempore adesse non posset; propterea quòd nunc primùm Sanctitatis tuæ litteras receperim, atque inter hæc Regna & portum, quò tota hæc classis conuenire debet, intersint maxima locorum interualla. Quibus omnibus exactè consideratis, visum tandem mihi fuit de auxilio hoc anno intempestiuè mittendo supersedere. Verùm si sequentibus annis bellum hoc continuabitur, & Sanctitas tua subsidium meum duxerit esse necessarium, libenter illud mittam; idque præstabo posthabita ratione earum rerum, quæ Regnis & ditionibus meis defendendis debentur. Etenim tanti facio obedientiam & obseruantiam, quam omnes Principes Christiani Sanctitati tuæ meritò ac iure optimo, hoc præsertim tempore, in omnibus præstare debemus, ut

si summè piis Beatitudinis tuæ monitis parvero, quod me semper facturum spondeo, non dubium quin Deus Optimus Maximus meorum Regnorum patrociniū suscipiat, eorumque tranquillitati & honori benignè prospiciat. Beatissima enim Sanctitatis tuæ benedictio causa erit potissima non solū ad id sperandum, sed etiam ad optatum tam sancti desiderij finem obtinendum. Atque ita fiet, ut nos omnes Principes Christiani communi consensu vires, ope & facultates nostras ad bellum Turcæ cominūs inferendum presentes conferamus, certatimque pro antiquā illarum regionum libertate recuperandā nostrarum contentionum nervos intendamus, & Ecclesiæ Catholice sanctam Ierosolymam, ut ego impensè desidero, & Deo fautore futurum spero, restituamus. Datum Sintiæ, VI. Idus Iunij, M. D. LXX.

EPISTOLA XXVIII.

Propensa Regis ad opem Christianæ Reipublicæ contra Turcas ferendam studia commendat: quid auxiliij ab eo sperandum sit edici, ineundi que coniugij negotium confici postulat. Vide lib. IV. cap. III. Vitæ PII V.

Sebastiano Portugalliæ Regi.

CHARissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facillè verbis consequi possemus, quantoperè in Domino gauisi sumus, litteras Maiestatis tuæ VIII. die Iunij

Iunij datas legentes, & ea quæ dilectus Filius noster Magister Ludouicus de Torres, Camera nostræ Apostolicæ Clericus, copiosius ad nos scripsit cognoscentes: qui cum inter cetera, de quibus nos certiores fecit, illud etiam adiecisset, quanto cum honore, quantâque cum Maiestatis tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotionis & obseruantia significatione ab eâ exceptus fuerit; opinionem nostram, quam de tuâ erga Deum Omnipotentem pietate ex multis nec dubiis eius signis conceptam iam pridem habebamus, non solum confirmauit, sed etiam vehementer auxit. Quod verò eadem Maiestas tua, & nobis ipsis scripsit, & prædicto etiam Ludouico confirmauit, se, quod ab eâ per litteras nostras postulauimus, classem suam omnibus rebus ad nauale bellum necessariis instructam contra communem hostem Turcarum Tyrannum Reipublicæ Christianæ auxilio mittere paratam esse; laudamus summoperè tam promptum alacremque Maiestatis tuæ animum ad defendendam Religionem Catholicam, piûmque istum diuini honoris zelum, eximiumque Reipublicæ Christianæ tuendæ studium debitis laudibus, quemadmodum debemus; vehementer in Domino commendamus. Quâ in re Maiestas tua veterem clarissimorum maiorum suorum inclytæ memoriæ Regum virtutem egregiè imitatur, qui bellis contra infideles gerendis, magnam sibi & apud homines laudem, & maiora

ra apud Redemptorem nostrum merita pepererunt: & causas quidem, quas Maiestas tua in suis ad nos litteris affert, quare eam ipsam, quam mittere parata est classem, hoc anno sibi mittendam non esse existimauerit; verissimas atque iustissimas esse ipsi quoque intelligimus; satisque habebimus, si sequenti anno eiusdem suae classis auxilium nobis ac Reipublicae ipsi Christianae paratum fuerit. Quam quidem ad rem Maiestatem quoque tuam pro nostro officio hortaremur, nisi eam nullum cerneremus hortationibus nostris locum reliquisse. Illud tantummodò à Maiestate tuâ nobis significari cupimus; quanto vel triremium vel ceterorum nauigiorum numero existimet Christianam Rempublicam in hoc aduersus communes hostes bello à se posse iuuari, ut sciamus quid nobis certi auxilij ab istâ parte polliceri possimus. In quo tamen Maiestatem tuam nolumus quidquam supra vires conari, sed sui Regnorumque suorum commodi eam quam par est rationem habere: ut enim exploratum habemus, Maiestatem tuam quibus rectè potuerit viribus communi Reipublicae Christianae defensionem affuturam, ita nihil eam suo incommodo agere volumus. Quae verò idem Ludouicus de matrimonio inter Maiestatem tuam & charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis Christianissimi sororem contrahendo, cum eadem Maiestate tuâ locutus est & egit nostro nomine; hæc pro certo habere debes,

illum

illum iussu mandatoq; nostro omnia egisse. Quamuis enim in ipsis nostris ad te litteris XIV. die Martij datis nihil tale adscriptum esset, id ob eas causas factum est, quæ tibi à prædicto Ludouico expositæ fuerunt: nostra verò voluntas eadem nunc est, quæ semper fuit ab eo tempore quo ad huiusmodi matrimonium Maiestatem tuam hortari cœpimus; ut scilicet, quamprimùm fieri potest, ad effectum adducatur: videmus enim tali matrimonio non solum prouideri periculis, quæ isti, quâ Maiestas tua est, ætati imminere solent à variis voluptatum illecebris, sed etiam istius Regni prosperitati consuli; & quod maximè existimamus, Reipublicæ Christianæ tranquillitatem summoperè adiuuari. Nihil enim ad Christianorum Principum concordiam statuendam hac eorum inter se affinitatum coniunctione firmiter esse existimamus. Pertinere hoc etiam ad dignitatem nostram, & huius sanctæ Sedis Apostolicæ Maiestatem putamus, ut de quo matrimonio nobis auctoribus, neque inuicem Maiestate tuâ, semel agi cœptum est, id potissimùm perficiatur. Denique, quia nostræ erga Maiestatem tuam paternæ beneuolentiæ nobis ipsis conscius sumus; illud quoque scimus, nos nullas ob priuatas, vel nostras, vel cuiuscumque alterius rationes, tale matrimonium Maiestati tuæ suadere; sed ob eam tantummodò causam, quia illud & priuatim sibi Regnisque suis utile, ac communi Reipublicæ Christianæ

tranquillitati conducibile fore non dubitamus. Quæ quidem vel sola causa videtur Maiestatem tuam ad obsequendum nostræ voluntati impellere debere, cum nihil ei exploratius esse debeat, quam nos id cupere, quod in rem Maiestatis tuæ sit. Quæ cum ita sint, Maiestatem tuam hortamur, ut ad tale matrimonium quamprimùm contrahendum animum adijciat. Quâ de re copiosius locuti sumus cum dilecto Filio Maiestatis tuæ apud nos Oratore; & ut illam ad eandem rem nostro nomine ipse quoque hortaretur, postulauimus: quæquæ ad te scribimus, omnia cum ipso communicauimus; ut suspicari non debeat Maiestas tua, nos aliquid earum rerum ignorare, quas nobis per eum notas esse voluerit. Quod si aliquæ fortè difficultates sunt, quæ impediunt, quo minus tale matrimonium concludatur, de his Maiestas tua si nos certiores fieri curauerit, eas omnes auctoritate nostrâ interpositâ tollere conabimur. Quod idem pro parte suâ Maiestas quoque tua facere debet, ut scilicet in accipiendis huiusmodi matrimonij conditionibus æquam se ac facilem præbeat, neque omnia summo iure prosequatur; sed communis utilitatis causâ de his quæ sibi iusta esse videbuntur, nonnihil remittat, quemadmodum ex prædicto Ludouico de Torres subtiliùs & copiosius cognoscet. cui & hæc ipsa, quæ scripsimus, & alia etiam Maiestati tuæ nostro nomine in eandem sententiam exponenda mandauimus.

uimus. cuius orationi vt eandem fidem adhibeat, quam nobis, si istic præsentem adesset, secum loquentibus adhiberet, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Augusti, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXIX.

SEBASTIANI Portugalliæ Regis ad PIVM V.

Multa & varia excusat impedimenta, quibus fit vt bello contra Turcas auxilio nunc esse non possit; idque ægrè ferens, suam in Pontificem obedientiam & pietatem testatur: de affinitate sibi cum Valesiâ domo iungendâ respondet. Vide lib. IV. cap. III. & IX. Vitæ PII V.

Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine. Per Ludovicum de Torres Sanctitatis tuæ litteras VIII. Idus Augusti datas accepi, quibus iis respondebas, quas ad te illi dederam VI. Idus Iunii super eo quod à me, vt in bellum contra Turcas auxilium mitterem, postulabas. Quâ de re nunc Ludovicus ipse Beatitudinis tuæ nomine mecum est collocutus. Video equidem, Beatissime Domine, planeque perspicio, quàm sapienter ac piè mecum agat Sanctitas tua, me per litteras ac Nuntios super eâ re compellendo, summâ tum vniuersæ Christianæ Reipublicæ, tum etiam Regnorum ditionumque mearum,

& eius item officij, quod eis tutandis prestare in primis debeo, habitâ ratione. Quæ quidem ratio valdè consentanea desiderio est, quo ego, tuorum in me per omnem occasionem collatorum meritorum non immemor, ardeo morem gerendi Sanctitati tuæ. Ac proptereâ intelligo, quò magis Beatitudo tua de iis agit quæ mihi conueniunt, eo magis etiam me, vt iussiones eius omnes cumulatè faciam, emiti debere. Mihi verò gratissimum accidisset, si fieri potuisset à me, vt statim Sanctitati tuæ classem decernerem, numerumque nauium, quas in istius belli subsidium mittere possem, quando Turcica classis in Christianos arma conuerteret. Verùm quæ mihi, ne quod optabam mitterem auxilium, tunc impedimento fuerunt, eadem quoque mihi aduersantur hoc tempore; eoque magis, quòd eiusmodi ego subsidij nominationem facere nequeam. Nam præter eas & expeditiones & classes, quas moliebar eo tempore, quo ad Beatitudinem tuam de conseruandâ augendâque Catholicâ Religione, deque Regnis ac ditionibus meis tutandis perscripsi; alia quamplurima, eaque grauissima, superuenerunt incommoda, quibus ego nullâ interiectâ morâ non prouidere non possum. Etenim sequenti anno tot armatas cohortes in Indias mittendas esse constitui, vt inibi contra Turcam depugnetur, quot ex more per tres annos eòdem proficisci consueuerunt. Accedit, quòd Regnorum ditionumque mearum maritimos portus denuò iussi communiri, eorumque militem parari & exerceri: cuncta prætereâ classium mearum Regnorumque nauigia instrui mandauit. Nunc autem, licet hieme iam inuente, classis à me dirigi-

dirigitur aduersus nonnullos piratas Hugonotos, qui plurimis iisque sacratis viris occisis, atque aliis non paruis detrimentis illatis, naues aliquot ceperunt. Alia porrò classis in Mini, alia in Congi Regna, alia in insulas dirigenda mihi est; parandæque copiae, & ornanda classès in hæreticos, quos ex Gallis Angliæque excessuros esse audio, pace inter eos, vti fertur, succedentes; & itidem aduersus Seriphum Mauritaniæ Regem, qui præter quas habet terrestres opes, triremes etiam complures instruit, ac subinde maritimas copias adauget, quibus superioribus annis Canarias insulas magnis cladibus affecit. Atque hæc quidem rationes omnes tantoperè me adiungunt deuinciuntque, vt, quemadmodum perspicit Sanctitas tua, hisce rebus vel iuandis vel curandis deesse nullo modo queam. Equidem Beatitudini tuæ persuasum esse velim, quàm agrè feram his de causis non posse me, quam opto classem ei decernere, atque pro meâ summâ voluntate in rebus omnibus Sanctitati tuæ deseruire, ferreque suppetias vniuersæ Christianæ Reipublicæ: iubeo tamen atque impero, summâ diligentiam atque studio, quibusuis necessariis sumptibus nihil parcendo, curetur, vt quam decreui classem instruaturn ornaturque, tum ad paulò antè commemorata depellenda pericula, tum etiam ad omnia Sanctitatis tuæ iussa facienda.

Porrò autem quod ad me scribit Sanctitas tua denuntiis in Galliâ celebrandis, super eo Beatitudinis tuæ nomine mecum verba fecit Ludouicus de Torres; rationibus etiam adhibitis, quibus ego adductus, id ad meam ipsius

Regnorumque meorum Christianaque Reipublicae utilitatem facere deberem. Equidem omnibus in rebus Beatitudinis tuae in me benevolentiam agnosco, atque res mea quanta cura ei sint, planè perspicio. Quibus ego maximis ac plurimis ei adiunctus officii, sacros pedes tuos venerabundus osculor, tuaeque Beatitudini in mentem reuoco, id quod iam antea ad eam scripsi, ac per Ioannem Tellum meum Consiliarium & apud Sedem istam Oratorem, ac proinde per Ludouicum de Torres mandari referendum Sanctitati tuae, me nimirum ab eiusmodi consilio longè adhuc animo abfuisse. Quòd si cogitationibus meis sic anteuertit Deus, ut id aliquando faciendum esse constituam; nihil tamen absque Beatitudinis tuae consilio iudicioque discernendum putabo. At verò, quoniam res iam eo loco sunt, ut quidquam aliud de illis constituere mihi non sit integrum, uti Beatitudini tuae exploratum est; ab eâ supplex peto atque oro, ut, quemadmodum eam facturam esse confido, consiliorum meorum rationes omnes equi bonique consulat. Cetera porrò quae ad haec attinent, Sanctitas tua facile intelliget, tum ex ipso Ludouico, tum etiam ex meo istic Legato: quorum ego sententiae planè subscribam. Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine, Sanctitatem tuam in multos annos ad Ecclesiae suae sanctae utilitatem Deus incolumem conseruet. Sintiae, XVIII. Kal. Octobr. M. D. LXX.

EPISTOLA XXX.

*Quòd Ludouicum internuntium benignè susceperit ac iu-
uerit, gratias agit: oblatæ classis officium probat: con-
nubij negotium commendat. Vide lib. IV. cap. III.
& IX. Vitæ PII V.*

Charissimæ in CHRISTO Filix nostræ Ca-
tharinæ, Portugalliæ Reginæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem
& Apostolicam benedictionem. Accepimus
litteras Maiestatis tuæ XIII. Iunij die datas: ex qui-
bus, & ex his quæ dilectus Filius Magister Ludouic-
us de Torres Camera nostræ Apostolicæ Clericus
ad nos scripsit, suam erga nos sanctamque hanc Se-
dem Apostolicam eximiam obseruantiam ac deu-
otionem, multò etiam antè nobis spectatissimam,
magnâ cum animi nostri lætitiâ cognouimus. Ma-
iestati autem tuæ gratias agimus de omnibus offi-
ciis, quibus nostri atque huius sanctæ Sedis honoris
causâ erga prædictum Ludouicum functa est: quod-
que illi ad conficienda negotia, ob quæ in istud Re-
gnum à nobis missus est, ope, gratiâ auctoritateque
suâ præstò fuerit; in eâ re Maiestas tua fecit id quod
suâ erga Omnipotentem Deum pietate dignum fuit,
quodque semper de suo diuini honoris zelo nobis
polliciti sumus. Valdè autem gauisi sumus in Do-
mino,

mino, charissimum in CHRISTO Filium nostrum Regem Portugalliæ, nepotem suum, tam prompto alacrique animo nobis ac toti Reipublicæ Christianæ, pro eâ aduersus immanissimum Turcarum Tyrannum tuendâ, classis suæ auxilium obtulisse. Quâ de re, etsi Maiestatis suæ studium erga eandem Rempublicam Christianam benè cognitum habentes, numquam dubitauimus; id ipsum tamen ex Maiestatis tuæ suæque litteris cognouisse, gratissimum nobis fuit. Quibus pro hac vtriusque erga se pietate dignum præmium ille ipse reddet Deus, qui nihil quod eius causâ fiat sine remuneratione esse patitur. De matrimonio autem inter eiusdem Serenissimi Regis nepotis tui Maiestatem, & charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis Christianissimi sororem, rem confectam velimus. Quocirca Maiestatem tuam hortamur, vt suas partes Regis ad tale matrimonium hortandi suscipiat, omnibusque viribus suis in eam curam incumbât, vt quamprimùm fieri potest, ad effectum adducatur. Cuius quidem nostræ voluntatis ac desiderij iustissimas causas, & aliquâ ex parte ad eundem Serenissimum Regem nuper scripsimus, & Maiestati suæ ab eodem Ludouico explicandas iterùm mandauimus: à quo Maiestas tua cetera cognoscere poterit, quæ in hanc sententiam plura scribere potuissimus; eique fidem plenissimam, super his quæ secum loquetur, adhibebit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo
Pisca-

Piscatoris, die VI. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXI.

*Ut Christiana classis contra Turcas à Rege opem imploret.
Vide lib. IV. cap. III. Vita PII V.*

Dilecto in CHRISTO Filio nostro, Henrico Cardinali Portugalliaë.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti, sæuissimum ac potentissimum Turcarum Tyrannum ingenti conatu contra Christianos hoc anno bellum apparare, necessarium esse duximus, dilectum hunc Filium, Magistrum Ludouicum de Torres, Camerae nostrae Apostolicæ Clericum, virum ob spectatam probitatem & fidem nobis probatissimum, ad charissimum in CHRISTO Filium nostrum Hispaniarum Regem Catholicum implorandi eius auxilij causâ mittere: cui mandauimus, vt istuc quoque se conferret, cumque Serenissimo Rege nepote tuo quibusdam de rebus nostro nomine ageret, ad hoc idem negotium magnopere pertinentibus. Rogamus autem circumspectionem tuam, & per Omnipotentem Deum obsecramus, vt pro sua eximiâ in Deum Omnipotentem pietate, communisque Reipublicæ Christianæ salutis studio, ei ad conficien-

dum negotium, cuius causâ à nobis missus est, suam opem, consilium fauoremque apud eundem Regem Serenissimum accommodet; eiusque sermoni, super his rebus quas ipsi nostro nomine exponet, perinde fidem habeat, ac si nos præsentem secumque loquentes audiret. erit id nobis certè gratissimum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIV. Martij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXII.

Quòd auxilium Christianæ Republicæ contra Turcas mittendum apud Regem benè curauerit, gratias agit: ipsiusque Regis coniugium ut procuret, hortatur.

Ad eundem.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis numquam nobis dubium fuerit, quin charissimus in CHRISTO Filius noster Portugalliæ Rex, nepos tuus, pro suâ erga Deum Omnipotentem pietate, & erga nos sanctamque Sedem Apostolicam deuotione, opinioni, quam de Maiestatis suæ erga Rempublicam Christianam studio summam semper habuimus, cumulatè responsurus esset; tamen ex illius circumspeditionisque tuæ litteris VI. & VII. Iunij die ad nos datis, & ex his quæ dilectus Filius Magister Ludouicus

Louiscus de Torres, Camerae nostrae Apostolicae Clericus, ad nos scripsit, certiores facti, quam prompto alacrique animo classis suae auxilium aduersus inmanissimum Turcarum Tyrannum pro Republica Christiana tuenda insequenti anno obtulerit, magnoperè in Domino gauisi sumus, Maiestatiq̄ suae eas quas debuimus gratias continuò egimus; quas eadem circumspectioni tuae quoque agimus, pro omnibus officiis, quibus & praedictum Ludouicum, quam diu istic fuit, nostri atque huius sanctae Sedis honoris gratia complexa est; & ei ad conficienda negotia, ob quae à nobis missus fuit, operam, gratiam auctoritatemq̄ suam apud eundem Serenissimum Regem nepotem suum praestitit. Illud tantummodò nobis molestum fuit, quòd de matrimonio inter illius Maiestatem & Christianissimi Francorum Regis sororem contrahendo res adhuc confici non potuerit. Quae de re cum ad eum nuper diligentissimè scripserimus, eiusq̄ Maiestatem ad tale matrimonium quamprimùm stabiliendum vehementer in Domino hortati fuerimus; visum nobis est eodem tempore super eadem re ad circumspectionem quoque tuam scribere, eamq̄ (sicut his litteris facimus) hortari, vt apud praedictum Serenissimum Regem de eo ipso matrimonio concludendo agere ne desistat, donec (id quod nos, & priuatae Regis Regniq̄ sui & publicae populi Christiani tranquillitati vtilissimum esse non dubitamus)

adiuuante Domino, tuâque auctoritate intercedente, tandem aliquando perficiatur. Cuius rei causâ prædictum Ludouicum de Torres istuc reuerti volumus, & de eiusmodi matrimonij conclusionem Regem urgere. Cuius orationi super hac ipsâ re, ceterisque quæ secum loquetur nostro nomine, vt plenissimam fidem adhibeat, circumspersionem tuam requirimus. id erit nobis gratissimum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Augusti, M.D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXIII.

Has PIVS litteras manu suâ scripsit, quibus Cardinalem, vt matrimonium inter Sebastianum Regem & Margaritam Valefiam iungendum curet, hortatur. Vide lib. IV. cap. III. Vita PII V.

Ad eundem Cardinalem.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Diebus elapsis quando missimus ad Serenissimum Regem nepotem tuum, pro implorando auxilio contra immanissimum nominis Christiani hostem Turcarum Tyrannum, Ludouicum à Turribus; ei quoque dederamus in mandatis, vt de matrimonio cum Serenissimâ Margaritâ, Christianissimi Regis sorore, sermonem haberet; quodque

quodque omnia cum tuâ Reuerendissimâ Dominatione conferret, ac cum Serenissimâ ipsius auiâ, reliquisque sanguine attinentibus. Verùm quia in litteris nostris ad ipsum Serenissimum Regem nulla de contrahendo matrimonio mentio habebatur; iure Maiestas sua arbitrari potuit, rem non ita nobis cordi esse, prout est, & ob communem Christiani populi tranquillitatem ac pacem, Regnorum suarum Maiestatis bonum, ac in salutem ipsius Regis Serenissimi esse optamus. Idcirco volumus ac mandauimus ipsi Ludouico, ut iterum ad eandem Maiestatem redeat, & eam de re iterum instet, litterasque manu nostrâ scriptas tradat; prout & præsentibus quoque Reuerendissimæ Dominationi tuæ: ut in omnibus, quæ eam de re ac de ferendis supplicis exponet, ea percipiat perinde ac si nos ea coram exponeremus; eandemque fidem eius dictis adhibeat, perinde ac si ex ore nostro prodirent. Seruet Deus Omnipotens Amplitudinem tuam incolumem in bonum Ecclesiæ suæ sanctæ, ac præcipuè Regnorum suarum Maiestatis Serenissimæ. Ex Vrbe XXIII. Augusti, M. D. LXX.

EPISTOLA XXXIV.

Vt Catharinam Lusitaniæ Reginam amitam suam ex illo Regno in Castellam venire cogitantem de sententiâ deducat, & matrimonium cum nepote Rege & Margaritâ

*Valefiâ iungi procuret, Hispaniarum Regem hortatur.
Vide lib. IV. cap. IX. Vitæ PII V.*

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Per litteras Archiepiscopi Rossanensis Nuntij nostri, quæ Maiestas tua respondit, intelleximus: quòd nimirum ad Serenissimæ Lusitanorum Reginæ ex eo Regno discessum atque istuc aduentum attinet, id ne cogitasse quidem te, nedum desiderauisse, nisi quatenus eiusdem Reginæ studio curâque factum est; idque sic se habere, nobis, vt par erat, gratum accidit. Sed quoniam ea nos cura vehementer angit valdeque sollicitat, ob Regis illius atque adeò totius Regni eius tranquillitatem; illud in primis à Maiestate tuâ etiam atque etiam petimus, vt ipsi Reginæ istuc se conferre cupienti atque petenti non modò non facilem se præbeat, sed etiam obsistat; illamque proinde quàm optimis poterit rationibus moneat & adhortetur, vt Regis curam Regnique suscipiat. Et quoniam non ita pridem intelleximus, eandem Reginam Serenissimo Regi nepoti suo de eius Regni administratione quædam proposuisse, quæ dilecti Filij nostri Henrici Cardinalis animum commouere & offendere non mediocriter queunt; atque inter eos oriente dissensione, id ipsi Regi illisque popu-

populis grauiſſima damna & incommoda poſſet af-
 ferre: idcirco hortamur te ac vehementer petimus,
 vt auctoritatem tuam interponas, cum pro eâ, quæ
 tibi cum illis Principibus intercedit, affinitate & ami-
 citiâ, tum etiam pro ſuâ in eos beneuolentiâ; perficiaſ-
 que, vt eorum animi reconcilientur, quò pari ſtudio
 ac voluntate Regi prodeſſe poſſint; & quæ huic con-
 cordiæ mutuæque beneuolentiæ, ſiue Regis, ſiue Re-
 ginæ, ſiue Cardinalis, in adminiſtris & conſiliariis,
 aut in aliis hominibus, obeſſe iudicaueris, ea pror-
 ſus remouenda procures. Et ſanè pergratum nobis
 fuit, illius Regis animum ad Margaritam, Chriſtia-
 niſſimi Regis ſorem, ſibi vxorem adſciſcendam
 quotidie magis propendere. Vt igitur negotium
 primo quoque tempore cures conſiciendum, à Ma-
 ieſtate tuâ efflagitamus. Nos autem, ſi eam rem
 iuuare aliquo modo poſſe cognouerimus, libenter,
 quando tibi ita videbitur, noſtram in id auctori-
 tatem interponemus. Datum Romæ apud S. Petrum
 ſub annulo Piſcatoris, die VIII. Auguſti, M. D. LXX.
 Pontificatus noſtri anno quinto.

EPISTOLA XXXV.

*Ad ſocialis belli fœdus contra Turcas ſecum & cum
 aliis Chriſtianis Principibus ineundum, Moſcouitarum
 Ducem hortatur. Vide lib. IV. cap. XIII. Vita PII V.*

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro, N. Mosco-
uitarum Duci.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Non dubitamus in Nobilitatis tuæ notitiam perlatum esse, quali quantoque maritimarum terrestriumque copiarum apparatu immanissimus Turcarum Tyrannus bellum hoc anno contra Rempublicam Christianam gerendum suscepit, imò potius hoc ipso tempore iam gerat, cum & maximâ classe instructâ Cyprum Venetorum insulam oppugnet, & ingentibus quoque terrestribus copiis comparatis Christianæ ditioris Regnis atque Imperiis interitum atque exitium minitetur. Quibus tot tantisque periculis, nobis & huic sanctæ Sedi Apostolicæ & vniuersæ Christianorum Reipublicæ impendentibus, commoti, necessarium esse duximus, Reges omnes ac Principes Christianos ad ineundum aduersus communem hostem nobiscum fœdus excitare: vt enim eorum vires disiunctas atque dispersas potentissimorum Turcarum viribus pares esse non posse intelligimus, ita coniunctas & confociatas non desperamus eiusdem atrocissimæ gentis vim atque impetum frangere posse. Cuius quidem consilij nostri auctoritatem charissimus in CHRISTO Filius Hispaniarum Rex Catholicus, & dilectus itidem Filius, nobilis vir
Aloisius

Aloisius Venetiarum Dux Senatusque Venetus secuti, nobiscum per procuratores suos foedus aduersus eundem Turcarum Tyrannum inierunt: speramusque Serenissimum Maximilianum Hungariae & Bohemiae Regem in Imperatorem electum, & charissimum nobis in CHRISTO Filium Carolum Regem Francorum, paternis nostris hortationibus excitatos in eiusdem foederis societate esse venturos. Ad huius autem sanctissimi gloriosissimique foederis societatem visum nobis est Nobilitatem quoque tuam inuitare; illam, prout hisce nostris litteris facimus, hortantes, ut arma, quibus se populosque sibi subiectos Deus Omnipotens tantoperè excellere voluit, pro Christianorum communis salutis defensione aduersus Turcas nobiscum, & cum ceteris Christianis Principibus capere velit. Quod si fecerit, speramus, quae tua populorumque tuorum tibi subditorum militaris est virtus ac potentia, magnas nobis esse accessuras vires, ad communis omnium Christianorum hostis impetum ac vires debilitandas ac labefactandas. Quanta enim sit potentiae tuae magnitudo, quanta sit gentis tuae in militaribus rebus fortitudo, non ignoramus. Quam quidem ad rem primùm innata sibi verae gloriae cupiditas Nobilitatem tuam hortari, deinde propria etiam utilitas debet. Fallitur enim Nobilitas tua, si existimat, auidissimam dominandi Turcarum gentem, nisi omnibus prius Regnis ac Potentatibus vel deletis,

vel miserrimâ seruitute oppressis, vniquam esse quieturam. hoc illi vnum semper propositum fuit, hoc semper spectauit & spectat, vt omnes quæ vbiq̃ue terrarum sunt nationes, omnia Regna, omnesq̃ue Principatus, importunâ quâdam regnandi cupiditate in suam redigat seruitutem. Itaque nullum est in Occidentis partibus Regnum, nullus Potentatus, quem non spe iam & cogitatione inuasurit, vique subegerit: nam quia Christianos inter se Principes numquam consensuros esse existimat, idcirco facile putat omnium illorum Regna vi atque armis sibi vindicare: & dum aliquibus Principibus bellum inferens cum aliis interim amicitiam simulat, omnes opprimere ac de medio tollere vult. tibi autem, populisq̃ue tuæ ditioni subiectis, eò maius ab eâ gente periculum impendet, quò ab illius imperio propius abes. Quæ cum ita sint, Nobilitatem tuam hortamur, vt in prædicti fœderis societatem venire, & aduersus communem hostem Turcarum Tyrannum communi consilio atque armis pium bellum gerere velit, potius quàm omnibus Regnis per eum sublatis, dum ad se quoque eiusdem incendij flamma perueniat, expectare. Quia verò certiores facti sumus, Nobilitatem tuam aliquando in animo habuisse, huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium Religionis cultum amplecti; idcirco ei pollicemur, nos, si id fecerit, nulla paternæ nostræ erga se voluntatis indicia prætermisuros, & quibuscumque cum

Domino

Domino poterimus officiis nostram illi beneuolentiam declaraturos: quemadmodum Nobilitati tuæ copiosius explicabit dilectus Filius Vincentius Porticus, Notarius noster, & apud Serenissimum Poloniæ Regem noster ac Sedis Apostolicæ Nuntius; quem ad Nobilitatem tuam deditâ operâ venire uolumus: cuius orationi super omnibus, quæ sibi exponet, eandem fidem ut adhibeat, quam nobis, si præsentem cum eâ loqueremur, adhiberet, Nobilitatem tuam rogamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die IX. Augusti, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVI.

Anglis Catholicis contra hereticos auxiliares copias mitti procurat. Vide lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro Ferdinando
Duci Albæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. De motu rerum Anglicarum à Catholicis eiusdem Regni contra hæreticos, atque adeò contra illam quæ se pro Angliæ Reginâ gerit, excitato, certiora & maiora indies cognoscentes; pro suscepto Apostolicæ seruitutis officio, anxio & sollicito animo esse cogimur de illorum salute, qui pro restituendâ in eo Regno Catholicâ

Religione non minùs piis quàm iustis armis susceptis, periculum fortunarum & capitis sui pro Dei Omnipotentis causâ neglexerunt. Quia verò, propter istius cui præes regionis cum eo Regno vicinitatem; te vnum maximè omnium Anglorum Catholicorum copias multis modis iuuare posse intelligimus; idcirco Nobilitatem tuam hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus, rogamus, vt, si hoc charissimi in CHRISTO Filij nostri Hispaniarum Regis Catholici voluntate & commodo facere potest, quidquid ad eas ipsas copias, vel tuendas, vel augendas, vel adiuuandas conferre valet, id nè prætermittere velit. Vt enim, si eorum, qui ferre auxilium possunt, subsidio destitutæ fuerint, periculum est, ne vel ab aduersariis opprimantur, vel per se ipsæ dissipentur: sic etiam, si adiutæ fuerint, sperandum est per eas in Regno illo Religionem Catholicam restitui posse. Quæ res, si Deo in primis adiuuante, teque omnibus quibus potes rebus adnitente, acciderit; vides ipse quantam ex eâ re, quamque solidam veramque gloriam sis consecuturus. Quod, nisi res ipsa per se satis loqueretur, pluribus verbis tecum ageremus: sed quia, & hæc ipsa quæ diximus, & cetera, quæ in eandem sententiam dici possent, Nobilitati tuæ pro suâ prudentiâ & maximo rerum vsu perspectissima esse scimus, ipsamque ad benè de Religione Catholicâ merendum satis suâ sponte incitatum esse intelligimus; idcirco non dubitamus,

bitamus, eam libenter & promptè, quidquid poterit, pro fidei Catholicæ causâ facturam, in eâque re nullum neque nostris neque cuiusquam hortationibus locum relicturam. quod vt faciat, pro nostro tamen officio vehementer in Domino rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die IV. Februarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVII.

Scotiæ Reginam Catholicâ pro fide in carcere fortiter se gerentem commendat & consolatur. Vide lib. III. cap. VIII. & IX. Vitæ PII V.

Mariæ Reginae Scotiæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Non solum Maiestatis tuæ litteras vltimâ die Aprilis ad nos datas libenter legimus, quibus ad nostras nonâ die Ianuarij scriptas rescribit; sed etiam nuntium ipsum, qui eas attulit, de tuo rerumque tuarum statu nobiscum copiosius loquentem, & benignè, quemadmodum debuimus, excepimus; & attentè audiuius. In ipsis autem litteris Maiestatis tuæ duo nos præcipua vehementer in Domino delectauerunt. primum, quòd, quamuis multis magnisque calamitatibus afflicta,

stram Maiestas tua sic suscepit, vt eâ ipsâ non modò leuatum esse dolorem suum, sed sanatum esse significet: alterum, quòd Omnipotentis Dei benignitatis ac misericordiæ sic confidere videtur, vt firmiter speret se nullis neque periculorum ac tormentorum denuntiationibus, neque præmiorum pollicitationibus ab Ecclesiæ Catholicæ communionem atque obedientiâ auelli posse. In altero animi tui patientiam diuinæ voluntati acquiescentem, in altero perseverandi voluntatem spei desiderio incensam, debitis in Domino laudibus commendantes, Maiestatem tuam hortamur, vt eam ipsam in Redemptore nostro spem omni studio retinere studeat: nam si in miseris posita per patientiam & spem Dominum expectabit, viasque eius perseveranter custodierit, potens est Dominus non solùm Maiestatem tuam exaltare, vt post breuem hanc vitam hereditate capiat Regnum cæleste; sed etiam vt in hac vitâ constituta, ex tot tantisque calamitatibus aliquando erepta, in pristinam Regni temporalis possessionem restituatur. Quam quidem ad rem, quæcumque potuimus adiumenta, & antea Maiestati tuæ attulimus, & quæ deinceps poterimus, semper afferemus. vt enim nihil est quod suæ isti singulari erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotioni & Religionis Catholicæ studio deberi non existimemus; sic nulla vniquam paternæ nostræ erga se voluntatis officia patiemur ab eâ desiderari. Reliquis
autem

autem de rebus, de quibus prædictus Nuntius suus nobiscum Maiestatis tuæ nomine egit, quid respondendum, quidve statuendum duxerimus, ex ipso met Maiestas tua subtiliùs cognoscere poterit, cuius nos orationi referimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVIII.

MARIÆ Scotorum Reginæ ad PIVM V.

Pontificis erga se benignitatem commendat: sociali bello contra Turcas opem ferre cupit: suas ac Regni sui calamitates deplorat: vel duris conditionibus cum Anglis pacem facere se debere scribit: denique Filij sui pietatem in Deum, & in Apostolicam Sedem obedientiam, perpetuam fore pollicetur.

Beatissime Pater, post Sanctissimorum pedum oscula, sub Octobris initium Sanctitatis tuæ litteras tertio Idus Iulij datas accepi, quibus intellexi non solum quòd ad me Beatitudo tua misit Apostolicæ benedictionis munus, quod mihi fuit eritque perpetuò quàm gratissimum; sed etiam quàm apertè illa testaretur se mihi fore consolationi, & quàm libenti animo suâ me benevolentia dignaretur. Ego verò mirificè recreabar antea, cum singulari pietate, quam mihi Beatitudo tua, gravissimis alio-

qui

qui rebus occupata, datis ad me litteris declarabat, tum
 etiam quòd ei placuisset, & me & res meas potentissi-
 mis quibusque Principibus, ac præsertim Serenissimis Gal-
 liarum Hispaniarumque Regibus commendare. Verùm
 enimuerò alterà ex parte reliquum esse video, Christianos
 impellere, vt, artissimà inter se conflata societate, nullis
 aut vigiliis aut laboribus aut sumptibus parcendum pu-
 tent, quòd aliquando possint crudelissimum illum Turcarum
 Tyrannum, nihil aliud assiduè molientem quàm vt nobis
 vniuersis bellum inferat, prorsus debellare. Atque vti-
 nam cetera omnia mea responderent voluntati! Nam
 quid subinde fieret à me, Sanctitati tuæ planè indicaret
 euentus; foretque, vt non solum ego, sed etiam qui in
 meà sunt auctoritate, omnes animis viribusque coniun-
 ctis vnà cum ceteris Christianis vniuersis extrema quæ-
 que experirentur. Sed quid miserabilius spectari potest,
 quàm me ex eo, in quo florebam antea statu felicitatis,
 in tot tantasque misérias deiectam intueri? quid maiore
 dignum commiseratione, quàm ex liberà, quæ eram, ser-
 uam factam esse? Ad has autem misérias illud accedit
 etiam incommodi, quòd tot tantisque calamitatibus op-
 pressa & dissipata, totque Anglorum incursionibus afflicta
 reperitur patria mea, vt pagi quamplurimi incendio con-
 flagrarint, multaque castella & sacratæ edes funditus
 euerse conspiciantur: sed, quod peius est, ditionum mea-
 rum incolæ subiectique mihi populi ab hostibus, nullà vel
 minimà lacesitis iniurià, sunt crudelissimè contrucidati.
 Sed quid? An mihi de me nihil est dicendum? An verò
 quispiam

quispiam ignorat, quàm certis variisque in periculis assidue verser? Testem inuoco Deum, qui nouit optimè quàm magnis miseriarum fluctibus ad hanc vsque diem sim perpetuò conflictata. Atque interim hac ipsâ sensâ tempestate furente quotidie magis, qui rebus prouidendis auxilio se mihi futuros esse pollicebantur, ij mox promissis minimè stantes nullam prorsus mihi opem attulere, neque spes est deinceps eos allaturos: nisi fortè hæc hominum ingenia in tutandam rem meam pro tempore propensiora fiant, & ad eiusmodi pro me suscipienda negotia aliquando commoueantur. Verùm vt quod sentio liberè dicam, tametsi ex transmarinis gentibus copia exercitusque fortissimi cogèrentur, tamen non sine graui periculo brumalibus diebus in Scotiam traïci possent per Oceanum, qui per id tempus turbulentissimus ac fluctuantissimus esse solet. At Verò alterâ ex parte Angli, qui nullo interfluente amne dirimuntur à Scotis, ipsis bellum queunt inferre: qui quidem vel minimâ inter se ortâ contentione in armis confestim esse consueuerunt. His ego grauissimis adacta consiliis, nisi velim & vitæ & patriæ meæ rationibus summa conflare pericula, facere nullo modo possum, quin conditionibus, mihi vel incommodissimis, cum Anglis pacem conficiam: saluis tamen semper, vt dici solet, honoris & conscientiæ legibus. Honor enim est in administratione ciuili necessarius ad Rempubicam rectè moderandam: conscientia verò, tamquam vis & regula diuina mortalibus indita, solet eos ad optimum quemque finem dirigere. Quæ licet aliquando calamitatibus prematur, nullis tamen vniquam

vel cruciatibus, vel præmiorum pollicitationibus, ab Ec-
 clesiæ Catholicæ communionem & obedientiam distrahi mihi
 potest vel exturbari. Sed inter cetera illud vnum sanè
 acerbissimum Sanctitati tuæ referendum putavi: nempe
 rem eousque processisse, ut cupiant aduersarij vnicum
 filium meum Regniq̄ue heredem, Anglorum in manus
 tamquam obsidem ad tempus dari: sic tamen, ut mihi
 interim sit integrum, quos velim ei moderatores & consi-
 liarios adiungere: ac proinde liberè pateat aditus, non mo-
 dò mihi, sed etiam ijs omnibus, quos ad eum visen-
 dum in Angliam mittendos ipsa decreuero. Neque verò
 Sanctitati tuæ dubium esse debet, quin ipse bonis san-
 ctisq̄ue moribus præditus, sit futurus, quamuis in me-
 dio nationis prauæ esset ei viuendum, perfectum Catho-
 licæ Apostolicæq̄ue membrum Ecclesiæ, ad eius opem sem-
 per paratissimum. Verùm ne longior fiat Epistola; clausula
 sit, omnino velle me Beatitudini tuæ identidem nuntia-
 re de statu & successu rerum omnium, quæ inter hoc ge-
 nus hominum & me fiunt hoc tempore, & item earum
 quæ paulò grauiores gerantur indies. Et verò quoniam
 omnia litteris tradere difficillimum est, ideirco de rebus
 meis omnibus edocui Dublinensem Antistitem, quippe
 qui mihi semper fidelissimus fuit internuntius, idemq̄ue
 Sanctitatis tuæ & sacrosanctæ Sedis Apostolicæ studiosissi-
 mus. cui sanè in rebus vniuersis, quas ille meo nomine
 tecum aget, Beatitudo tua fidem habere poterit. Interea
 verò Deum Dominum nostrum supplex oro, ut pro suâ
 infinitâ clementiâ à perniciosis hostium suorum cogitatio-
 nibus

nibus Ecclesiam Catholicam protectam velit. In quâ nos omnes in Sanctitatem tuam, tamquam in lumen clarissimum, oculos mentemque defixam habemus, abs te in nomine diuinæ Maiestatis sanctissimam benedictionem tuam continenter expectantes: atque ita cuncti simul animis coniuncti, Sanctitati tuæ precamur longissimam vitam, ad Omnipotentis Dei gloriam, piorumque omnium consolationem. *Catfworthi in Angliâ pridie Kalend. Nouembris, M. D. LXX.*

EPISTOLA XXXIX.

Ut Catholicam Religionem Romanæque Ecclesie dignitatem in Casareo Conuentu contra hæreticos tueatur, Archiepiscopum Treuirenssem hortatur.

Venerabili Fratri, Ioanni Archiepiscopo Treuirensi, Sacri Romani Imperij Principi Electori.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ erga Catholicam Religionem studium, diuini que honoris zelum benè cognitum habentes, non dubitamus illam omnino non adfuturam esse in eo Conuentu, qui ad Spiram hoc ipso mense à charissimo nobis in CHRISTO Filio Maximiliano in Imperatorem electo indictus esse dicitur: in quo, etsi pro comperto

habemus, eam neque personæ sibi ab Omnipotenti Deo impositæ, neque nostræ de suâ eximiâ erga sanctissimam Dei Ecclesiam pietate expectationi defuturam esse; tamen prætermittere non debuimus, quin Fratritatem tuam his nostris litteris ad officium suum, in eo Conuentu pro Fidei Catholice Ecclesiasticique Ordinis defensione præstandum, vehementer in Domino hortaremur. quia enim hæreticorum consuetudo ea est, vt eiusmodi Conuentuum occasione sibi oblatâ aliquid semper, vel ad confirmandam hæresum suarum pestem, vel ad huius sanctæ Sedis Apostolicæ maiestatem auctoritatemque minuendam, moliantur; idcirco Fratritatis tuæ partes erunt, primùm quidem quantum in se est conari, ne in eo Conuentu aliquid de rebus ad Religionem pertinentibus agatur: deinde, si hoc obtinere non potuerit, id quod proximum est, saltem studere, vt ne quid statuatur ac decernatur, quod vel Religionis Catholice statum, tot hæresum pestibus in istâ Prouinciâ labefactatum, ad peiorem conditionem adducere, vel huius sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritati maiora, quàm quæ adhuc accepit, detrimenta adferre valeat. In quam eandem sententiam, quia dilecto Filio Magistro Melchiori Bilio, Notario nostro, & apud Cæsaream Maiestatem nostro & Sedis Apostolicæ Nuntio, plura Fratritati tuæ communicanda scripsimus; idcirco Fratritatem tuam illius sermoni, quem super eâdem

eâdem re secum nostro est nomine habiturus, eandem fidem habere volumus, quam nobis ipsis præsentibus secumque loquentibus haberet: erit id nobis gratissimum. Datum Romæ apud S. Petrum sub ahnulo Piscatoris, die II. Iunij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XL.

Presbyterum & Ludimagistrum hæreticos, ceteris perniciosos, teneri, & in Episcopi potestatem tradi, postulat.

Dilecto Filio, nobili viro, Carolo Archiduci Austriæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Allatum est ad nos, Collahui, quod oppidum temporali iurisdictioni Nobilitatis tuæ subiectum esse asseritur, Presbyterum quemdam, Mathæum de Pisino vocatum, commorari, hominem manifestè hæreticum; qui nihil aliud magis studet quàm populos à fidei Catholicæ veritate ad hæreticæ falsitatem auocare: & vbique hæresum, quibus est vehementer infectus, tum priuatim, tum publicè docendo, venenum disseminare conatur, magnâ cum Dominici gregis iacturâ, fideliumque Christo populorum scandalo. Quin etiam superioribus mensibus prædicti oppidi

Domini filiam baptizasse dicitur, & in eo baptis-
mate veterem & sanctam Ecclesiæ Catholicæ for-
mam minimè seruasse. In eodem quoque oppido
quendam Georgium esse audiuius scholæ magi-
strum, virum hæreticæ prauitatis labe infectum,
qui non solùm eos; quos docet pueros, sed etiam
quoscumque potest, omnibus artibus seducens, eâ-
dem quâ ipse imbutus est hæresum doctrinâ con-
taminat. Tuam verò Nobilitatem decet, Episcopo,
cuius diœcesi loca tuæ ditionis subiecta sunt, ad
tantæ pestis animarum contagionem coercendam
auxilium fauoremque suum propenso animo im-
pendere. Idcirco Nobilitatem tuam hortamur in
Domino, & ab eâ requirimus, vt prædictos homi-
nes per ministros suos comprehensos, istius diœces-
is Episcopi ministris tradi iubeat: quibus nisi No-
bilitas tua quam potest opem suam in rebus ad eo-
rum officium pertinentibus præstiterit; breuî futu-
rum esse videmus, vt non solùm in eo oppido, sed in
ceteris quoque suæ ditionis locis omnes hæreticæ
prauitatis labe inficiantur, magnâ cum animarum
IESV CHRISTI Domini nostri Sanguine redempta-
rum pernicie. Id autem & Nobilitas tua studiosiùs
facere debet, quòd eadem res ad populos in fide &
obsequio continendos, & tranquillâ pace regendos,
maximè pertineat: vt, si id fecerit, non solùm id fa-
ctura sit quod decet, sed eodem quoque tempore
ditionis suæ securitati consultura. quod idem vt
nostrâ

nostrâ quoque causâ facere velit, Nobilitatem tuam
rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub
annulo Piscatoris, die tertiâ Augusti, M. D. LXX.
Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLI.

*Coloniensium, in ciuitate suâ Catholicæ Religionis in offi-
cio continendâ, & ab hæreticorum consuetudine custo-
diendâ, pietatis studium commendat.*

Dilectis Filiis, Consulibus & Senatui ciuita-
tis Coloniae Agrippinæ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Magnam litteræ vestræ, XIII. Iunij
die datæ, nobis in Domino lætitiâ attulerunt: qui-
bus vos purgatos esse voluistis de his, quæ ad nos su-
perioribus diebus delata, dilectionibus vestris, per
litteras nostras, XXI. Februarij datas, significanda
esse pro Pastoralis officio nostro existimauimus. Per-
speximus enim ex illis, quantoperè laboretis de ve-
strâ apud nos sanctamque hanc Sedem Apostoli-
cam existimatione retinendâ: quod vestri erga Re-
ligionem Catholicam studij, & aduersus hæreticos
perfecti odij signum minime obscurum esse iudica-
mus. In primis autem illa nobis fuerunt gratissima,
quæ ad vitandam hæreticæ prauitatis contagionem,
super aduenis non passim, sed adhibitâ cautione
quales

quales sint, recipiendis & approbandis, non minùs
 religiosè quàm prudenter à vobis constituta sunt.
 vt enim magnum in eâ cautione momentum posi-
 tum esse iudicamus ad ciues vestros ab omni pror-
 sus hæresum labe custodiendos; sic eam à vobis ad-
 hibitam esse vehementer gauisi sumus, eiusque rei
 nomine debitis vos in Domino laudibus prosequen-
 tes, deuotiones vestras hortamur, vt eâ quâ cœpistis
 vîgilantiâ ac diligentîâ, patriam vestram ab hæreti-
 corum venenatâ consuetudine integram atque incor-
 ruptam tueri perseueretis. Videtis enim lupos, vi-
 detis apros de siluâ, ad laniandas Dominicas oues,
 ad exterminandam Domini vineam, vbique paratos
 atque intentos: qui si omnes vndequaque aditus sibi
 solitudine vestrâ clausos reperient; dentibus illi
 quidem suis frement, sed tamen tabescent, cùm nul-
 lum sibi ad nocendum locum relictum esse conspe-
 xerint. Quod verò ad ea pertinet, quæ eisdem ve-
 stris litteris falsò ad nos delata esse dolètis: etsi do-
 lorem vestrum iustâ de causâ susceptum esse non
 dubitamus; magis tamen quòd illa falsa fuerint
 gaudendum, quàm quòd falsò delata sint, tristan-
 dum vobis esse cognoscimus: quippe illud dolen-
 dum esset, si verè delata fuissent. quæ tamen cùm à
 viris spectatæ fidei, integritatis ac grauitatis, nobis
 dicerentur; nullo modo potuimus, ac debuimus, ea
 vel contemnere vel dissimulare: fieri tamen potest,
 vt qui ea nobis dixerunt, ipsi quoque falsa audie-
 rint.

rint. Quod ita esse, pro nostrâ erga vos paternâ beneuolentiâ, vestrâque erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam, non magis optamus quàm speramus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI. Augusti, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLII.

Regem Poloniae hortatur, ut Transilvaniae Principi persuadeat, ut in locis ditioni suae subiectis Catholicae Religionis cultum recipi, & haereticos inde pelli procuret. Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.

Sigismundo Augusto, Regi Poloniae.

CHARISSIME IN CHRISTO Fili. noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis superioribus diebus pacificationis inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Maximilianum in Imperatorem electum & Serenissimum Transilvaniae Principem nepotem tuum nuntio accepto, Maiestati tuae totiq; Reipublicae Christianae eam pacificationem per litteras gratulati fuerimus, & quaedam etiam de ipso Principe ad Religionis Catholicae professionem per Maiestatem tuam inducendo adiecerimus: tamen pro nostro erga eam paternae beneuolentiae affectu cupientes, ipsam Omnipotentis Dei, cuius perfecta sunt opera, virtutem, eo ipso

adiuuante, quoad eius fieri potest, imitari; Maiestatem tuam vehementer in Domino hortamur, eidem Serenissimo Principi nepoti suo, omni quam apud illum habet auctoritate interpositâ, persuadere conetur, vt in locis ditioni suæ subiectis veræ Catholicæque Religionis cultum quamprimùm recipere, receptum constanter tenere, atque inde hæreticos aduenas expellere velit. Quod si fecerit, pro certo habeat, nullum se quàm hoc in rebus aduersis contra infideles firmitus tutiusque præsidium esse habiturum. Vanum est enim existimare, quemquam vel potentissimum Principem Imperij sui fines ciuitatesque tueri posse, nisi eas Dominus custodiuerit: quomodo autem eas Dominus custodiet, nisi ei Princeps per veræ Religionis professionem adhæreat? Quo quidem officio eò studiosius fungi debet Maiestas tua, quo, vt aliis ad eam litteris scripsimus, aliquanto ipsi gloriosius futurum est, nepotem suum Omnipotenti Deo atque huic sanctæ Sedi Apostolicæ quàm Cæsari reconciliauisse. Etenim Cæsare reconciliato, videri potest illius Imperio consuluisse: si verò eundem Redemptori nostro, sanctissimæque illius Ecclesiæ communioni, restituerit; non solum de Imperio illius conseruando, sed de animæ ipsius salute sollicita fuisse videbitur: cuius quidem animæ si ille in suâ ditione Religionem Catholicam non admittens, detrimentum patiatur; quid ei non modò Cæsaris

recon-

reconciliatio, sed etiam si vniuersum mundum lucretur, prodesse poterit? Decet autem præcipuè Maieſtatem tuam, Sereniſſimo illi Principi nepoti ſuo ita conſulere, vt, quæ in eo pretioſior eſt, animam ſcilicet ante omnia ſaluam atque incolumem eſſe ſtudeat: nam, quemadmodum eſt apud Apoſtolum, qui ſuis non prouidet, & maximè domeſticis, fidem abnegat, & eſt infideli deterior. Quæ omnia non ideò pluribus ad Maieſtatem tuam verbis ſcripſimus, quòd eius erga Sereniſſimum nepotem ſuum charitati pietatiq̃ diffidamus; ſed vt noſtro ipſi officio fungentes, paternæ noſtræ erga vtrumque veſtrùm voluntatis affectum Maieſtati tuæ declaremus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die VII. Octobris, M.D.LXX. Pontificatus noſtri anno quinto.

EPISTOLA XLIII.

Regis Polonia pietatem commendat, quòd extortum decretum de permiſſione Auguſtanæ Confessionis reuocarit, eumq̃, vt in Regno ſuo Catholicam Religionem protegat, hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vita PII V.

Sigismundo Auguſto, Regi Polonia.

Chariffime in CHRISTO Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quantâ ſuperioribus diebus animi moleſtiâ affecti fuimus,

cùm in notitiam nostram perlatum esset, quorumdam hæreticorum fallaciis ab istius Regni Cancellario mandatum extortum fuisse, in quo Maiestatis tuæ nomine Magistratibus Derschouiensis ciuitatis facultas dabatur, vt in quibusdam Ecclesiis, secundùm Confessionis Augustanæ præscriptum, & haberi conciones & administrari Sacramenta possent, & earum ipsarum rerum ministri in Maiestatis tuæ fidem ac protectionem susciperentur; tantam postea lætitiã accepimus, cùm à Maiestate tuâ tam pestiferum Religioni Catholicæ mandatum reuocatum fuisse cognouimus. In quo reuocando, sicut Maiestas tua fecit id quod suo maiorumque inlytæ memoriæ Regum perpetuo Christianæ orthodoxæque fidei studio dignum fuit: sic nos talem tamque eximium suum erga Deum Omnipotentem pietatis affectum debitis in Domino laudibus commendamus. Ex hoc vno hæreticorum ipsius Regni crimine, facile est Maiestati tuæ, quid reliquis omnibus animi audaciæque sit, intelligere; quando non veriti sunt, ad spargendum confusionis illius Augustanæ in vulgus venenum, Regij tui nominis auctoritate turpiter abuti. Quod ne ampliùs audeant, nève aduersus inueteratam tot annorum sæculis Ecclesiæ Catholicæ ac Romanæ auctoritatem profanas vocum nouitates introducere studeant; decet te, charissime in CHRISTO Fili, omni quâ potes adhibitâ diligentia prouidere. Vna est Fides Catholica,

ab Apostolorum temporibus per longam Romanorum Pontificum seriem vsque ad Pontificatum nostrum atque hæc tempora deducta: à quâ qui vnâ in re deficit, factus est omnium reus. Augustana autem Confessio, etsi similis est ceteris hæresum prauitatibus; tamen ob eam causam periculosior est, quòd leuius quàm ceteræ à Catholicæ Fidei professione declinans, speciem quamdam Religionis retinere videatur; eò perniciosior aliis, quòd venenum eius occultius later, nec eminet foras. Erras, si putas eos vno confusionis Augustanæ nomine atque errore contentos fore: hoc illi principio Maiestatis tuæ patientiam tentant, initiumque solùm ab Apostolicâ doctrinâ atque ab hac sanctâ Sede desciscendi quærunt. quod illicò atque obtinere potuerint, Regnum tuum innumerabilibus dissentientium inter se hæresum discordiis miserabiliter distrahi lacerarique videbis. Hæc, quæ vera sunt & ipsâ rerum experienciâ comprobata, liberè, sicut personâ officioque nostro dignum est, ad Maiestatem tuam scribere voluimus; hortantes eam in Domino, & quo maiore animi nostri studio possumus rogantes, vt, quod sui muneris regiæque personæ sibi ab Omnipotenti Deo impositæ proprium est, operam det, ne & istic Religio Catholica (quod Deus auertat) ab hæreticorum fallaciis detrimentum aliquod patiat; & nos hîc ea, quæ nollemus, magno cum animi nostri dolore audire cogamur.

Quod Maieſtatem tuam, pro eximio ſuo Fidei Catholicæ ſtudio, & erga nos ſanctamque hanc Sedem Apoſtolicam obſervantiâ, facturam eſſe pro com-
 perto habemus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub
 annulo Piſcatoris, die v. Decembris, M. D. LXX.
 Pontificatus noſtri anno quinto.

EPISTOLA XLIV.

*Tribus Melitenſium triremibus captis, ac centum ferè mi-
 litibus partim caſis, partim in ſervitutem abreptis
 à Turcis, dolentem Petrum, communicato dolore, con-
 ſalatur.*

Dilecto Filio Petro de Monte, Magiſtro Ho-
 ſpitalis ſancti Ioannis Ieroſolymitani.

Dilecte Fili, ſalutem & Apoſtolicam benedi-
 ctionem. Reddidit nobis dilectus Filius
 Frater Laurentius Guaſconius, iſtius Ordinis Eques,
 litteras tuas XXIII. Iulij die ad nos datas, iuſtiſſimî
 doloris & moleſtiæ pleniffimas: in quibus de tribus
 triremibus amiſſis, de tot Religionis tuæ nobiliſſi-
 mis Equitibus ab infidelibus interfectis, magnâq; ab
 iſto Ordine acceptâ calamitate, certiores nos feciſti.
 Quâ in re, etſi non minorem nos, & tota Chriſtia-
 na Reſpublica, quàm tu, iacturam fecerimus; dolor
 tamen tuus, quem de tot Fratrum tuorum amiſſio-
 ne magnum te accepiffe ex tuis litteris cognouimus,
 tantam

tantam nobis mœroris causam attulit, vt, quia nos de duobus charitas vnum efficit, animum nostrum ob tuam atque istius Ordinis calamitatem præcipuo quodam dolore afficiat. Non paruum nos ea, quam nobis significas, animi tui inductio est consolata, quâ, id quod accidit, aut volente, aut certè permittente Domino accidisse intelligis: à cuius diuinâ voluntate vel consilio nefas sit animi nostri sensum abhorrere. Decet autem te, cùm communis tibi cum ceteris Christifidelibus Christianæ Religionis, tum præcipuè istius Ordinis professionis nomine, ex Fratrum tuorum morte, potioris vitæ spe, diuturno non affici dolore: qui enim contra infideles fortiter pugnantes occubuerunt, hos credendum est ad veram vitam moriendo peruenisse. Habent illi fortasse non iniustam diuturni doloris excusationem, qui nonnisi præsentem vitam agnoscunt, qui de hoc sæculo ad melius transitum esse non sperant: nos autem, qui nouimus, qui hoc & credimus, & alios docemus, nimio de hisce rebus humanis perturbari dolore non debemus: ne quod apud alios pietatis obtinet speciem, id nobis desperationis culpam asferre videatur. Quocircà deuotionem tuam hortamur, vt aduersis rebus animum non deiciat; sed, iuxta Sapientis vocem, in die malorum memor sit bonorum: potens est enim Deus in mortuorum tuorum Fratrum locum alios vel ex istius insulæ lapidibus excitare. Nos autem, quod reli-

quum

quum est, quantum per exiguas atque afflictas huius sanctæ Sedis Apostolicæ facultates licebit, operam dabimus, vt istam tuam Ordinisque iacturam quamprimùm sarciamus. Quam quidem ad rem, non solum quantum vires nostræ ferre poterunt, sed aliquanto etiam plura impendere non recusabimus; & omnino aliquam rationem inibimus, quâ tuis atque istius honestissimi Ordinis, de Republicâ Christianâ optimè semper meriti, rationibus, adiuuante Domino, consulamus: quemadmodum prædicto Laurentio, internuntio apud nos in præsentia tuo, pluribus verbis diximus. quem hominem in negotiis istius Religionis tractandis diligentem & prudentem, tuique & suæ Religionis studiosissimum cognouimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VI. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLV.

De Ferrariâ terræmotu afflictâ dolorem se percepisse, & piis precibus & vitæ integritate iram Dei, qui mortalium peccatis offensus, eiusmodi clades quandoque permittit, placandam esse ostendit.

Dilecto Filio, nobili viro, Alfonso Estensi,
Duci Ferrariæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Magno dolore affecti

Etī fuīmus ex his quæ de istius vr̄bis calamitate, ob
vehementes in eâ terræmotus excitatos, ad nos alla-
ta sunt; quibus multas eiusdem ciuitatis partes, ma-
gnâ cum ædificiorum publicorum & priuatorum
ruinâ, hominumque etiã ipsorum strage, afflictas
esse cognouimus. Quibus tuis incommodis com-
moti, totque hominum miserabilem casum dolentes,
Nobilitatem tuam, quam paterno charitatis af-
fectu vehementer in Domino diligimus, in eodem
his litteris consolari voluimus. Quamuis autem
eiusmodi terrarum motus naturalibus ex causis o-
riantur; tamen diligenter attendendum est, ne illis
peccata nostra causam fortasse attulerint. Solet
enim Deus his quoque rebus iram suam in populos,
atque adeò in ipsos Principes, non obscure quan-
doque significare: quam pro suâ misericordiâ vt
ab istâ ciuitate populoque auertere velit, humiliter
in puritate cordis est obsecrandus. quod nec ipsi
pro nostro officio prætermittimus, & vt idem No-
bilitas tua & ipsa faciat, & à piis hominibus facien-
dum curet, magnoperè illam in Domino hortamur.
Dilecto autem Filio Turonî Bertano, Internuntio
apud nos, tuo nomine à nobis benedictionem pe-
tenti, libenter admodum dedimus; Omnipoten-
temque Deum precamur, vt actiones tuas ad sui no-
minis gloriam, subiectorumque tibi populorum
utilitatem, dirigere misericorditer dignetur. Da-
tum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Pi-
scatoris,

scatoris, die primâ Decembris, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLVI.

Cosinum Medicem Magnum Etruriæ Ducem abs se creatum, commendat. De quo lib. III. cap. XVI. Vitæ PII V.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quibus de causis, quàm iustis quamque honestis, adducti, superiore anno dilectum Filium, nobilem virum Cosinum Medicem, litteris nostris Apostolicis sub plumbo editis Magnum in Etruriâ sibi subiectâ Ducem creauerimus, eundemque paulò post inter Missarum solemnia regali coronâ ceterisque insignibus, manibus ipsi nostris ornauerimus; Maiestati tuæ, neque ignotum, neque obscurum esse putamus, quæ eximium eiusdem Principis erga Reipublicam Christianam studium, & propensissimam erga se Regnumque suum voluntatem benè cognitam habet. Quia verò ad nostram atque huius sanctę Sedis Apostolicę dignitatem valdè pertinere intelligimus, vt quem illi ob egregias ipsius virtutes, præclaraque erga Religionem Catholicam merita, honorem habuimus, eundem ceteri quoque

quoque Christiani Principes habeant; & in eâ ipsâ re illam, quam par est, Apostolicis litteris ac decretis obedientiam reuerentiamque exhibeant: idcirco Maiestatem tuam hortamur, & quo maiore animi studio possumus, rogamus, vt quod prædicto Magno Duci facturam sese demonstraui, vt ei loci sui, qui earundem litterarum nostrarum decreto ipsi debetur, possessionem vel assignaret, vel assignatam conseruaret, id sine vllâ longioris temporis morâ quamprimùm exequi, atque ad effectum adducere velit. In quo præterquam quòd Maiestas tua id factura est, quod litteris nostris concessioni que Apostolicæ est consentaneum; prætereà Principem sibi coniunctissimum, tuæque Maiestatis studiosissimum, perpetuò sibi est obligatura, nobis autem ipsi rem gratissimam factura. Nostrâ enim maximè interest, non solùm vt huius sanctæ Sedis Apostolicæ dignitatem apud Christianos Principes conseruemus, beneficiumque, quod Principi pietatis Religionisque laude præstantissimo dedimus, quantum est in nobis, tueamur; sed etiam tantam apud Maiestatem tuam auctoritatem habere videamur, vt in eius Regno, ea quæ debet, Apostolicarum concessionum ratio habeatur. Quod si Maiestas tua fecerit, quemadmodum facturam esse pro certo habemus, id gratissimo animo accipiemus, tale erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam Maiestatis tuæ obsequium in memoriâ semper ha-

bituri, & quibuscumque paternæ nostræ erga Ma-
iestatem tuam benevolentix ac voluntatis officiis,
quando cum Domino poterimus, libentissimè ido-
neâ occasione oblatâ remuneraturi. Datum Ro-
mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die III. Nouembris, M. D. LXX. Pontificatus no-
stri anno quinto.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER QVINTVS,
 Continens Epistolas anni sexti
 eius PONTIFICATVS.
 EPISTOLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

*Polonia Regem, legitimam uxorem suam sterilitatis
 causâ repudiare deliberantem, à consilio renocat. Vi-
 de lib. III. cap. X. Vitæ PII V.*

Charissimo Sigismundo Augusto, Po-
 loniæ Regi, PIVS Papa V.

Harissime noster in CHRISTO Fili, sa-
 lutem & Apostolicam benedictionem.
 Etsi nobis maximè compertum est, eam
 esse Maiestatis tuæ prudentiam, eamque
 in Deum pietatem, vt nihil temerè, nihil nisi piè sis

effecturus: tamen non potuimus non vehementer commoueri ex quodam hîc diuulgato rumore; scilicet de repudiandâ Reginâ coniuge tuâ, deque aliâ tibi insuper adsciscendâ cogitare. Cui quidem rumori ac famæ identidem increbrescenti, quamuis nullam fidem esse iudicarem; nihilominus tamen mittendum non esse putauimus, quin pro munere nostro has ad te litteras mitteremus: quibus non solum tibi molestiam, ac quem ex ipso rumore, utcumque euulgato, cepimus dolorem, enuntiarem; sed etiam si fortè (id quod non credimus) aliquo niteretur fundamento, te ab huiusmodi proposito reuocarem. In primis verò considerare debes, eos qui rem huiusmodi per speciem sperandæ successionis tibi persuadere conantur, aut hæreticos esse aut hæreticorum fautores: quibus nihil curæ magis est, quàm ut te ad Catholicæ Veritatis fines vel semel transgrediendos inducant, rati, si hoc abs te impetrare vel potius extorquere possint, cetera sibi futura esse faciliora; atque ita fore breuî, ut Regnum istud vnâ tecum in eandem perniciem, in quam dæmonis instinctu sunt prolapsi, pariter conijciant. Quorum quidem perniciofa consilia, ac pestilentes artes planius ipse perspicies, si rem omnem quomodo se habeat, perpenderit diligentius. Res enim est eiusmodi, ut si eam committas, primùm affirmem abs te Redemptorem nostrum grauissimè offensum iri, sanctissimum eius violando Sacramentum: deinde

de nobis ipsis, qui eius licet indigni in terris potestatem gerimus, magnam inferes iniuriam; præterea Christianis omnibus Catholicisque ruinarum occasionem: denique Regium nomen tuum, atque domus istius Regum inclytæ memoriæ splendorem, qui ad hanc usque diem clarus & illæsus permansit, tam turpi atque ignominiosâ tibi aspersâ labe vehementer obscurabis. Nam quod ad successionem attinet, cuius videlicet spe te volunt allicere, considerare debes, cuiusque Regni successionem positam esse in manu & voluntate potentissimi Dei, qui eam tribuit atque aufert quibus ipse voluerit: à quo etiam eò minùs illam poteris impetrare, quò magis eius consequendæ causâ diuinam ipsius Maiestatem offenderis. Porrò autem eò iam ætatis processisti, vt primùm valdè incertum sit ac dubium, an sis liberos suscepturus. Ad hæc, si ex alterâ vxore minùs legitimè ductâ filium procreares; scire tamen ipse nequis, cum tibi in Regno successurum, cum etiam Regno ipsi inutile sit, infantem atque sub aliorum tutelâ Regem positum habere. Quod cum antea semper periculosum fuit, tum verò hisce turbulentissimis temporibus erit ipsi Regno periculosissimum. Verùm hac de re vel ex eo poteris pariter edoceri, quod nostrâ ætate in nonnullis amplioribus Christianæ Reipublicæ Regnis accidisse conspicimus. Ad has autem æquissimas & honestissimas rationes illud etiam accedit, quòd, cum non ita dudum

dudum Serenissimus Transiluanix Princeps cognatus tuus è viuis excesserit, tibi commodum non accideret innouandarum rerum inire consilia; earum præsertim, quæ Christianorum Principum & sanguine coniuكتورum animos possint offendere, ne crudelissimus Turcarum Tyrannus, ceteræque perfidæ gentes isti Regno finitimæ, huiusmodi sibi oblatâ occasione ad eam prouinciam aggrediendam vtantur. Quæ cum ita sint, hortamur Maiestatem tuam, atque per Deum præpotentem obsecramus, vt memor ipsius Dei nostrique, tuæ ipsius salutis ac nominis memor, splendori domus tuæ gloriosæ recordationis Regum tam exitialis atque ignominiosi consilij cogitationem, si fortè (quod non credimus) suscepisses, eam prorsus abijcere atque abs te longè propulsare velis; certò sciens, nos ad id tibi suadendum, nullâ re magis inductos esse, quàm munere nostro, & item pro singulari quodam paternæ charitatis amore, quo tuam complectimur Maiestatem. Quæ si paternis cohortationibus nostris minùs auscultans (quod minimè putamus, etsi rumor vulgavit & fama) id omnino præstandum sibi esse censerit; nos aliud nihil facere poterimus, nisi id ipsum factum ægrè ferre vel maximè, & istius Regni vicem dolere, in cerore confici, ac denique vniuersæ Christianæ Reipublicæ calamitates deplorare. Confidimus tamen, pro tuâ in Deam potentissimum pietate, & pro tuâ in nos & in sacrosanctam hanc

Sedem

Sedem Apostolicam, de te deque maioribus tuis optime meritam, obseruantia ac veneratione, tutiora te ac saniora capturum esse consilia; nihilque commissurum, quod tibi ac Regno tuo perniciem, nobis verò atque omnibus Catholicis Principibus dolorem & afflictionem, vniuersis denique Christifidelibus ruinarum occasionem afferre queat. Ob id etiam dilecto Filio Laurentio Madio, Religioso viro ex Societate I E S V, mandauimus, vt ad Maiestatem tuam proficiscatur, atque hæc quæ ad eum scripsimus, & si quæ alia sunt in eam sententiam, coram te præsens exponat: cui volumus à Maiestate tuâ citra vllam dubitationem fidem haberi. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XI. Kalend. Maij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA II.

ANNA Sigismundi Augusti Poloniae Regis
foror Pio Papæ V.

Anna Sigismundi Poloniae Regis foror de sacro Romanarum Stationum munere aliisque Pontificiis in se officiis gratias agit: Vincentium Porticum Internuntium Apostolicum commendat, suam in Pontificem pietatem ac fidem proficitur.

Sanctissime ac Beatissime Pater, ac Domine clementissime, quotiescumque mecum ipsa considero, quam apertè ac sæpè Sanctitas tua clementem planeque paternum erga me animum suum per litteras mihi testatum esse voluerit; toties me, scilicet immeritam, corripit tremor quidam, atque obmutesco, nec quibus verbis illi gratias agam inuenio. Velim equidem, clementissime Pater, re ipsà præstare, id quod in sacrosanctæ Sedis Apostolicæ gratiam apprimè cupio, atque ita, quæ in me beneficia confers, largè compensare: sed facultas haud respondet voluntati. At verò propensionem ac promptitudinem animi mei plurimis in rebus perspicere potuit Reuerendus Internuntius, qui pro munere suo de Religione sollicitus mecum nonnulla communicauit. Iam verò est sanè cur ad gloriam Dei plurimum later, quòd Beatitudo tua pro suâ patriâ charitate me dignata fuerit cælestis gratiæ cumulo, Romanis videlicet Stationibus mihi concessis atque transmissis. In quo Deus Optimus Maximus, ut à me vehementius diligeretur, singulari hoc Indulgentiæ dono me per Vicarium suum voluit exornare: atque ut diuinæ gratiæ suæ lumen clariùs elucesceret, spiritualia eiusmodi munera contulit in eam, in quâ nulla inuenit subsidia meritorum. Is igitur, qui donorum omnium est auctor, qui que in iis distribuendis Sanctitatis tuæ utitur ministerio, eiusmodi mihi virtutem ac vires elargiatur, ut pro meâ imbecillitate tanto beneficiorum ponderi non succumbam; sed potiùs me piè ac religiosè in eis exerceam. Idem verò Beatitudinem tuam, cum in præsentem tum in futurâ vitâ, cumulet omni genere

genere felicitatis. Quod reliquum est, id ego per hanc, quæ mihi sese offert, Sanctitati tuæ respondendi occasionem, tum pro conscientia meâ rationibus, tum etiam pro eo quod Christianæ Religionis in hoc Regno iam resurgenti, atque adeo Ecclesiæ Dei præstare debeo, apertè non fateri non queo: nempe, si mihi liceret Sanctitatem tuam in hæc Regni Sedes adducere, ut suis ipsamet oculis intueri posset, quos fructus in hisce hominum moribus tractandis, ad huius tranquillitatem Regni, & ad imminentes rerum difficultates tollendas, protulerit, ac proferat indies, ipsius Internuntij Apostolici splendor virtutis, ac dignitas egregia cum vitæ integritate, modestiâ, prudentiâque coniuncta; haud dubiè Sanctitas tuâ, pro ardenti suo Religionis atque huius Regni felicitatis studio, & meis, & Regiæ Maiestatis, & Catholicorum, ac demum piorum omnium id videre cupientium votis responderet, summæ dignitatis ornamenta in ipsum Internuntium conferendo. quod omnino, præsertim hoc tempore, & Christiana Religio, & Regni quies, videntur exposcere. Illud equidem vulgatum esse cognosco, id solùm ad maiorem hominum salutem Ecclesiæque incrementum ab omnibus vehementer optari. Interim verò cupio Sanctitati tuæ prospera cuncta succedere, eique perpetuam observantiam & studium tamquam obsequentiissima filia polliceor ac defero; precor- que Deum, ut diuturnam illi vitam atque Christianæ pietatis augmentum largiatur. Datum Varsoviæ pridie Nonas Aprilis, M. D. LXXI.

EPISTOLA III.

Isto iam fœdere, vt ad id iunctis opibus ac viribus conspīret, Maximilianum Imperatorem grauius cohortatur. Vide lib. IV. cap. X. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano II. Imperatori designato.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Etsi dilectum nostrum in CHRISTO Filium Cardinalem Commendonum, quem nostrum Sedisque Apostolicæ Legatum à latere ad Maiestatem tuam, & ad Regem Poloniæ nunc misimus, istinc non longè abesse arbitramur; tamen ad Pastoralem curam nostram ac vigilantiam pertinere iudicauimus, illius aduentum his litteris præuenire, ac te non modò commonefacere & cohortari, sed obsecrare etiam in CHRISTO IESV Domino nostro, vt omnino velis hoc tempore studia viresque tuas omnes conferre ad protegendam Christianam Rempublicam tot tantisque malis & incommodis oppressam; vt, nisi præsentī aliquo validoque subsidio ei succurratur, vix aliqua spes de eius tuendâ salute reliqua iam fore videatur. Ac licet ad Christianos Principes omnes ea cura pertineat, id tamen præcipuum Maiestatis tuæ munus esse videtur. Constat enim onus
tuendæ

tuendæ Christianæ rei, post CHRISTI Vicarium, inter omnes Romani Imperatoris esse præcipuum. Quare non pauci fortasse mirabuntur, cur aut vnde fieri potuerit, vt ipse præ aliis omnibus sacri huius contra Turcam belli societatem primus non iniueris. Verùm, vt qui meliore sunt præditi iudicio, id occultâ de causâ, aut certo prudenti quæ consilio factum esse queant interpretari; quando iam ope diuinâ ob eam rem inter nos ac Regem Philippum Veneram quæ Rempublicam fœdus sancitum est, & crudelissimi hostis nostri furor augetur ac sentitur indies, si tu in nostram hanc societatem ad eius impetus repellendos initam nomen dare diutiùs differres, nullo modo videmus, quomodo boni omnes prudentes quæ viri inde iure non demirari, imò verò vehementer non dolere possent. Etenim te sic agente, eorum subiret animos cogitare, præclaris illustrium maiorum tuorum vestigiis & exemplis te minùs quàm par esset, diligenter insistere; te quæ (quod omnino Deus auertat) summum in discrimen ac periculum Imperium tuum esse coniecturum. Sed magna nos iam tenet spes, id per te numquam commissum iri. Quin etiam confidimus, te rei conficiendæ tarditatem celeritate nunc facile compensaturum: id quæ eò magis, quòd nulla causa est, quæ ad bellum aduersus aliquem suscipiendum magis compellere hominem possit, quàm id quod fatis super quæ in hanc sententiam potest Maiestatem tuam

adducere. Ac primùm quidem sese offert odium ob priuata dissidia dissensionesque, non solùm tibi sed parentibus etiam ac maioribus tuis perfido isto cum hoste intercedere, vlciscendarum præterea quas ab illo accepistis iniuriarum appetitus; denique præclara amplificandi nominis occasio. Nos autem hoc loco pro naturæ humanæ imbecillitate humanitus etiam scribere voluimus. Et quidem haudquam ignoramus, hæc quæ tetigimus, momenta rerum suo quæque dedecore notari. Sed cùm id iam sit in more positum, vt his rationibus homines magis persuadeantur, ea nobis tangenda quoque putauimus: non enim culpandum est, cum ægrotis ægrotum agere, vt qui reuera languent, salutem consequantur. Iam verò, vt bonos Christianos decet, nos nunc inter nos agamus. Veræ igitur certissimæque causæ, quæ Maiestatem tuam ad hanc facri belli in communem hostem gerendi societatem ineundam vehementer debent incitare, duæ præter ceteras potissimæ esse nobis videntur: altera quidem, ardor acréque studium tutandæ Christianæ Religionis, Ecclesiamque Dei protegendi: quam, sicuti hostis ille, dæmonis instinctu, totis viribus labefactare & conuellere conatur; ita nos omnes, ac multò etiam magis, auxiliante Deo, quoad fieri à nobis potest, conseruare tutarique debemus. Altera verò est amor in homines: quos sanè, diuinis mandatis impulsus, sicut nos ipsos diligere, complecti ac

fouere

fouere debemus. Nam etsi multi, vnum tamen corpus sumus in CHRISTO; singuli autem alter alterius membra. Hoc autem, qui Christianam Religionem profitentur, si cogitarent identidem, nihil vniquam dissidiorum esset hoc tempore; sed in se mutuis officiis curandis atque iuuandis sollicitè occupata membra videremus. Quorum quidem membrorum vnum, & illud quidem præcipuum, cum ipse sis; æquum est omnino, vt, afflictis ceteris membris, id etiam incommodi perpetiaris simul, atque in communem totius curandi corporis sententiam conueniens, tuam quoque opem ei nobiscum velis afferre. Et quamquam corpus ipsum vsquequaque languidum & affectum videmus, eius tamen de salute nequaquam desperandum est. Numquid contracta est manus Domini? ecce enim ipse in increpatione tuâ mare corripiet sic, prorsus vt exsiccet. Diuinæ igitur & potentix & bonitatis muniti præsidio, animos nullo modo despondere, sed optimâ spe nixi, tam pium tamque sanctum negotium & suscipere & conficere omnino debemus. Quòd si nos ipsi tot tantisque hostibus debellandis haud pares esse videmur; certè considerè par est, nos plurimum in eo posse qui nostram corroborat infirmitatem. Sed nos has litteras longiores non faciemus, ne vel prudentiæ vel pietati tuæ, vel etiam consilio fideique ipsius Legati nostri, cui vt hæc eadem tecum ageret coràm imperauimus, diffidere videamur.

mur. Tantùm illud adijciemus, abs te, aut ad tuam ipsius gloriam illustrius, aut ad voluntatem nostram accommodatius, aut Deo gratius nihil hoc tempore fieri posse; quàm si libenti animo & expedite in hanc nostram cum Rege Catholico propinquo ac genero tuo, Venetaque Republicâ, belli societatem ingressus & adscriptus, arma, milites, bellicas denique vires tuas omnes conferendas decreueris, ad accerrimum Christiani nominis hostem profligandum. Deus Dominus noster Maiestatem tuam incolumem ac præpotentem diutissimè conseruet, voluntatemque tuam inflammet ad ea exequenda, quæ ad diuinam ipsius gloriam propagandam, ad Ecclesiamque Catholicam magis ac magis amplificandam, ac denique ad vniuersi terrarum orbis quietem & pacem confirmandam accommodata esse videantur, vt omnes homines eiusdem fidei charitatisque vinculo coniuncti, Deo gloriam tribuant in die suæ ipsorum visitationis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Iulij, M.D.LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA IV.

Partâ de Turcis victoriâ, Francorum Regem denuò ad sociale bellum contra eos ineundum adhortatur. Vide lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos grauissimum hoc summi Apostolatus munus, nostris humeris à Deo impositum, omni studio & curâ incumbere in eas cogitationes, quæ hac temporum conditione & statu possunt esse Ecclesiæ Christianæ maximè salutare. Quâ quidem curâ à Deo incendimur & stimulamur, vt nihil potius habeamus, quàm, vt ea quæ maximè cupimus, in Ecclesiâ Dei, suâ primùm ope, tum Christianorum Principum (in quibus Maiestatem tuam, vt nomine, sic re ipsâ Christianissimam cognouimus) consilio atque operâ constituta videamus. Hinc factum est, vt, cum dilectum Filium Michaëlem Cardinalem Alexandrinum nuncupatum, nostrum de latere Legatum, cui ad Maiestatem tuam mandata de rebus grauissimis dederamus, tardiùs desiderio nostro venturum esse arbitraremur; Venerabilem Fratrem Antonium Mariam Episcopum Saluiatum, nobis multo vsu tuæque (vt speramus) Maieitati probatissimum, eisdem de rebus mitteremus. Quod autem à Maiestate tuâ in primis cupimus, illud est: Nostro semper malo experti sumus, quantum ex Christianorum disunctione & dissidiis creuerit te-

terrimus ille barbarus, atque hostis CHRISTI, & eius nominis deletor. Postquam verò, suâ ipsius impietate & rabie excæcatus, nullâ non solùm re, sed ne cogitatione quidem laceffitus, fracto fœdere, atque omni non modò diuino, à quo ille semper fuit alienissimus, sed humano etiam ac gentium iure violato, vniuersum Cypri Regnum interneccione deleuit, nec tanto sanguine satiatus, quacumq; peruasit, classè illâ funestissimâ sempiternum suæ crudelitatis monumentum reliquit; diuino consilio factum est, vt nobiscum vnâ charissimi in CHRISTO Filij nostri, Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, & Serenissimus Venetiarum Dux, ad extinguendum commune incendium iunctis viribus concurrerent. Itaque iccto fœdere statim, & classè instructâ, venerunt, viderunt, vicerunt: partâque victoriâ ex omni memoriâ maximâ & gloriosissimâ, re ipsâ experti sumus, non minùs. aduersus canem illum rabidissimum valere nostram voluntatum ac virium coniunctionem, quàm aduersum nos valeat nostra disiunctio. Hac igitur viâ, quam nobis digito suo commonstrauit atque aperuit Deus, incedere statuimus: cuius quidem viæ te Regem Christianissimum comitem, gloriæque consortem, omnes in primis cupimus, rogamus, &, quantum possumus, per viscera Dei nostri, per quem Reges regnant, obsecramus. Hoc te ipso, id est tuâ virtute & potentiâ, dignissimum est, tuis rebus vtilissimum, tuæ

matri

matri Ecclesiæ, quæ nati sui opem implorat, maximè salutare. Et quamquam non putamus, Maiestatem tuam nostrâ cohortatione indigere; tamen longiores nos fecit nostrum desiderium, quo incredibiliter ardemus. Cetera hac de re, de quæ aliis quas ei mandauimus, accipies ab eodem Episcopo: cuius orationem vt cum nostrâ sententiâ planè congruere existimabis, & quasi à nobis ipsis præsentibus eam proferri; sic tuam operam desiderio nostro, atque huic rerum statui congruentissimam, & tuâ Maiestate dignissimam, expectamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA V.

SEBASTIANI Lusitanorum Regis ad PIVM V.

Cardinalis Alexandrini legationis litteris respondet, naualem victoriam commendat, & gratulatur: opes suas & auxilium contra Turcas pollicetur. Quid de Gallicis nuptiis decreuerit atque mandarit ostendit. Postremò quasi bellicum canens, suum in Ecclesiam Dei protegendam ac vindicandam studium profiteretur.

S *Antissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine. Beatitudinis tuæ litteras, summæ in Deum pietatis*

pietatis ardentissimi studij, & in eius Ecclesiam charita-
 tis, ac singularis erga nos beneuolentiæ plenæ, accepimus;
 quibus nos ad rem Christianam tum tutandam, tum etiam
 augendam, vehementer sanè sumus incensi. Et quidem
 pro incredibili vigilantia, & quam tu, Sanctissime &
 Beatissime Domine, in Dominico grege non solum diligen-
 ter custodiendo, sed etiam amplificando, geris sollicitudi-
 nem, ad nos eximiâ cum pietate datis litteris non conten-
 tus, pro eâ quâ nos complecteris paternâ charitate, beni-
 gnè quoque voluisti ad nos mittere, tamquam optimum
 istius testem voluntatis, amplissimum Cardinalem Alexan-
 drinum, Sanctitatis tuæ sanctæque Sedis Apostolicæ Le-
 gatum à latere, sororis tuæ nepotem, vel posthabitis iis
 leuamentis, commodis & officiis, quæ ipse in amplissimis
 grauiissimisque negotiis Beatitudini tuæ præstare consue-
 uit. Ex cuius quidem presentia, & sermonibus inter nos
 Ultrò citroque habitis, ex eiusque pietate ac religione,
 quantum ceperimus voluptatis, vix à nobis poterit ex-
 plicari. Nam in eo, tamquam in speculo, præclaris ea-
 rum omnium, quas ille abs te tam sancto auunculo suo ac-
 ceptas habet, virtutum ornamentis decoratam ima-
 ginem elucere perspeximus. Quantam porrò latitiam ac
 iucunditatem vniuersæ Lusitaniæ optatissimus eius aduen-
 tus attulerit, ex magnâ hominum frequentia illi obuiam
 prodeuntium, ex inusitatoque ad eum honorificè excipien-
 dum atque spectandum omnium factò concursu, agnoscî
 facile potuit. Enimuerò cunctis veniebat in mentem co-
 gitare, ipsum esse & Legatum & affinem eius Pontificis, cui
 multò

multò pluris & antiquior sit Christiana Religio, salusque mortalium, quàm vita ipsa, quæ alioqui ceteris rebus omnibus carior hominibus esse solet. Ac tanto quidem gaudio cunctorum animi perfusi sunt, vix vt possit æstimari; fereque triumphum agentibus, subibat memoria gloriosissimæ victoriæ, Beatitudinis tuæ diligentiam, vigilis ac precibus assiduis, de crudelissimo Christiani nominis hoste reportatæ; ob idque ad eum conspiciendum ardentissimis animis certatim omnes confluebant. Nam, post natos homines, de Christianæ Religionis hoste tam illustrem præclaramque victoriam naualem Christiani Principes nunquam retulerunt: de quâ tu, Sanctissime ac Beatissime Domine, quâ es in omnes humanitate, ac pro eo quo nos Regnumque nostrum summo complecteris amore, nos commonefacere voluisti. Ex quo quidem nuntio nos incredibilem sanè percepimus voluptatem, non secus ac si hæc, quæ Sanctitatis tuæ propria est, nostra victoria fuisset: atque, vt par erat, quantas maximas potuimus Deo potentissimo gratias egimus: cui benignè placuerit, pias Beatitudinis tuæ lacrymas, assiduâque ieiunia, quibus in istâ tam graui deuexâque iam ætate te ipse diutiùs afflictaisti, clementer aspiciere, ac voti compotem facere; quique ardentissimas preces tuas, gemitusque quibus diuinæ Maiestatis oculos inclinasti, voluerit exaudire. Summo prætereà studio faciendum imperauimus, vti Regno nostro toto, pro tam singulari diuinitus accepto beneficio, magnâ celebritate Supplicationes instituantur; atque vt à sacris Concionatoribus per omnes ditionis nostræ populos ineffa-

bilis clementissimi Dei misericordia prædicetur, ut scilicet uniuersi gratissimi huius nuntij participes effecti, quisque per se, CHRISTO Deo ac Domino nostro gratias agerent immortales. Neque verò quispiam est omnium, qui ore plenissimo non confiteatur, hoc tam inexpectatum bonum primò quidem Deo Optimo Maximo, tum verò Beatitudinis tuæ meritis acceptum iure esse referendum. Venio nunc ad litteras ac legationem Beatitudinis tuæ. Ego verò, Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine, posteaquam ipse mecum rem omnem diligenter consideravi, atque prout sanè tanti negotij à me dignitas ac magnitudo postulabat, cuncta maturo consilio perpendi, ad eiusmodi expeditionem libentissimo animo conspirandum mihi esse constitui; cum propter ipsius rei splendorem & amplitudinem (utpote cum hîc totius Christianæ Reipublicæ salus agatur) tum etiam, ut prompto magnoque animo paream Sanctissimo CHRISTI Domini Vicario. Cui quidem ego Vicario me præter ceteros omnes sanè plurimum debere intelligo, & propter maxima quæ ille in me benignè contulit beneficia, & ob summam eius in me beneuolentiam; tum denique, ne fortè cuiquam Christiano Principi veniret in mentem suspicari, vtcumque velle, me exemplo meo vel minimam occasionem dare, ut nonnulli ab hoc sanctissimo iungendo fœdere aliquando possint retardari. Quòd si Potentissimi Dei clementiâ res fuerit eò loci, ut ceteri Christiani Principes gloriosissimam hanc expeditionem simul aggredi decernant; polliceor ego, & constanter affirmo (quamquam, utpote in extremis or-
bis

bis terrarum finibus collocatus, à Turcarum Imperio longissimè absim) Velle me primum in hanc sacri belli societatem adscribi, ipsique expeditioni presentem interesse. At licet id belli iam felicissimè instituti, si priuata comoda respiciamus, non tam ad me quàm ad alios Christianos Principes pertinere videatur, quippe quorum Regnis sibi propinquieribus maxima damna Turcæ olim intulerint, maioraque sint indies illaturi, nisi impiis illorum conatibus obsistatur: tamen, quando tanti refert Christianæ Reipublicæ istos scelestos hostes è medio tolli, vt nulla maior hoc tempore nobis incumbere necessitas possit; cumque id bellum sit sanctæ Ecclesiæ causâ susceptum, cuius gubernacula pro suâ prouidentia Deus Optimus Maximus hoc infelicissimo tempore tradidit Beatitudini tuæ; atque ego, cum res ipsius Ecclesiæ ac Sanctitatis tuæ, æquè ac meas, vel graui fortunarum mearum, siue etiam vitæ cum detrimento defendere debeam; sacrosanctæ huic societati, & me ipsum, & fortunas, & opes meas, seu quæ in Lusitaniâ, seu quæ mihi sunt in Indiâ, sponte meâ offero deuoueoque, modò res eo, quo dixi, loco sint. Atque hæc, vt Ecclesia CHRISTI Domini ac Saluatoris nostri, tot tantisque tempestatibus atque immanissimæ tyrannidis æstibus conflictata, in tuto ac tranquillo libertatis portu aliquando tandem conquiescat: vt proinde sanctissima Ierosolymitana domus pretiosissimo Redemptoris nostri Sanguine respersa, pristinum in statum ac dignitatem suam vindicetur: vt denique Christianorum in Europâ, in Asiâ & in Africâ, summo seuæ tyrannidis oppressæ

oppressa scelere prouinciæ, demum à tam intolerabili seruitutis iugo liberatæ, diuinum cultum & honorem CHRISTO Deo ac Domino nostro tribuere, & quam debent sacrosanctæ Sedi Apostolicæ, Romanæque Ecclesiæ obseruantiam atque obedientiam, præstare queant. Interim igitur dum optimi istius rerum status cogitatio nos ipsos recreat & consolatur, dumque hoc faustum initium optimos successus pollicetur, nouum quiddam aliud nobis sese offert decernendum. Nam etsi res Indiæ eo loco sunt hoc tempore, ut, cunctis perfidis Regibus continenter in eâ coniurantibus, magis quam cetera loca subsidiis indigeant; nihilo secius nos diligentissimè mandabimus, ut ingens classis adornetur, & com meatibus & veterano milite, bellisque in Turcas gerendis assueto, egregiè communiatur: quâ quidem classe ad Mare rubrum hostem aggrediantur. Cui sanè rei si clementissimus Deus, uti speramus, aspirauerit; maximo id sanctæ huic societati erit adiumento. Enimuerò cùm Reges Arabum dirâ Turcarum tyrannide premantur, in eo potissimùm laborant, ut à ceruicibus suis grauissimum illud seruitutis iugum excutiant; quippe qui iam ab illis defecerint, aliquotiesque terrestri commisso prælio victores euaserint: sed tamen naualibus pugnis congregiendi, aut certè nauibus, ne suppetiæ ferantur hostibus, impediendi, haud pares vires habent. Itaque & nostro fœdere & à nobis expediendâ classe ipsi vehementius incitati, diuinoque auxilio præmuniti, hostilibus minis ac terroribus contemptis, stabunt à nobis. Hac enim classe Turcarum portus atque perfugia,

que

quæ sunt maritimis in illis oris, permittente Deo, conflantur. Hac classe deinceps intercludetur aditus eorum nauibus, quibus pretiosissimis mercibus, Orientalibusque diuitiis onustis tyrannicum imperium suum ditare consueuerunt. Hac classe fiet, ut in posterum illis facultas omnis eripiatur habendi remiges, aliosque homines nauigandi peritos & exercitados, quos ille Tyrannus ad classium suarum usum vel ex Arabia solet euocare; quorum etiam hoc tempore, ob grauissimam acceptam cladem, summâ laborat inopiâ. tanta scilicet est in Arabia huius generis hominum copia, ut ferè omnes, quorum seruitio in nauigationibus utuntur Lusitani, Arabes sint. Huius præterea classis ope, maximum illud Æthiopum Imperium, cuius salus & restitutio continenter sollicitat Beatitudinem tuam, quodque Turcæ sapius inuaserunt, ac pro eâ quâ eius potiundi (quod omnino Deus auertat, id enim magno Christianæ Religionis esset incommodo) spe & cupiditate flagrant, inflammatis animis insolescunt, diuinâ fauente clementiâ respirabit, atque ad sanctæ Ecclesiæ Dei præstandam obedientiam excitabitur. Præter hæc autem, hoc toto Lusitano Regno militem, munitiones, comæatum, naues, & omnia quibus ad instruendam classem opus fuerit, confestim imperabimus: ut id subsidij, vel ex toto, vel ex parte, sanctæ huic belli societati opem queat afferre, nisi fortè necessitas aliqua, cui non obtemperari non posset, id nobis consilij præpediret; aut Lutherani, aut etiam Africani Saraceni colligerent copias, quibus copiis nos obsistere oporteret. Id quod accidit hoc ipso anno. Ete-

nim cum ipsi Lutherani validissimam sexaginta aut septuaginta nauium classem adificauissent, quã furenter has Occidentis oras, in primisque Lusitanos diripere & vexare moliebantur; ubi classem nostram ad bellum gerendum expeditam esse cognouerunt, perniciosam illam cogitationem statim abiecerunt: atque inde factum, ut eorum è faucibus ingens præda sit erepta. Nam si malo aliquo fato contigisset, & ista ex Oriente Occidenteque profecta naues, utriusque India diuitiis onustæ, quas ipsi spe quadam & cogitatione deuorauerant, eorum in potestatem peruenissent, faciliè cruento bello Christianam Rempublicam afflictere potuissent. Hac nos adducti necessitate, & verò quoniam Ludouicus de Torres serò admodum Beatitudinis tuæ mandata retulit, exacto vere proximo, id quod uehementer optabamus, sancta isti societati auxilium mittere nequiuimus. Quòd si etiam rerum difficultate coacti, hoc anno pariter classẽ in id belli subsidium mittere non potuerimus; curabimus tamen, ut aliquo saltem numero nauium, præter eas quæ in Mare rubrum dirigentur ex Indiis, fœderatorum classibus opem feramus. Quòd autem ad matrimonium attinet, narro tibi, Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine, nos id, quemadmodum vel quam sustinemus personæ dignitas, vel etiam huius Regni nostri honor & salus postulabat, adhuc tractauisse. Sed nunc maximè Reuerendus Cardinalis Alexandrinus eadem super re Beatitudinis tuæ nomine mecum sermonem contulit. Quòd quidem Sanctitatis tuæ iussa fecisse illum cognouimus, non solum,

Ut vel rebus nostris optimè consuleres, Regijque nomi-
 nis nostri rationem haberes, vel ut summam tuam in nos
 charitatem atque clementiam planius omnes agnoscerent,
 vel denique ut posteris nostris tantæ, in primisque memo-
 rabilis rei testimonium relinqueres; sed eò etiam ampliùs,
 ut per eiusmodi occasionem afflictis Gallie rebus, cuius
 salus tibi dies noctesque ante oculos obuersatur, opem fer-
 re tua posset Beatitudo: idque ut ea Prouincia aliquando
 tandem pristinum in statum restitueretur, atque in posterum
 conseruetur incolumis: atque idè, ut Christianos Reges
 omnes, quorum quidem mutua beneuolentia charitasque
 magis ac magis indies refrigerari uidetur, ad Christiane
 pacis & concordie se vinculis coniungendos accenderes
 atque inflammares. Hinc verò, Sanctissime Pater in
 CHRISTO, ac Beatissime Domine, Sanctitas tua confi-
 dit fore, ut sacrosanctæ huic, qua aduersus crudelissimum
 Tyrannum Christianique nominis hostem conflat, so-
 cietati prospera cuncta faustaque sint euentura. Quæ qui-
 dem omnia cum ita reuera sese habeant, cognouerimusque
 non solum à Beatitudine tuâ, sed etiam ex aliorum cum
 sermonibus, tum litteris, Christianissimi Gallie Regis
 sororem maximis clarissimisque virtutum ornamentis
 ita fulgere; ut ea iure optimo nobis placere possit;
 faciendum esse decreuimus, ut eâ de re cum eodem Car-
 dinali Alexandrino apertius ageremus, idque negotij
 ipsius in manu poneremus, ut ipse Beatitudinis tue
 nomine, cum primùm peruenerit in Galliam, quò nunc
 ab ipsâ legatus contendit, eadè super re loquatur cum

Oratore nostro ibidem agente. Quòd si Gallica res, quod ad negotium attinet, eo loco fuerint, ut saluà & aucto-
 ritate & existimatione nostrâ de iis agi posse videatur;
 tunc solùm ad præpotentis Dei honorem & gloriam, ad
 sanctâque Matris Ecclesie salutem & tutelam, atque ad
 Christianorum Principum inter se concordiam & pacem
 retinendam, libenti animo feram, ut huiusce matrimonij
 affinitatisque vinculis Beatitudo tua me obliget atque de-
 uinciat. Enimuerò si umquam antea, nunc certè commo-
 distima atque opportunissima sese offert occasio, quâ Chri-
 stiani Principes suam in Deum pietatem, propensamque
 ad officia promerenda voluntatem, atque in Ecclesiam
 Catholicam amorem mortalibus optimè declarare queant.
 Nunc enim præclarissima datur opportunitas Christianam
 Rempublicam non tutandi solùm, sed etiam amplificandi.
 Nunc aditus patet ad gloriosum Christi Dei & Domini
 nostri Sepulchrum, ceteraque amplissima diuinæ sue in
 nos charitatis monumenta pristinum in statum & hono-
 rem restituenda. Nunc optata nobis tribuitur facultas,
 quâ immanis illius atque importunissimæ belluæ feritatem
 nefariosque conatus reprimere ac labefactare facillè possi-
 mus. Nunc egregiam nobis defert Deus commoditatem
 debitas à sceleratissimo tyranno pœnas sumendi. Ad hanc
 porrò tam illustrem, tam gloriosam, Christianisque Prin-
 cipibus tantoperè dignam expeditionem nos clementissimus
 Deus adhortatur, hac ipsâ gloriosissimâ concessâ victoriâ,
 cum arrhabone certissimâque spe, fore ut inde trium-
 phos omnes agamus. Deus immortalis! Vos nunc appello,
 Reges

Reges ac Principes Christiani, quousque tandem per dis-
 sensiones nostras ac temeritatem fieri patiemur, ut sordi-
 didissimis Turcarum pedibus conculcentur ea loca, quæ sa-
 cratissimo IESU CHRISTI Dei & Domini nostri ma-
 defacta sunt Sanguine? Hæc, hæc, inquam, sunt bella Do-
 mini, hæc vera Christianoq̃ue nomine dignæ expeditiones.
 Cum igitur ad has conficiendas nuptias, Christi Domini
 ac Liberatoris nostri Sponsæ & salutis & libertatis stu-
 dio moueamur; ac licet nobis persuasum sit, Christianissi-
 mum Gallorum Regem fratrem nostrum in hoc sanctissi-
 mo fœdere ita se gesturum, uti antea in rebus eiusmodi
 perpetuò se gessit; atque ad rem Christianam & tutan-
 dam & etiam augendam, eam charitatem adhibiturum
 esse ac pietatem, quam maiores eius semper contulerunt,
 ex quo etiam Christianissimorum Regum sibi nomen pepe-
 rerunt: tamen ut huic Regi nonnullam optimæ nostræ in-
 tum voluntatis significationem demus, vniuersoque de-
 claremus orbi, quanti faciamus & affinitatem illius, &
 etiam totius Ecclesiæ Catholicæ conseruationem; nos sanè
 amplissimæ atque opulentissimæ dotis loco ponemus, si
 hanc ipse nobiscum belli societatem coire voluerit, unaque
 nobiscum in hunc Christianæ Reipublicæ omniumque sa-
 lutis hostem infestissimum coniurare. Sanctissime in
 CHRISTO Pater, & Beatissime Domine, Deus
 Optimus Maximus Beatitudinem tuam diutissimè seruet
 incolumem, ad nostram totiusque Christianæ Reipublicæ
 utilitatem. Datum Olisipone, XIII. Kalend. Ianuarij,
 M. D. LXXI.

EPISTOLA VI.

Navalis victorie pondus ostendit : epistolarum de Turcico bello ad exteros Reges datarum exempla mittit; easque epistolas per certos nuntios, qui rem bene iuvent, ad illos perferendas curat. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Sebastiano
Lusitaniæ Regi.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Maximam & gloriosissimam de Turcis relatam victoriam Omnipotentis Dei benignitate nuper nobis concessam, de quâ superioribus diebus per litteras nostras Maiestatem tuam certiozem fecimus, vniuersæ Christianæ Republicæ tanto adiumento futuram esse confidimus, vt nihil in eo genere maius sanè possit vinqvam excogitari : si modò posthac tam opportunam rei benè gerendæ occasionem Christiani Principes, atque alij ipsis hostibus finitimi Reges minimè negligent aut abijciant : quin potius quâ par est celeritate virtuteque eandem arripiant, ac fortiter persequantur, sique nos vllum, quod à nobis proficisci possit officium, haudquaquam prætermiserimus. Nos igitur Æthiopum Persarumque Regibus, ac ceteris illarum gentium Principibus, siue cunctatione perscribendum esse putauimus in
cam.

eam sententiam, quam ex ipsis litterarum exemplis, quæ cum hisce ad te mittimus, poteris intelligere. Quocircà abs te etiam atque etiam petimus, ut eisdem litteris nostris tuas quoque (si commodum id esse iudicaueris) ad eosdem Reges ac Principes magnâ efficacitate scriptas velis adiungere, curareque diligentissimè, ut illæ per homines eius tantùm rei causâ missos, qui & virtute & eloquentiâ suâ rem conficiendam procurare valeant, summâ fide ad ipsorum Regum ac Principum vnumquemque singillatim perferantur. Quod quidem Maiestatem tuam, tum Christianæ Reipublicæ causâ, tum etiam suo Regnorumque suorum beneficio, libenti promptoque animo facturam non dubitamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xv. Kalend. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA VII.

Naulem Christianorum victoriam ad Echinadas partem significat; ac Regem, ut ad eam expeditionem contra Turcas conspiret, hortatur. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.

Illustri viro, Siecco Persarum Regi
Potentissimo.

Illustri viro Siecco Tahamaso Persarum Regi
Spiritus veritatis illuminationem. Nullum nobis
bis

bis dubium est, quin & litteris multorum & nuntiis, ac denique rumore ipso ad te sit allatum de ingenti & gloriosissimâ atque adeò post hominum memoriam maximâ nauali victoriâ, quam Dei Optimi Maximi ope ac benignitate Nonis Octobris proximè præteritis Christiani Principes fœdere sociati, in sinu Corinthiaco prælio cum validissimâ in primisque copiosâ ferocissimi ac potentissimi Selymi Othomanni Turcarum Tyranni classe commisso, diuinitus reportarunt. Quo quidem in prælio videre fuit captas vel depressas ad trecentas easdemq; instructissimas atque ornatissimas hostium triremes, æneis tormentis partim receptis, partim verò demersis, trierarchis suis ac ducibus nauarchis, militibus atque remigibus, cum omni apparatu militari, fufis, occisis, ac penitus occidione deletis, paucis quibusdam exceptis, qui statim arreptâ fugâ periculum euaserunt. Quod sanè diuinâ prouidentiâ factum esse, certè scito. Nam anno superiore non sine summo animi nostri dolore cùm intelligeremus, Selymum pro effrenatâ atque inexplebili aliena rapicendi cupiditate, ac pro insito sibi ac perpetuo rerum potiendi desiderio, rupto pacis vinculo, quo se non ita pridem cum dilecto Filio nostro nobilique viro Venetorum Principe, eâque cum Republicâ, sese coniunxerat parens eius Solymanus, quodque ipsemet, posteaquam est ad maximam illam, ac præter alias omnes formidabilem Regni potestatem eue-

ctus,

ctus, arctius confirmauerat, cunctis siue humanis siue diuinis legibus nefariè violatis, ac collectis vndique militibus, se Cyprium in Regnum iam diu Venetis subiectum intulisse, summisque belli viribus instructum vrbes crudelissimè expugnasse diripuisseque, ac demum eam insulam omnem deuastando in potestatem redeisse; ad boni Pastoris officium nobis diuinitus commissum pertinere existimauimus, tantâ super re nihil amplius esse cunctandum, sed vehementer in Deo Domino cohortari & commouere & rogare oportere Christianos Principes omnes, in primisque charissimum nostrum in CHRISTO Filium Philippum Catholicum Hispaniarum Regem, vtpote inter ceteros præpotentem & Regnorum amplitudine & multorum robore populorum, & opum diuitiarumque splendore florentissimum, vt ipsi omnes nobiscum vnâ, & cum iisdem Venetis, sensibus viribusque coniunctis, in istius Tyranni rabiem & furorem comprimendum, atque in eum à nefariis cogitationibus suis reuocandum conspiraremus. Quo quidem laudabili vtilique consilio nostro, perpetuis laboribus, assiduis vigiliis, singulari sollicitudine nostrâ ac patientiâ, Deo benè iuuante, feliciter constituto; optabilem æquè ac necessariam inter nos societatem coniuimus, ad laudem & gloriam Dei. idque non quidem, quòd bellicas ac militares cogitationes libenti animo suscipiamus, cum alioqui pacis amantissimi

vindices simus; sed vt, quæ attollere superbia solet cornua, deprimamus omnino, atque adeò confringamus. Nobis igitur talem, vti diximus, ac tantam victoriam adeptis, id profus non solum Christianis, sed cunctis etiam Regibus totiusque terrarum orbis Principibus maximo est adiumento futurum; in primisque tibi, perpetuas easdemque grauissimas cum Ottomannicâ domo inimicitias gerenti, pro veteri vestro & inexpiabili in eam odio à maioribus vestris hereditario quasi iure in vos vsque deriuato. Quod quidem faciliè fiet, si hanc, quæ vltro tibi sese offert, opportunam rei benè gerendæ facultatem haudquaquam prætermittendam esse iudicaueris. Quamobrem eius te meritò admonendum esse duximus, quin etiam ad communem vtriusque nostrum vtilitatem ob oculos tibi omnino decernendum proponere voluimus, vt eiusmodi occasionem, diuinitus oblatam, forti alacrique animo completi ac persequi velis, quâ nullam meliorem poteris vnquam reperire. Itaque primo quoque tempore iustum exercitum colligere, atque in istis Orientalibus plagis de improviso communem hostem inuadere debes omnino, vt, dum ipse rebus suis afflictis, atque ipsâ maximâ, quam supra commemorauimus, clade conflictatus interiacet, possis eas, quas Ottomannus clarissimis Persarum Regibus identidem intulit iniurias, vlcisci, vel damna compensare ac resarcire: atque etiam vt Mesopotamiam ac Syriam

riam prouincias, nec ita pridem vobis subiectas, sed creptas, & à Selymo iniquè per vim occupatas, eodem tempore recipias atque recuperes. Quæ res tibi haud difficilis erit obtentu. Nos enim ita nobiscum considerantes, verè colligimus: Selymus incredibili hac calamitate fractus ac debilitatus, vidensque maritimo se spoliatum imperio, teque istinc fortissimè depugnantem, ex aliâ verò parte Christianos fœderatos validissimas ac fortissimas copias ex Europâ ad bellum in eum terrâ marique gerendum educentes, vno & eodem tempore tot tantisque impetus sustinere, aut paribus viribus congregi nullo modo poterit. Quapropter nos potentissimum Deum, in cuius manu Regum sunt corda, supplices deprecamur, vt te ad præclara illustraque fortiter aggredienda facinora, ad eademque deinceps summis viribus conficienda, commoueat, accendat, inflammet: atque vt res tuas omnes ab acerbissimo ac teterrimo humani generis hoste benignè tueatur, simulque felices euentus tuos augere velit ac prosperare. Quæ quidem omnia, is quem cum his litteris ad te mittimus, planius explicabit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, xvi. Kalend. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA VIII.

*Regem Arabiae de nauali Christianorum victoriâ certio-
rem facit, eique, vt contra Turcas arma capiat, sua-
det. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.*

Potenti Seripho Mutahar, Regi Ara-
biae Felicis.

POtenti Seripho Mutahar, Arabiae Felicis Regi,
Spiritus veritatis illustrationem. Dubium
non est, quin communis imminentium periculo-
rum metus, iniuriarumque earundem communio,
ad quorumuis vel Principum vel populorum ani-
mos consociandos plurimum valeat, tametsi maxi-
mis locorum interuallis disiuncti, aliisque permul-
tis rationibus inaequales essent & impares. Turca-
rum Tyranni tantâ dominandi propagandique sui
fines Imperij cupiditate, tantâque diuitiarum & au-
ri siti, continenter exardescunt, omnibus vt Princi-
pibus & gentibus ob id infesti esse non desinant,
mortalesque omnes æquè sibi subijcere, eosdemque
opprimere concupiscant. Sed quoniam vires suas,
ac potestatem quamuis magnam, haud satis esse
subinde cognoscunt; hac semper arte astutiâque sunt
vsi, vt tantisper dum bellum in certos aduersarios
mouerent, cum ceteris interim pacatos se & amicos
esse simularent. Ex quo factum est, vt, summo per-
fidiae

fidiā scelere, Persis, Arabibus, Græcis, Alemannis, Hungaris, Italis, nobilissima Regna prouinciasque identidem eripere, tyrannidiq̄ suæ adiungere non dubitarint. Quarum quidem felice rerum successe, Regniq̄ potentiâ & amplitudine, eorum audacia, temeritas atque superbia eoufque peruenit, vt, qui illorum armis sese audeat opponere, neminem esse sibi persuadeant: quin omnes homines vel ad nutum dicto sibi putant audituros. His igitur consiliis Selymus, qui nunc Tyrannus imperat Turcis, diligenter instructus, anno superiore nobilissimæ Venetæ Reipublicæ Cypri Regnum, atque alia tum maritima tum terrestria loca eidem Reipublicæ subiecta, hostilem in modum eripere cœpit atque occupare, spreto iure societatis, violatis pactis & conuentis, nullâque iurisiurandi à semetipso dati habitâ ratione, neque vllâ vel minimâ occasione laceffitus. Quamobrem nos & pro paternâ quam nobis, meritis licet imparibus, Christiani totius populi sustinendi curam Deus commisit, repente per litteras ac nuntios Christianos Principes omnes monere cœpimus & cohortari, ad conspirandum in maximam istius crudelissimi hostis nostri comprimendam insolentiam ac ferocitatem. Hinc igitur scedere inter Catholicum Hispaniarum Regem & nos & ipsos Venetos ic̄to, ac quanta maxima breui temporis spatio colligi potuit classe comparatâ atque misâ contra Turcas, cum iis sub sinu Corinthiaco

Nonis Octobris proximè decursis nauale prælium est commissum. Quo quidem prælio tantoperè dignam gloriosamque victoriam nostri sunt consecuti, vt numquam antea par vel visa fuerit, vel etiam audita. Nam validissima & optimè instructa Turcarum classis, quæ trecentarum nauium cuiusuis generis erat, eoque ampliùs, maximam partem capta est; reliqua verò depressa, ac penitus excisa. Cæsa præterea sunt plus triginta Turcarum millia, vnà cum ducibus suis, in quibus erat illorum militiæ robur. In primis verò centum & nonaginta triremes, cum eximiâ captiuorum multitudine, nostrorum in potestatem peruenerunt. Quare cum hostis noster sæuissimus omni suâ sit classe spoliatus, acceptaque grauissimâ clade fractus meritò iaceat, cumque omnis eius maritima ditio nostrarum classium incursionibus liberè pateat; in eam curam incumbere omnino debemus, vt tam præclaræ illustrisque victoriæ fructus quàm vberrimos colligamus. Neque verò nos conquiescemus vnquam, donec Christianos Principes omnes incitauerimus, efflagitando, vt adauctâ societate, & quàm maximis poterunt belli præsidii & copiis comparatis, insequenti verè terrâ marique immanem hostem circumueniant atque aggrediantur. Sed hoc ipsum etiam consilij tibi significandum esse censuimus, vt intelligeres in præsentia cominodissimam tibi atque optatissimam occasionem offerri, sic vt fortasse nul-

lam

lam talem vnquam sis habiturus, communem videlicet hostem aggreudiendi ac persequendi, recuperandiq̄ue res tuas, si quas olim ille per iniuriam occupauit. Quod quidem ad agendum, atque ad hanc ipsam & rei tuæ benè gerendæ, & istius scelerati hostis deprimendi opportunitatem arripiendam, ac summo studio complectendam, te etiam atque etiam hortamur & suademus, ac simul etiam obtestamur. Sic enim dubitare nemo debet, quin hostis iste circumseptus maximis ac validissimis exercitibus, & classibus diuexatus, vestros simul & nostros acerrimos impetus haudquaquam sustinere queat. Potentissimus Deus optimam quamque huiusce te consilij rationem edoceat, vt profus moliaris id atque perficias, quod & tibi sigillatim & vniuerso terrarum orbi sit salutem futurum; quemadmodum etiam, qui has nostras ad te litteras perferet, latius edocebit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, xv. Kal. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA IX.

Æthiopum Regem, cognomento Pretiosum Ioannem, corrupto vocabulo Preteianmem appellatum, admonet de nauali victoriâ, eumq̄ue, vt contra Turcas bellum suscipiat, cohortatur. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.

Chariffi-

Charissimo nostro in CHRISTO Filio, Mennæ
Regi Regum, Illustri Æthiopum Regi.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quoniam pro eâ charitate quâ decet, in Domino nos valdè diligimus atq; æstimamus Maieſtatem tuam, utpote magnum, excelſum ac præpotentem Principem, atque Chriſtianæ Religionis amantem, cumque prætereâ iſtis in oris ad gloriam & honorem Dei ac Dómini noſtri IESV CHRISTI, potentiam tuam auctam eſſe cupiamus; faciendum eſſe duximus, ut his litteris noſtris certior fieres de maximâ glorioſiſſimâque victoriâ, quâ idem Dominus ac Redemptor noſter Chriſtianorum claſſem exercitumque nuper dignatus eſt. Etenim anno ſuperiore Selymus Turcarum Tyrannus, ſocietatis pactorumque legibus nefario periurij ſcelere violatis, neque vllâ vel minimâ occaſione prouocatus, ſed ſuâ ipſius ſibi que inſitâ toti terrarum orbi imperitandi cupiditate permotus, clariffimam Venetorum Republicam, & Cypri Regno atque inſulâ, aliis que prætereâ tum terreſtribus tum maritimis locis, eidem Reipublicæ ſubiectis, hoſtilem in modum ſpoliare ac diripere aggreſſus eſt. Quo quidem iniquo nos facinore commoti, pro eâ, quam ſic Deo diſponente Chriſtianæ Reipublicæ curam gerimus, con-
feſtim

festum animum adiecimus, & per litteras, & per internuntios, ad Christianos Principes cohortandos & incitandos, nihil ut non agerent, quo possent perfidissimi huius Tyranni furorem & insolentiam reprimere ac cohibere. Itaque inter Serenissimum Hispaniarum Regem Catholicum, & nos Venetosque ipsos, fœdere percussio, ac non ita magno temporis interuallo ingenti classe ædificatâ missaque contra Turcas, cum iis Nonis Octobris proximè lapsis in Græciâ sub sinu Corinthiaco nauali pugnâ signa nostri contulerunt: indeque tam illustrem gloriosamque victoriam reportarunt, ut prioribus sæculis similem numquam viderint homines, aut etiam audierint. Nam Turcica classis, quæ erat omni genere nauium numero trecentarum eoque amplius instructa, summisque belli præsiidiis & viribus egregiè communita, maiori ex parte capta fuit; reliqua verò vel demersa, vel prorsus occisione deleta. Occisa præterea sunt triginta & amplius Turcarum millia, vnâ cum ductoribus suis: ac proinde nostrorum in potestatem venerunt, cum ingenti captiuorum multitudine, centum & nonaginta trèemes, in quibus summum eorum militiæ robur atque præsidium inerat. Cùm igitur noster hic immanissimus hostis omni suâ classe dispoliatus, grauissimâque acceptâ clade perterrefactus, ac meritò fusus & fractus succumbat, cumque omnis eius ora maritima nostrorum pateat excursionibus; nos

H h h

neque

neque prætermisimus antea, neque adhuc indies præmittimus, Christianos Principes excitare & impellere ad tam præclaræ nobilisque victoriæ fructus vberrimos percipiendos; vt & ipsi etiam in societatem adscripti, quantis maximis poterunt bellicis apparatus ac viribus instructi, teterrimum hostem terrâ marique petere, atque vndique cingere aggrediantur. Quocircâ nos pariter hortamur Maiestatem tuam, oramusque, vt, posteaquam potentissimo Deo, Patri misericordiarum & Deo consolationis, Dominoq; exercituum, de tam excellenti honorificâque victoriâ, vti nos quoque fecimus, quas decet gratias egeris; libenti promptoque animo velis opportunissimam hanc captare occasionem crudelissimi cunctisque infestissimi Tyranni, ac potissimum Christiani nominis hostis acerrimi, temeritatem, ferociam atque superbiam compescendi. Id autem eueniet, si, vndecumque fieri à te poterit, bellum in eum commouendum esse decreueris, quò longiùs latiusque fines tui possis Imperij, ac simul Christi Religionem propagare. Quâ quidem in expeditione conficiendâ nihil omnino dubitamus, quin Latini sanguinis vires, opera & studia Maieitati tuæ sint adiumento futura. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xv. Kal. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA X.

Grati animi virtutem Reginae Matri Christianissimi Regis commendat: ut afflictis Anglis Catholicis operam ferat coniunctis Gallorum viribus, Elisabetham Britanniae Reginae haereticam expugnet, Catholicamque Religionem protegat, hortatur: ad eas res bene gerendas auxilium suum non defuturum pollicetur.

Catharinae Reginae, Matri Christianissimi Gallorum Regis.

Charissima nostra in CHRISTO Filia, salutem & Apostolicam benedictionem. Beneficiorum, praesertim afflictis in rebus atque in periculis acceptorum, memorem sese praebere, non solum Principes decet, sed illis est id quoque valde necessarium: sic enim & aliis in eiusmodi difficultatibus animus additur in posterum, & ij qui male se gesserint, non sine suo dedecore meritis poenis afficiuntur. Nullam porro nos virtutem hac ipsa grati animi maiorem aestimamus: qua efficitur, ut non modo terrena Regna stabiliantur, sed efferatae ac barbarae quaeque gentes arctiori amoris vinculo confocientur. Debet igitur Maiestas tua in hac cogitatione sibi constare, neque pati ut inanibus Protestantium haereticorum pollicitationibus eam bona de mente deducaris, quam antea praetulisti Angli-

cis Optimatibus, atque iis omnibus, qui Scotorum Reginae partes sustinent, protegendis: ex quibus, ut perspicuum est, pendeat tranquillitas Gallicarum rerum, quae absque illorum ope proximis temporibus in magnis planè periculis versabantur. Etenim quando Admiralius Colignius acie instructus, multis, quae illi submittebat Anglia, fulciebatur auxiliis, eodem tempore si pessima illa Regina se Colignio fauere aperte declarasset (quod inhibitum fuit ne Protestantium artibus accideret) proculdubio Galliarum Regnum in maximum ruinae discrimen incurrisset. Quamobrem ex Angliâ nobiles complures, solum ut Christianissimam Maestatem ceterosque Catholicos, Mortæ Antistite eius in Angliâ oratore suadente, Robertoque Rodulpho intercedente, sustentarent, peruersis improbae illius feminae consiliis obstiterunt; atque tum aperte tum clanculo perfererunt, ne tam duro Gallia conflagraret incendio. Atque huius quidem rei optimus testis esse potest ipse Mortensis Antistes: cui nomine nonnullorum Principum ex ipsis Optimatibus Rodulphus enuntiauit, Maestatem Christianissimam posse in eorum studiis conuiescere. Nam se curaturos, quod deinde curarunt, ne Anglorum quam vocant Regina illi se hostem aperte profiteretur. Quod si facere illa voluisset, sese illi opposituros esse, eiusque conatibus summis viribus aduersaturos: eâ tamen lege, ut Galliarum Rex se illis auxilio

xilio fore, Scotiæque Regiæ legitimè ipsis imperantis causam omnino defensurum polliceretur. Quod quidem desponsum est, atque illis Christianissimæ Maiestatis nomine ab Antistite Mottensi renuntiatum: scilicet illis per omnem occasionem suppetias latum iri, ipsis Nobilibus ad moliendum nouas res excitandis, atque interim duobus hominum millibus mittendis in Scotiam. Quod etiam fieri cœptum est, exercitu per speciem in Angliâ maturè comparato: sed posteaquam Rex voti sui compos est factus, atque cum Admiratio rediit in gratiam, illi ipsi deserti sunt. Ac licet sæpè fuerit postulatum, tamen illis promissa minimè seruata sunt. Quin etiam spe quâdam ducebantur, fore vt certo tempore nonnulla fierent ac dicerentur; neque futurum cogitabant, vt, si ob res inde gestas nobiles ipsi perderentur, Regnum istud in easdem incideret difficultates: cùm præsertim nemo nesciat, Elisabetham Regiæ isti Maiestati promissa non esse perfecturam, vigente pessimo quo vtitur consilio, suadentium non posse eam tutò regnare, nisi quantum in se est, Galliæ Belgijque Protestantium causam tueatur. Itaque leuissimâ quâque sumptâ occasione, non habens illa qui eius praua temperare consilia queat, facilè se Galliarum hostem esse palàm demonstrabit. Quo quidem tempore Maiestas tua planè cognosceret, quàm ingens in se detrimentum recideret ex tot nobilium Anglorum fa-

ctâ iacturâ; qui si protegantur, magno erunt Gallia præsidio. Adhæc autem, deserui nullo pacto debet causa Scotorum Regina, cui Maiestas tua & affinitatis & antiqui fœderis iure plurimum debet. Quòd si, volente Deo, Anglicum illa Regnum obtineret, Gallicos tumultus numquam sanè pateretur: neque fieri posset, vt ea insula veniret in ditionem Principis alicuius ex Protestantibus, qui proculdubio Galliam, ac reliquam omnem rem Christianam vexare non desisteret. Gallia verò Protestantes, quamuis eos Maiestas tua in pace contineat, perpetua tamen habent in Angliâ commercia; eamque Regnam admonent earum rerum, quæ non modò in Galliâ, sed etiam in toto orbe Christiano geruntur. Atque hisce artibus magis ac magis confirmantur indies, vt exitiosa consilia sua aliquando possint obtegere, nefariasque cupiditates explere. Quod vtinam citò non videamus! Etenim nobis exploratum est, illos, eo quod habent in Angliâ subsidio munitos, coaceruandis pecuniis continenter operam dare; quas præter stata ac publica vestigalia, quæ ex Anglicis cogunt Ecclesiis, ex latrocinis quoque & Catholicorum bonis ad mare direptis colligere consueverunt. Quod sanè damnum incredibile est, redarguitque vehementer omnium Principum conscientiam id mali non auerentium. siquidem liquidò constat, Protestantes illos propriis Catholicorum bonis armatos bellum renouaturos, idque primo

primo quoque tempore haud dubiè facturos; cùm non satis tutos se fore arbitrentur, nisi quatenus Christianissimam Maiestatem implicitam tenuerint, eandemque sui ipsorum auxiliij necessariò indigere, ac per speciem Gallici Regni fines amplificandi in Hispaniam bellum inferre curauerint: idque ad ipsorum factionem magis constabiliendam, adigendumque Regem, vt cum ipsis moderatiùs se gerat. Quòd si Anglia, cuius ope ipsi maximè nituntur, vndeque subsidia cuncta petere perpetuò solent, ab illis aliquando fuerit abalienata, fouendis Optimatibus illis & populis, qui ad Catholicæ virtutis lucem redire desiderant, fieret vt Christianissima Maiestas tutior esset ab hostibus, qui eam assiduè circumstant, ac fortasse contra illam coniurant. Quin ipsa Regno suo toti liberiùs imperaret, atque vniuerso terrarum orbi magis quam vquam antea se terribilem præberet; ac præterea Deo pergratum faceret, quodque sui muneris est egregiè præstaret. Quæ cùm ita sint, debes omnino iis stare promissis, quibus te ipsa iam obligasti, nobisque spondidisti, ad vniuersæ Christianæ rei salutem. In quo si fuerit ipsis Optimatibus satisfactum, poteris ipsa deinceps rationes excogitare, quibus commodius fieri possit, vt in Regnum illud Regina Scotiæ succedat, ac magno Catholicæ Religionis beneficio nobiscum ineat belli societatem. Quandoquidem quæcumque à nobis dari subsidia poterunt, ea deside-

desiderari non patiemur, ac magnam eorum partem iam comparauimus: neque aliud quidquam præstolamur, nisi vt consilia sua expediat Maiestas tua, quæ, præter sibi à Deo in futurâ vitâ reposita præmia, gloriam apud homines inde referet immortalẽ. Quod reliquum est Sancti Populi Episcopus coràm explicabit: qui tum de hac ipsâ re, tum etiam de fœdere vniuersæ Christianæ Reipublicæ tantoperè necessario, aliisque de rebus ad istius Regni vtilitatem pertinentibus, nostro nomine cum Maiestate tuâ fusiùs tractabit: Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, XVIII. Kalend. Ianuarij, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA XI.

Partâ iam nauali victoriâ, vt in sociale bellum contra Turcas conspirent, Ducem & Gubernatores Reipub. Genuensis hortatur.

Dilectis Filiis, nobili viro Duci, & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod semper optauimus, atque omni mente à Deo precati sumus, vt videamus CHRISTI fidem toto orbe propagari, eiusque hostes aut resipiscere, aut, si nolint, ab eius facie vt
fumum

fumum & ceram liquefcere & difperire; hoc, poftquam ad fumum Apoftolatus gradum nullo noftro merito fumus à Diuinâ voluntate prouecti, non optandum modò, fed pro noftro etiam munere curandum atque efficiendum cognouimus. Quam quidem voluntatem vt nos à summâ Dei benignitate accepiffè proſitemur; fic immortales ei gratias agimus, quòd & nobis & chariffimo in CHRISTO Filio noftro Philippo Hispaniarum Regi Catholico, nec non dilecto Filio, nobili viro Aloyſio Mocenigo Duci Venetiarum, eandem mentem & voluntatem immiferit: quodque nos non ad noſtra tantùm tuenda (quamquam ne hanc quidem cogitationem abijciendam putauimus) fed ad totius etiam Catholicæ Eccleſiæ ſalutem atque amplitudinem procurandam, ſanctiſſimo fœdere obſtrinxerit. In quo incepto non præſentia tantùm nobis ſpectanda eſſe duximus, fed futura etiam prouidenda: ſemperque illud tenendum, vt neque in aduerſis ita frangeremur & caderemus animis, vt non aliquando ſperaremus meliora & latiora; neque ruruſum in proſperis & ad voluntatem fluentibus adeò efferremur, vt non putaremus poſſe ea interdum commutari & verti: fed in omni ſtatu omnem primùm ſpem repositam haberemus in Deo, tum nihil prætermitteremus, quantum quidem humanâ ope & conſilio prouideri atque effici poſſet, ad ea, quæ vel nunc eſſent, vel in futurum eſſe poſſent, ad-

nerfa repellenda, ac meliora vel paranda, vel quæ in manu eissent, retinenda. Hæc cogitatio effecit, vt neque initio desperaremus de rebus Ecclesiæ, tum cùm monstrum illud teterrimum videbatur omnia maria occupaturum, atque omnes Christianorum oras vastaturum; neque hoc tempore putemus ita fractum & comminutum quieturum, quin potius existimemus, illud hac plagâ irritatum noctes atque dies cogitare, quâ ratione possit virus suum in Christianos euomere, & insigni aliquâ illorum clade suum mœrorem consolari. Postquam autem pulsus est mæri, nihil videtur eius furori aptius, quàm si charissimi in CHRISTO Filij nostri Maximiliani in Imperatorem electi vicinam & finitimam ditionem magnâ aliquâ manu inuaserit. Quod quidem periculum, & cum communi omnium Christianorum periculo coniunctissimum est, & ab omnibus, quando fieri potest, propulsandum; & nos quidem, & nobiscum vnâ quos diximus fœderati, quidquid hoc tempore potuimus pecuniarum, peditatus, equitatus, eidem Maximiliano polliciti sumus. Verùm cùm eæ copiæ sint pauciores, quia tam ingentem nos classem sustinere oportet, cogimur alios etiam dilectos Filios (in quibus vos vestro merito charissimos habemus) ad opem ferendam vocare. Quâ in re non putamus vtendum aliâ cohortatione, quàm eâ quæ ducitur à vestrà ipsorum, atque ab illius personâ qui vestram opem imploratus sumus

sumus enim vnum corpus in CHRISTO, ipsi autem iater nos membra: omnes igitur debemus concurrere ad CHRISTVM tuendum, quem quotidie in suis membris conficere parat hostis immanissimus. Implorat porrò hanc opem CHRISTVS ipse, qui noster pater & mater est. Qui autem subtrahit aliquid à patre suo vel à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est. Vt autem intelligeretur, quantum præsidij in communem salutem conferre possent; sic arbitrati sumus de Venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, posse vos toto huius fœderis tempore facillè dare pecuniarum centum & viginti millia scuta. Hac de re Venerabilem Fratrem Antonium Mariam, Episcopum Saluiatum, ad vos mittimus: cuius orationi eandem quam nostræ fidem adhibebitis. vestrum autem responsum cupidissimè expectamus; quod nobis, quantò celerius poteritis, dabitur, quò possimus Maximilianum certiorem reddere, ipsumq; non solùm ad hostium impressionem sustinendam, atque ad Christianam Rempublicam communis præsidij spe tuendam, sed ad communem etiam hostem inuadendum & superandum animare. Huius autem auxilij, quod vos libenter atque alacriter missuros non dubitamus, non solùm magnam vobis ab omnibus Christianis laudem, sed maximam etiam à Deo mercedem pollicemur: is enim neque in hac vitâ suo vos ac res vestras auxi-

lio destituet; ac Christianorum Principum, quos vos hoc facto deuincietis, animos atque opes ad vestram amplitudinem aggregabit, & in futurâ vitâ hanc vestram pietatem coronabit sempiterno honore & gloriâ. Quotquot in hanc rem pecuniarum indigebitis, eas omnes vt à vestris subditis æquâ pro cuiusque facultate portione, nouis etiam tributis imponendis, sumere possitis, Apostolicâ auctoritate concedimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA XII.

Ducis & Reipublicæ Genuensis ac¹ PIVM V.

Pontificis diligentiam ac piam in curando Christianorum fœdere sollicitudinem commendant: ad id quò minùs pro desiderio suo conspirare possint, varia ac multiplicia excusant incommoda; vires tamen & opes suas contra Turcas pollicentur.

Sanctissime ac Beatissime Pater. Quod inter omnes constat, Sanctitatem tuam nihil nisi diuinum cogitare; id nimirum hoc bello aduersus Turcam conflando, Christianorumque Principum dissipatis viribus cogendis, mirifico cum studio ac pietate tuâ, tum verò etiam pari prudentiâ ac felicitate prastitisti. Ac cum ex omnibus
præmiis

premiis virtutis amplissimum præmium sit gloria, iure idcirco te omnes gentes prædicant, diuinis exornant laudibus, sempiterna denique gloria commendant. Sed non tu hanc caducam inanemque gloriam spectasti: alia, alia maiora, quæ nulla vetustas obruet, nulla vniquam delebit obliuio, Sanctitatem tuam ad decus, ad laudem, ad communem denique salutem amplectendam incitarunt. Nam, qui à Deo ipse es, qui que in calum omnia refers Spiritu sancto afflatus; quid Christi Vicario dignum esset, animo ac mente complexus, partes tibi ab ipso Deo impositas tantum spectasti. Prætereà litteræ tuæ, quas nobis Episcopus reddidit Saluiatus, quibus nos ad communem causam bellumque capeffendum adhortaris, quam amanter illæ quidem scriptæ, quo studio, quâ charitate, quâ prudentiâ? Quod si non nostrâ sponte, exemploque maiorum inuitati, studio arderemus Christiani nominis augendi; tuæ certè litteræ in eam nos mentem impulissent, ut omnia nostra ad commune bellum, ipsumque discrimen rerum, libentissimis animis adduceremus. Atque Utinam officio ac voluntati par sit facultas, viresque Reipublicæ nostræ responderent! profectò potentissimorum Regum ac nationum præclaros conatus adæquaremus. Sed Sanctitatem tuam latere non arbitramur, quam imbecilla à fructibus nostra sit Respublica; quæ porro bella, quamque recentia, multis abhinc annis, pacandis rebus Corsicis, sustinuerit, cum omnes pænè eius insulæ populi, nonnullorum Principum præmiis pollicitationibusque allekti, Turcarum classe accersitâ prædonibus ad prædam euocatis, di-

mino cultu Religioneque prolapsâ, insulam panè totam ar-
 mis miscerent: quam nimirum tandem, summo Dei bene-
 ficio, maximis laboribus impensisque nostris, in potesta-
 tem nostram redeгимus. Quæ res non nobis solùm, sed Ita-
 liæ toti Christianæque Reipublicæ tranquillitatem peperit
 atque otium. Corsico verò confecto bello, cùm reficere
 nos à tantis laboribus speraremus, nouum deinde bellum,
 ac fortasse etiam durius exortum est: namque paucis ab-
 hinc annis siue temporum acerbitas, siue mortalium cupi-
 ditas, eò annonam ipsam redegit, ut qui saxosis in mon-
 tibus siti frumento vitimur importato, multos apud nos
 fames ipsa necauerit; ac non multi illi sint, qui pane ex-
 pleti vitam agant. Quæ nimirum res Reipublicæ nostræ
 vires vsque adeò fregit atque imminuit, ut ere alieno
 oppressis vix tantum supersit fructuum, ut nobis sup-
 petat ad necessarios sumptus perferendos. Supplices igitur
 petimus à Sanctitate tuâ, cùm pecuniam exprimi à
 nobis imbecillitas nostra non patiat, ut ardorem pieta-
 temque nostram, non rem ipsam spectes; nosque subleuan-
 dos potiùs quàm vrgendos existimes. Namque quod no-
 strum est, quoque armorum genere valemus, ut deside-
 rari à nobis possit, nequaquam certè commitemus. Por-
 rò cùm bellum instrui, reliquosque Christianos Principes
 communem incumbere in causam perspexerimus, quid-
 quid maritimarum virium, quod superiori æstate feci-
 mus, contrahere poterimus, id omne ad hoc pium ac socia-
 bile bellum cupidissimè conferemus: ut, si minùs pecuniâ,
 at sanguine ipso corporibusque nostris, quod maiores no-
 stri

stri semper fecerunt, satis Sanctitati tuæ, satis pietati, satis etiam nobis ipsi aliquâ ex parte facere videamur. Hac omnia uberius nostro nomine Illustrissimi ac Reuerendissimi Cardinales Lomellinus & Iustinianus prosequuntur apud Sanctitatem tuam: cui nos humillimè commendantes, sanctissimos eius pedes venerantes piè deosculamur. Datum Genuæ, XII. Ianuarij, M. D. LXXII.

EPISTOLA XIII.

Ad fœderis in Turcas societatem ineundam cohortatur: affinitatem cum Henrico Borbonio Nauarræ Principe iungendam dissuadet: Equitem quemdam hæreticum rectè quæsitum esse, insana pestilentium hominum consilia Regi cauenda, & in causâ Religionis de iure decedere se non posse, admonet. Vide lib. IV. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio Carolo, Francorum Regi Christianissimo.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Tametsi Venerabili Fratri S. Populi Episcopo mandauimus, vt suæ istuc profectiõnis rationes coràm explicaret, tamen facere nolimus, quin his litteris Maiestati tuæ in mentem reuocarem, sacrosancti fœderis negotium Christianæ Reipublicæ causâ tantoperè nobis esse cordi, vt dies ac noctes quiescere nequeamus,

mus, donec in eandem societatem coëat Maieſtas tua. Memineris verò, maiores tuos inçlytæ memoriæ viros pro virtute ſuâ Chriſtianiſſimi nominis dignitatem ſibi peperiffe, Saracenis, Turcis, ac ceteris infidelibus ſubigendis, iisq̃ue pellendis de ſedibus quas per iniuriam Chriſtianiſ eripuerant; atque Hiſpaniâ, Ieroſolymâ, ceteriſq̃ue ditionibus recipiendis: id quod veteres annales, ſed in primis Sacri belli teſtatur hiſtoria. Porrò autem ad id commoueri debes, vt eius gloriæ particeps ſias, quam inde referent fœderati: quos quidem, Deo Optimo Max. iuuante, confidimus glorioſas victorias reportaturos, quæ ſubinde immortalibus litterarum monumentis mandabuntur; ſed ſempiterno tuo cum dedecore, ſi fortè huiuſcemodi fœderis & euentuum expers eſſe volueris. Ac tantò quidem id maiorem tibi maculam adſpergeret, quantò verius illud eſſe probabitur (quod min' nè credimus) perduelles Catholicæ Religionis inituros eſſe conſilia, quibus ſua in cuiuſuis fœderatorum ditionem inferant arma. Neque verò nobis placere poteſt, abs te nunc ad Turcarum Tyrannum, Chriſtiani nominis hoſtem, mitti eum qui ſe Aquenſium proſitetur Episcopum. Quæ res planè magnum piis hominibus terrorem iniiciet, eamq̃ue ſpem vehementer imminuet, quam afflicti illi Chriſtiani ipſi Tyranno ſubiectione conceperant, fore vt per occaſionem huius victoriæ, quam Deus pro ſuâ pietate Chriſtianæ claſſi conceſſit,

cessit, ex illius tyrannide optatam in libertatem as-
 fererentur. Prætereà illud nos valdè sollicitat, quòd
 scilicet tantoperè Nauarræ Principis nuptiæ cum
 Margaritâ sorore tuâ istic vrgeantur, inani quâdam
 spe, fore vt per eam ad Catholicam Religionem
 Princeps ille reducatur: quin potiùs verendum est,
 ne illa ab ipso peruertatur. Eius igitur animæ salus
 ita negligitur: etenim ipsi Catholicè viuere volenti
 nulla pax, nulla quies vnquam erit cum hæretico
 marito; neque is vnquam illi gratus esse poterit,
 sed vitam omnem perpetuis in cruciatibus traducet.
 Quòd si ipsa ad mariti se voluerit errores confor-
 mare, fortasse quidem illa quiuerit humanâ ac fal-
 laci quâdam miseræ huius vitæ quiete potiri; sed
 cum sempiternâ deinceps damnatione infelicitate-
 que nunquam apud inferos terminaturâ. Per-
 spicere planè auxilia potuisti, quæ tibi ad tuam &
 salutem & amplitudinem identidem suppeditauim-
 us, vël ipsam vitam nostram proijcere cupientes
 pro nobilissimo isto Regno ad veterem erga diui-
 nam Maiestatem deuotionem suiqûe Regis obe-
 dientiam reuocando. Itaque illud satis mirari ne-
 quimus, quòd tuo nomine Cardinalis Remboldus
 nobiscum expostulauit de Equite Ordinis tui ac
 militum Tribuno in custodiam deducto, qui am-
 pliùs quadriennium proclamatur hæreticus, atque
 eius criminis reus apud sacros Inquisitores grauitè
 postulatur. cumqûe hoc iudicij sit sacri Magistra-

tus, non est cur seueriùs, quàm par est, id factum esse cogitetur. Neque verò licet eum aliquo modo liberare, nisi iudicio constituto de illius causâ cognoscatur, resque per sententiam definiatur. Sed arbitramur, iis qui erga Catholicam Religionem malè sunt animati, optimam illam quæ nobis tecum intercedit sensuum & consiliorum communionem valdè displicere, ac propterea eos ad illam inturbandam intentis animis excubare; tibi que sæpè proponere, si à Pontifice dissideas, futurum ut in Germaniâ tibi nomen amplifices, viamque communias ad res præclare feliciterque gerendas. Hæc autem, Fili charissime, omnino insanarum mentium inania sunt, atque adeò temeraria consilia, quæ Deus dissipabit: quippe quæ nullo modo, vel honesto, vel laudabili, vel utili nitantur fundamento. Verùm si in mentem tibi reuocare volueris, id quod non solum tibi, sed maioribus quoque tuis, in primisque felicis recordationis Regibus, Henrico & Francisco auo tuo, iam inde à Maximiliani Cæsaris obitu contigit; facile poteris intelligere, quanti ad augendam amplitudinem tuam facere debeas eiusmodi consilia. In Germaniâ verò quisquis pecuniis affluens eas voluerit impendere, hac vnâ ratione suum ibi nomen illustrabit; idque tamen non nisi quodam modo. Quare circumspiciendum prudenter est, atque, ne à perversis consiliariis Catholicique nominis hostibus decipiamur, nobis cautè prouidendum.

dendum. At verò, quod ad mentem meam attinet, certò scito, si in hac re deliberandâ cuiuslibet occupatæ ciuitatis ad hanc sacrosanctam Sedem pertinentis recuperatio, atque adeò mea ipsius libertas ageretur, non posse me in hoc negotio Religionis ad gratiam alicui faciendam inclinari. secùs enim & diuina Maiestas grauitè offenderetur, & nos hæreticorum fautores esse iudicaremur: & proinde eius rei non solum Deo nos reddere rationem oporteret, sed etiam (quamuis CHRISTI Vicarius nemini nisi soli Deo actionum suarum rationem reddere teneatur) si in rebus Fidei errarem, statuit Diuina Maiestas, vt humano iudicio Vicarius eius subijci queat. Quamobrem te, vt hoc incepto desistas, & hortamur & obsecramus. Nam etsi amplitudinem tuam valdè diligimus, haudquaquam tamen quidpiam bono Pontifice indignum, cum iniuriâ Dei, mundi que periculo, & animarum offensione, committere volumus aut debemus. Quâ de re, ac de negotio conciliationis Catholicis tam exitiali, quando pacta conuenta à Maiestate tuâ optimè quidem, non autem ab Hugonotis Protestantibusque feruantur, tecum ager idem Venerabilis Frater noster: cui eandem fidem habebis, quam haberes nobis ipsis, si præsentès tecum colloqueremur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xxv. Ianuarij, Pontificatus nostri anno septimo.

EPISTOLA XIV.

Principem Virum hortatur, ne apud se, aut in ditione suâ, hæreticos toleret. De his habes multa lib. III. cap. XII. Vitæ PII V.

Ad N. Principem Virum.

Dilecte Fili; salutem & Apostolicam benedictionem. Inter alias multiplices curas, quæ animum nostrum, pro munere diuinâ prouidentia nobis commisso, dies ac noctes excruciant, ea maior est atque præcipua; videre nonnullos, qui aliquando ex nobis esse videbantur, ex nobis exiisse, atque à Catholicâ Romanâ Ecclesiâ, in quâ vnâ vera salus existit, inconsutilem CHRISTI tunicam, quantum in se est, temerè proscindentes, deficere. Enimverò verbis satis explicari non potest, quantoperè cupiamus omnes in vnum sanctæ vniuersalisque Ecclesiæ gremium colligi. Atque hac in re diligentia ac sollicitudo, quam locis istis haud mediocrem impendimus, latere non potuit quosdam in hæreticâ prauitate exercitatos, è cauernarum suarum laribus, tamquam virulentas viperas egressos, qui per ditionis tuæ vrbes & loca vagantes, breui temporis interuallo veneni tantum effuderunt, vt complures tibi subiectos pestiferis opinionibus infecerint. Quod sanè pietatis nostræ viscera ita com-
mouit

mouit ac perculit, vt, nullâ interiectâ morâ, te his litteris commonefaciendum putauerimus, vt peritos ac prudentes medicos imitatus, eiusmodi morbo præsens remedium quamprimùm velis adhibere. Nam in impietate valdè progrediuntur hæretici, eorumque sermo passim serpit vt cancer. ac si quibus in rebus periculosa mora est, in hac planè est periculosissima. In quâ omnino vel dissimulare, vel minùs leniter agere, an sæpenuerò damnum attulerit Ecclesiæ Dei, non solùm veteres, sed recentes quoque nostræ calamitates, profectò quàm vellemus, clariùs testantur. Et sanè lenitas nulla potest esse tanta, vt istorum flectere malitiam queat; qui Catholicorum patientiam exercere malunt, quàm eorum sapientiam aut humanitatem experiri. In quo identidem illi, Domino sic disponente, vitis CHRISTI membris malè agendo profunt vel inuiti. Compertum est autem hæreses esse oportere, vt qui probati sunt, manifesti fiant: verumtamen væ illis per quos illæ sunt. Quòd autem subsistant, non solùm ex earum auctoribus fautoribusve, sed ex iis etiam qui vel per malitiam vel per iniuriam illos vigere permittunt, plus satis liquet. Id igitur ne tibi contingat, quantum in te est, perpetuo studio cura quàm diligentissimè: secùs enim in Dei & nostram simul offensionem incurreres, facultatesque tuas omnes maximum in discrimen adduceres, ac præclaram quàm de te homines opinionem adhuc

habuerunt, turpiter falleres & obscurares; ne dicamus, de illâ iam, atque adeò de existimatione tuâ, apud quosdam nonnihil esse detractum. Enimuerò quia nihil quod nobis relatum est ignorare te volumus, scitò nonnullos de te quidpiam Nobilitate tuâ prorsus indignum iam suspicari cœpisse. Ac scito id ex malâ famâ, quæ non ita pridem de ciuibus tuis increbuit, profectum esse. Cuius quidem rei ea ratio est, quòd vix alicui fortasse fiat verisimile, vt ciues Catholicam Religionem deserant in eâ ciuitate, in quâ Princeps eandem quo decet cultu retineat ac profiteatur. Nobis verò quemadmodum hucusque nihil nisi pium de Nobilitate tuâ credere libet aut cogitare; ita sanè si pestem hanc serpere ac progredi diutiùs patiaris, quam ad hunc vsque diem de te opinionem habuimus, retinere nequaquam possemus. Nam in eis rebus quæ ad Fidem pertinent, nec minimam quidem alicui suspicionem iniicere debemus. Excita igitur colligeque te ipsum, Fili; atque istos, qui, vt audiuius, aranearum instar apud te inuolucra sua construxerunt, confestim sic accipiendos decerne, prout eorum merita postulant, aut prorsus eijciendos. Itidemque præsta in quosuis ciues tuos, qui falsâ illorum doctrinâ fuerint deprauati. Nescis modico fermento totam massam corrumpi? Expurga vetus fermentum, sic vt ne minimum quidem tam fæux pestis intra tuæ fides ditionis relinquatur indicium. Quòd

si hoc ad agendum auctoritate ac potestate, quam nobis licet indignis Deus impertiuit, tibi opus esse iudicaueris; eâ de re nos facies illicò certiores: nam vel hoc nomine tibi nos plurimum debere profitebimur. Neque verò quidquam, quod ad animarum, pro quibus CHRISTVS est mortuus, salutem procurandam sit accommodatum, prætermittimus: aut enim ad sanctitatem redire volentibus paternæ indulgentiæ dexteram porrigemus; aut, si res ita tulerit, spiritualibus armis iustè in eos animaduertemus qui in errore fuerint pertinaces; trademusque homines huiusmodi in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri IESV CHRISTI. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris.

I N D E X
E P I S T O L A R V M
C V M
A R G V M E N T I S.

BBATIBVS, Capitulis, Præpositis, Canonicis, & Clero vniuerso in FRISINGENSI DIOECESANA SYNODO congregandis. Epist. XIII. Lib. I.

Argum. *Diœcesanam Synodum ritè haberi, & Clericorum Seminarium institui, rectèq; curari hortatur.* 39

ABBATIBVS quorumcumque Ordinum, & Præpositis in FRISINGENSI DIOECESI constitutis. Epist. XII. Lib. I.

Argum. *Deprauatis sacrorum hominum moribus hæses potissimùm excitari ostendit: quod ut caueatur, eos ad vitam moresq; suos piè componendos, & ad Christianam disciplinam religiosè conformandos, Clericorumq; Seminarium ritè instituendum, hortatur.* 28

ALBERTO Palatino Siradiæ. Epist. XXXIV. Lib. III.

Argum. *Palatino Siradiæ ad Catholica Religionis cultum conuersionem gratulatur, atque ut in suscepto vera pietatis consilio persistat, & alios ab erroribus ad rectam salutis viam renocare studeat, hortatur.* 208

ALFONSO Archiepiscopo Mexicano. Epist. XIX. Lib. I.

Argum. *De litteris suis & Concilij Tridentini Decretis ad Archiepiscopum Mexicanum missis: de statu Indicæ illius Prouinciæ, certio rem se fieri cupit: ad illarum Ecclesiarum regimen*

INDEX EPISTOLARVM.

- regimen officium suum non defuturum pollicetur : Gentiles ad Christianam fidem conuersos à militum iniuriis defendi curat.* 44
- ALFONSO ESTENSI Duci Ferrariæ. Epist. XLV. Lib. IV.
 Argum. De Ferrariâ terræ motu afflictâ dolorem se percepisse, & piis precibus & vitæ integritate iram Dei, qui mortalium peccatis offensus, eiusmodi clades quandoque permittit, placandam esse ostendit. 384
- ANTONIO Episcopo Agriæ. Epist. XXXIII. Lib. III.
 Argum. Sedulam Episcopi Agriæ operam in Pastoralis officio egregiè præstando commendat; atque, ut benè cæpit, pietatis cursum teneat, animarumq; sibi commissarum salutis diligenter consulat, hortatur. 206
- ARCHIEPISCOPO GNESNENSI. Epist. II. Lib. III.
 Argum. Vt in Regni Comitibus Catholicam Religionem tueatur, Clericis disciplinam & mores restituat, & sacri Concilij Tridentini Decreta in usum induci curet, hortatur. 129
- ARCHIEPISCOPO PRAGENSI. Epist. XIV. Lib. II.
 Argum. Catholicos in officio Religionis continendos, lapsos ad fidem reuocandos, exequenda Decreta Concilij Tridentini, prouinciales & diæcesanas Synodos habendas, Clericorum Seminarium instituendum, bonos tantum & idoneos sacris Ordinibus initiandos, Hæreticos, nisi resipiscant, non promouendos, interdictos libros cauendos, quæ per se agere non possit, per adiutorem confici curet, Archiepiscopum Pragensem hortatur. 93
- ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI, Regni Hungariæ Primati, & Suffraganeis eius. Epist. II. Lib. I.
 Argum. Sacri Concilij Tridentini Decreta seruari, Clericorum Seminarium iubet institui. 6
- CAPITVLO & CANONICIS Ecclesiæ BISVNTINÆ.
 Epist. VI. Lib. III.
 Argum. Ad retinendam inter se & illius ciuitatis Magistratus

INDEX EPISTOLARVM.

stratus piarum mentium concordiam, ad se ipsos & patriam ab hereticorum commercio & fraude tutam conseruandam, & ad vitam moresq; piè conformandos, Canonicos Ecclesie Bisuntina hortatur.

141

CAPITVLO & CANONICIS Ecclesie VALENTINÆ in Galliâ. Epist. XLII. Lib. III.

Argum. Hereses, & ira diuinæ flagella vnde maximè pro- uocentur, ostendit. Clericos, ut vitam quisque suam ad pri- stinam morum sanctitatem renocent, diuinorumq; Sacramen- torum usum piè frequentent, ac bono exemplo sint, horta- tur.

233

CAROLO Austriæ Archiduci. Epist. I. Lib. II.

Argum. Horrendum scelus in sacrosactam Eucharistiam admissum, grauissimè puniendum esse admonet.

66

Eidem CAROLO Archiduci. Epist. XL. Lib. IV.

Argum. Presbyterum & Ludimagistrum hereticos, ceteris perniciosos, teneri, & in Episcopi potestatem tradi, postu- lat.

373

CAROLO Cardinali BORBONIO. Epist. IV. Lib. III.

Argum. Ut hereticos quamprimùm profligari curet, Caro- lum Cardinalem hortatur.

135.

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. XVIII. Lib. III.

Argum. Consiliis suis de Christianâ disciplinâ ubique resti- tuendâ cum Legato communicatis, cum, ut id in Auenionensi Venaisinâque ditioe, per idoneos ministros diligenter præ- stet, hortatur.

169

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. XXIII. Lib. III.

Argum. Concilij Tridentini Decreta in Auenionensi ditio- ne obseruari curat.

184

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. XXVIII. Lib. III.

Argum. Cardinalem Borbonium, ut per fideles ministros bellum contra hereticos geri procuret, hortatur.

195

Eidem

INDEX EPISTOLARVM.

- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. XLVII. Lib. III.
 Argum. *Cardinali Borbonio relatum de hereticis victoriam gratulanti respondet; atque ut belli reliquias eius suas Rex prosequatur, contendit.* 244
- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. VI. Lib. IV.
 Argum. *Ineunda cum hereticis perniciose pacificationis consilia reprobatur; Cardinalemq; Borbonium, ut id, quoad eius fieri possit, impediatur, Catholicamq; Religionem strenue pro munere suo protegat, hortatur.* 279
- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. VII. Lib. IV.
 Argum. *Factam inter Regem & rebelles hereticos pacem, ut Regi Regnoque, & Catholica Religioni infaustam & perniciosam improbat; Cardinalemque ad munus suum in ipsius Religionis tutelam strenue prestandum cohortatur.* 282
- CAROLO Cardinali A LOTHARINGIA. Epist. V. Lib. III.
 Argum. *Ut bellum in hereticos confici, eorumq; bona proscribi diligenter curet, Carolum Cardinalem a Lotharingia hortatur.* 138
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. XIV. Lib. III.
 Argum. *Hereticorum exercitu ad Iarnacium caeso, eorumq; Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Cardinali a Lotharingia gratulatur; eumq;, ut Regem Christianissimum ad Dei Omnipotentis suosq; hostes iuste ulciscendos incitet, hortatur.* 161
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. XXIX. Lib. III.
 Argum. *Bellum in hereticos per concordem fidelesq; viros probe administrandum procurat.* 197
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. V. Lib. IV.
 Argum. *Cardinalem a Lotharingia, ut pacis cum hereticis*

INDEX EPISTOLARVM.

- & rebellibus ineunda consilia disturbare ac disficere conetur, hortatur.* 276
- Eidem CAROLO CARD. A LOTHARINGIA. Epist. VIII. Lib. IV.
Argum. Factam inter Regem & rebelles hæreticos pacem, ut Regi Regnóque, & Catholica Religioni infaustam & perniciosam improbat; Cardinalemq; ad munus suum in ipsius Religionis tutelâ strenuè præstandum cohortatur. 285
- CAROLO Francorum Regi Christianissimo. Epist. XXIX. Lib. I.
Argum. Ut Melite insula contra Turcas opem ferat, Francorum Regem hortatur. 61
- Eidem CAROLO Regi. Epist. IX. Lib. III.
Argum. Auxiliares copias contra hæreticos mittit in Galliam, Duce Sfortiâ, Comite sanctæ Floræ; & Catholicis victoriam à Deo supplex exposcit. 148
- Eidem CAROLO Regi. Epist. X. Lib. III.
Argum. Hæreticorum exercitu ad Iarnacium caso, eorumq; Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Regi gratulatur; eumque, ut reliquos hæreticos ad internecionem persequatur, incendit. 151
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XVI. Lib. III. *que eiusdem est cum superiore argumenti.* 164
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLI. Lib. III.
Argum. Regem Christianissimum, quòd Gasparem Colignium, hæreticorum ducem, omnibus, quos usurpabat, honoribus ac titulis spoliatum, condemnauerit, aliumq; in eius locum, virum Catholicum, Regni Admiralium constituerit, valdè commendat; atque ut reliquos hæreticos à Galliâ profliget aut tollat, hortatur. 230
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLV. Lib. III.
Argum. Partam ad Monconturium de hæreticis victoriam gratulatur; Regemque, ut bellum strenuè prosequatur, hæreticisq; inexorabilem se præbeat, incitat. 240
- Eidem

INDEX EPISTOLARVM.

- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLVIII. Lib. III.
 Argum. Regis victoriam de hereticis reportatam gratulantis pietatem commendat. Matrimonij inter ipsum Regem & Isabellam Casaris filiam contrahendi potestatem se fecisse ostendit. 246
- Eidem CAROLO Regi. Epist. I. Lib. IV.
 Argum. Pacem cum hereticis & rebellibus componere dissuadet; eosq; armis compescendos esse ostendit. 266
- Eidem CAROLO Regi. Epist. IV. Lib. IV. qua eiusdem est cum superiore argumenti. 274
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XI. Lib. IV.
 Argum. Regem Francorum ad sociale fœdus contra Turcas ineundum cohortatur. 294
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XII. Lib. IV.
 Argum. Regem Francorum à Turcicâ amicitia reuocat, & ad sociale bellum contra Turcas suscipiendum adhortatur. 298.
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLVI. Lib. IV.
 Argum. Cosmum Medicum Magnum Etruriæ Ducem abs se creatum commendat. 386
- Eidem CAROLO Regi. Epist. IV. Lib. V.
 Argum. Partâ de Turcis victoriâ, Francorum Regem denuò ad sociale bellum contra eos ineundum adhortatur. 400
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XIII. Lib. V.
 Argum. Ad fœderis in Turcas societatem ineundam cohortatur: affinitatem cum Henrico Borbonio Nauarra Principe iungendam dissuadet: Equitem quemdam hereticum rectè questum esse, insana pestilentium hominum consilia Regi cauenda, & in causâ Religionis de iure decedere se non posse, admonet. 439
- CATHARINÆ Francorum Reginae Christianissimæ.
 Epist. XI. Lib. III.
 Argum. Hereticorum exercitu ad Iarnacium caso, eorumq;

INDEX EPISTOLARVM.

- Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Reginae gratulatur; eamq̄, ut reliquos hæreticos ad internecionem persequatur, incendit.* 154
- Eidem CATHARINÆ Reginae. Epist. XII. Lib. III. *que eiusdem cum superiore argumenti.* 156
- Eidem CATHARINÆ Reginae. Epist. XLIII. Lib. III.
Argum. Gasparem de Coligny, hæreticorum ducem, iuste damnatum gratulatur; idq̄, Gallia rebus salutare fore ostendens, Reginae pietatem commendat. 236
- Eidem CATHARINÆ Reginae. Epist. II. Lib. IV.
Argum. Pacem cum hæreticis & rebellibus componere dissuadet, eosq̄, armis comescendos esse ostendit. 269
- Eidem CATHARINÆ Reginae. Epist. X. Lib. V.
Argum. Grati animi virtutem Reginae Matri Christianissimi Regis commendat: ut afflictis Anglis Catholicis opem ferat, coniunctis Gallorum viribus, Elisabetham Britannia Reginae hæreticam expugnet, Catholicamq̄, Religionem protegat, hortatur: ad eas res benè gerendas auxilium suum non defuturum pollicetur. 427
- CATHARINÆ Portugallia Reginae. Epist. XXX. Lib. IV.
Argum. Quòd Ludouicum internuntium benignè susceperit ac inuenerit, gratias agit: oblatæ classis officium probat: conubij negotium commendat. 351
- CHRISTOPHORO Episcopo Palentino. Epist. I. Lib. I.
Argum. Sacri Concilij Tridentini Decreta in vsum induci, Clericorum disciplinam restitui, eorumq̄, ritè educandorum Seminarium institui, ab hæreticis caueri, proborum virorum, quibus Ecclesiastica munera mandari possint, censu habito, certum ad se indicem mitti procurat. 1
- CONSVLIBVS & SENATVI ciuitatis COLONIAE AGRIPPINÆ. Epist. XLI. Lib. IV.
Argum. Coloniensium, in ciuitate suâ Catholica Religione in officio continendâ, & ab hæreticorum consuetudine custo-

INDEX EPISTOLARVM.

- custodiendâ , pietatis studium commendat.* 375
- COSMO DUCI Florentiæ & Senarum. Epist. XLVI. Lib. III.
 Argum. *Cosmo Florentiæ Duci victoriam de hæreticis in Gallia partam pie gratulanti gratias agit; indeq; perceptam letitiam suam, quod ad eam victoriam Ducis auxilia non mediocriter contulissent, auctam esse ostendit.* 243
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ COLONIENSIS. Epistola XXVII. Lib. I.
 Argum. *Vt optatum Archiepiscopum eligant, Decanum & Capitulum Ecclesiæ Coloniensis hortatur.* 57
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ ELBORENSIS. Epist. XXX. Lib. III.
 Argum. *Clericorum Seminarium ex Tridentini Concilij Decreto ritè institui præcipit: idq; ad Christianæ Reipublicæ salutem, Ecclesiæ utilitatem, pertinere ostendit.* 200
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ HALBERSTADENSIS. Epist. III. Lib. II.
 Argum. *Puerum in Episcopum eligentium postulationem reijcit, legitimam idonei viri electionem diutius non differri iubet; alias id suâ auctoritate faciendum denuntiat.* 69
- DIDACO Cardinali SPINOSÆ. Epist. XVII. Lib. II.
 Argum. *Vt Christianam Religionem in Indiâ propagari apud Regem Catholicum procuret, Didacum Cardinalem hortatur.* 101
- Eidem DIDACO Card. SPINOSÆ. Epist. XXV. Lib. IV.
 Argum. *De Regiis triremibus Pontificia Venetæq; classi contra Turcas adiungendis, aliisq; de rebus apud Regem Catholicum benè procuratis, gratias agit; atque, ut ad sociale fœdus quamprimùm consociendum Regem inducat, hortatur.* 334
- DUCI & GVBERNATORIBVS Reipublicæ GENVENSIS. Epist. XIX. Lib. III.
 Argum. *Corficam, post rebellionem, in Genuensium potestatem*

INDEX EPISTOLARVM.

- tem rediisse latatur; eiusq; insule populos, Christianis legibus & disciplinis in officio continendos, pieq; moderandos esse ostendit.* 173
- EIDEM DVCI & GVBERNATORIBVS REIPUBLICÆ GENVEN-
SIS. Epist. XI. Lib. V.
Argum. Partâ iam nauali victoriâ, vt in sociale bellum contra Turcas conspirent, Ducem & Gubernatores Reipublicæ Genuensis hortatur. 432
- EMANVELI PHILIBERTO DUCI SABAVDIÆ. Epist. XXV.
Lib. I.
Argum. Vt Galliarum Regi, Regnôque, contra hereticos rebelles succurrat, Ducem Sabaudia hortatur. 54
- EIDEM EMANVELI PHILIBERTO. Epist. XXVI. Lib. I.
Argum. Decem aureorum millia Gallia Regno contra hereticos subsidio mittit; aliâq; ad id se auxilia contulisse, & ab aliis Principibus tum procurasse, tum procuraturum se, ostendit. 56
- EIDEM EMANVELI PHILIBERTO. Epist. VI. Lib. II.
Argum. Ecclesiasticam libertatem defendit. 76
- EPISCOPIS per FLANDRIAM CONSTITUTIS. Epist. XIII. Lib. II.
Argum. Simoniacam prauitatem omnino cauendam esse præcipit. 91
- EPISCOPO EGITANENSI. Epist. XXVII. Lib. III.
Argum. Episcopum Egitanensem, quod Clericorum Seminarium in Ecclesiâ suâ nondum instituerit, obiurgat, ad idq; primo quoque tempore instituendum hortatur. 192
- EPISCOPO HERBIPOLENSI. Epist. IX. Lib. IV.
Argum. Episcopum Herbipolensem hortatur, ne quempiam à Catholicâ Religione alienum, aut heresis suspectum, in illius Ecclesiæ Sacerdotum Collegium recipi permittat. 288
- EPISCOPO VERDVNENSI. Epist. XXVI. Lib. III.
Argum. Episcopi Verdunensis virtutem commendans, Pastoralisq; muneris sui pondus ostendens, eius piis se precibus apud

INDEX EPISTOLARVM.

- apud Deum cupit subleuari, eiusq; iudicium in confirmatione collationis certæ Præbendæ comprobat.* 191
- FABIO Episcopo Calatino. Epist. xxxvii. Lib. iii.
Argum. Antonium Possuinum Iesuitam à calumniis vindicat. 217
- FERDINANDO Duci Albæ. Epist. xv. Lib. ii.
Argum. Reportatam in Belgio de hereticis victoriam Duci Albæ gratulatur; ipsumq; ad eos bello profligandos, Catholicamq; Religionem tuendam, hortatur. 97
- Eidem FERDINANDO Duci. Epist. xxi. Lib. ii.
Argum. Ducem Alba in Belgio contra hereticos bellum feliciter gerentem commendat, eumq; ad rem Christianam strenuè protegendam cohortatur. 110
- Eidem FERDINANDO Duci. Epist. xxxvi. Lib. iv.
Argum. Anglis Catholicis contra hereticos auxiliares copias mitti procurat. 363
- FERNANDEZ DE VASCONCELLOS Brasiliæ Governatori. Epist. xxv. Lib. iii.
Argum. Christiana Religionis propagationem & cultum Governatori Brasilia commendat. 188
- FRANCISCO TOLETO Proregi Prouinciæ Peru. Epist. xviii. Lib. ii.
Argum. Fidem Catholicam in Prouinciâ Peruanâ propagandam curat. 103
- GABRIELI A CVEVA, Duci de Albuquerque, Status Mediolanensis Governatori. Epist. xvi. Lib. i.
Argum. Ecclesiæ Mediolanensis iura defendit. 37
- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. xvii. Lib. i.
Argum. Io. Paulum ab Ecclesiâ, Senatorem Mediolanensem, quem ipse deinde elegit Cardinalem, quòd Ducis nomine certum negotium Romæ diligenter procurasset, commendat; hortaturq; Ducem ipsum, vt Ecclesiæ Mediolanensis dignitatem & iura tueatur. 39

- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. XXXVIII. Lib. III.
 Argum. *Ecclesie Mediolanensis iurisdictionem, & Carolum Cardinalem Borromeum, eius Ecclesie Archiepiscopum, defendit.* 219
- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. XXXIX. Lib. III.
 Argum. *Eundem Carolum Borromeum Cardinalem, Mediolanensem Archiepiscopum, in causâ Ecclesiastica iurisdictionis defendit; Ducemque, ut Ecclesiam illam esse velit, hortatur.* 222
- ad eundem GABRIELEM A CVEVA Ducem Albuquercium, PHILIPPI II. Regis Catholici Epistola XVII.
 Lib. IV.
 Argum. *Quid de præbendo Venetis auxilio, ac de fœdere sanciendo statuerit, ostendit; iubetq;, ut fœdus ipsum aliâq;, Regia negotia curet diligenter.* 318
- GASPARI Archiepiscopo Goano. Epistola XVIII.
 Lib. I.
 Argum. *De sacri Concilij Tridentini Decretis abs se in Indiam transmissis: de iniuncto sibi Summi Pontificis officio; vicem suam dolendam potiùs quàm gratulandam ostendit: Ecclesiam Dei in Indiâ crescere & propagari latatur: Cardinalis Portugallia pietatis studium commendat: Antistitem, pastorali curâ se eximi postulantem, confirmat in officio, & exemplo suo consolatur: dispensandi ritè in causis coniugalibus, & certis diebus sacras Indulgentias elargiendi, tribuit facultatem.* 41
- Eidem GASPARI Archiepiscopo. Epist. LII. Lib. III.
 Argum. *Prouincialis Concilij Goani Decreta examinanda, & quatenus opus fuerit approbanda, librumq;, ad se missum libenter accepisse nuntiat: Archiepiscopum, ut Pastoralis officio suo strenuè fungi pergat, hortatur: Fratres Dominicanos, Franciscanosque, & Iesuitas in infidelium conuersione laborantes confirmat.* 256

INDEX EPISTOLARVM.

GASPARI QUIROGÆ Consiliario Regio. Epist. VI. Lib. I.
 Argum. *Ecclesiarum in Regno Neapolitano visitationem
 impediri non debere.* 16

GEORGIO Cardinali DE ARMENIACO. Epist. III. Lib. III.
 Argum. *Ex proscriptis hereticorum bonis templa & alia
 publica adificia, ab illis incensa vel diruta, rursus adifi-
 cari; ex iisq; bonis, nihil omnino ipsis hereticis, vel eo-
 rum propinquis, quamuis bonis & Catholicis, donari iubet.*

133

GEORGIO Episcopo Zagabriæ. Epist. XXXI. Lib. III.
 Argum. *Catholica Religionis studium Episcopo Zagabriæ
 gratulatur; atque ut Pastoralis curæ munera diligenter ob-
 eat, hortatur.* 202

GUBERNATORIBVS ciuitatis BISVNTINÆ. Epist. VIII.
 Lib. III.

Argum. *Gubernatores ciuitatis Bisuntinae de pietatis stu-
 dio commendat, & ad tuendam Catholicam Religionem, fir-
 mamq; inter se & Ecclesiasticos viros retinendam concor-
 diam, & ab hereticis cauendum, hortatur.* 144

HENRICO Cardinali Portugallæ Infanti. Epist. X. Lib. II.
 Argum. *Ne laici, quauis dignitate sint, in Ecclesiarum Sa-
 cellis maioribus, vel in Choris, aut Presbyteriis, dum diuina
 celebrantur Officia, sedere seu stare permittantur. Neque
 mulieres, cuiusuis gradus sint, virorum aut feminarum Mo-
 nasteria ingredi audeant.* 85

Eidem HENRICO Cardinali. Epist. XII. Lib. II.
 Argum. *Adolescentem Regem optimis magni patrum Car-
 dinalis, & Reginae Catharinæ eius auie, consiliis in Regni ad-
 ministracione adiutum iri confidens, id sedulo fieri commen-
 dat.* 90

Eidem HENRICO Cardinali. Epist. L. Lib. III.
 Argum. *Vt Regem ad Aethiopicam expeditionem pro glo-
 riâ Dei, Christianæq; Reipublicæ salute, suscipiendam adju-
 uet,*

INDEX EPISTOLARVM.

- uct, Henricum Cardinalem Portugallia hortatur. 251
- Eidem HENRICO Cardinali. Epist. XXXI. Lib. IV.
 Argum. *Vt Christiana classi contra Turcas à Rege opem imploret.* 353
- Eidem HENRICO Cardinali. Epist. XXXII. Lib. IV.
 Argum. *Quòd auxilium Christiana Reipublica contra Turcas mittendum apud Regem benè curauerit, gratias agit: ipsiusq; Regis coniugium vt procuret, hortatur.* 354
- Eidem HENRICO Cardinali. Epist. XXXIII. Lib. IV.
 Argum. *Has PIVS litteras manu suâ scripsit, quibus Cardinalem, vt matrimonium inter Sebastianum Regem & Margaritam Valesiam iungendum curet, hortatur.* 356
- HENRICO Duci Andegauenli Regis Christianissimi fratri.
 Epist. XIII. Lib. III.
 Argum. *Hereticorum exercitu ad Iarnacium caso, eorumq; Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Duci Andegauenli gratulatur; eumque, vt Regem Christianissimum, fratrem suum, ad rebelles suos seuerissimè puniendos incitet, hortatur.* 159
- Eidem HENRICO Duci. Epist. XVII. Lib. III.
 Argum. *Signa militaria de hereticis acie victis capta, ex Gallia ad se missa accipit; atque vt reliquos Dei Ecclesie hostes bello conterat, Ducem Andegauensem hortatur.* 167
- Eidem HENRICO Duci. Epist. III. Lib. IV.
 Argum. *Pacem cum hereticis & rebellibus componere dissuadet, eosq; armis compescendos esse ostendit.* 272
- HENRICO Iuniori Duci Brunsvicensi. Epist. XV. Lib. I.
 Argum. *Puerum in Episcopum electum approbare se non posse ostendit.* 35
- HIERONYMO Abbati Clara-vallis, electo S.R.E. Cardinali. Epist. VII. Lib. II.
 Argum. *Abbati Clara-vallis, Cardinalatum suscipere pro suâ modestiâ recusanti, vt electioni acquiescat, iterum praci-*

INDEX EPISTOLARVM.

- precipit in virtute sancta obedientia.* 78
 HIERONYMO PRIVLO Duci Venetiarum. Epist. XXI V.
 Lib. I.
Argum. Galliarum Regno contra hereticos auxilium postulat. 53
 IACOBO Archiepiscopo Gnesnensi, Legato nato, Regni Poloniæ Primate, & reliquis eiusdem Regni Episcopis Lublini in Comitibus congregatis. Epist. XXXVI. Lib. III.
Argum. Super pluribus Ecclesiasticis Beneficiis obtinendis & residentiâ dispensare recusat; & ut terrena despicientes, ad caelestia & aeterna bona respiciant & aspirent, Poloniæ Episcopos hortatur. 214
 IACOBO Episcopo Vasonensi, Patriarchæ Alexandrino. Epist. XXI. Lib. III.
Argum. Ad mores piè conformandos, Ecclesiasticamq; disciplinam ritè ordinandam, Episcopum Vasonensem adhortatur. 179
 IOANNI ANDREÆ DE AVRIA Militi Genuensi. Epistola XVIII. Lib. IV.
Argum. Ut Regiam classem cum Venetâ contra Turcas quamprimum iungi procuret, Ioannem Andream de Auria hortatur. 320
 Eidem IOANNI ANDREÆ DE AVRIA. Epist. XIX. Lib. IV.
Argum. Ne quid impediat, quo minus Ierosolymitani Ordinis triremes quatuor cum Pontificiâ classe contra Turcas coniungantur, Ioannem Andream Auriam hortatur. 322
 Eidem IOANNI ANDREÆ DE AVRIA. Epist. XX. Lib. IV.
Argum. Ut Regiam classem Neapolitani Proregis subsidiis instructam contra Turcas quamprimum expediat, eundem Andream Auriam hortatur. 324
 IOANNI Archiepiscopo Treuirensi, Sacri Romani Imperij Principi Electori. Epist. XXXIX. Lib. IV.
Argum. Ut Catholicam Religionem, Romanâq; Ecclesiâ dignita-

INDEX EPISTOLARVM.

- gnitatem in Casareo Conuentu contra hereticos tueatur, Archiepiscopum Treuirensē hortatur.* 371
- IOANNI BAPTISTÆ Archiepiscopo Rossanensi. Epist. II. Lib. II.
- Argum. Vltimum supplicium subituris, pridie quàm illo afficiantur, post confessionem Sacerdoti ritè factam, Dominici Corporis viaticum administrari iubet.* 68
- IOANNI Episcopo Adiaciensi in Corsicâ. Epistola XX. Lib. III.
- Argum. Ad Episcopalis cura munera diligenter obeunda, Episcopum Adiaciensem cohortatur.* 176
- IO. IACOBO Archiepiscopo Salisburgensi. Epist. IV. Lib. I.
- Argum. Concubinatus labem ex Clero omnino tolli, & Ecclesiasticorum mores corrigi iubet.* 12
- IOANNI Patriarchæ Antiocheno. Epist. XL. Lib. III.
- Argum. Patriarcham Antiochenum Episcopalis cura onus deponere cogitantem à consilio reuocat, ad illudq; strenuè sustinendum hortatur.* 227
- IOANNI DE VALETTA, Magistro Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani. Epist. III. Lib. I.
- Argum. Magistrum Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani, quòd nouam urbem in insulâ Melitâ contra Turcas præsidio futuram seriùs inchoasset, clementer excusat, eumq; à consilio inde discedendi reuocat.* 8
- LVDOVICO Cardinali MADRVTIO, Episcopo Tridentino. Epist. XXIV. Lib. II.
- Argum. Ecclesia fructus in stipendijs militaris solutionem impendi non debere.* 120
- LVDOVICO GONZAGÆ Duci Niuernensi. Epist. XXIII. Lib. I.
- Argum. Carolum Gallie Regem ex hereticorum manibus euasisse gratulatur, eiq; se pecuniarum vel militum auxilia prabiturum pollicetur.* 51

INDEX EPISTOLARVM.

MARCHIONI DE FALCES Nouæ Hispaniæ Proregi. Epistola XX. Lib. I.

Argum. *Felicem Marchionis in Nouam Hispaniam aduentum gratulans, inibi Catholica fidei propagationem à Deo benè precatus, sedulam rei Christianæ procurationem commendat, spiritualiaq; munera transmittit.* 46

MARCHIONI DE VILLARS Regni Franciæ Admiranti. Epist. XLIV. Lib. III.

Argum. *Marchioni de Villars delatum honorem gratulatur; atque, ut susceptis pro Catholicâ Religione laboribus ac periculis, ad caelestia præmia semper aspiret, hortatur.* 238

MARIÆ Scotiæ Reginæ. Epist. VIII. Lib. I.

Argum. *Scotia Reginæ virtutem ac pietatem commendat, eiq; de filio nato gratulatur, atque illum Catholico ritu baptizari mandat.* 21

Eidem MARIÆ Reginæ. Epist. LIV. Lib. III.

Argum. *Reginam Scotiæ in custodiâ ab Elisabethâ in Angliâ detentam & afflictam consolatur.* 263

Eidem MARIÆ Reginæ. Epist. XXXVII. Lib. IV.

Argum. *Scotia Reginam Catholicâ pro fide in carcere fortiter se gerentem commendat & consolatur.* 365

MAXIMILIANO Archiepiscopo Cameracensi. Epist. IX. Lib. I.

Argum. *Concilij Tridentini Decreta exequi, deprauatosq; mores corrigi, ut pro suo munere procuret, Archiepiscopum Cameracensem hortatur.* 23

MAXIMILIANO II. Romanorum Imperatori. Epist. VIII. Lib. II.

Argum. *Casarem, ut Ecclesiæ Tridentinæ iura defendat, hortatur.* 81

Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. XIX. Lib. II.

Argum. *Casarem collaudat, quòd Augustanam Confessionem non concesserit: ac terrena Regna Regumq; studia ad cale-*

INDEX EPISTOLARVM.

- caelestis Regni adeptionem omnino conferenda esse demonstrat.* 104
- Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. xxv. Lib. II.
Argum. Ecclesie Tridentinae causam Maximiliano Imperatori commendat. 122
- Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. III. Lib. V.
Argum. Icto iam fœdere, ut ad id iunctis opibus ac viribus conspiraret, Maximilianum Imperatorem grauius cohortatur. 396
- MELCHIORI electo Episcopo. Epist. xx. Lib. II.
Argum. Ut quamprimum ritè consecrari se procuret, boniq; Pastoris munera strenuè prestans, mores Ecclesiasticamq; disciplinam restituat, electum Episcopum hortatur. 107
- MENNÆ Æthiopum Regi. Epist. IX. Lib. V.
Argum. Æthiopum Regem, cognomento Pretiosum Ioannem, corrupto vocabulo Preteiannem appellatum, admonet de nauali victoriâ, eumq; ut contra Turcas bellum suscipiat, cohortatur. 423
- MOSCOVITARVM Duci. Epist. xxxv. Lib. IV.
Argum. Ad socialis belli fœdus contra Turcas secum & cum aliis Christianis Principibus ineundum, Mosconitarum Ducem hortatur. 359
- PAVLO Nitriæ Episcopo. Epist. xxxii. Lib. III.
Argum. Nitriæ Episcopi in Pastoralis munere strenuè obeundo diligentiam collaudat; ipsúmque, ut in eo quod cæpit, sedulo perseueret, grauius hortatur. 204
- PERAFANIO DE RIBERA, Duci de Alcalá, in Regno Neapolitano Proregi. Epist. XXI. Lib. IV.
Argum. Regiam classem necessariis subsidiis instrui, & contra Turcas quamprimum dirigi procurat. 326
- PETRO Episcopo sancti Saluatoris in prouinciâ Brasiliâ. Epist. xxiv. Lib. III.
Argum. Ad rem Christianam in Brasiliâ benè curandam,
Petrum

INDEX EPISTOLARVM.

- Petrum Episcopum adhortatur.* 186
- PETRO LAVREDANO Duci Venetiarum. Epist. xxx. Lib. i.
Argum. Melitensibus à Duce Venetorum contra Turcas subsidia postulat. 63
- PETRO DE MONTE Magistro Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani. Epist. xxii. Lib. iii.
Argum. Nobilem Scotum Religionis causâ ab hæreticis patriâ pulsam omni charitatis officio suscipiendum commendat. 182
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xxii. Lib. iv.
Argum. Ierosolymitani Ordinis triremes instrui, & cum Pontificiâ Venetâque classe contra Turcas iungi procurat. 328
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xxiii. Lib. iv.
Argum. Ut Melitenses triremes contra Turcas ad sinum Corycensem quamprimum adnavigare, & cum Pontificiâ Venetâque classe coniungi curet, Petrum de Monte hortatur. 329
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xliv. Lib. iv.
Argum. Tribus Melitensium triremibus captis, ac centum ferè militibus partim cæsis, partim in seruitutem abreptis à Turcis, dolentem Petrum, communicato dolore, consolatur. 382
- PHILIPPO Episcopo Cracouiensi. Epist. i. Lib. iii.
Argum. Ad Catholicæ fidei defensionem, Ecclesiasticâq; disciplinæ ac morum correctionem, & ad sacri Concilij Tridentini Decretorum executionem hortatur. 125
- PHILIPPO II. Hispaniarum Regi Catholico. Epist. v. Lib. i.
Argum. Ut ad sedandos tumultus in Flandriam trayciat, Hispaniarum Regem hortatur. 14
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xi. Lib. i.
Argum. Anglos Catholicos Religionis causâ patriâ pulsos;

INDEX EPISTOLARVM.

- fos, & in Belgium receptos, vt omnibus charitatis officijs benigne fouendos curet, Regi commendat.* 26
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XXII. Lib. I.
Argum. Vt Gallia Regi contra hereticos & rebelles opem ferat, Regem Hispaniarum hortatur. 50
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XXVIII. Lib. I.
Argum. Melita insule contra Turcam auxilium implorat. 59
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XVI. Lib. II.
Argum. Vt rem Christianam in Indiâ propagare recteq; habere curet, Regem Hispaniarum hortatur. 99
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XIII. Lib. IV.
Argum. Afflucta Christiana Reipublice statum deplorat, vt Regem Hispaniarum ad opem Ecclesia ferendam, ac fœderis societatem contra Turcas ineundam permoueat; idq; ab eo etiam atque etiam petit. 302
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XV. Lib. IV.
Argum. Studia Regis Catholici & officia de ineundo fœdere commendat. 315
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XVI. Lib. IV.
Argum. Vt Regiam classem contra Turcas Venetis auxilio mittat, Hispaniarum Regem hortatur. 316
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XXIV. LIB. IV.
Argum. Quòd Ioanni Andrea Aurie, vt Regiam cum Pontificiâ Venetâque classe coniungeret, mandauerit, gratias agit, Regemq; ad fœderis negotium consiciendum hortatur. 331
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. XXXIV. Lib. IV.
Argum. Vt Catharinam Lusitania Reginam amitam suam ex illo Regno in Castellam venire cogitantem de sententiâ deducat, & matrimonium cum nepote Rege & Margaritâ Valefiâ iungi procuret, Hispaniarum Regem hortatur. 357

INDEX EPISTOLARVM.

ad PIVM V. Pont. Max. ANNÆ SIGISMVNDI Poloniæ Regis sororis Epist. II. Lib. v.

Argum. *Anna Sigismundi Polonia Regis soror de sacro Romanarum Stationum munere aliq̄ Pontificis in se officiis gratias agit: Vincentium Porticum Internuntium Apostolicum commendat, suam in Pontificem pietatem ac fidem proficitur.*

393

ad eundem PIVM V. Pont. Max. DVCIS & Reipublicæ GENVENSIS Epist. XII. Lib. v.

Argum. *Pontificis diligentiam ac piam in curando Christianorum fœdere sollicitudinem commendant: ad id quò minus pro desiderio suo conspirare possint, varia ac multiplicia excusant incommoda; vires tamen & opes suas contra Turcas pollicentur.*

436

ad eundem PIVM V. Pont. Max. MARIÆ Scotorum Reginæ Epist. XXXVIII. Lib. IV.

Argum. *Pontificis erga se benignitatem commendat: sociali bello contra Turcas opem ferre cupit: suas ac Regni sui calamitates deplorat: vel duris conditionibus cum Anglis pacem facere se debere scribit: denique filij sui pietatem in Deum, & in Apostolicam Sedem obedientiam perpetuam fore pollicetur.*

367

ad eundem PIVM V. Pont. Max. PHILIPPI II. Hispaniarum Regis Catholici Epist. XIV. Lib. IV.

Argum. *Pontificis consilium approbat de fœdere contra Turcas; & ad hoc ipse conspirans, per quos Roma id tractari ac confici mandauerit, ostendit.*

312

ad eundem PIVM V. Pont. Max. SEBASTIANI Portugalhæ Regis Epist. XXVII. Lib. IV.

Argum. *Pontificis consilium de fœdere contra Turcas probat: sed ad eam expeditionem quod petebatur auxilium mittere in præsens non posse excusans, id in posterum daturum se pollicetur.*

339

INDEX EPISTOLARVM.

ad eundem PIVM V. Pont. Max. eiusdem SEBASTIANI
Regis Epist. XXIX. Lib. IV.

Argum. *Multa & varia excusat impedimenta, quibus fit, ut bello contra Turcas auxilio nunc esse non possit; idq; egrè ferens, suam in Pontificem obedientiam & pietatem testatur: de affinitate sibi cum Valesiâ domo iungendâ respondet.* 347

ad eundem PIVM V. Pont. Max. eiusdem SEBASTIANI
Regis Epist. V. Lib. V.

Argum. *Cardinalis Alexandrini legationis litteris respondet, naualem victoriam commendat, & gratulatur: opes suas & auxilium contra Turcas pollicetur. Quid de Gallicis nuptiis decreuerit atque mandarit, ostendit. Postremò quasi bellicum canens, suum in Ecclesiâ Dei protegendam ac vindicandam studium proficitur.* 403

PRÆPOSITO, DECANO, & reliquo CAPITVLO Ecclesiæ
HALBERSTADENSIS. Epist. XIV. Lib. I.

Argum. *Puerum Episcopum non eligendum, in eâq; re non temporalia, sed spiritualia bona spectari oportere, atque Halberstadensi Ecclesiâ virum tanto muneri idoneum Episcopum dandum esse demonstrat.* 32

PRINCIPI VIRO. Epist. XIV. Lib. V.

Argum. *Principem Virum hortatur, ne apud se, aut in ditione suâ, hereticos toleret.* 444

SENATORIBVS Palatinis, & Castellanis omnibus in Diætâ
LVBLINENSI congregatis. Epist. XXIII. Lib. II.

Argum. *Ad Catholicam Religionem, & ad Apostolica Sedis auctoritatem protegendam, Senatores Palatinos & Castellanos in Diætâ Lublinensi congregatos hortatur.* 116

SEBASTIANO Portugallix & Algarbiorum Regi. Epist. XI.
Lib. II.

Argum. *Regem Portugallia post annum atatis suæ XIV. Regni gubernacula suscepisse gratulatur, atque ut in administratione optimis suorum consiliis acquiescens probè se gerat,*

in

INDEX EPISTOLARVM.

- in primisq; pietatem in Deum, & augenda propagandaq;
Christiana Religionis studium propositum habeat, hortatur.* 88
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XLIX. Lib. III.
- Argum. Aethiopes ad sancta Sedis Apostolica obedientiam
redire cupientes, Regisq; Lusitanorum auxilia contra Turcas
postulantes, Regis copiis iuuari postulat.* 248
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. LI. Lib. III.
- Argum. Coniugium inter Regem Portugallia & Margari-
tam Valesiam quamprimum iungi procurat; ac Regis consi-
lium de subigenda Africa, Regniq; militaribus Ordinibus
restituendis, commendat.* 253
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. LIII. Lib. III.
- Argum. Regem Portugallia hortatur, vt qua pro Religione
iustitiaq; iucunda prestare instituerat, prosequatur; ciuita-
temq; Olisiponem a pestilentia liberatam esse gratulans, inde
maximas Deo gratias agit.* 258
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XXVI. Lib. IV.
- Argum. Vt Christianis contra Turcas bellum gerentibus
auxilio esse velit, Regem Portugallia hortatur.* 337
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XXVIII. Lib. IV.
- Argum. Propensa Regis ad opem Christiana Reipublica con-
tra Turcas ferendam studia commendat: quid auxiliij ab eo
sperandum sit edici, incundiq; coniugij negotium confici po-
stulat.* 342
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. VI. Lib. V.
- Argum. Naualis victoria pondus ostendit: epistolarum de
Turcico bello ad exteros Reges datarum exempla mittit; easq;
epistolas per certos nuntios, qui rem bene iuuent, ad illos
perferendas curat.* 414
- SERIPHO MVTAHAR Regi Arabiae Felicis. Epist. VIII. Lib. V.
- Argum. Regem Arabia de nauali Christianorum victoria
certiorem facit, eiq; vt contra Turcas arma capiat, suadet.*

INDEX EPISTOLARVM.

- SIECCO Persarum Regi. Epist. VII. Lib. v.
 Argum. *Navalem Christianorum victoriam ad Echinadas partem significat; ac Regem, ut ad eam expeditionem contra Turcas conspiret, hortatur.* 415
- SIGISMUNDO Regi Poloniae. Epist. VII. Lib. I.
 Argum. *Præstitum per Oratorem obedientiae officium se grato animo accepisse scribit; Regem Poloniae, ut, hæreticis amotis, probis ministris Catholicis uti velit, hortatur.* 18
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. IV. Lib. II.
 Argum. *Vt Episcopum hæreticum, qui indignè occupabat Ecclesiam, dimitti curet, Regem Poloniae hortatur.* 72
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. V. Lib. II.
 Argum. *Læsam in Poloniâ Ecclesiasticam libertatem defendi curat.* 74
- Eidem SIGISMUNDO Regi, & SENATORIBVS Palatinis, & Castellanis omnibus in Diætâ LVBLINENSI congregatis. Epist. XXII. Lib. II.
 Argum. *Ad Catholicam Religionem retinendam & tuendam, Regem Poloniae hortatur.* 113
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. VIII. Lib. III.
 Argum. *Vacaturi Beneficij Ecclesiastici expectationem facere recusat.* 147
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. XXXV. Lib. III.
 Argum. *Beneficiorum vacaturorum reservationes, & plura Beneficia cum animarum curâ obtinendi ac non residendi facultatem dari non licere.* 211
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. XLII. Lib. IV.
 Argum. *Regem Poloniae hortatur, ut Transilvania Principi persuadeat, ut in locis ditioni suæ subiectis Catholica Religionis cultum recipi, & hæreticos inde pelli procuret.* 377
- Eidem SIGISMUNDO Regi. Epist. XLIII. Lib. IV.
 Argum. *Regis Poloniae pietatem commendat, quòd extortum decretum de permissione Augustana Confessionis renocavit;*

INDEX EPISTOLARVM.

rit; eumq̄, ut in Regno suo Catholicam Religionem protegat, hortatur. 379

EIDEM SIGISMUNDO Regi. Epist. I. Lib. V.

Argum. Polonia Regem, legitimam uxorem suam sterilitatis causâ repudiare deliberantem, a consilio reuocat. 389

SIMONI THADÆO ECHIO, ALBERTI BAVARIÆ Ducis Cancellario. Epist. X. Lib. I.

Argum. Cancellarij in tuendâ Catholicâ Religione studium commendat, ut Clericorum Seminarium in Ecclesiâ Frisingensi institui, aliâq̄ pietatis officia præstari curet, hortatur. 24

THOMÆ Comiti Northumbriæ, & CAROLO Comiti Westemerlandiæ in Angliâ. Epist. X. Lib. IV.

Argum. Comites Catholicam Religionem contra Elisabetham in Angliâ vindicare conantes benignè consolatur, eorumq̄, pios conatus & studia valdè commendat. 290

VICE-REGI, & CONSILIARIIS Portugalliæ & Algarbiorum Regis in partibus Indiæ Orientalis. Epist. XXI. Lib. I.

Argum. Ecclesiæ sanctæ filios ex infidelium conuersione in Indiâ crescere latatur: inde Lusitania Regum pietatem commendans, eorum ministros, ut ad Gentilium conuersionem, & conuersos benignè curandos incumbant, adhortatur. 47

VRBANO Episcopo Pataviensi. Epist. IX. Lib. II.

Argum. De sacrosanctâ Communione sub utraq̄ specie laicis nullo modo concedendâ. 83

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

- BBATEM** Clara-vallis
 Cardinalatum susci-
 pere PIVS mandat in
 virtute sancte obe-
 dientie. Pag. 79
- Adrianus Ballionus. 53
- Emiliij Maluetij causâ aduer-
 sus Fucaros, à Polonia Rege
 PIO commendatur. 213
- Ethiopes ad sancte Sedis obe-
 dientiam redire cupientes, Lu-
 sitanorum Regi PIVS commen-
 dat. 249. 252
- Alberto Laschio Palatino Si-
 radie ob conuersionem ad Ca-
 tholicam fidem PIVS gratula-
 tur. 208
- Aloisius Mocenigus Venetiarum
 Dux. 361. 433
- Amicitia patrum cum infideli-
 bus causâ Deus à filiis quan-
 doque, etiam delicti expertibus,
 penas reposcit. 300
- Anglos Catholicos Religionis
 causâ patriâ pulsos, & in
 Belgium receptos. Regi PIVS
 commendat. 27
- is contra hereticos auxiliares
 copias submitti procurat. 363
- Annibal Auricellarius, Le-
 gatus Regis Christianissimi.
 51. 55
- Antistitem Pastoralis curâ se exi-
 mi postulantem PIVS exemplo
 suo consolatur. 43. 227
- Antonius de Grosupto, Ordinis
 Prædicatorum Professor. 7
- Antonius Maria Saluiatus, Le-
 gatus à PIO in Galliam mis-
 sus. 401. 435
- Antonium Posseninum Societa-
 tis Iesu. PIVS à calumniis
 vindicat. 217
- Apostolica seruitutis officium,
 non sine timore ac tremore, in
 spiritus humilitate suscipien-
 dum. 6
- Aquensium Episcopus à Rege
 Francorum ad Selymum Tur-
 carum Tyrannum missus. 440
- Augustana Confessio à Casare
 non concessa. 105. 380
 hac eò ceteris perniciosior, quòd
 lenius à Catholica Fidei pro-
 fessione declinans, speciem
 quamdam Religionis retinere
 videatur. 381
- Aurangia Princeps. 139
- Austriacorum Imperatorum
 religio. 106. 107
 Belgice

INDEX R E R V M.

B.

- B**elgica sibiilem statum PIVS
predicit. 16
Bello hominum corrupti mores
emendantur. 275
Bello administrando celeritas ne-
cessaria est; at cunctatio maxi-
mè obest. 136. 139. 140. 321.
325. 327
Beneficij Ecclesiastici vacaturi
expectationem PIVS facere
recusat. 147
Beneficiorum vacaturorum re-
servationes, ac plura Beneficia
cum animarum curâ obtinendi
licentiam dare PIVS recusat.
211. 215
Boni, sine malis, perfectè boni
esse non possunt. 205
Brunsvicensis Ducis pietatem
PIVS commendat. 33. 35

C.

- C**ardinales quare purpurâ
vestiantur. 284. 286
Cardinalis Alexandrini pietas.
404
Cardinalis Borromeus. 38. 219
Cardinalis Iustinianus. 439
Cardinalis Lomelinus. ibid.
Cardinalis Madrutius Episco-
pus Tridentinus. 81. 123
Cardinalis Remboldus. 441
Carolus Cardinalis Borbonius ci-
uitatis Auenionensis de Late-
re Legatus. 179. 218
Carolus Gallie Regem ex here-

- ticorum manibus euasisse gra-
tulatur PIVS. 51
eius pietatem laudat. 156. 165.
167. 231. 238. 247. 301. 446
dissuadet ei affinitatem cum
Henrico Navarra Principe.
441
Catharinam matrem Christia-
nissimi Gallorum Regis PIVS
hortatur, vt Scotia Regine
opem ferat. 427
Christiana Resp. Regis Catholici
auxilio maximè nititur. 333
Clericorum Seminarium PIVS
iubet institui. 4. 7. 25. 31. 94.
95. 193. 200
Communio laicis sub virâque
specie non concedenda. 84
Concilij Tridentini observatio, v-
nicum remedium, ad iram Dei
auerendam. 3. 6. 23. 31. 128.
132. 177. 181. 185
Condensis Princeps hereticorum
Dux, ad Iarnacium occisus.
151. 154
ad Conuersionem animarum PIVS
hortatur. 187. 189. 225
Conuersi ad Christi fidem, sicut
tenere in vineâ Domini plan-
ta, amore fouendi. 100
Coniugium inter Portugallie Re-
gem, & Margaritam Vale-
siam, PIVS procurat. 252.
344. 352. 355. 357. 359.
Corsicam post rebellionem in Ge-
nuensium potestatem rediisse
PIVS letatur. 174
Cosinum Medicem, Magnum
O O O Etrurie

INDEX RERVM.

Erraria Ducem abs se creatum PIVS commendat. 386

Ernestus Alberti Bavaria Ducis filius. 25

D.

D *Idacus Spinosa Regij Concilij Preses.* 18

eum PIVS laudat. 335

Disciplinam Christianam PIVS restitui curat. 169.175.177.178.180.

Dux Sfortia, Comes sancta Flore, cum auxiliariis copiis in Galliam mittitur. 149

Ducem Albe PIVS ad Catholicam Religionem tuendam hortatur. 98.111.112

Duci Albuquerque Rex Hispanie iniungit, ut fœdus aliaque Regia negotia curet. 318

Dux Andegauensis. 151

E.

E *ccllesia Dei, dum ab hæreticis oppugnatur, ardentius in Dei charitate inflammatur.* 118.241

Ecclesiarum visitatio impediri non debet. 17

Ecclesiastica bona, Episcopis non ad dominium, sed ad dispensationem sunt concessa. 194

Elisabetha Anglicana Ecclesia se caput dicit. 305

Episcopum qualem oporteat esse. 34.58.206.215

Episcopum hæreticum dimitti mandat PIVS. 72

F.

F *Erdinandus Archidux Austria.* 81.122

Fidei orthodoxa descriptio & commendatio. 114.115.116

Franciscus Dietaleuius mittitur à PIO ad Episcopos Pannonios. 203.205.208

Francisco Toletio Proregi Peruviano, fidei propagationem PIVS commendat. 107

G.

G *Alliarum Regno auxilium* PIVS postulat. 50.52.54.55

cui & à PIO auxilia missa. 52.

56.60.149.293.308.384.431

Gallia Regi victoriam ad Montconturium PIVS gratulatur. 240.247

eius cum hæreticis pacem PIVS luget. 282.285

eum verò ad sociale bellum contra Turcas ineundum hortatur. 295.301

etiam post victoriam de eis relata. 401.439

Gallorum Regum cum Turcis amicitia improbat. 296.299.300.440

Gallia Reges hæreses dissimulando, Regnum illud in extremum periculum adduxerunt. 73.

Gasspar Colignius, hæreticorum dux.

INDEX RERVM.

dux, à Rege Christianissimo omnibus honoribus spoliatur. 231.237
Genensem Rempublicam ad sociale bellum PIVS hortatur. 432
Ducis & Reipublica Genensis ad PII V. litteras responsum. 436
Georgius Cardinalis Armeniacus, collega Legati Auenionensis. 179

H.

Heresi nascenti occurrendum. 289.445
Heresim profligari curat PIVS. 136.140.152.155.160.166.168.195.267.270.446
Hereses, & ira diuina flagella, unde maximè pronocentur. 233
Hæreticorum operâ in Magistratibus vitii, perniciosum. 19
Hæretici, diuinâ permittente pronidentia, numquam in vnum corpus possunt coalescere. 114
ex Hæreticorum proscriptis bonis, templa ab illis diruta adificari PIVS iubet. 134
Hæreticorum nefanda scelera in Belgio perpetrata, PIVS recenset. 304
Henricus Iulius puer Episcopus non eligendus. 33.36.70
Henricus Portugallia Cardinalis. 42.88

Hispaniarum Regum potentia. 333.417
Philippi Hispaniarum Regis pietatem laudat PIVS. 27.53.101.307.308.315.332
eum ad fœdus contra Turcas suscipiendum hortatur. 306
item, vt ad sedandos tumultus in Belgium trajiciat. 14
ipse consilium Pontificis de fœdere contra Turcas approbat. 312
eum PIVS hortatur, vt suam classem contra Turcas auxilio mittat. 317
item, vt Catharinam Lusitania Reginam, amitam suam, in Castellam venire cogitantem, à sententiâ deducat. 358

I.

Iacobum Scotum nobilem Religionis causâ patriâ pulsum PIVS commendat. 182
Imperator præcipuus Ecclesiæ Aduocatus. 107.124
India propagationis fidei causâ Hispaniarum Regi concessa. 100.250
Ioannem Andream de Auriâ, vt Regiam classem cum Venetâ iungi procurat, PIVS hortatur. 320
& ne quid impediât, quo minus Ierosolymitani Ordinis triremes quatuor cum Pontificiâ classe iungantur, hortatur. 322

eidem mandit, ut Regiam classem Neapolitanam Proregis subsidiis instructam quamprimum expediat. 324
Ioannem Paulum ab Ecclesiâ Senatorum Mediolanensem PIVS commendat. 39
Ioannes Phisterus, Canonicus Frisingensis. 26.32
Ioannes Stunica, Senator & in Vrbe Orator. 98.319
Ioannes Tellus, Lusitania Regis in Vrbe Legatus. 350
Iure Ecclesiarum Presulibus reseruat, ius temporale Principum stabilitur. 38.40.49.
 100. 102. 260

L.

L*Aici, in Sacellis maioribus vel in Choris dum diuina celebrantur Officia, stare vel sedere prohibentur.* 86
Laurentius Guasconius, Ierosolymitani Ordinis Eques. 382
Laurentius Madius ex Societate Iesu, in Poloniam à Pio missus. 393
Libertas Ecclesiastica defenditur. 76.77.82.126.127.130
Ludouicus de Torres Camera Apostolica Clericus, à Pio in Hispaniam pro fœdere contra Turcas inuendo missus. 311.312.313.317.
Lusitania Regum pietatem PIVS commendat. 48.343

M.

M*Agistratui seculari facultatem PIVS tribuit supplicium sumendi de Ecclesiastico.* 68
Mala facienda non sunt, ut inde eueniant bona. 299
Marchio Rangonius Regij Ordinis Eques. 159
Marchioni de Villars de suscepto Admirantis officio PIVS congratulatur. 239
Marcus Antonius Columna Pontificia classis Generalis. 329. 330
Maria Scotorum Regina flebilem statum suum deplorat. 368
Matheus de Pisino, Presbyter hereticus. 373
Maximilianum Imperatorem electo iam fœdere, ad sociale bellum contra Turcam PIVS cohortatur. 396
Mediolanensis Ecclesia iura defendit PIVS. 38 40.71.120. 223
Melchior Bilius, Notarius Apostolicus, & apud Casaream Muesstatem Nuntius. 372
Melitâ insulâ amisâ tota Christiana Respublica in maximum periculum adducetur. 20.60. 62.64
Melita insula Magistrum à consilio inde discedendi reuocat. 10
Melita insula contra Turcas auxilia

P.

auxilia PIVS postulat. 60. 62. 64
Mennam *Athiopum Regem,*
cognomento Pretiosum Ioan-
nem, ad sociale bellum contra
Turcas PIVS hortatur. 424
Metellus Venturellus Canonicus
Visucensis. 147
Ministorum ipsorum inter se
discordia rebus rectè admini-
strandis maximè aduersatur.
 196. 198
Misericordia Dei quanta sit.
 309
Morum correctio ab Vrbe pri-
mum, ac locis ad Ecclesiasticam
diuionem pertinentibus est in-
cipienda. 170. 185
Mosconitarum Ducem ad socia-
lis belli fœdus secum & cum a-
liis Christianis Principibus in-
eundum PIVS hortatur. 360
Mulieribus ingressus in Mona-
stera tam virorum quàm mu-
lierum prohibetur. 87

N.

N *Analem de Turcis ad Echi-*
nadas victoriam PIVS
prædicit. 310
victoria huius descriptio. 416
 422. 425

O.

O *Beditentia fundamentum*
Ecclesie. 130
Ordinibus sacris idonei tantum
iniiciandi. 95. 201

P *Acem cum hæreticis componi*
 PIVS dissuadet. 267. 269.
 272. 274. 277. 280
Pastorum negligentia hæreses ex-
citantur. 2. 13. 24. 29. 34. 58.
 109. 128. 132. 180
Perasanium de Riberà Ducem
de Alcalà, Neapolitani Re-
gni Proregem, ut Regiam clas-
sem quamprimum instrui &
contra Turcas dirigi procureret,
 PIVS hortatur. 326
Petrus Barzeus Orator Regis
Polonia. 18
Petrus de Giou, Ordinis S. Ioan-
nis Ierosolymitani Marechal-
lus. 62
Petrus Iustinianus, Prior Prio-
ratus Messana, Miles Ordinis
S. Ioannis Ierosolymitani. 65
Petrus de Mendoza, Miles &
Præceptor Ordinis S. Ioannis
Ierosolymitani. 60
Petrus Misconius Polonia Vice-
cancellarius. 19
Petrus de Monte Hospitalis san-
cti Ioannis Ierosolymitani Ma-
gister. 323
eum, ut eius Ordinis trire-
mes instrui, & cum Pontificia
Venetâque classe iungi procu-
ret, PIVS hortatur. 328
& ut Melitenses triremes ad
sinum Corcyrensem adnaviga-
re, & cum Pontificia Venetâ-
que classe iungi curet. 330

0003

eum

INDEX R E R V M.

- eum de tribus Melitenſum-
triremibus captis conſolatur.*
382
- Philippus Hiſpaniarum Rex,
vide Hiſpaniarum Rex.*
- P**IVS V. *de iniuncto ſibi Summi
Pontificis officio, vicem ſuam
deplorandam potius quam ſibi
gratulandum oſtendit.* 41
eius Zelus pro deſenſione fidei.
127. 130. 131. 136. 139
*eius cura de incolumitate Re-
gni Gallie.* 195. 198
Pastoralis officij munus exercet.
29. 234
*eius laetitia de propagatione fi-
dei.* 48. 105. 106. 134. 151.
154. 156. 209. 241. 249. 257
eius Zelus contra Turcas. 308
*eius conſtantia in rebus aduer-
ſis.* 383. 399. 433
*eius lacryma ac ieiunia pro
incolumitate Reſpublica Chri-
ſtiana.* 405
*Cardinalibus Granuellano &
Paceco, atque Ioanni Stunica
mandat, ut apud Philippum
ſodus contra Turcas conſicien-
dum procurret.* 314. 317. 319
- Polonia Regem PIVS hortatur,
Transilvania Principi per-
ſuadeat, ut in locis ditioni ſua
ſubiectis Catholica Religionis
cultum recipi procurret.* 377
*eumdem legitimam uxorem
ſuam ſterilitatis cauſſa repu-
diare deliberantem a conſilio*
PIVS reuocat. 389
- Polonia Regum pietatem PIVS
laudat.* 380. 393
*Populi, belli calamitatibus affli-
cti, benevolentia potius ſunt,
quam vi aut armis in officio
retinendi.* 176
*Praefules ſubditis ſuis ad recte
vivendum exemplar eſſe de-
bent.* 334. 180. 203. 215. 236
*Principibus reſiſtens, Dei ordi-
nationi reſiſtit.* 175
- R.**
- R**eformatio trium Milita-
rium Ordinum, Luſtania
Regi conceditur. 225
*Reges ad celeſtis Regni adeptio-
nem aſpirare debent.* 106
*Reges contempta diuinarum
iniuriarum ultione, ipſius Dei
iram provocant.* 153. 155. 157.
161. 163. 166. 168. 242
*nec non impiorum amicitiam
admittendo.* 296. 300
- Regia poteſtus ita Regibus a ſum-
mo Rege Regum data, ut ope-
rum ſuorum rationem reddi-
turi ſint.* 20. 118. 119
- Regis gratiam omnes malum cum
ſecuritate, quam iram & offen-
ſionem eius cum periculo.* 76
- Religio Catholica impugnari po-
teſt, ſed non expugnari.* 115.
291
- Religione Imperia & Principatus
conſervantur.* 106. 114. 157. 378
- PIVS admonet ſe in cauſſa Reli-
gionis de iure ſuo decedere*
non

INDEX RERVM.

non posse. 443
 Reipublica Christiana afflictæ statu-
 rum PIVS deplorat. 294. 298.
 303.
 Robertus Rodulfus à Pio in Au-
 gliam missus. 293. 428

S.

S Candala tolerando, Regni
 tranquillitati non consuli-
 tur. 73. 374
 Scotie Regina de filio nato PIVS
 congratulatur. 21
 eam ab Elisabethâ in custodiâ
 detentam PIVS consolatur.
 263 365. vide Maria.
 Sebastiani Portugallie Regis pie-
 tas. 89. 91. 259. 343. 406
 & zelus. 407
 ei de Regni gubernaculo XIV.
 atatis anno suscepto PIVS gra-
 tulatur. 88
 consilium eius de subigendâ A-
 fricâ approbat. 255
 eum, ut Christianis contra
 Turcas auxilio esse veli, hor-
 tatur. 337. 343. 353
 Sebastianus Portugallie Rex,
 PII consilium de fœdere contra
 Turcas probat; & quamvis
 non in præsens, in posterum
 tamen auxilium suum pollice-
 tur. 339. 347
 ei respondet de affinitate sibi
 cum domo Valensâ iungenda.
 349. 410
 ei ob navalem victoriam gra-
 tulatur. 405

Seriphum Mutabar Regem A-
 rabia Felicitis, ad sociale bellum
 contra Turcas PIVS hortat-
 tur. 410
 Siccum Tahamasum, Persarum
 Regem, ad sociale bellum contra
 Turcas PIVS hortatur. 415
 Simonem Echium, Bavarie Du-
 cis Cancellarium, ob singularem
 pietatem vetere Germaniâ di-
 gnum, PIVS laudat. 25
 Simoniaca prauitas prima here-
 sis fuit. 92
 Spiritualis ac temporalis iuris
 descriptio. 259
 Stanislaus, Canonicus Craconi-
 sis, à Secretis Regis Polonia.
 213

T.

T Emporalibus consulere ni-
 hil prodest, si spiritualia
 negligentur. 34
 Terrarum motu (quamvis na-
 turalibus ex causis oriatur)
 Deus iram suam in populos
 solet significare. 385
 Thomam Comitem Northum-
 brie & Carolum Comitem
 Westemlandie, Religionem
 Catholicam vindicare conan-
 tes, benignè PIVS solatur. 290
 Timore Domini homines edocen-
 tur, ut sublimioribus potesta-
 tibus subiecti sint. 175
 Turca, amicitia Europæ atque A-
 sia Reges deleuit. 300 307. 420.
 Turcarum Tyrannus Impera-

INDEX RERVM:

tor appellari non potest. 299
 Turcarum cupiditas. 307. 362
 402. 417. 420
 Tuxo Bertanus, Internuntius
 Ferraria Ducis. 385

V.

Vaticum Dominici Corporis
 ultimum supplicium
 subituris non denegandum. 69
 Victoria naualis de Turcis rela-
 ta quanti sit momenti. 402.
 405. 408. 414

Vincentius Porticus apud Sere-
 nissimum Polonia Regem nun-
 tius. 208
 ad Moscouitarum Ducem
 missus. 363

Virorum proborum, quibus Ec-
 clesiastica munera mandari
 possint, indicem ad se mitti
 PIVS iubet. 5

Z.

Zacharias Cardinalis Det-
 finus. 7

SVMMA

SVMMA PRIVILEGII
REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. Hispaniarum & India-
rum Rex Catholicus, ac Potentissimus
Belgarum & Burgundionum Princeps, Di-
plomate suo sanxit, ne quis *Apostolicarum*
Pii V. Pont. Max. *Epistolarum libros quin-*
que, nunc primum in lucem editos operâ & curâ
Francisci Goubau, præter Balthasaris Moreti
voluntatem vlllo modo intra nouennium im-
primat, aut alibi terrarum impressos in Infe-
rioris Germaniæ ditiones importet, vena-
lésve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione
librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur;
vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ
III. Martij, M. DC. XXXIX.

Signat.

P. le Mire.

93-B16876

St. Paul

1872-1872

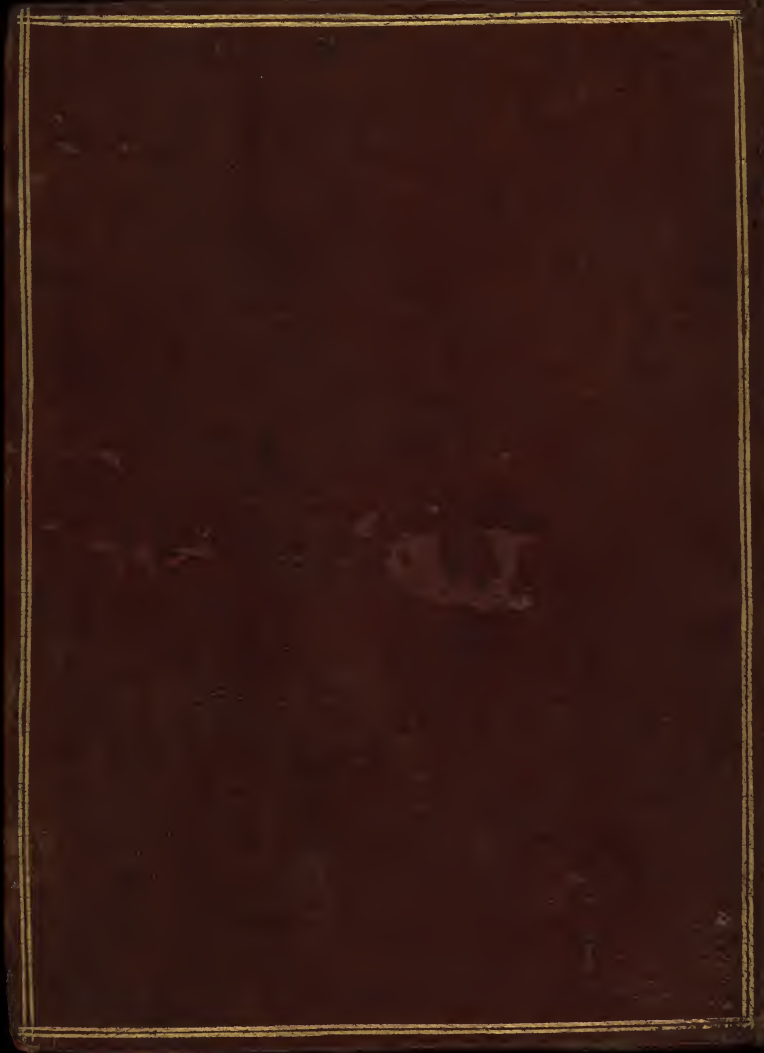
For 1872

1872

4. 1872

5. 1872

Pila
pistol
liber V.